

*Mariologie Arnošta z Pardubic,
prvního arcibiskupa pražského*

Arnošt z Pardubic, první arcibiskup Pražský.

MARIOLOGIE

ARNOŠTA Z PARDUBIC, PRVNÍHO ARCIBISKUPA PRAŽSKÉHO.

Na základě jeho spisu :

Psalterium de Laudibus Beatissimae Virginis,

čili

Mariale Arnesti.

Napsal

Dr. Antonín Lenz,

kanovník Vyšehradský.

Schválením nejdůstojnějšího kníž. arcibiskupského Ordinariatu
de dato 18. prosince 1886. Č. 9573.

V PRAZE 1887.

Nákladem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské
(J. Zeman a spol.).

Na nebe **Vzaté**

královně nebeské

věnuje

.

vděčný spisovatel.

Úvod.

Jméno Arnošta z Pardubic jest těsně spojeno s nejslavnějšími událostmi ve vlasti naší, a proto dlužno sobě všímati památky, jižto nám zanechal v Mariale svém. Dlužno připomenouti sobě, že co se stalo za Karla IV. ve vlasti naší velikého, dělo se za rady výtečného a proslulého rádce jeho, arcibiskupa Arnošta ¹⁾. Rozvoj věd a umění, velikolepé stavby v Praze a na venkově po Čechách, po Moravě, a po všech krajinách ku koruně České náležejících, zřízení vysokých škol Pražských, velikost jména Českého, nejenom Karlova ale i Arnoštova zásluha jest. Byliť oba spojeni těsně láskou k Bohu a ku Matce nejsvětější, a láskou ku vlasti své a k národu svému. Jejich láska k národu českému tím byla vroucnější a čistější, čím oddanější byli oba i Bohu i Matce Boží. Proto vykonali věci veliké, jako nikdo před nimi ve vlasti naší.

Arnošt byl učenec nad jiné proslulý. Zdá se jakoby byl všecky vědy svého věku byl uložil v duchu svém. Byl dobře znalý filosofie, matematiky, astronomie, botaniky a jiných věd, byl znalý písma Božího, a theologie, a zvláště kanonického práva a občanského. On miloval vědy a proto také vši silou učené muže podporoval ²⁾.

Byl tedy Arnošt zajisté mužem nejenom o církev, ale také o vlast a národ velice zasloužilým. Po sv. Vojtěchu neměla Sto-

¹⁾ Balbin dí (Vita Venerabilis Arnesti edit. 1664. Pragae) cap. 11. pag. 158.: „Carolus ipse quantus est Arnesti opus est; qui Carolum hic omitteret, gemmam ex corona Arnesti pulcherrimam ac pretiosissimam, aut potius ipsam Coronam ex Arnesti capite detraheret.“

²⁾ Balbin l. c. pag. 365.

lice Pražská biskupa jemu rovného. Byliť jsou po něm mužové slavní, a však při žádném nebylo tolik darův jako při Arnoštovi ¹⁾, jak svědectví vydává Balbin.

A o tomto velikém muži nebylo, jak dí Balbin, po 300 let ani řeči, aneb aspoň po skrovnu. Ale nebylo takto z nevděku k slavnému muži tomuto, a to budiž na omluvu národa našeho řečeno. Vždyť víme, co se dělo as za 40 let po jeho smrti, kterak byl národ náš vehnán ve zpouřu naproti katolickým řádům spisy cizáckými Viklefovými na způsob jako jej nyní v nevěru vehnati chtějí nesvědomití a zrádní synové katolických matek, a výsledek nebude as jiný, jako za dnů dávných, lečby Bůh a svatá Matka Jeho národ náš chránili. Víme, co se dělo, když Jan Hus, jsa, jak se domnívám, neznalý dosahu učení Viklefova, pro svou neústupnost za kacíře vyhlášen, ramenu svět-skému vydán byl, a po nálezu soudu světského na hranici dokonat. Víme, že tehdež se proháněli po vlasti naší Taborité, Pražané, a Sirotkové, a soužili a hrdlovali věrné katolíky, a tuť věru naléhaly jiné starosti na lid, aby totiž uchránil hrdel svých před husitskými rodáky svými. Taborité a Sirotkové byli málo vděční těm, kdož ostatky svatých ctili, jim k účtě nádherné chrámy stavěli, umělé sochy a obrazy shotoviti dávali, neboť ty všecky věci jim byly ohavností zpuštění, a v těch věcech byli Čeští Bratři s Tabority zajisté za jedno. Jakby tedy byli mohli vděčně vzpomínati na velikého Arnošta? Později zavládl ovšem, když již byla vysílena naše vlast, jakýsi mír, ale ten byl povreční, jako byla shoda jen povreční docílena na sněmu Basilejském mezi dotčeným sněmem a tou částí národa Českého, který stál buďže téměř zcela, anebo aspoň částečně k Viklifismu ²⁾.

¹⁾ Balbin l. c. pag. 2. „Ac sane, (si unum Adalbertum tot regnorum Apostolum excipiamus) nescio, quem mihi ex omni Antistitum nostrorum numero nominare Antiquitas possit Arnesto majorem. Habuit enimvero Pragensis Ecclesia sanctissimos praesules, miraculis in vita et ab obitu claros; sed in quem ut bona ut in Arnestum confluerint, non invenio: nobilitate illustris, dignitate et honoribus primus, princeps, cardinalis, summus Carolo Caesari in regendis imperiis consiliarius et administer, miraculis clarus, virtutibus clarior, Pater pauperum, tot coenobiorum opulentissimorum fundator, magnificentia pontificali insignis, denique is Arnestus, quem ad summam in Ecclesia dignitatem Romana curia purpuratque patres destinarunt.

²⁾ Balbinus l. c. p. 2. Hussus, haeresiarcha, caput dirum extulit, ruit alto a culmine Patria, volitabant infesti Taboritarum, Pragensium et

Vydání kompaktát v tom pranic nezměnilo. Rokycana nebyl po svém odpadnutí od církve nikdy pouhým rozkolníkem, ale trval vezdy v zásadách kacířských. Vždy se dovolával ve sporech svých písma jakožto rozhodčího, a nikoliv autority církve. Proto byl také za dnů Poděbradových plný mír s církví nemožný, neboť podmínek nevyhnutelných zde nebylo. I kdyby se bylo tehdáž učinilo nějaké sjednání, bylo by bývalo opět jenom povrchné, k pravému a upřímnému míru by byly věci nedospěly, roztržka byla v principu již ¹⁾).

Trudné dějiny zahalily jako mrakem památku Arnoštovu. Učený, věhlasný a národa svého milovný jesuita Balbin opět ji oživil a obcerstvil, sedě jako Jeremiáš na zříceninách slávy národa Českého.

Arnošt pocházel z rodiny rytířské a prastaré, z jejíhož kmene i Malovcové původ svůj mají. Otec Arnoštův sloul Arnošt a matka Adelička (Adelheid). Již tento byl rád viděn na dvoře Karlově, ant se osvědčil obezřelostí svou ve sporu, jež měl Karel s otcem svým, králem Janem. Zaujímal tehdáž úřad kastellana nebo-li starosty v Kladsku.

Orphanorum exercitus, mille modis excarnificati catholici, templa, coenobia, libri, memoriaeque omnes cum pulviculo ablatae; sub Wenceslao, Sigismundo, Alberto, Ladislao, Georgioque regibus coelum et terram et inferos moveri vidisses, tum denique toto Regno fusa haeresis ipsa quiete a Wladislao usque ad Ferdinandum II. inveteravit. Quisnam igitur honorandae sanctitati locus? Quod tempus in tot ignibus, et extinctis sanguine incendiis reliquum fuit? Quidquid laudis et gloriae, quidquid opulentiae felicitatis Bohemia umquam habuit, circa Caroli IV. tempora effloruisse scriptorum omnium vox est, quod tamen integrum monumentum ex iis temporibus ad nostram aetatem pervenit? Nimis ignarus Bohemae antiquitatis esset habendus, qui eam hodierno aspectu, et pede metiretur. O viri, o Bohemi! Vix umbram gloriae Veteris et majorum aequamus! Sumus profecto grande divinae indignationis documentum! . . . Haec igitur, qui attenderit, simulque clades, quas haeresis attulit, cum gloria vetere compararit, non mirabitur sine dubio, toto Regno in caput ruente Arnesti nomen cumulis obvolutum latuisse.

¹⁾ Mám pevné přesvědčení, že neležela vina na Stolicí svaté: že ku skutečnému usmíření s církví katolickou nedošlo. Vina lpěla spíše na revolučním sněmu Basilejském, kterýž o smíření usiloval na základech, kteréž se nesrovnávaly se zásadami katolickými; a ještě spíše byla vina v Kališních, kteří kompaktát nešetřili a vlastně kacíři byli. Tyto věci byli v Římě dobře známy. Snad nám pravdu povědí archivy Vatikánské.

Místo, kde se narodil Arnošt, jest zámek Hostinné ¹⁾. Rok, kdy se narodil, není známý, stalo se však narození jeho as před rokem 1300. Lupacius dokládá, že se narodil dne 25. března, tedy na slavnost Zvěstování Panny Marie.

Vychován byl velmi pečlivě. Důkaz na to jest jeho svatý život, a jeho ušlechtilé, a uhlažené mravy. Kráse duše jeho odpovídala i krása tváří jeho. Postavy byl vysoké.

První vychovatelé jeho byli nepochybně kněží z okolí Česko-Brodského. Když byl náležitě připraven, dali jsou ho rodičové jeho do Kladska, kdež byla učená škola, již byli zřídili Johannité při chrámu Panny Marie. Arnošt se naučil tamtéž ne-
toliko jazyku latinskému, ale i německému, a to tak dokonale, že jím vládl rovnou měrou, jako svým jazykem mateřským ²⁾. Arnošt znal také důkladně jazyk vlašský a francouzský, tak že mluvě jazyky těmito mluvil jako rozený Vlach anebo Francouz.

Jak dlouho byl v Kladsku, nelze určit, avšak jest známo, co se s ním sběhlo před sochou Matky Boží ve farním chrámě Johannitů. Socha tato jest kamenná, levou rukou drží Ježíška, pravou žezlo. Jest velmi milostná a plná majestátu a důstojnosti, a má velikou podobnost se sochou Marianskou na Svaté Hoře. Možná, že tuto arcibiskup Arnošt sám zhotovil, anebo aspoň udělati dal ³⁾.

¹⁾ Hájek dí: že se narodil Arnošt na zámku Hostinném, v kraji Kouřimském, tři míle od Prahy, blíže Českého Brodu. Lupacius však tvrdí: že se narodil v Chotouni, a jeho následuje Jiří Crugerius.

²⁾ V Kladsku se tehdáž, jak Balbin l. c. píše, mluvilo ještě po slovansku.

³⁾ Že Arnošt sám událost, která se s ním sběhla v kostele Panny Marie v Kladsku napsal, a při smrti své kanovníkům vypravoval, o tom ne-
bylo za dob Balbinových pochybnosti nižádné, a doufám, že i nyní nebude žádný ze soudných historiků o vypravování Arnoštově pochybovati, ať jíz jest katolíkem, anebo příznivcem kališníků a jiných husitských sekt. Ale jakým as jazykem? Balbin dí v životě Arnoštově str. 26., že dobou jeho všickni se k tomu klonili, že psal Arnošt po latinsku. Balbin však soudí, že by se mohlo s dobrou jistotou tvrditi, že Arnošt dotčenou událost po česku sepsal, a to již dlouho před svou smrtí, a napotom že spis svůj dal přeložiti na jazyk latinský. Důvody na to udává tyto: Slova česká jsou významnější, nežli odpovídající jim slova latinská; jsou v české zprávě mnohé přídávky, jichž přidati by se byl neodvážil překladatel, řeč latinská prozrazuje frasi českou, a na konec se sloh liší od onoho, jež máme v statutách Arnoštových. Ostatně se text český ve věcech pouze nepatrných liší. Balbin

Událost tuto s Arnoštem vypravuje Hájek k roku 1364. On dí: že sobě volil Arnošt pohřeb v kostele farním Panny Marie, v miestie Kladštie: kdež někdy blahoslavená Panna Maria se jemu ukázala. Arnošt nikomu nesvěřil zjevení, jehož se dostalo jemu, až v poslední hodině své, když v Roudnici na smrtelném loži leže před kapitolou Svatovítskou toto vyznání učinil: „Známo činím všem psaním tímto, kdož čísti budú, a nebo čtúce slyšeti: že já Arnošt, arcibiskup první sv. Pražského kostela, mezi hříšnými nejvyšší, ne v noci ale ve dne, ne súkromí ani tajně, ale když jsem s jinými stál zjevně, nemnieje, anebo ve snách, ale jsa zdravého rozumu a bedliv, dole psaný div hrozný, a mé mysli horký velmi, takový viděl jsem. Když jsem v Kladště byl ve škole, kteráž náleží ke kostelu farnímu, kterýž křižovníci špitální sv. Jana zpravují. Tu některý den, za to mám, že bylo v sobotu, když jsem byl při nešpore stoje mezi jinými žáčky v kůru až do skonání nešpora, prostřed „Magnificat“, nebo po samém nešpore, když Antifona: Salve Regina, aneb jiná o Panně Marii zpívána byla, toho se nemohu dobře upamatovati. Událo se mi pohleděti na obraz Panny Marie, kterýž stál na velkém oltáři; tuť hned rychle tvář obrazu velebné Panny Marie, Matky Boží velmi hněvivě se ode mne odvrátila, a tak zadkem neb hřbetem ten obraz se ke mně obrátil. Toho jsem já se velmi ulekl, a změnil jsem se na své mysli, a stál jsem jako omámený, a velikým příliš strachem jsa poražen, tak jako bych měl tu hned konec života vzíti, ale že to dlouho netrvalo, sám některak se k sobě navrátiv, a upamatovav se, hrozno mi bylo, na zadní stranu toho obrazu patřiti, kterýž mi se zdál zamazaný, plesnivý a zedraný, ješto té ohyzdy nemohu vymluviti. A jsa v tom zármutku a v hořkosti mysli, s velikým strachem pozdvihl jsem svých očí k nebi, a počal jsem té blahoslavené Panny pro milost Syna jejího prositi, aby se ráčila nade mnú slitovati, a obličej svůj ke mně obrátiti. A v tom zármutku a v té tesknosti modle se, přišlo mi na mysl, abych pozdvihna očí pohleděl na obraz Syna jejího Pána Ježíše, kteréhož chovala na svých rukou. Chtě viděti, zda-li jest se také ode mne odvrátil. I užrel jsem, že se ode mne maličko odvrátil,

udává odchylky tyto na str. 32—35. Text latinský jest připojen ku „Mariale“ Arnoštově, a Balbin sám jej podává na str. 26—31. Pochází z rukopisů: Treboňského a Kladského.

tak jako by se na mne jeho svatá milost ohlédal. I padlo mi na srdce nějaké potěšení, a tak jsem před se ustavičně trval v modlitbě mé, kterouž jsem činil k té slavné Panně prose, aby také ráčila tvář svou ke mně obrátiti. A když jsem v té modlitbě dlouho trval chvílí, tak znenáhla, a jako s nějakú neilbostí svůj obličej zase ke mně obrátila, v té tvářnosti, jak jsem ji prve, než se na mne rozhněvala, vídal. To když se stalo, vzdechl jsem k Pánu Bohu, a poděkování jsem učinil té velebné Panně, a vykonav zpívání s jinými žácky, žádnému jsem nic o tom zázraku, kterýž jsem viděl, nepověděl pro veliký stud, boje se, abych tak hříšný od nich nebyl seznán, neb jsem se zevnitř dobrý ukazoval, ale vnitř jsem vždycky přehříšný byl až dosavad, až do této mé poslední hodiny. Tu po takovém hrozném divu po několika měsících šel jsem z Kladska do Broumova, odtud tři míle, a tu jsem dráhně časův pobyl, nevzav odpuštění, ani jaké poctivosti učiniv témuž znamení a obrazu na místě blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží. Odtud potom šel jsem do Prahy a na to do Říma, a tak dokavadž jsem byl v světském stavu a dřív než jsem kterého došel svčení, byl jsem velmi rozpuštělý a lehkomyšlný, aniž jsem dbal na ten div hrozný vzpomenouti, a to trvalo mnoho let.

Ale jsa potom v stavu duchovním a v takovém důstojství rozjímal jsem často sám u sebe, že takový zázrak a div Boží zatajiti není slušné, ale jest i nebezpečné, neb skrz to mé oznámení takové (kteráž se v pravdě stala) příhody, snad by se jiní polepšiti mohli, a pro zatajení na mne zlého a hříšného mohla by přijíti nějaká těžkost od Pána Boha. Protož před vámi a všemi jinými v tuto mou poslední hodinu, toho nesměl jsem boje se pomsty, zamlčeti. Z té příčiny prosím vás skrze střeva milosrdenství Božího, a skrze skropení krví Pána Jesu Krista, mějte mne v paměti před Pánem Bohem, a přimluvte se za mne k té důstojné a velebné Panně, skrze kterouž jsem v svaté a obecné křesťanské víře upevněn, ať ráčí hněv svůj ode mne hříšného odvrátiti, a má milostivá přimluvce býti před svým milým Synem Pánem Ježíšem Kristem, jenž jest požeňnaný na věky věkův. Amen.

A poněvadž vedle svědectví písma svatého, že skutky Božské zjevovati a oznamovati slušné jest, napomínám vás, milí bratří moji a přátelé u víře Krista Ježíše, při tom i prosím,

co jest se stalo, a svrchu píši, neb jistě a v pravdě tak jest, napřed v kostele Pražském, a jinde ve všech konventních, zákonických i světských kněžstvu po vykonání mého života, milí kanovníci, oznamte. A oni ať to zjevně a světle oznamují všemu lidu, aby všichni lidé to věrně a právě uznali, že ta ctná a milostivá Panna, Matka Pána našeho Ježíše Krista, jest zvláštní a milostivá nade všemi hříšnými před svým milým Synem orodovnice i nad těmi a za ty, kteříž k ní zvláštní lásky nemají. Protož aby se její svaté milosti důvěrně důvěřili, a v její ochranu a milostivú přimluvu poručili. Nad to nade všecko! My Arnošt, arcibiskup již na smrtelné posteli leže, ale rozumu zdravého užívaje: Těm, kteříž by tento div psali, oznamovali, aneb čtoucí slyšeli, čtyřiceti dní odpustkův z úřadu našeho milostivě půjčujeme. Dáno a psáno skrze Arnošta, prvního arcibiskupa Pražského, nehodného člověka, mými rukami krví hříšných naplněnými. Budiž čest a chvála Kristu Pánu našemu, na věky požehnanému, a Marii Matce jeho, čisté Panně, a slavné Rodičce Syna Božího“.

Z Kladska tedy, jako vidno jest ze zprávy dotčené odebral se Arnošt do Broumova, kdež jsou měli Benediktině školu vědeckou, a trval tam drahně časův, odtud odebral se s bratrem svým Bohuslavem na školy Pražské, a pobyv tuto nastoupil cestu do Vlach, a studoval nejprve na universitě v Bologni, kdež dobou touto na 10.000 žákův bylo, a přede všemi vědami občanské a kanonické právo se pěstovalo, na to v Padově. Arnošt studoval na dotčených vysokých školách filosofii a theologii, a na to po čtrnácte let právo kanonické. Vedle úhlavních těchto věd pěstoval i jiné vědy, jako lučbu, lékařství, botaniku, matematiku a hvězdářství.

Již tehdáž slynul Arnošt svými velikými vědomostmi, tak že se pověst jeho až do Říma donesla. Byl licenciátem i v Bologni i v Padově. Přese všecku svoji učenost, jízto slynul Arnošt, byl vezdy pokorný. V jednom starém rukopise, který jest otištěn na konci knihy Arnoštovy „Mariale“, čteme: že Arnošt nikdy nevy pustil z úst svých slova urážlivého, nebo křivého, a kdyby se byl domníval, že někomu byl ve věci malé ublížil, ihned slovy pokornými za odpuštění žádal, vyznáváje, že to všecko spáchal z pýchy své. A když byl uražen, zavřel prsty ústa svá, a ihned uvnitř prosil Boha, aby položil stráž ústům jeho. Ano

čím výše vystupoval, tím více se pokoře oddával, a čím více vědomostmi proslul, tím více se pokořoval. Věda ho nenadmula, poněvadž byla láska Boží v něm ¹⁾).

Když byl dokonal Arnošt studia svá v Bologni a v Padově, odebral se ku dvoru Římskému do Avignona. U dvora téhož byl velice náviděn, i od kardinálů i od papeže. Avšak není nám nic známo o životě jeho na dvoře Římském určitějšího, aniž víme, kdy se byl navrátil do vlasti své. Možná, že byl od Jana XXII. doporučen na Pražský kanonikát. V roce 1326. stal se děkanem při stoličném chrámu Páně u sv. Víta.

V roce 1342. zemřel Pražský biskup Jan IV. Když byl umřel, nebylo pochybnosti, kdo as bude jeho nástupcem. Avšak Arnošt odpíral, předstíraje svoji nestateč. Všecko však předstírání bylo marno. Byl volen. Konsekraci měl vykonati po starobylém právu metropolita arcibiskup Mohučský. Ale dotčený arcibiskup vězel v klatbě spolu s Ludvíkem císařem, jehož se byl přidržel. I bylo se odebrati Arnoštovi za tou příčinou ku papeži Klimentovi VI. do Avignonu. Papež Kliment VI. byl zvláštním přítelem Čechův, a kdykoliv kdo byl do Avignonu přišel z Čech, ihned byl od papeže přijat, jakmile by řekl, že jest Čech ²⁾). Což

¹⁾ „Anno Domini 1364 obiit Dominus Arnestus, primus Pragensis Ecclesiae archiepiscopus, monasterii Canonicorum Regularium Glacensis fundator. Fuit autem idem Arnestus natione Bohemus, Arnesti militis de Pardubicz filius, vir longae statucae, venusta facie, omni morum honestate decorus, mirae patientiae. Nam ipsius familiaris, quotidiana, consueta familia numquam audivit de ore ipsius sinistrum aut injuriosum verbum a foris procedere. Si quem quandoque de minimis familiae suae verbo quantumcumque levi se credidit offendisse, ab eo verbis nimis humilibus veniam postulabat, dicens, se ex ira id, superbia aut arrogantia perpetrasse. Sed et, dum aliquis ei loquebatur injuriam, aut despicabile quidquam, clausis labris, frequentissime signato ore digitis ajebat: Pone Domine custodiam ori meo, etiam haberem obloqui, si vellem. Et quemadmodum eandem praedicabat ore patientiam, sic ostendebat opere et exemplo: tantoque corde erat humilior, quanto se conspiciebat gradu altiore fulgere. Et quamquam ipse in jure Canonico et Bononiensi studio, in quo uti et in Paduano, tanquam studens et per 14. annos moram continuans licentiarum meruit: tamen cor ipsius ipsa scientia ut plerosque consuevit, elatione aliqua non inflavit“. Vita Ernesti I. archiepiscopi Pragensis. Ex Vetusto Manuscripto, quod Chronica Bohemica vocatur. Připojen jest tento život Arnoštův ku knize „Mariale“.

²⁾ Balbin píše (Vita Arnesti p. 82): o Klimentovi VI. „Erat is pontifex ex Gallica gente, Bohemo nomini universim amicissimus, adeoque bene-

tedy divu, že i Arnošt byl od papeže na výsosť přívětivě přijat. A nejenom od papeže, ale i veškerého dvoru jeho. Na biskupa byl posvěcen od kardinála z Portu. Když se vracel do Prahy, přišel jemu naproti král Jan se syny svými, se šlechtou i s lidem.

U téhož Klimenta papeže dosáhl Karel IV. toho, aby byl stolec Pražský na arcibiskupský povýšen. Dáno také arcibiskupovi právo, korunovati krále Českého, kteréhožto právo měl až po tuto dobu arcibiskup Mohučský. Dne 23. listopadu roku 1343. obdržel Arnošt mezi mší svatou pallium ¹⁾).

Ježto byla arcidiecése Pražská ze svazku s Mohučí vyba-vena, bylo nevyhnutelno, aby byla dána nové provincii statuta přiměřenější, nežli jsou byla za času, když ještě byla podřízena metropoli Mohučské. K tomuto účelu slavil Arnošt v roce 1349. proslulou synodu svou, na níž se odstraňují zákony Mohučské, pokud nebyly církvi v Čechách přiměřeny a nahrazeny jinými k rozvoji církevního života příhodnějšími, a ku dobrým mravům lidu a ku kázni kněží působivějšími ²⁾).

Než o těch všech věcech nechci se šířiti, aniž o velikých pracech, kteréž podnikal arcibiskup Arnošt k rukoum císaře Karla IV., a o důležitých posláních, kteráž byla jemu svěřena,

volus, ut se Bohemorum patrem gauderet appellari; nemo ne quidem peregrinus inops aut viator, modo e Bohemia venire se diceret, arcebatur conspectu. Statim inter aulicorum manus . . . ad pontificem Clementem admissus, laete exceptus, interrogationibus de Bohemia fatigabatur; laute deinde habitus, impetratis, quae petebantur, donis insuper auctus, revertebatur ad suos.“ Při tomto mi tane na mysli ustavičné žehráni na Stolicí Římskou, jako by byla národu českému, jako českému nepřátelská. Já vím předobře, že šlechta česká ku sboru Kostnickému ze dne 2. září 1415. dopsala, že byl Hus upálen k veliké pohaně jména českého, ale toho nebylo. Hus nebyl odsouzen proto, že byl Čech; ale tou příčinou, že držel učení křivé, nejenom církvi ale i řádům občanským nebezpečné. Naproti kacířům v Čechách byli ovšem posláni křižáci, ale zase nikoliv pro jejich národnost, jinak bychom museli tvrditi, že i proti Albigenským byli vysláni křižáci, poněvadž byli Francouzi. Soudím tedy, že jest nespravedливо, a k pohaně katolíkův Čechův, stále takových frází užívati, ano i nebezpečné. Vždyť pak již i list liberalistů českých vyznal, že by byl protestantismus české zemi nebezpečný. Nač tedy to ustavičné štvání naproti katolické církvi?

¹⁾ Diplom papežský k tomuto úkonu čelící podává Balbin I. c. str. 93.

²⁾ Statuta na synodě této ohlášená vydal na novo věhlasný probost kapitoly Svatovítské: Jiří Bartholdus Pontanus a Breitenberg v roce 1606.

ani o tom, že obdržel v roce 1347. pro sebe a své nástupce na přestolu Pražském titul knížecí: spíše chci píliti k tomu, abych vylíčil, jaký byl as život domácí zbožného tohoto arcibiskupa jak as miloval Boha, a jakou láskou hořel ku Panně nejsvětější. Chci píliti k tomuto předmětu, neboť má as pravdu Balbin když dí: že „Arnestus Mariae creatura erat“, (Arnošt byl jako tvorem Marie Panny ¹⁾), a že tudíž čím jest byl, stal se působením a ochranou Matky Boží. Odtud také zval Arnošt matku Boží svojí matkou, svojí patronkou, svojí panovnicí, svojí královnou, ale také svojí sestřičkou, a dívenkou (*sorella*, *puellula*).

Dvůr držel Arnošt stkvělý, jakož se slušelo na knížete arcibiskupa, sám ale žil skrovně, přísně, jsa pln sebe zapírání. Stkvělého dvoru nechoval k vůli osobě své, ale k vůli lesku důstojnosti, kterouž nechtě na se vzal. On sám více v nebesích obcoval, nežli na zemi. O půl noci vstával, aby se modlil jitřní hodinky čili Matutinum s kaplany svými. V noci se také modlival hodinky Mariánské. Denně ctíval Arnošt obraz matky Boží, a když cestoval, brával sochu její s sebou. Obraz Marie Panny choval v oratorium svém ²⁾.

Když vykonal Arnošt hodinky církevní, a chvály ku počtě sladké Máteře nebeské, a kaplani odešli spat, tuť se ponořil, jsa sobě zanechán, v rozjímání věčných pravd, a ve čtení písem Božích, a životů svatých, a zalétal k milému Bohu, a ku své milé Matce v nebesích, ku Panně Marii. Arnošt při těchto svých

¹⁾ l. c. pag. 158.

²⁾ Vita Ernesti. Ex vetusto Manuscripto. „Huic viro talis fuit futuri iudicii memoria, ut sicut de credito sibi talento venienti Domino duplicatum fructum referret curam habuit; sic etiam de temporis sui, quo vixit, spatio, quatenus et quem admodum expendit, bonam posset poscenti Domino reddere rationem. Sive diurno sive nocturno somno corpus non tradidit, quousque ipsum sopor opprimeret lectione mentem refovente. Et ne quidquam temporis sibi negligentia vendicaret, habebat in inferiori tunica seu Jopella ab utroque latere sacculos dependentes, in quibus certos libellos et memorialia sua deportabat, in quibus frequenter dum curru vel equo vehebatur, et nonnumquam ex consilio Domini Imperatoris et Regis, dum minus utilia tractarentur, ad partem se trahens, furabatur dulcem lectionem: saepe etiam adhuc diem tenente tempore, cameram subintravit, ne quid perniciosi, quod vitam vel famam coinquinaret, aut verbum non aedificativum posset emergere; ubi dejectus in stratum, per cubicularium suum Clericum sibi fecit vitas Patrum, aut in alio aedificativo codice legere, usque dum sopor ingens ipsum, lectionem non sineret auscultare.“

meditacech často plakával, neboť měl ve zvyku od dob svého povýšení na stolec Pražský všechny poklesky své, jichž se dopustil, denně zapisovati, a v knize zvláštní chovati, a o těch rozjímal a ty oplakával, čine pevné předsevzetí, jich se varovati. Poklesky tyto měl stále na zřeteli, a prohlédaje k nim, a všecko dobré, což by bylo na něm Bohu výhradně přičítaje, měl sebe, jak se domníval, podle pravdy, za člověka nejhoršího, za hříšníka největšího, za nedochůdce, ano za psa páchnoucího. Takové rozjímaní činil Arnošt zvláště tehdaž, když měl v úmyslu, sloužiti mši svatou, a tu se všecken jako rozplýval, a v slzách tonul, v lítosti stále maje poklesky, kterých se byl dočinil.

Předmětem rozjímaní jeho byla však zvláště Panna Maria. Na úsvitě konána k její počtě matura, a té vezdy obcoval arcibiskup Arnošt.

Doba nejranější náležela výhradně Bohu a Matce Boží, a dobou tou nemohl nikdo s ním mluvit; avšak když byl dal Bohu, což bylo Božího, a nebeské Máteri své se pokoril, a její ochraně se doporučil, tu sloužil všecek lidu, a dal k sobě přistoupiti každému. Při tom byl vezdy jasné mysli, a pohledu přívětivého.

Arnošt byl ku každému laskavý, a miloval lid tou osvěcenou, šlechetnou láskou křesťanskou, která miluje v Bohu a pro Boha bližního, a nežádá sobě zde na světě cti a chvály a slávy a veleby. Almužny chudým hojně rozdával, a na každý den ustavičně dvanácte chudých u svého dvora měl, rozkázav jim jísti dávati do sytosti, a nad to každému na den dva peníze. Na každý rok také na den velikého Pátku nejméně sedmdesát postavův sukna kázal rozkrájeti, a z nich plášťův a kukel našít, a na ten den je rozdávati. Mnohá jiná milosrdenství činil, zvláště těm, kteří měvše statky pro nedostatek svých řemesel, neb svého zdraví schudli, tajně jim pomoc činil. Tak činil netoliko v sídle svém, ale také kdykoliv konal cesty po zemi, zvláště když byl nedostatek, a lidé hladem mřeli, on velikou a znamenitou almužnu činil, po České zemi chléb rozdával, a tak mnohé od smrti vysvobodil. Následoval v konání dobrých skutků sv. Mikuláše, konaje skutky dobré tajně skrze kaplany své. Také měl v obyčeji po příkladu téhož sv. biskupa podporovati chudé a ctnostné dívky, aby snad pro chudobu neupadly v tenata hříchů.

Jeho veliká láska ho vedla k tomu, aby byl v duchovních a světských soudech velikou obranou chudých lidí a spravedlivých. Tatáž láska pudila Arnošta k tomu, aby zreformoval soudy, tehdáž obvyklé. Jak píše Hájek v Kronice své byli tehdáž v Čechách rozsudkové pohanští, tak že se dala správa ohnivým železem anebo vodou studenou, a tak aby byla nevinnost obžalovaných dokazována. Kdoby na příklad vzal ohnivé anebo rozpálené železo v holou ruku, ten nebuď vinen. Též kdož neb která žena pijíc vodu studenou, byla nevinna souzena, pak-li se kdo spálil, ten buď vinen, a vody studené kdo nezachoval, též buď za vinného odsouzen. Tento způsob, rozhodovati ve věcech soudných kázal Arnošt zrušiti, ač to bylo proti mysli mnohým pánům a a mnohým soudcům zemským. Arnošt se neobracel na jich moc a jich hněv ¹⁾).

Tatáž láska vedla Arnošta, a to již od let jinošských, jakož i jeho láska k vědám a osvětě křesťanské, že pilen toho byl, aby byli podporováni ti, kteříž se věnovali studiím. Již trváje na školách v Bologni a v Padově, a i jinde choval chudé žákovstvo, staral se o výživu jejich, a šatstvo, o knihy, a na konec o jejich zaopatření ²⁾).

K vůli rozvoji vědomostí kázal Arnošt mnoho knih neznámých psáti, a po městech a kostelích je rozdávati. Dva písaře ustavičně choval při svém dvoře, kteříž toliko knihy kostelní

¹⁾ Hájek. Ad annum 1364. V starobylém rukopisu „Vita Arnesti“ čteme: „Magnae etiam misericordiae et largitatis fuit erga pauperes Christi, Beatissimae virginis Luciae instructus consilio, quae dixerit matri suae: Non satis est coram Altissimo, quod illi dabis, quo ipsa perfrui non potes; sed si tibi vis Deum propitium fore, hoc illi da, quo poteris sola uti Habuit etiam s. Nicolai pudorem, secutusque est vestigia. Semper unum aut duos presbyteros habebat, qui secreto ipsius pecuniis virgines, ne stupro eas ob paupertatem prostitui contingeret, decenti dote oblata maritabant. Pauperes etiam alios, qui ob verecundiam praecedentis status honorifici, mendicata petere formidabant suffragia, competenti pecunia relevabat Hic pro domo Dei murum se ponens, judicia peregrina, videlicet ferri candentis et aquae frigidae, quibus Boëmi ad sua usque tempora utebantur, fieri prohibuit, et cessare fecit omnino, magna resistentia et displicentia Baronum Regni non obstante.

²⁾ Vita Arnesti. „Multos in studio Bononiensi, Paduano et alio tenuit clericos pauperes, quibus de libris, vestitu et sumptibus, et demum de beneficiis providebat.

psali a notovali, kteréž on po kostelích a klášterích ke cti Boží a chvále kázal rozdávat¹⁾).

A však Arnošt netoliko že sám podporoval lidi učené a snaživé, on také byl u příčině, že i Karel IV. tak činil. Nikdo neobdržel vyšší praebendy, leč by vědomostmi slynul. Zvlášť tak bylo držáno ohledně míst kanovnických. Bylo zřejmě ustanoveno, že nemá nikdo dosíci kanovnické důstojnosti, lečby měl stupeň akademický.

Působením Arnoštovým zřídil také Karel IV. vysoké učení Pražské, a za svolením papežovým, jež vydal Clement VI. 1347., mělo vyučováno býti na dotčené universitě, nevyjímaje ani theologie, všem vědám²⁾).

Dva mužové svaté paměti, oba příznivcové vědy a umění přivedli k místu vysoké školy Pražské. Kýžby byla tatáž universita vezdy byla pamětliva dvou těchto dobrodinců svých! Zajisté žeby národ náš nebyl uběhl v neštěstí, jež ho sevřelo, a jímžto po tento den postonává.

Nemálo působila ku vědecké snaze i starost Arnoštova, aby kázeň duchovenstva přísně byla zachována. K tomu cíli a konci visitoval pilně arcidiecési svou, pilně hledě k tomu, aby jedenkaždý šetřil zákonů synodálních. Proto také napomínal aby diakoni a archidiaconi podřízené sobě kněžstvo ku sv. kázni vedli a toho netrpěli, aby snad někteří z kněží byli věřícím úhonou a pohoršením. (Cancellaria Arnesti. Ferdinand Tadra. Wien 1881.)

Arnošt měl však také péči o fary, a důkazem na to jsou jeho „Libri Erectionum.“ On totiž dal rozkaz, aby byly jemu odevšad zaslány: Paměti svaté (Memoriae sacrae), listiny fundační, a jiné církevní památky, kdekoliv by se našly. Na to velel, aby byly všechny ty listiny proskoumány, nadace chrámů, kaplí, kolle-

¹⁾ Hájek ad Ann. 1364. Vita Arnesti cit.

²⁾ Příklad „Ne theologia quidem excepta“, přidán proto, jelikož by jinak pouze fakulty jiné byly směly býti zřízeny, nikoliv ale fakulta theologická. Karel IV. však nejenom dbal o křesťanskou osvětu mezi lidem svým ve spojení se svým šlechtickým rádcem, alebrž snažil se také, aby rozkolnické Slovany v lůno církve uvedl. Sem náleží jednání s carem Srbským Štěpánem Dušanem, a zřízení kláštera na Slovanech v Praze v roce 1347., do něhož byli Arnoštem uvedeni Benediktini kmene slovanského z Horvát a Bosny, Srbska i Dalmacie. Nelze ani říci, jakého úspěchu by se byla doděla i universita, i vědecké snahy kněží Benediktinů ve prospěch národů slovanských, kdyby neblahý Viklifismus v Čechách nebyl všeho porušil.

giátních kostelů a řeholí, a jiné nadace a výsady, a i původ rodin vznešených, a to od začátku křesťanství až po dobu jeho: Ustanovil taktéž muže učené, kteřížto tuto práci sobě roztrídili, a písaře, kteříž přepisovali. Tím způsobem povstaly ohromné folianty, o nichž se vyjádřil Bollando S. J., při své návštěvě v Praze prohlížeje archiv, že nikde neshledal něco podobného ¹⁾.

Tou měrou vidíme, že Arnošt při své veliké pobožnosti a svatosti, nezapomínal nikolivěk, kde toho potřeba kázala, i na venek působiti, o chudé a nuzné péči míti, arcidiecési svou visítovati, ku kázni duchovenstva přihlížeti, vědecké snahy podporovati, k osvětě křesťanské vzbuzovati; a jeho práce nebyla marná. Balbín svědčí ²⁾, že za časů Arnoštových bylo mnoho šlechticů, vědami proslulých.

Následoval Arnošt v těchto věcech svaté biskupy, a činil rovně tak, jako Filip Neri. Když byl sv. Filip sestarál, byli jeho spolupratři o to pečliví, aby přespříliš se nenamáhal, zvláště zpovídáním. Za tou příčinou zapřeli zhusta, žeby byl doma, anebo řekli, jakož tomu skutečně tak bylo, že jest v rozjímání o věčných pravdách pohřížen, aby ho ušetřili. Když se sv. Filip Neri o věcech těchto dozvěděl, káral přísně spolupratry své, dokládaje: „Musíme někdy Krista opustiti pro Krista.“

Opouštěl Arnošt také často Krista pro Krista, opouštěl meditace své, aby ve jménu Páně a pro Krista sloužil církvi Boží a vlasti své, a chudým a chorým. Opouštěl Arnošt přecasto Panenku nejsvětější pro Panenku nejsvětější, opouštěl rozjímání o velikých výsadách jejích o převeliké svatosti, o lásce její k nám, a o povinné lásce naší k ní, aby se oddal věcem i Panně nejsvětější veledrahým.

A však dáti se ve službu Páně, a Panny nejsvětější výhradně, toho žádal sobě přes to přese všecko nejvíce. Za tou příčinou chtěl opustiti důstojnost arcibiskupskou, aby mohl volněji Pánu Bohu a blahoslavené Panně Marii sloužiti. Činíval mnohá a častá psaní do Říma Innocenciovi VI. a Urbanovi V., týčž

¹⁾ Balbinus. Vita Arnesti. Pag. 217. Jan Bollando S. J. byl náčelníkem těch, kdož vydávali „Acta Sanctorum“, a Bollandisté slouli. Jan Bollando zemřel v r. 1665. Mimo to děkují dějiny vlasti naší Arnoštovi za založení knih Confirmationum, Actorum Consistorii, které určeny byvše k usnadnění přehledu v církevní správě jsou nyní nejdůležitějšími zřídly místopisu Českého za XIV. a XV. věku.

²⁾ Balbinus. Vita Arnesti. Pag. 63.

papežů snažně žádaje i prose, aby jemu dali odpuštění, tak aby mohl úřad arcibiskupský se sebe pro polepšení života svého složit. Ale oni znajíce jeho tak hodného, jako užitečného tomu kostelu Pražskému i všemu lidu Českému, nechtěli k tomu dáti svého povolení ¹⁾, a on na znamení té své veliké žádosti, kdežkoli buď na stěnách, neb na sklech kázal znamení, aneb obraz Panny Marie namalovati, a velel sebe naznačiti klečícího, a vedle sebe oděv arcibiskupský, na označení, jakoby opovrhl všechny ty oznaky, a toužil, jich se co nejdříve zbaviti. Marná byla všecka snaha jeho. Bylť on u papežů i u dvora jejich u veliké vážnosti, tak že i papež i kardinálové jednomyslně vyslovili: že nemá říše ano celá církev jemu podobného. Ano po smrti papeže Innocentia VI., pravdu-li praví souvěký spisovatel života Arnoštova, byl by byl Arnošt bezmála od kardinálů za papeže vyvolen, kdyby byla národnost jeho byla jako jejich ²⁾.

Mínil totiž Arnošt do řehole Augustinianů v Kladsku, kterouž byl založil a hojně nadal, se uchýliti. Měl tam již také svou cellu, neboť chtěl žíti netoliko v klášteře, ale také klášterní život vésti. Sem se také občas odebral ke službě Rodičky Boží, zde rozjímal, v noci vstáváje, ve chrámu.

A však marné byly tužby jeho, marné volání. Bůh ho chtěl míti až do sklonku života jeho na vznešeném ale tvrdém stolci arcibiskupském. I musel se tedy spokojiti, že mohl aspoň v noci o milé Máteri nebeské rozjímati, a ku její cti a chvále jinak působiti.

A toho užil Arnošt v míře veliké. On stavěl ku počtě Panny nejsvětější chrámy ³⁾ a řehole, ku její počtě a ku chválám jejím dal knihy přepsati, ku její poctivosti ustanovil, aby se sloužily mše sv. před východem slunce, tak zvané maturity; ku její počtě podporoval hudbu chrámovou, pilně o to péči maje, aby

¹⁾ Hájek. Ad Annum 1364.

²⁾ Vita Arnesti. „Communis igitur Domini papae, Cardinalium et aliorum praelatorum, Cleri et populi assertio proclamabant, non habere Alemaniam, imo totam Ecclesiam Dei talem praelatum, qui observaret legem Excelsi. Mortuoque Innocentio papa VI. propter ipsius virtutes et mores per certos Cardinales in papam fuit inter alios nominatus, et forte ab omnibus esset electus, si nationis alienae atque illorum non fuisset.

³⁾ I nástupce Arnoštův, zbožný Očko z Vlašimi, byl vroucí ctitel P. M. On vystavěl hospital a chrám Humilitatis Mariae v Praze na úpatí hory Vyšehradské, kteréhož ovšem již není. Do špitalu tohoto měli býti přijímáni zvláště lidé, kteří byli dříve zámožní, ale zlobou času schudli, a za svou chudobu se hanbili.

byla velikolepá a důstojná, a bratrstvo Literatů. Ku počtě Panny Marie nosil obraz její nápodobněý tomu, jenž jest ve chrámu Panny Marie v Kladsku, stále při sobě, a kázal chrám dotýčný ozdobiti stavbami překrásnými, a ozdobil oltáře a sochu Marianskou drahocennými dary. Ku počtě Matky Boží učinil nadaci na jednoho kněze v chrámu Panny Marie v Kladsku, jenžby denně sloužil mši svatou před obrazem Panny Marie, při tom aby byla souladná hudba provozována. Předě mši svatou a po mši svaté mělo býti zpíváno „Salve Regina“, při němž se Rodička Boží za let dětských Arnošta od něho odvrátila. Podobně se mělo dít i po nešporách. Ku počtě matky Boží vykonával Arnošt denně hodinky Marianské; a však nepřestal na chvalách těchto, alebrž žil každoročně jeden měsíc o samotě, buď že v Příbrami, anebo v Kladsku, aby mohl jedině žíti ve službě Panny Marie.

Arnošt užil všeho ku chválám Marianským, zvláště však veliké učenosti své. Byl znatelem, jakož bylo dotčeno, filosofie a theologie, hudby a rhetoriky, geometrie a astronomie, mineralogie a rostlinopisu, byl znatelem řeči české, německé, vlaské, francouzské, řecké a hebrejské, byl sběhlý v právech občanských i církevních. Všecko však, což znal a věděl, muselo sloužiti chválám Matky Boží, neboť tak, jako jest všecko ku chvále Boží, učiněno, což učiněno jest, a jakož všecko, lidé všichni, a všecko tvorstvo, a všecko umění a vědy všecky ku cti a chvále Boží směřovati mají; rovněž mají sloužiti všecky vědy královně nebeské a to podle vůle Páně¹⁾. Z této snahy vyplynulo *Mariale* Arnoštovo.

Mariale toto sestává z předmluvy, v níž mluví Arnošt o pozdravení anjelském, a veleslaví je, že jest ono velebohaté obsahem svým. Trojice svatá posílá archanjela, archanjel je přináší, Matka Boží přijímá je. Ono jest velepříjemné, neboť se k vůli nám děje, a pro naši spásu. A proto je dlužno o něm rozjímati, anť není v něm ani jedno slovo zadarmo, ba ani ne jedna jota.

Arnošt shledává, že v dotčeném pozdravení jest písmen 3., slabik 37., slov 15., rozdílů pět, a dikcí devět. Přidáme-li k tomuto počtu i závěrek, obdržíme číslo 150 podle počtu žalmů 150.

¹⁾ *Mariale* Arnesti. Cap. I.

Tou měrou roztrhává Arnošt rozjímání svá do 150 kapitol, aby byly chvalo zpěvy Mariánskými podle způsobu 150 žalmů Davidových, a snáší jako pilná včelka do rozjímání všechnu učenost a zbožnost svou, aby povlebil sladkou Matku nebeskou. A však on nedůvěřuje v stateč svou, aby povlebil a oslavil jméno Mariánské, jakby slušelo a náleželo; proto se utíká k Pánu Ježíši s vroucí modlitbou, aby ráčil, ač-li v tom jest vůle Jeho, k těm 150 atomům (tak jmenuje 150 rozjímání svých), ruku svou přiložiti, je v prach roztříti, a tak upravit, aby sloužily ku cti a slávě nebeské Máteře ¹⁾.

O výtečnosti a kráse rozjímání Arnoštových dí Balbin ²⁾, že jest v *Mariale* Arnoštovu obsažen jako panenský med, a jako rosa nebeské této Jitřenky. Z této jediné knihy prý viděti lze, kterak jest miloval Matku Boží, a tato láska že prýštila ze zjevení nebeské královny samé, jehož se jemu jako pacholeti dostalo.

Zdá se nám: že zanechal Arnošt v *Mariale* svém tu nejdrahocennější památku lásky své ku Marii Panně, ač jich máme hojně, jakož svrchu již bylo dotčeno. Bůh sám bděl nad památkami těmito, aby nevyhynuly z paměti našeho Janem Husem a jeho následovníky ve stavu kněžském, v šlechtě, a v měšťanstvu do Viklifiké haeresie vehnaného národu, aby nezanikla v něm pradávná úcta k Matce Boží. A ona také nezanikne, a v tom se naplní zajisté tužba šlechtetného Balbina, kterouž vyjádřil mluvě o památkách úcty Panenky Marie, již choval k ní svaté paměti arcibiskup Arnošt: „*Perennant hodieque pulcherrima Arnesti inventa; et perennent, ut Diva Virgo sanctis hisce*

¹⁾ *Mariale*. Cap. 16. In fine.

²⁾ *Vita Arnesti* p. 368. „*Et vere liber hic mel quoddam virgineum, et aurorae hujus coelestis ros videri potest ita dulcedinem plus quam mellem, nectarque et ambrosiam sapit. Ex hoc uno libro, si reliqua abesent omnia, quantus fuerit Virginis amator, possemus non modo conjicere, sed manu quodammodo tangere.*“ Jinde dí Balbin (tamtéž p. 127.), dotýká se medítací Arnoštových: „*Ex his scilicet nocturnis et diurnis meditationibus coelestis ille liber de excellentibus Dei matris super omnes creaturas praerogativis et praecellentibus ortum habuit, in quo tanto tamque exaggerato amore, tantisque laudibus B. V. extulit, ut exemplum eo saeculo nesciam, aequarique sanctissimos illos viros, Bernardos, Damascenos, Ildephonsos, qui in ea celebranda feliciter ingenia consumserunt.*“

blanditiis populorum placata cadenti Patriae succurrat“ ¹⁾). A Panenka Maria skutečně přispěla klesající vlasti a národu našemu byla ku pomoci, vrátila jemu víru zbožného arcibiskupa jeho Arnošta, a tím ho uspůsobila, aby sílou z Boha vyšlou jazyk svůj zachoval. Kdyby dnes šlechtetný Balbin z hrobu vstal, podivil by se životu národa českého, ale zděsil by se zároveň nevděku veliké části intelligence české, nevděku pravím, naproti víře a osvětě katolické!

Bůh měl péči o to, na přímluvu Panenské Matky své, aby památky lásky Arnoštovy k ní nevyhynuly v národě našem v bouřích, jimiž byl u vnitř zmítán, a to má zvláště místo o Arnoštovu Mariale.

Balbin vypravuje, že rukopis spisu Arnoštova dlel u Augustinů v Třeboni. Když byl klášter jejich od Husitů vypálen, nevzala za své i kniha Arnoštova, alebrž byla zachována v knihovně Rožmberků, a tam odpočívala nepovšimnutá a nepoznaná po dvě stě let. Po vymření rodu Rožmberků, převezena byla bibliothéka Třeboňská na hrad Pražský, a rovněž také Mariale Arnoštovo, což se stalo v r. 1647. Brzy na to uchvátili Malou Stranu Švédové, a urvali královskou bibliothéku, a byli-by sebrali zajisté také Mariale Arnoštovo; avšak právě tou dobou bylo půjčeno kolleji Jesuitů na Starém Městě. Byloť uzavřeno k rozkazu Ferdinanda III., aby výtečná kniha tato byla vytištěna, zvláště, když shledáno bylo, žeby autor téže knihy podle dobře odůvodněného náhledu byl blahoslavené paměti arcibiskup Arnošt.

Za tou příčinou byl rukopis na čtyry částky rozdělen, dva díly zůstaly v kolleji na Starém Městě, a dva byly přeneseny na Malou Stranu do kolleje u sv. Mikuláše, aby na místech obou byl rukopis přepsán a k tisku připraven.

V říjnu 1647 měl praefekt typografie při kolleji Jesuitů slyšení u císaře Ferdinanda III., a svoleno, aby rukopis „Mariale“ byl kolleji svěřen naproti reversu: že bude v téže způsobě zase vrácen. Rukopis byl jako náhodou nalezen. Bibliothekářem v královské bibliothéce byl tehdaž Dr. Tomáš Mauthner, a ten dovolil, aby směl praefekt typografie Jesuitů bibliothéku prohlédnouti, a tentýž když jest byl unaven najednou připadl na

¹⁾ Balbinus. Vita Arnesti. pag. 369.

knihu, kteráž se mu ihned po krátkém nahlédnutí zalíbila. Bylo to *Mariale*. I tázal se ihned téhož bibliothekáře, kdoby byl autorem téže knihy, a dostal za odpověď: že jest to dílo jednoho arcibiskupa Pražského, kterýž byl převelikým ctitelem Rodičky Boží.

Kniha neměla ve svém čele jméno autorovo a titul nebyl tentýž, jakož jest na tištěné knize, nyní *Mariale* nazvané. Titul rukopisu jest: „*Psalterium de Laudibus Beatissimae Virginis sive Expositio nominum ejus.*“ Pod tímto titulem však nebyl rukopis vytištěn, alebrž pod jiným: „*Mariale sive Liber de prae-
cellentibus et eximiis sanctissimae Dei Genitricis Mariae supra
reliquas creaturas praerogativis ex arcanis sacrae Scripturae,
ss. Patrum et philosophiae naturalis mysteriis concinnatus, ab
Ernesto, primo archiepiscopo Pragensi ante annos CCLXXXIX
conscriptus.* Přes to však, že nebylo jména autorova přičiněno k rukopisu, neváhali vydavatelé vytisknouti jména Arnoštova.

Než slyšme spíše další události rukopisu Arnoštova díla. V červenci 1648 měl praefekt typografie Jesuitů rozmluvu s dotčeným bibliothekářem Mauthnerem o Arnoštovi a doložil, kterak prý vlasti české vezdy nějaká pohroma hrozí, kdykoliv se na hrobě jeho něco neobyčejného ukáže, a přidal: „Jak kdyby nález knihy jeho také byl znamením nějakého zla vlasti naší nastávajícího?“ Bibliothekář prý se smál, a praefekt typografie prý přizvukoval jemu. A hle! dne 25. července 1648 do-
byl Königsmark Malou Stranu a plenil. I dům Jesuitů byl po-
pleněn. Mnoho věcí bylo odnešeno, ale *Mariale* Arnoštovo niko-
liv. Švédové vnikli ovšem až do světnice, v níž se dělo přepiso-
vání rukopisu, rozházeli listy rukopisní po světnici, ale ni jedi-
ného nesebrali. A tak jest byla jediná tato kniha ze všech knih
královské bibliothéky zachráněna. Radosť z toho byla nemalá,
zvláště, anť tehdáž bylo míněno, žeby tento rukopis byl jediný,
nebo-li *Unicum*, čehož ovšem nebylo ¹⁾, neboť brzy na to obje-
veny i jiné rukopisy.

Arcibiskup Arnošt byl velikým ctitelem Rodičky Boží, a a proto toužil, aby byla ode všech křesťanů ctěna a milována. Za jeho doby žil Meinhard z Hradce, muž to i učený i nábožný, tak že jest byl pro výborné vlastnosti své zvolen za biskupa

¹⁾ Balbin: „*Vita Arnesti.*“

Tridentského. K žádosti Meinhardové napsal Carthusian Conrad knihu, kteráž má titul „*Laus Mariae*“ ¹⁾, anebo *Matutinale B. Virginis, quod dicitur „laus Mariae“* ²⁾. Spis tento byl dodán arcibiskupovi Arnoštovi ku schválení ³⁾. Byl nazván „*Laus Mariae*“, a to nikoliv na zmar, neboť obsahuje čtení (*lectiones*) na každý den v roce, jež pilný a pobožný spisovatel sebral ze starých ss. otců církve Východní i Západní, a vybral což byli oni ku chvalám Rodičky Boží napsali. Arnošt schválil ovšem *Lektionář* tento ⁴⁾, a udělil všem, kdožby hříchů svých želeli a se vyzpovídali, a tuto knihu četli, aneb čísti slyšeli, odpustků čtyřiceti dní. Approbace zní takto:

Arnestus Dei et Apostolicae Sedis gratia Sanctae Pragensis
Ecclesiae Archiepiscopus.

Universis et singulis clericis, secularibus et Religiosis cujuscumque status aut conditionis, aut praeeminentiae existant jure ordinario nobis subjectis, ac omnibus Christi fidelibus, per et infra nostram diecesin constitutis salutem in Domino sempiternam. Notum sit Universitati Vestrae, quod accedens ad nostram praesentiam Venerabilis in Christo Frater et Dominus, Dominus Meinhardus de Nova Domo, clectus Ecclesiae Trident. exhibuit et praesentavit quendam libellum nuper de novo editum, ad laudem et honorem Beatissimae Mariae Virginis, qui intitulatur *laus Mariae*, petens a nobis cum Instantia, quatenus benignius annueremus, ut per clericos nostrae Dioecesis, quibus placeret et quorum corda tangeret Spiritus s., series dicti libri ad cursum Beatae Virginis successive pro lectionibus legeretur, non obstantibus lectionibus ad cursum ipsum ab antiquo legi assuetio, et constitutione nostra et praedecessorum nostrorum quacunque, et nihilominus dictas lectiones devote legentibus certas In-

¹⁾ Codex Manuscript. Universitatis. Prag. VII., D. 3.

²⁾ Codex Chart. N. 39. in parochiali Ecclesia ad s. Jacobum Brunae.

³⁾ Balbin. Vita Arnesti. p. 209.

⁴⁾ Balbin dí o Mainhardovi z Hradce: „Hic nullum faciebat finem vel Arnesti (cui peramicus erat) exempla vel suis etiam auspiciis, Dei Matrem amandi, itaque de ea ejusque laudibus sane perelegantem librum (cujus ego exemplar in vetusta Bohemiae Bibliotheca inventum, pulcherrimo scripturae antiquissimae genere exaratum apud me servo) Arnesto probandum obtulit.“ Snad jest to tentýž rukopis, jenž se chová v Českém Museu. Sign. 35., a jest zapsán pod titulem: „*Mariale Arnesti*.“

dulgentias ad promerendum vitam aeternam concederemus. Nos itaque precibus hujusmodi justis et rationabilibus favorabiliter annuentes, et praesertim per hoc Venerabili et Intemeratae Virgini Mariae, ex cujus partu felicissimo desuper coelestis throni fulgore, humano generi, non ambigimus, imo aperte cognoscimus, interminabilis felicitatis augmentum divini muneris incessabili profluvio derivari, speciale praeconium laudis procurare et efficere cupientes, omnibus vere poenitentibus, contritis et confessis, qui dictas lectiones de novo compilatas ad cursum legerint devote, pro qualibet die, XL. dies Indulgentiae de injunctis eis poenitentiis misericorditer in Domino condonamus, insuper praesenti constitutione misericorditer dispensamus; quod hi, qui hujusmodi novas lectiones tenuerint, ad alias, quae prius consuetae sunt, ut praefertur, non sint aliquatenus alligati et adstricti harum, quibus sigilla nostra sunt appensa testimonio litterarum.

Datum in Raudnicz Anno Domini M.CCC.LVI. die XXII. mensis Decembris.

Tentýž Carthusian, kterýž sebral lektionář nadzmíněný, napsal dříve již k rozkazu císaře Karla IV., a arcibiskupa Arnošta taktéž lektionář ku chvalám Marianským, jehožby užívali Mansionáři kostela Pražského ¹⁾.

Než vraťme se zpět ku Mariale Arnoštovu, nebo-li ku žaltáři jeho o chvalách Marianských, nebo-li o jmenech jejich. Bylo dotčeno, že Mariale Arnoštovo nemělo původně v čele svém jména jeho. To zavdalo příčinu ku pochybnostem, zda-li by byl Arnošt autorem onoho žaltáře chval Marianských čili nic. Balbin však dokládá: že se žaltář onen za dob jeho vůbec Arnoštovi připisoval od učených i neučených, jenom as dva neb tři mužové učení že pochybovali. Důvody jejich byly tyto ²⁾:

¹⁾ V kodexu Brněnském nadzmíněném se čte: „Ille Carthusiensis, qui jam pridem jussu imperatoris et archiepiscopi Pragensis Legendam de sex lectionibus de sancta Maria Virgine pro mansionariis cooptaverat. Karel IV. vzpomíná ustanovení svého ve spisu o životě svém (Jos. Emler Spisové císaře Karla IV. p. 57.): „Od toho času uložil sem ustavit, aby na každý den byly zpívány hodiny v kostele Pražském ve jmě a ke cti oslavené Panny Marije, matky božie, a o jejího života skutcích i o divech aby na každý den nové čtení čteno bylo. A to sem potom dokonal.

²⁾ Balbin. Vita Arnesti. P. 401. sq.

a) Jest prý veliký rozdíl slohu v *Mariale* a ve zprávě, jižto činí Arnošt o zázračné události, která se s ním v chrámu M. P. v Kladsku sběhla.

b) V staré době nebylo slýcháno, by byl Arnošt takovouto knihu složil; jak by tedy bylo lze, jemu jí přikládati, zvláště anť nemá jména jeho v čele?

c) Kniha tato se nalézá i v knihovnách Belgických, a proto prý jest dosti možná: že ji přinesl Karel IV. z Gallie do Čech, a odtud že byla přenesena k Agustianům do Kladska, a pak do Třeboně. Balbin sám přidává: že by i on mohl na základě obsahu knihy říci: že jest velmi možná: že byl autor dotčeného Mariánského žaltáře mnich z Francouz. Že byl mnich lze prý souditi z toho: jelikož dí o Kristu Pánu: že se stal vtěliv se jako mnichem v životě Marie Panny; že byl Francouz, to prý by bylo lze říci podle té okolnosti: že autor mluví o chrámu Panny Marie v Paříži, a nad jiné chrámy v zemi francouzské vychvaluje; a také z toho, že zde onde užívá slov francouzských.

Balbin odmítá tyto odpory: a dí a) prvý odpor že nic neváží, jelikož se sloh řídí podle věci, a nikoliv opáčně. Nad to psal snad Arnošt žaltář svůj záhy již, možná že v Gallii, vypravování jeho o zázračné události však dělo se na smrtelnem loži. I druhý odpor nemá do sebe rozhodné váhy, zvláště, když bereme zřetel k době, v nížto byl psán žaltář, kde málo bylo dbáno, jmenovati autora, a pak k pokoře Arnoštově, který nechtěl býti jmenován. Byť tedy stará doba nic nám o autoru žaltáře dotčeného nezanechala, ona jen mlčí, ale nezapírá, by autorem byl arcibiskup Arnošt. Dubravius, biskup Olomucký, dí však zřejmě, že Arnošt mnohé spisy napsal. I třetí odpor nic nevydává, neboť byť i kniha tato se nalezala v bibliothekách Belgických, z toho nejde, žeby autorem jejím nebyl Arnošt, neboť mohlo se rozšíření knihy snadno státi, jelikož tehdaž byly řehole těsně mezi sebou na světě širém spojeny. Francouzská jména se ovšem shledávají v žaltáři Mariánském Arnoštově, a to se vykládá snadno tím, že Arnošt v Avignoně dlel. Že činí zmínku o chrámu M. P. v Paříži, a nikoliv o chrámu v Čechách, dá se vyložiti ze snahy, že nechtěl býti poznán. V kapitole 103. dí autor žaltáře Mariánského, že když se vtělil Kristus Pán, byl oděn oděvem našeho řádu, (*habitu nostra religionis indutus*), že se stal řeholníkem nejlepším, malým novicem, že žil v životě máteře své jako řeholník rozjímaje a

konaje; a však ani z toho nelze souditi, by autor byl mnichem, neboť hymna církevní sama dí: Quem terra, Pontus aethera, praedicant trinam regentem machinam, claustrum Mariae bajulat, a k této právě autor prohlédá.

Balbin činí vyznání: že i on byl zprvu v pochybnosti, a však čta knihu s mnohými jinými že změnil náhled svůj, a začal věřiti, že Arnošt jest autorem. Balbin čítá mnoho důvodů, za kterýmiž se odhodlal dotčený žaltář Arnoštovi připsovati ¹⁾ zde však uvedeme pouze ty, jež se ukazují býti rozhodnějšími:

1. Předně jest jisto, že autor dotčeného žaltáře byl rodem Čech, a že mateřský jazyk jeho český byl, neboť shledáváme tamtéž fráse patrně z jazyka českého vyslé, jako „Pascha Floridum“, u Čechů „Dominica Florida“ neděle květná ²⁾, o Matce Boží se tam dí, že jest v příbytcích jako služka, kterážto všem hlavy umývá, dikce to, kteráž podle Balbina zhusta byla užívána. Já přidávám: že autor žaltáře Marianského nejednou dí, že budeme viděti na nebesích Boha okem k oku, a taktéž že spatříme v nebi Rodičku Boží okem k oku (oculo ad oculum), to však jest, jak se mi zdá, způsob mluvy pouze v jazyku českém tehdaž obvyklý. Já jsem aspoň v Chelčickém tutéž frási nalezl. Myslím tedy, že autor žaltáře Marianského byl rodem Čech, a a nikoliv snad nějaký řeholník národa francouzského, anebo kteréhokoliv národa jiného. Ač tedy toužil autor, aby jméno jeho bylo skryto, bezděky prozradil, že domovinou jeho byly Čechy. Autor dále praví, že v chrámech jsou životy svatých v oknech naznačeny, a tak tomu bylo ve chrámech národa našeho. Ano sám Arnošt velel, jakož svrchu bylo zmíněno, i na sklech Pannu Marii namalovati a sebe klečícího před obrazem a vedle sebe odznaky arcibiskupské na znamení, že sobě žádá jich se zbaviti. A to zajisté může býti dobrým důvodem, že autor žaltáře Marianského byl as ze země české, neboť i malby na skle náležely ku lesku chrámů našich, jak Aeneas Sylvius ve své historii České udává.

2. Tento český autor byl as arcibiskup Arnošt, a k této důmněnce nás vede:

¹⁾ Balbin. Vita Arnesti. P. 405. seq.

²⁾ Mariale. Cap. 74.

a) Veliká láska autorova ku Panně Marii, kterážto dýše celou jeho knihou; a my víme: že Arnošt byl velikým ctitelem Marianským, víme o něm, že o Panně Marii a o výbornostech jejích každého dne rozjímал, i Marianské hodinky se modlíval; víme, že pro mansionáře při kostele Pražském dal shotoviti zvláštní Marianský lektionář, víme o něm, že jeho občerstvením bývalo odchýlení se ku Matce Boží buďže na Kladsko, anebo do Příbrami; víme o něm, že v rozjímáních o Matce Boží celý jeden měsíc v roce trvával; víme o arcibiskupovi Arnoštovi, že mnohé věci napsal: jakby bylo lze, mysliti, žeby byl ničeho nezaznamenal o předmětu své nejvroucnější po Bohu lásky, o Panně nejsvětější?

b) V žaltáři Marianském jsou některé, arcí méně světlé, stopy o vidění, jež měl Arnošt v chrámu Panny Marie v Kladsku. Tak dí v kapitole 108. o síle očí Rodičky Boží, srovnává je s očima basiliskovými: „Jest-liže mají oči královského hada čili basilisky takovou sílu zloby do sebe, že zabijí člověka, proč bych netvrdil: že i oči blahoslavené Panny mají do sebe takovou sílu, a milost, aby svým pohledem oživily, a k životu vzkřísily člověka? Proto k ní my ubozí vzdycháme lkající a plačící, a díme: „Eja, Orodovnice naše, obrať k nám své milosrdné oči“ ¹⁾. A právě Arnošt to byl, jenž toužil v chrámu Páně v Kladsku, aby Matka Páně zase k němu obrátila odvrácenou svoji tvář. Arnošt to byl, jenž učinil nadaci, aby v tomtéž chrámu i při ranních službách Božích, i při nešporách zpíváno bylo: „Salve Regina“.

c) V žaltáři Marianském jsou některé dikce totožné s dikcemi v Arnoštových statutech. Tak čteme ve statutech: „Non potest esse Pastoris excusatio, si lupus oves comedit et Pastor nescit.“ „Nemůže býti omluven pastýř, když vlk požírá ovce, a pastýř o tom neví.“ V žaltáři dí autor: „Když se pastýře tážeme na něco zvláštního, jest k příhaně jeho, když se teprv hledí poučiti, jakby věc rozluštil.“ ²⁾

d) Kapitola VII. žaltáře Marianského má tento titul: „De Maria, vel de Joanne Baptista vel de S. Augustino, quomodo dicatur Stella matutina.“ (O Marii, anebo Janu Křtiteli, anebo

¹⁾ Mariale. Cap. 108. Na začátku.

²⁾ Mariale. Cap. 56.

o s. Augustinu, jakým způsobem může sloužit „hvězdou jitřní“. Jak se zdá měl zde Arnošt zřetel ku Kladsku a třem slavnostem, jež se tam slavily. Byl tam chrám Matky Boží, na hoře sv. Augustina bylo sídlo Augustinianů, pod horou sv. Jana Křtitele chrám, kterýž náležel Johanitům. Tím způsobem se prozrazuje bezděky autor, jenž měl Kladsko ve zvláštní lásce.

3. Máme i kladné známky, a důvody, podle kterých lze souditi, že nejsou v klamu ti, kdož tvrdí, že arcibiskup Arnošt jest autorem žaltáře Marianského.

a) Musela býti tradice jistá, že žaltář Marianský sestavil i složil Arnošt z Pardubic. Slyšeli jsme, že královský bibliothekář Dr. Mauthner na otázku sobě danou: kdoby as byl autorem dotčené knihy, bez rozpaků odpověděl: že jest to dílo jednoho arcibiskupa Pražského, jenž jest byl převelikým ctitelem Rodičky Boží. Milovalit ovšem i nástupcové Arnoštovi Rodičku Boží, neboť býti knězem pravověrným, anebo dokonce biskupem pravověrným, a Matky Boží v lásce a úctě nemíti, jest věci zholá nemožnou; avšak v té míře jako Arnošt, jak se zdá, nikoliv, aniž se vyrovnali jemu v snaze, aby všade po Čechách byla ctěna Panna nejsvětější. Na základě této tradice, mohli vydavatelé žaltáře Marianského, tentýž žaltář vydati pode jménem Arnoštovým. Na základě této tradice mohli učení mužové doby tehdejší s důvodem jednomyslně hlásati, že nikdo jiný, leč jen Arnošt z Pardubic, arcibiskup kostela Pražského, původem byl žaltáře Marianského.

b) V čele rukopisu žaltáře Marianského jest znak Arnoštův, a přidán životopis jeho. Arnošt ovšem nerozkázal, aby přičiněn byl ku knize jeho znak rodu jeho, aniž velel, aby připojen byl životopis jeho, ale učinili takto zvláště ti, kdož věděti mohli, a věděli, kdo jest byl, jenž tak krásnou knihu o Rodičce Boží napsal. Učinili tak z vděčnosti k tak velikému a svatému ctiteli Marie Panny, aby věkové seznali pravého autora dotčené knihy. Aby i autora oslavili, i zlatou knihu jeho; prepisovali jsou ji písmem nádherným, a oslavovali ji vazbou drahocenou. Tak jsou činili as vděční Augustiniani.

c) Pozoruhodné jest, co dí Balbin ¹⁾ o životě Arnoštově. On dí: že ti, kdož archiv v Kladsku prohlíželi, a viděli na své

¹⁾ Vita Arnesti. p. 406. n. IV.

oči tamtéž spisy vlastní rukou Arnoštovou napsané, a k těm že Balbin náleží, a je srovnali s korekturou činěnou v *Mariale* jeho, jeho, ihned na první pohled seznali, žeby byly charaktery písmen stejné. Arnošt opravoval totiž přepisovače, anebo přidával. Avšak zda-liby toho bylo při Arnoštovi, kdyžby kniha dotčená nebyla knihou jím samým sepsanou? Balbín dí: „Addunt etiam et affirmant ii, qui Glacense Archivum, et in eo quadem manu Arnesti propria scripta viderunt, simulque correctionis in *Mariale* libro characterem spectarunt (quo etiam in numero ego sum) affirmant, inquam, utroque collato caractere, manum se Ven. Arnesti agnoscere, nihilque ea re certius esse. Nimirum amanuensem correxerat Arnestus, debebat, subtrahebat, quaedam etiam adjiciebat, (quod ego ipse Memini in M. S. codice me observasse) jam vero quis credat alieno in libro tantum sibi autoritatis Arnestum assumere voluisse? Pugnāt haec audacia cum infinita, ut ita dicam ejus viri humilitate, neque id ego unquam mihi persuaserim, malimque characterem Arnesti negare, quam audaciam hanc in Arnesto fateri“¹⁾).

Končíme tedy, že kniha, kteráž byla za času Ferdinanda III., vytištěna pod názvem „*Mariale Arnesti*“ jest skutečně spisem zbožného ctitele Marianského, arcibiskupa Arnošta. Vydavatele nazvali spis ten *Mariale*, a nikoliv bez důvodu, neboť každá kapitola začíná slovy: „*Maria dicitur*“. Na př. kapitola I. *Maria dicitur lux* ²⁾, II. *Maria dicitur Paradisus* ³⁾, III. *Maria dicitur coelum crystallinum* ⁴⁾ atd. CXXVI. *Maria dicitur Regina* ⁵⁾).

¹⁾ V Museu království českého nalézá se, jakož bylo dotčeno, překrásný rukopis Sig. 35., a jest zapsán pod titulem „*Mariale Arnesti*“, a jde o něm pověst, že ho užíval arcibiskup Arnošt. *Mariale* toto napsal Carthusian Conrad, a nikoliv Arnošt. Okolnost tato dala podnět k domněnce, jakoby žaltář Arnoštův, a *Mariale* v Museu chované totožnou knihou byla, a tu by ovšem nebyl Arnošt autorem žaltáře, alebrž Carthusian Conrad. Abych věc zjistil, odebral jsem se do Musea, a poprosil jsem našeho věhlasného kustosa musejního p. Pateru, aby mi vyhledal Rukopis musejní. Porovnávali jsme pak Rukopis tento, a universitní, a zápisky páně Paterovy a shledali, že „*Mariale* Conradovo“ a žaltář Arnoštův jsou dvě od sebe rozdílné knihy. Za ochotu p. t. pana kustosa skládám tímto povinné díky své.

²⁾ Maria sluje světlo.

³⁾ Maria sluje ráj.

⁴⁾ Maria slove Nebe křišťálove.

⁵⁾ Maria slove královna.

CL. Salutate Mariam, kterážto kapitola jediná jest, v nížto se nečte „Maria“ ihned s počátku ¹⁾).

Již svrchu bylo řečeno: že Arnošt Mariale své roztrídil do 150 kapitol podle počtu 150 žalmů, a proto nese rukopis právem jméno: „Žaltář“ a Arnošt zve tyto kapitoly atomy, aby byly jako stavivem ku chrámu Mariánských chval, a proto se zve kniha „žaltář o chvalách nejblahoslavenější Panny.“ Chval Mariánských, nelze, jak dotýká zbožný arcibiskup, jedním jménem vyjádřiti, a proto jmenuje Duch sv. v Písmě Božím jmény rozličnými Pannu přesvatou, a ta jména dlužno vybírat, a výtečnosti jejich spojovati v jedno, a tak prý obdržíme jakousi podobu výtečností této přesvaté Panny. A podobně jest mnoho výborných tvorů na nebi a na zemi; shrneme-li dobré jejich vlastnosti v jedno, budeme míti jakýsi obraz Panny Marie, ale nikoliv dokonalý.

Za tou příčinou se ponořuje zbožný arcipastýř v Písmo sv., jehož byl znalce neobyčejným, ohlédá zem, pohlíží ku obloze nebeské, vstupuje v duchu svém na nebesa, aby utvořil sobě a ctitelům Mariánským nějakou podobu Matičky nejsvětější, a aby jí, pokud možná, vzdal chválu jí příslušnou.

Věci však, tvorové a osoby, o nichž rozjímá Arnošt, aby jejich výbornost na Marii Pannu přenesl, jsou tyto: Maria Panna jest Světlo, Ráj, Nebe křišťalové, Nebe, Slunce, Měsíc, Hvězda jitřní, Hvězda mořská, Hvězda, jež vyšla z Jakoba; Souhvězdí, Den, Poledne, Dennice, Duha, Oblak, Mlha, Sníh, Rosa, Nebe nebo Vzduch, Potopa, Moře, Přístav, Řeka Physon, Řeka Gehon, Tygris, Euphrat, Řeka Doryx, Vodotok, Pramen, Studnice, Země a okršlek její, Pole, Poušť, Oudolí, Hora, Skála, Minera nebo Kov, Zlato, Drahokam, Strom, Kořen, Prut, Cedr, Cypřiš, Palma, Růže, Oliva, Javor, Fíkový Strom, Vinný Keř neb i Vinice, Terebinth, Jedle, Strom Setim, Ráj granatových jablek, Mandlový Strom, Hořící Keř, Moruše, Agnus Castus (Keuschheitsbaum), Les, Záhonek, Skořice a balsam vonný, Myrrha, Storax a Galban, Onyx, Proutek a Krůpěj, Hora Libanon, Balsam čistý, Nard, Květ, Lilie, Včelka, Hrdlička, Holubice, Laň, Ovečka, Rouno, Krk těla Chri-

¹⁾ Při vydání Mariale tiskem stalo se některé nedopatření: Tak čteme dvakrát kap. 130tou, kdežto jest kap. 129tá vynechána. Po kapitole 133té následuje ihned 135tá a v tom nedostatku jdou kapitoly za sebou, tak že kniha tištěná 151. kapitol čítá, rukopis však pouze 150. Já cituji kapitoly podle rukopisu.

stova, Srdce Jerusáléma, Vzor, Kniha, Zrcadlo, Nádoba Nová, Pevná Nádoba Zlatá, Město Boží, Městečko, Zeď, Věž, Brána, Okno, Dům Boží, Dvůr Boží, Lože Boží, Trůn Boží, Nosítko Boží, Lůžko Boží, Stodola církve, Večeřadlo, Vinný Sklep, Pec, Pokladnice, Loď, Žebřík, Sít, Archa, Zámek čili Uzavřenost, Stánek Boží, Chrám Boží, Archa, Odpovědnice, Slitovnice, Oltář Zlatý, Opona, Svíce, Sloup, Síně, Mužice (Virago), Matka, Jediná, Dokonalá, Vyvolená, Královna, Marie, Dcera, Sestra Kristova, Přítelkyně Kristova, Nevěsta, Dívka, Živitelka Kristova, Přímluvkyně naše, Bubenice naše, Panna panen, Vrchol neboli Velitelka Vyznavačů, Mučenníků, Apoštolů, Proroků a Patriarchů, Nebešťanů, Panovnice Archanjelů, Mocí, Knížatstev, Panstev, Trůnů, Cherubínů a Serafínů, Vladařka, kterouž Bůh sám ctí, a ji nazývá netoliko svou Matkou, ale také Vladařkou.

Nelze však ani dosti vypsati, s jakým důmyslem a zápalem arcibiskup Arnošt o těchto předmětech rozjímal, s jakou vroucností o Panně nejsvětější se pronášel, s jakou láskou její výsady a přednosti, její svatost a důstojnost slavil.

Tato láska ku Matce Boží vedla Arnošta také k tomu, že se Marii Panně i ve smrti daroval, nařídív v poslední vůli své, aby byl v chrámu Matky Boží v Kladsku pochován.

Poslední smrtelnou nemoc uvalil na se Arnošt u vykonávání úřadu svého. Hájek píše l. c. takto: Toho času znamenav své některé a svého kostela arcibiskupského pilné potřeby, jel za císařem do Buděšína, a tu jest od něho i ode všech knížat milostivě přivítán a slavně přijat. Na den Ducha sv. mši svatou slavně i pokorně a s velikým náboženstvím i s plácem sloužil, a učinil na ten den o Duchu svatém (při přítomnosti císařské i všech knížat jeho) německou řečí velmi příjemné kázání, tak že se tomu všickni divili. Na to se rozloučil s císařem, a se všemi knížaty. I hned druhého dne trápen byl zimnicí, dal se odvézti do Roudnice, tu učinil s povolením císaře poslední vůli svou, vykonal s velikou lítostí zpověď, a přijal svátosti umírajících, a umřel ten den po sv. Petru, hodinu kompletní, byv biskupem dva a dvacet let, všečen jsa majetkem Panny Marie a Syna jejího.

Arnošt užívá v rozjímáních zhusta výroků ss. Otců, jako sv. Augustína, sv. Anselma, sv. Bernarda, Alberta Velikého; ale

nikdy sv. Tomáše Aquinského, sv. Bonaventury anebo Duns-Scota, snad nebyli jsou bohoslovci tito jemu po ruce.

Měl jsem nejprve v úmyslu, sestaviti plnou theologii Arnoštovu na základě jeho žaltáře Marianského, avšak obával jsem se, žeby se snad přespříliš rozšířil spis můj, a zdražil, proto jsem přestal na tom, napsati na základě knihy Arnoštovy Mariologii jeho, zvláště anť úhlavním předmětem žaltáře jeho Matka Boží jest.

Zbožný arcibiskup Arnošt napsal své chvály v Žaltáři obsažené ku poctě Panny nejsvětější, a prosil, aby vděčný Syn její doplnil, což by bylo nedostatečno: i já odevzdávám skrovnou tuto studii svou Panenské Máteři, a prosím, aby ji ráčila přijati v náhradu aspoň nějakou za všechny poklesky, jimiž jsem ji zarmoutil v životě svém, a aby jsouc Matkou Milosrdenství mne neopouštěla v poslední hodině mé.

S touto prosbou uveřejňuji spis svůj, a toužím, aby byl mile přijat od těch, jimž na účtě Matky Boží záleží, a byl-liby vhod, aby byl užit ku chvalám Matky Boží, Patronky církve svaté, našeho mocnářství, a zvláště království Českého.

Jakož jest povinnost má, jako katolík a nad to kněze, podrobuji spis tento autoritě církve Boží; a pochybil-li jsem v něčem, odvolávám.

Na den slavný neposkvrněného početí Panny Marie v roce 1886.

Spisovatel.

I.

Bůh předzřídil a vyvolil Pannu nejsvětější za Matku svou od věčnosti, a to přede všemi vyvolenými.

V Bohu není nic časného, vše jest v něm věčné. Podstata Jeho jest věčná, tři Božské Osoby jsou od věčnosti, a i všechny myšlenky Jeho, a všechny úrady Jeho jsou věčné.

Všecky věci, kteréž v čase a s časem stvořil, učiniti od věčnosti u sebe ustanovil. Všecko dílo, jež vykonal, stvoření anjelů a lidí, a nesčíslných hvězd, umínil konati od věčnosti, aniž by uvažoval, a na způsob anjelů anebo lidí přemítal.

Než však dílo přede všemi nejvzácnější a nejvelikolepější, jež učiniti Trojjediný Bůh u sebe uzavřel, bylo vtělení druhé Osoby Božské, a stvoření nejsvětější Matky jeho Panny Marie. O ní a Synu jejím mají místo, jak píše Arnošt ¹⁾, slova Davida ²⁾: „Ty jsi způsobil dennici a slunce“. Slovem „dennice se míní Panna nejblahoslavenější, a slovem slunce: Pán Ježíš. O jiných věcech řekl Bůh pouze a rozkázal, o Dennici však a o Slunci dí: že je způsobil (*fabricatus est.*) a tím se dává na jevo výbornost Krista Pána podle člověčenství, a výtečnost nejsvětější Matky Jeho. Chceť, totiž žalmista říci:

¹⁾ „De coelo et terra et omnibus, quae in eis sunt, (dicitur), quod dixit et facta sunt i. e. ita faciliter omnia creavit, et fecit, sicut homo dicit mihi verbum per se, vel mandat aliquid fieri per alium. Sed de Aurora et Sole, i. e. de Maria et ejus Filio dicitur: quod fabricatus est eos. In verbo fabricandi notatur labor et studium: quae licet non cadant in talem opificem, opus tamen in hoc mirabiliter commendatur. Id est enim, ac si diceret psalmista; ista duo opera talia sunt, ut videatur creator omnium totam suam virtutem, totum studium, totam diligentiam posuisse in ipsis fabricandis“. Mariale. Cap. 13.

²⁾ Ž. 73, 16.

že tyto dvě věci tak jsou výborné, že se zdá, jako by byl Bůh spojil všechnu snahu v jedno, aby je učinil, kterážto ná-maha a snaha se ovšem netýká Tvůrce, ale ukazuje výbornost díla Jeho.

Od věčnosti vyvolil Bůh Panenku nejsvětější za Matku Jednorozeného Syna svého, ale On ji netoliko vyvolil, noprž i přede všemi vyvolil, aby byla prvorozená všeho stvoření jako jest Kristus Pán prvorozený všeho stvoření (Coloss. 1, 15). Bůh vyvolil Pannu nejsvětější za Matku svého Syna a před-zvolil nebo-li přede všemi zvolil, (*elegit eam et praeeligit eam*), aby byla jako světem zvláštním, aby byla jako malý přede vši nákazou uzavřený svět ve světě velikém, čili aby byla mikro-kosmos in makrokosmo ¹⁾).

Bůh vyvolil a předvyvolil Pannu nejsvětější před ustanovením světa za Matku svou, a tou měrou ji sobě připravil, aby byla svatá a neposkrvněná před obličejem jeho, aby byla prvorozená přede vším, což jest stvořeno, jakož dí Duch sv. v osobě její v písmě Božím: „Od počátku a před věky stvořena jsem, a až do budoucího věku býti nepřestanu a ve příbytku svatém před ním posluhovala jsem“. Sirach. 24, 14. Od věčnosti měl trojjediný Bůh Pannu nejsvětější v lůně svém ²⁾ podle toho, co dí v její osobě: „Od věčnosti zří-zena jsem, a od starodávna, prvé než země učiněna byla. Ještě nebylo propastí, a já již počata byla“ Přísl. 8.

Jako Panna nejsvětější byla od věčnosti předzřízena a vy-lena; tak jsou byli a jsou od věčnosti předzřízeni a vyvoleni všickni, kdož budou na konec spaseni; neboť od věčnosti Bůh o nich věděl, od věčnosti jejich zásluhy předzvěděl, od věčnosti se ustanovil z neskonalé lásky své na tom, spasiti je. Jest jich množství převeliké. Jsou mezi nimi svatí a světice Starého Zá-

¹⁾ Mariale. Cap. 11.

²⁾ Mar. Cap. 150. „*Elegit eam in habitationem sibi ante mundi constitutionem, ut esset sancta et immaculata et in conspectu ejus, et primogenita ante omnem creaturam, quemadmodum Spiritus s. in persona ipsius loquens protestatur dicens: Ab aeterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret: nondum erant abyssi et ego jam concepta eram. Jam eam gestabat in utero suo, quem ipsa postmodum vice versa mirabili modo portabat in suo.*“ —

kona, od Abele spravedlivého až do toho posledního vyvoleného, jenž na rozhraní Starého a Nového Zákona duši svou Bohu odevzdal. Jsou mezi nimi patriarchové, a prorokové a jiní svatí mužové a světice, a počet jejich nebyv zakončen, a nejša zakončen bude se stále množiti až do skonání, a až ten poslední duši svoji Bohu odevzdá, bude počet vyvolených doplněn, a pak nastanou dnové poslední.

Avšak mezi všemi vyvolenými vyniká Panna nejsvětější, a za tou příčinou se zove netoliko vyvolenou, ale také vyvolenou jedinou, holubicí jedinou. „Šedesáte jest královen a osmdesáte ženin, a mladíc není počtu. Jediná est holubice má, dokonalá má, jediná jest matky své, vyvolená rodičky své. Viděly ji dcery a nejblahoslavenější nazývaly, královny a ženiny a chválily ji. Která jest to, jenž kráčí, jako dennice vycházející, krásná jako měsíc, výborná jako Slunce, hrozná jako vojenský šik spořádaný“. Cant. 6, 7—9.

Jest Panna nejsvětější mezi vyvolenými jediná, arciť jako jest Kristus Pán podle člověčenství jediný. Jediná jest matky své, jediná Rodičky své. O ní se dí: že jest krásná, jako měsíc, vyvolená (electa) jako slunce.

Při vyvolení dvě věci pozorovati dlužno: Osobu vyvolenou, a způsob vyvolení. Osoba jest naznačena slovy: „Jako slunce“. Jako slunce jest na nebi jediné, tak i Maria Panna mezi vyvolenými jediná. O ní má místo, což díme: Ty jsi se jediná zalíbila Pánu našemu Ježíši Kristu, aniž bys měla sobě rovné. A od koho byla vyvolena? Od Rodičky své, od nebeského Jerusalema, od Boha trojjediného. Nebeský tento Jerusálém ji vychovával od dnů mladosti její, živil, připravil a ozdobil a ukryl, a správně vyvolil, formou zřízenou ¹⁾.

¹⁾ Mar. cap. 125. „Maria dicitur Electa. Cant. 6. Pulchra ut luna, electa ut sol. Et ibidem una est matris suae, electa genitricis suae. Cum de electionibus agitur, de duobus solet fieri quaestio; de persona Electae, et de forma Electionis. In priori verbo satis egregie et breviter persona ista electa declaratur, cum dicitur: Electa ut sol. Sol enim, ut dicit Isid., dicitur, eo quod solus luceat et de hoc Sap. 5. Ipsa enim est, cui dicimus: Sola sine exemplo placuisti Domino n. Jesu Christo. Unde Cant. 6. Sexaginta sunt Reginae, i. e. Virtutes coelestium. Ordines ministrantes et praesidentes, aliosque regentes; et octoginta concubinae i. e. Ordines assistentes: et si forte non in numero plures: tamen beatitudine pauciores. Adolescentularum autem, i. e. anima-

Vyvolil a předzřídil trojjediný Bůh Panenku nejsvětější, a ustanovil, aby byla Matkou Jeho. A poněvadž takto ustanovil od věčnosti, připravil také od věčnosti dary a milosti, jimiž svoji Matku ozdobiti chtěl v čase. Vtělení Syna Božího bylo však od Boha trojjediného uzavřeno, a dílo vtělení konala nerozděleně Trojice nejsvětější, ač se nevtělil ani Otec ani Duch svatý, ale vtělila se Osoba Božská druhá. Odtud také od věčnosti ustanovil trojjediný Bůh, ozdobiti velikými dary a milostmi Matku Syna Božího. Za tou příčinou blahoslaví Arnošt původ Marie Panny, když ku slovům: „Od věčnosti zřízena jsem Ještě nebylo propasti, a já již počata byla“, takto dí: Z těchto slov dlužno vážit, jaké důstojnosti bylo narození této Panny, kterážto jest vyšla ze žáru moci Boha Otce, ze skrytosti Syna a Moudrosti Boží, z nesmírné dobroty a lásky Ducha svatého, aby počata byla časem vyměřeným jako proutek z kořene ¹⁾.

Od věčnosti vyvolil trojjediný Bůh Pannu Marii za Matku Syna Božího, a v čase tuto volbu svou anjelům zjevil na nebi, Nebylo tehdaž člověka na zemi. Anjelové neznali tudíž přirozenosti jeho. Bylo jim zjeveno tajemství Nejsvětější Trojice — bylo to v prvním okamžení jejich stvoření, a tehdaž neviděli ještě Boha tváří v tvář, nebo-li okem k oku — byla jim zjevena přirozenost lidská, kterážto měla sestávati z těla, a z duše nesmrtelné; bylo zjeveno tajemství vtělení Syna Božího, a i Matka jeho a všechny milosti, jimiž měla býti obdařena. A anjelové majíce před sebou obraz budoucí panenské matky Páně zajásali jsou ²⁾.

rum beatarum, non est numerus completus adhuc, sed una est columba mea, una perfecta A quibus autem electa fuerit, insinuat, cum dicitur: Electa genitricis suae. Ista genitrix est illa, quae sursum est Jerusalem, quae est mater nostra. Ista enim ab infantia educavit et nutrit, praeparavit et ornavit et abscondit et elegit canonice et rite et secundum formam debitam.“

¹⁾ Mariale. Cap. 45. „Ex quibus verbis pensandum est valde, quantae dignitatis sit Virginis hujus nativitas, quae ex incendio Virtutis Dei Patris, ex occultis Filii et sapientiae Dei, immensitate bonitatis et amoris Spiritus s. processit ad ortum tempore determinato tamquam virgula a radice.“

²⁾ Mariale. Cap. 150. „Ista igitur lux nova creatione lucis primaevae Angelis visa est oriri, et ex tunc cum summo tripudio laudare et jubilare coeperunt astra matutina, illae videlicet virtutes supernae, quibus mysterium

II.

Panna Maria jest neposkvrněně počatá.

Učení Arnoštovo o neposkvrněném Početí Marianském odporučuje zvláště věhlasný svého času theolog S. J. Nieremberg. Tentýž žil ve Španělich maje pověst netoliko jako učenec, ale i což nade všecko jest, jako člověk bezúhonný a svatý. Tentýž velebí velice Mariale arcibiskupa Arnošta, a přidává, že byl čtením dotčené knihy roznícen ku milování královny nebeské ¹⁾; zvláště však chválí náuku Arnoštovu o Neposkvrněném Početí Panny Marie ²⁾.

Abychom však dokonale seznali dotčené učení Arnoštovo o Početí Panny Marie, jest rádnó míti zřetel ku tomuto článku víry, jak jest byl prohlášen dogmatickou bullou „Ineffabilis“ svaté paměti Pia IX. ze dne 8. prosince 1854.

Podle této bully vyznáváme o Matce Boží

a) že byla P. M. ochráněna před hříchem dědičným, tak že nebylo nikdy okamžiku, aby byla tomuto hříchu podlehala ³⁾, ješto byla čista čistotou takovou, nad níž větší pod Bohem myšlena býti nemůže;

b) že byla ochráněna před dotčeným hříchem v prvném okamžení početí svého, kteréžto jest početí trpné, když totiž Bohem bezprostředně stvořená duše se vlévá do těla ku přijetí jejímu již způsobilého ⁴⁾;

Incarnationis a principio extitit revelatum: astra enim vespertina magis proprie dici possunt, quibus per Ecclesiam idem mysterium jam completum est cognitione vespertina.“

¹⁾ Eusebius Nierembergius. *Dissertationes Epist. Epist. XIII.* Viz: *Vita Arnesti u Balbina pag. 41.*

²⁾ Balb. *Vita Arnesti. Pag. 373.* Nieremberg in *Except. Conc. Trid.*

³⁾ *Ut Ipsa ab omni peccati labe semper libera, ac tota pulchra et perfecta eam innocentiae et sanctitatis plenitudinem prae se ferret, qua major sub Deo nullatenus intelligitur, et quam praeter Deum nemo assequi cogitando potest.*

⁴⁾ *Sane vetus est Christifidelium erga Ejus beatissimam Matrem Virginem Mariam pietas sentientium, ejus animam in primo instanti creationis atque infusionis in corpus fuisse speciali Dei gratia et privilegio intuitu meritorum Christi, ejus Filii humani generis Redemptoris, a macula peccati originalis praeservatam immunem atque hoc sensu ejus Conceptionis festivitatem solenni ritu colentium et celebrantium.*“ Citat bully papeže Alexandra VII. v bulle „Ineffabilis“.

c) vyznáváme, že toto ochránění Matky Boží jest zvláštní, výsadné, zázračné, jehož kromě Panny Marie nikdo nebyl účasten¹⁾. Výsadná tato milost byla Matce Boží udělena pro předzvěděné zásluhy Pána Ježíše Vykupitele našeho, a proto vyznáváme, že byla Panna Maria, ač hřích neměl na ní ničehož, nejenom vykoupěna, ale také na zvláštní a vyšší způsob vykoupěna, nežli jsou vykoupěni lidé všichni²⁾;

d) vyznáváme, že Panenka nejsvětější co nejrozhodnější vítězství nad hadem pekelným obdržela, a to ve spojení nerozlučném s Kristem Pánem, Prostředníkem mezi Bohem a lidmi, tak že bylo její nepřátelství naproti hadovi s Kristem Pánem a skrze Krista Pána ustavičné, a tímž způsobem také vítězství její co nejúplnější³⁾;

e) vyznáváme, že učení o neposkvrněném Početí Mariánském je učení starobylým, církvi ihned na počátku svěřeným, v pokladu zjevení nebeského obsaženým, v srdci biskupů a věrného lidu katolického vždy chovaným, tak že nikomu není volno, zváti učení toto novým, nebývalým, církvi nikolivěk nesvěřeným; a poněvadž jest toto učení původu Božského, a církvi jako zjevené prohlášeno, trpěl by ouraz na víře ten, kdožby jinak smýšlel anebo jinak učil⁴⁾.

¹⁾ „Quo illustri quidem facto ipsius Virginis Conceptionem veluti singularem, miram a reliquorum hominum primordiis longissime secretam et omnino sanctam colendam exhibuit.

²⁾ „Sanctissimam Dei genitricem Virginem Mariam ob praevisa Christi Domini, Redemptoris nostri merita numquam originali subjacuisse peccato, sed praeservatam omnino fuisse ab originis labe, et idcirco sublimiori modo redemptam.“

³⁾ Decebat omnino, ut perfectissimae sanctitatis splendoribus semper ornata fulgeret ac vel ab ipsa originalis culpae labe plane immunis amplissimum de antiquo Serpente triumphum referret tam venerabilis mater, cui Deus Pater unicum Filium suum, quem de corde suo aequalem sibi genitum tamquam se ipsum diligit, ita dare disposuit, ut naturaliter esset unus idemque communis Dei Patris et Virginis Filius Sanctissima Virgo arctissimo et indissolubili vinculo cum Eo (Christo) conjuncta una cum Illo et per Illum sempiternas contra venenosum serpentem inimicitias exercens ac de ipso plenissime triumphans, illius caput immaculato pede contrivit.

⁴⁾ Catholica Ecclesia tamquam doctrinam possidens divinitus acceptam et coelestis revelationis deposito comprehensam magis in dies explicare, proponere ac fovere numquam destitit Quapropter si qui secus ac a nobis definitum est, quod Deus avertat, praesumpserint corde

‘ Církev Boží chovala ovšem a držela vězdy učení o neposkvrněném početí Mariánském, a v tomto svém držení nebyla po tisíc let i více znepokojována. Ve XII. věku, anebo spíše ve XIII. děly se některé odpory se strany některých theologů, ač nikdy nebylo o tom sporu, že byla Panenka svatá v životě matky své Anny posvěcena, a že na svět přišla, jako dítě dědičného hříchu prosté a svaté.

Jedna část theologů naproti množství jiných pravověrných tvrdila: že Panenka Maria byla i podle těla (in conceptione activa), i podle duše aspoň na okamžik, nákazou hříchu dědičného uchváčena, ale ihned od něho v životě matky své očištěna a posvěcena.

Druhá část theologů učila, že byla ovšem Maria Panna podle těla, jakožto dcera Adamova, a počatá řádem obyčejným, ve hříchu počata, avšak že jest byla v době početí trpného, když byla duše její s tělem spojována, ochráněna, tak že duše její nikdy nebyla sídlem dědičného hříchu. Takovouto náuku vyznává, jak pevně za to mám, sv. Tomáš Aquinas ¹⁾, Suarez a jiní. Učení toto nemá nic odporného s bullou dogmatickou Pia IX., neboť jest v ní vyřčeno, že byla Panna Maria v okamžení trpného početí před hříchem dědičným ochráněna.

sentire, ii noverint ac porro sciant, se proprio iudicio condemnatos naufragium circa fidem passos esse, et ab unitate Ecclesiae defecisse.

¹⁾ Sv. Tomáš Aquinas učí zřejmě, že Matka Boží jest neposkvrněně počatá v těchto místech. 1. In cap. 3. Ep. ad Galatas. lect. VI. dí: „Non inveni mulierem a peccato originali vel actuali omnino immunem praeter purissimam et omni laude dignissimam Virginem Mariam 2. Opuscul. de Salutatione Angel. „Maria purissima fuit quantum ad omnem culpam, quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum aliquando incurrit.“ 3. In Ep. ad Rom. cap. 5. Omnes in Adam peccaverunt, excepta Beatissima Virgine, quae nullam contraxit maculam originalis peccati. 4. Sv. Tomáš na místech hojných cituje a přijímá výrok sv. Anselma, že byla Panna Maria po Bohu všeho hříchu nejprázdnější (Nuit ea puritate, qua major cogitari sub Deo nequit). Sv. Tomáš tedy věřil, jak přesné texty jeho dokazují v neposkvrněném Početí P. M. Přes to však tvrdil: „Caro Virginis concepta est in originali peccato“, což jak vidno jest, neodporuje článku víry o neposkvrněném početí P. M. Texty, ješto ve sv. Tomáši odporují přímo neposkvrněnému Početí P. M. jsou porušeny, jakož dokazuje kardinal Sfondrati ve knize své „Innocentia Vindicata. Edit. Egrae apud Augustinum Orwansky. A. 1731.

Třetí část theologů tvrdila, že byla Matka Boží ochráněna před hříchem dědičným nejenom podle duše v početí trpném, ale ihned podle těla v početí činném ¹⁾).

Theologové, kteřížto zapírali, by byla Matka Páně neposkvrněně počata, stále ten důvod opětovali, že by se jinak nemohlo o ní říci: že byla vykoupěna, kdežto jest vykoupění podle starobylého učení katolického universální. A to jest také důvod sv. Tomáše, Suareze a i jiných, kteřížto tvrdí, že aspoň tělo Marie Panny bylo ve hříchu počato, anť by jinak nebyla Kristem Pánem vykoupěna, aniž by vykoupěnou slouti mohla, jak se domnívají.

Než však není nezbytno na základě učení, že Matka Boží ani podle těla nebyla hříchu dědičnému podrobena, tvrditi, že by vykoupění Páně k ní nesměřovalo; neboť i tu možno říci, a to s větším ještě právem, že byla Panna Maria na způsob výsadný, zvláštní a vznešenější vykoupěna, nežli my.

Učení toto nemá nic, co by čelilo naproti bulle Pia IX., neboť bulla tato dí, že byla Matka Boží před hříchem dědičným ochráněna v početí trpném, ale ona nikolivěk nedí, a nerozhoduje, kdy spojuje Bůh s tělem počatým v životě mateřském nesmrtelnou duší. Ve středověku bylo učení theologů a filosofů obecné, že spojuje Bůh duši s tělem v životě mateřském teprv tehdáž, když ono nabylo organického neboli ústrojného tvaru těla lidského; a toto učení držel také sv. Tomáš Aquinas. Pozdnější však theologové a filosofové katoličtí učí u větší části, že zárodek lidský v těle mateřském ihned v nejprvnější době oživen bývá duší nesmrtelnou, ač theologové a filosofové jména velikého až po tento den opáčné učení sv. Tomáše zastávají, jako Liberatore Vincentius Santi, Vincentius Liverani a jiní mnozí. Které z těchto dvou mínění by bylo pravé, nelze na jisto říci. Jestliže však jest náhled theologů, filosofů a fyziologů na pravdě, že spojuje Bůh duši lidskou ihned v prvé době s tělem lidským v životě mateřském: pak jest o jeden důvod více, že Maria Panna i podle těla byla před hříchem dědičným ochráněna ²⁾).

¹⁾ Co se mne týká, milerád podepisuji výrok kardinála Sfondrati l. c. p. 277. „Nos enim quod attinet, et in corpore et in anima B. Virginis omnem illam puritatem agnoscimus ac profitemur, quae Dei Matri conveniat.“

²⁾ Kardinál Thoma Maria Zigliari, dí (Summa Philosophica Vol. II. p. 204. Ed. Lugduni 1880) o těchto dvou domněnkách. „Prima opinio (ani-

Předeslavše různá mínění theologická, vizme nyní, jaké učení as držel Arnošt stran neposkvrněného Početí Mariánského.

Arnošt učí

1. že vynikala nejsvětější Panna prázdnotou hříchu nad tvorstvo veškero, tak že nebylo tvora po Bohu ani na zemi ani na nebi, jenžby byl čistější nežli ona. Odtud ji srovnává se světlem, kteréž bylo vzešlo národům, jako za dnů královny Esther židům. „Nové světlo vzešlo a radost a čest a veselí.“ Esther 8, 16. Před tím, nežli světlo toto vzešlo, byly temnosti nad zemí veškerou, a nižádná síla světla, t. j. ani učení zákona, ani přejasně plameny hvězd to j. příklady sv. otců nebyly s to osvítiti děsné této noci. Tu vzešlo Světlo, Maria Panna, jsouc světlem prvéjším nežli ono anjelské. Zove se Světlem Maria Panna, poněvadž překonává všecky tvory čisté vznešeností, půvabou a dobrotou, jako není nic vznešenějšího, krásnějšího a lepšího mezi tělesy nežli světlo ¹⁾).

Paněnka Maria byla čistější, to j. ode všeho hříchu vzdálenější, nežli tvorové všichni, a to pro tu příčinu: že se slušelo, aby ta, kterážto byla vyvolena za matku Boží, byla čistá čistotou takovou, nad nížto větší pod Bohem nic čistějšího se nedá mysliti, neboť jí svěřil Bůh Otec Syna svého, jehož miluje jako sebe, a to tak, aby měla s Ním společně jako majetek Jednorozeného Syna Božího. Jí sobě zvolil za matku Syn Boží, aby ji, jako

mari foetum in primo instanti Conceptionis) practice est sequenda, quoties de baptismo foetui animato conferendo quaestio oboritur: quamvis enim certum non sit, ipsum animari anima rationali, habetur tamen talis probabilitas, quae sufficit, ut baptismus conferatur sub conditione, ne a vita aeterna excludatur, si forte rationalis adesset anima Ad quaestionem autem intrinsece et philosophice inspectam veniendo, dico, retinendum esse certo, foetum ab initio conceptionis vivere, sicut observationes physiologicae ostendunt: sed utrum vivat anima rationali statim, vel potius anima vegetativa et postea sensitiva, quae deinde pereant adveniente anima rationali (jak totiž učí sv. Tomáš), definiri certo neque a posteriori neque a priori potest, unde utraque suam habet probabilitatem, sed probabilitatis limites non excedit. A posteriori siquidem habemus, quod foetus statim vivit, non vita matris, sed vita propria, sed observationes non dicunt, neque dicere possunt, an vita illa sit ab anima rationali; a priori vero nihil certo definiri posse, concedunt propugnatores oppositarum sententiarum.

¹⁾ „*Mariale. Cap. 1. Dicitur Maria lux, quia sicut inter corpora nihil luce nobilius, nihil pulchrius, nihil melius: ita inter creaturas puras Maria nobilitate, speciositate et bonitate antecellit.*“

matku svou přirozenou miloval; ji zvolil Duch Boží, aby z krve její bylo způsobeno tělo Syna Božího ¹⁾. A poněvadž jest Panna Maria mezi všemi tvory nejčistější, která nemá v čistotě sobě rovné, proto dí o ní Duch Boží: „Jediná jest holubice má dokonalá má.“ Cant. 6, 8. Ona tak jest dokonalá, že nelze ničeho přičiniti více. Odtud jest také mezi vyvolenými tak jedinou, jako jest na nebi slunce jediné ²⁾.

Panenka Maria sluje holubici dokonalou, a jedinou, poněvadž byla u vzdálenosti ode hříchu Kristu Pánu nejvíce podobnou. O Kristu Pánu zajisté čteme: „Takovéhoť zajisté potřebí nám bylo míti kněze, svatého, nevinného, neposkvrněného, odděleného od hříšníků“. Žid. 7, 26. A tak i Maria Panna jest oddělena od hříšníků, a učiněna vyšší nad nebesa, t. j. nad anjely nebeské ³⁾.

Jest-liže však tvrdí Arnošt se sv. Anselmem: že jest Maria Panna čistější nade všecky tvory, i anjelské, jest-liže tvrdí, že jest ona vyšší nad ně učiněna, a tak více oddělena ode hříchu nežli anjelové: pak zajisté věřil, že jest Panna Maria neposkvrněně počatá. Neboť anjelové Boží nejsou nižádným hříchem poskvrněni, ale od něho daleko vzdáleni, a proto i matka Boží, jsouc ode hříchu vzdálenější nežli anjelové, dědičnému hříchu ani na okamžik nepodlehla.

2. Podle toho srovnává Arnošt Panenku nejsvětější s rájem, do něhož neměl přístupu had zlořečený; s rájem, kterýž jest nyní skryt a nepřístupný, jenž dán jest ve stráž Cherubínům, aby střežili strom života. Jako ráj byl skryt, tak i Marie Panna

¹⁾ Mariale. Cap. 124. „Una est ergo simpliciter et absolute perfecta: perfectum quippe est, cui nihil adjici potest. Cum enim quaeritur, utrum pura creatura potuit fieri melior Beata Virgine, cui dictam est gratia plena etc.; dicunt, quod non potuit fieri melior de persona passiva recipientis, potuit tamen esse melior de persona activa Dei operantis, cujus omnino persona est infinita, quamvis intelligi non possit. Unde Anselmus in libro de Conceptu virginali: Decebat ut illius conceptio de Matre purissima fierit: nempe decens erat, ut ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi Virgo illa niteret, cui Deus Pater unicum Filium, quem de corde suo aequalem sibi genitum tanquam se ipsum diligebat, ita dare disponebat, ut naturaliter esset unus idemque, communis Dei Patris et Virginis Filius; et quam ipse Filius specialiter sibi Matrem eligebat: et de qua Spiritus s. volebat, et operaturus erat, ut conciperetur et nasceretur ille, de quo ipse procedebat.

²⁾ Tamtéž. Ab initio.

³⁾ Cap. 123. Mariale.

byla skryta, a jako ráj byl ve výšinách, tak i Maria Panna byla podle duše ve výšinách nebeských pro svou pokoru ukryta ¹⁾). Ohledně ďábla byla Panna Maria osamotnělou pouští, k níž neměl přístupu ²⁾).

3. Arnošt učí: že na Panně Marii nebylo nikdy nic poskvrněného, nižádný stín, nic, což by bylo odporné světlu, nic nebylo na ní pozemského, byla ona jako čirý, pouhý den, jako čiré pouhé světlo beze vší noci. Byla ona jako den dokonalý, jako jsou dnové nebeští, a s těmito dny ji také srovnává Bůh v písmě svatém, když takto dí (Žalm 88, 30): „Trůn jeho jako dny nebe“ ³⁾).

Arnošt učí netoliko, že na svaté Panně stínu nižádného nebylo, ani temnosti; alebrž on dí také kladně: že byla ona všechna krásná, že i světice u porovnání s ní jsou jako trní, kdežto jest Panna Maria lilií. Srovnáváje totiž Matku Boží s lilií podle písma (Cant. 2, 2). „Jako lilium mezi trním, tak jest přítelkyně má mezi dcerami“, dí: Kterak by to byla převeliká chvála Panny Marie, když se zovou sv. duše srovnané s Matkou Boží trním, neboť nebylo nikdy slýcháno, aby byly ony trním nazývány. Avšak tímto nedoznávají svatí a světice ouhony nižádné, neboť jako se liší světlo od temnosti, tak se liší lilie od trní, a Panna Maria od svatých a světic

¹⁾ Mariale. Cap. 34. „Maria dicitur Paradisus. Cant. 4. Gen. 2. Fuit igitur animus B. V. vere deliciarum paradisus. Est autem Paradisus iste terrestris locus quidam altissimus, secretissimus, serenissimus, temperatissimus, amoenissimus, fertilissimus, ordinatissimus. Similiter quoque et B. V. animus locus quidam erat altissimus per verissimam paupertatem spiritus Altissimus erat Mariae animus, quia ab omni mundi hujus spurcitia, luto faecis atque faetoris remotissimus Alia etiam ratione dicitur secretus et inaccessibilis, Cherubim et flammeam romphaeam posuit Dominus ad custodiendam viam ligni vitae. Similiter B. V. animus a mundi tumultibus, a saeculi curis ac perturbationibus seperatus, soli Deo secretus erat et vacans.“

²⁾ Mariale. Cap. 36.

³⁾ Mariale. Cap. 11. „Certe in anima Virginis beatissimae nihil fuit umquam opacum, aut rebelle lumini. Vide ergo istum microcosmum, Mariam dico sanctam i. e. ἄγος sine terra, et videbis ubique diem, ubique lucem sine nocte, sine umbra. Et sic videbis, quod sit dies perfectus: tales enim sunt dies coeli, quibus eam comparat Dominus dicens in psalmo 88. Thronus ejus, sicut dies coeli.“

Božích ¹⁾, kteréž jsou ovšem také lilie, avšak krásou svojí se nijakž Panně Marii nerovnají. Jinde srovnává Arnošt Marii Pannu s měsícem, neboť se dí o ní (Cant. 6.), že „jest krásná jako měsíc“, avšak krása Mariánská převyšuje krásu měsíce, neboť měsíc na obloze viditelný má skvrny, těch ale při Marii Panně není. Ona jest všecka krásná a poskvrny není na ní. „Jestiti ona slíčnější nad slunce a nade všechno sporádání hvězd; přirovnaná k světlu, nalezena bývá přednější“ (Sap. 7, 29.). Pozemský měsíc jest mezi všemi hvězdami nejnižší, Maria Panna jest vyvýšena nad nebesa ²⁾.

4. Arnošt učí netoliko, že jest Panna Maria na způsob Pána Ježíše oddělena od hříšníků, že ďábel k ní neměl přístupu nižádného, že jest mezi nebeštany jako lilie mezi trním, a že jest všechna krásná a poskvrny že není na ní: alebrž tvrdí zřejmě: že dědičný hřích neměl na ní ničehož. On srovnává především prázdnotu hříchu dědičného při Kristu Pánu a při Panně Marii, a posvěcení, jehož se dostalo Jeremiáši prorokovi a sv. Janu Křtiteli v životě mateřském, s posvěcením, jímžto posvěcena byla Panna Maria v životě Matky své, sv. Anny. Panna Maria, jak dí, slušně se přirovnává v písmě sv. k Dennici: „Která jest to, ana vchází jako Dennice vycházející?“ Cant. 6., a podle toho přikládá jí sedmero věcí velikých. Původnou výbornost, čili výbornost v původu, její zvláštní čistotu (puritas, t. j. vzdálenost ode všeho hříchu), její předivnou slíč-

¹⁾ Mariale. Cap. 75. „Haec omnia lilia, quae tantis extolluntur praeconiis in se, in comparatione Lillii illius singularis, de quo agimus, spinae dicuntur ab ips dilecto et reputantur. O inaestimabilis laus Mariae! Quis umquam auderet ita quodammodo sanctos blasphemando tot et tantas et tam sanctas animas et tam perfectas spinas vocare, ubi is, qui finxit singillatim corda hominum, et qui est ponderator spirituum, qui quanto omnes et singulas per se et absolute plus diligit, pluris reputat, et plus magnificat, tanto gloriosius illam praedicat et exaltat, in cuius respectu omnes et singulas spinas vocat. Et nonne sicut distat lux a tenebris, ita differt liliium a spinis?“

²⁾ Mar. Cap. 6. Maria dicitur Nova Luna propter novitatem claritatis: nam luna ista visibilis scabrosa est et nigra; nostra autem Luna tota pulchra est et macula non est in ea. Imo ipsa est speciosior sole. Sap. 7. Item propter novitatem altitudinis, sive situs. Nam ista visibilis infima est inter stellas: nostra autem Luna elevata est super coelos et super omnem dispositionem stellarum invenitur prior.

nost, její autoritativní moc, její ušlechtilou dobrotu, její přistou-
pilou důstojnost.

Ohledně výborného původu Panny nejsvětější dává písmo svědectví jednak tím, že o jiných věcech dí, kterak povstaly k slovu Páně, o Panence Marii avšak: „že ji způsobil, jakož i člověčenství Páně; zvláště však, že má místo o Kristu Pánu a o Matce Jeho, co praví Job. 3, 9. o světle s září jitřní, že jich tma neobsáhla, t. j. tma hříchu dědičného. „Očekávej světla a neviz ho, ani východu nastávající záře jitřní“. Tma dotčená začala, když jsou byly otevřiny v ráji oči Adama a Evy. Oba i Pán Ježíš i Panna Maria byli prostí a prázdní dědičného hříchu, avšak jinak Kristus Pán, a jinak Panna Maria. Ku Kristu Pánu neměl dědičný hřích přístupu naprosto, a nijakou měrou; ku Panně Marii však měl přístup způsobem nějakým ku početí, ale nikoliv a k jejímu počátku, nebo-li k jejímu východu¹⁾.

Slova: že neměl hřích dědičný přístupu k počátku (ortu) Panny Marie, dobře však že měl přístup nějaký k jejímu početí, žádají vysvětlení. Arnošt dí: že některé duše jsou ve stavu poražených (in statu jacenti), a to jsou, ježto odcházejí na onen svět, aniž by byly znovuzrozeny. Někteří jsou ve stavu sedících, a to jsou ty, které jsou z části povstaly, ale z části byly poraženy; jako ti, kteříž byli znovuzrozeni, a ovšem slouží duchem zákonu Božímu, tělem ale zákonu hříchu. Jiné jsou ve stavu stojících, nebo-li povstalých, jako Jeremiáš a Jan Křtitel. Maria Panna však zaujímá místo a stav netoliko těch, kdož jsou povstali, nebo-li stojí, alebrž jest i ve stavu zvláštním, neboť ona stojí netoliko, ale i ještě více nežli stojí, ať jest předpovstala, a proto se dí o ní: že jest Dennicí vycházející. Mnozí neměli z hříchu dědičného náchyly ke zlu, měli však obtíž k dobru. Při Marii Panně nebylo nic z obého. Ona neměla nižádné náchyly ke zlému, ani obtíže k dobru již v původu svém. A proto byla

¹⁾ Item ejus sanctificatio omnibus ostenditur Job. 3. ubi dicitur de die culpae originalis, qui incepit, quando aperti sunt oculi Adam et Eva Gen. 3. „Expectet lucem et non videat, nec ortum surgentis aurorae. Ad lucem i. e. Christum nullo modo adpropinquavit dies vel nox culpae originalis; ad Auroram autem i. e. ad Mariam etsi aliquo modo appropinquavit ad conceptum, sed nullatenus pervenit ad ortum; quod notandum in verbo surgendi.“

plně posvěcena. Kristus Pán však byl ohledně dědičného hříchu ve stavu vycházejícího, podle Isaiáše 11. „Aj vyjde květ z kořene jeho“¹⁾).

Vyznává tudíž Arnošt, že Panna Maria nebyla uchváčena hříchem dědičným u počátku svém, ač byla jinak prostá hříchu toho nežli Kristus Pán, ale také jinak nežli Jeremiáš prorok a sv. Jan Křtitel, kteří byli posvěceni v životě mateřském. Oba i Jeremiáš prorok, i sv. Jan Křtitel narodili se ovšem bez hříchu dědičného, ale nebyli bez něho v počátku svém t. j. v době, když byla duše jejich spojována s tělem v životě matky jejich. Panna Maria však v počátku neměla ouhony nižádné, ač k početí jejímu podle těla nějakým způsobem přistoupil hřích dědičný.

Dlužno však pozorovati, že nedí zde Arnošt, že by byla Panna Maria byť i jen v početí úkonném (in Conceptione activa), nebo-li podle těla, dokavad s ním ještě nebyla spojena duše Panny Marie, uchváčena dechem hříchu dědičného; alebrž dí pouze, že měl dědičný hřích v tom početí nějaký přístup k Panně Marii.

Podobný výklad o neposkvrněném Početí dává Arnošt i jinde, zvláště však v sto padesáté kapitole Mariale svého, kdež shrnuje pln jsa úcty, lásky a díků ku Panence nejsvětější chvály její jako v jedno. Blahoslavený arcibiskup dí tamtéž: že když se stalo mlčení veliké a proroků více nebylo, tuť že vzešla hvězda jitřní Panna Maria. Jako však má jitřenka něco z temnosti noční a něco ze světla denního, tak také byla v početí Panny Marie dvojí věc, jedna směřovala k úkonu osoby, druhá k úkonu přirozenosti. Prvý byl spojen s milostí a s Duchem

¹⁾ Mariale. Cap. 13. „Sunt enim quaedam animae, quasi in statu jacentis, quae scilicet non sunt regeneratae per aquam et spiritum, sed requiescunt in faecibus suis Quaedam in statu sedentis quae in parte eriguntur, in parte jacent; sicut regenerati, qui mente serviunt legi Dei, carne legi peccati Rom. 7. Quaedam in statu surgentis, sicut sanctificati in utero, sicut Jeremias, Joannes, de quo dicitur, quod non surrexit major eo. Maria autem non solum surgentis, sed praesurgentis statum tenet. Unde Cant. 6. dicitur: Quasi Aurora consurgens. Nam illi sanctificati etsi non habuerunt ex originali prinitatem ad malum; habuerunt tamen difficultatem ad bonum. Maria neutram habuit in ortu suo. Ideo plene sanctificata fuit. Christus autem secundum statum ascendentis se habuit, quia ipse semper sanctus fuit.“

svatýn, neboť dobře jest možno, aby manželské obcování bylo bez hříchu, ano aby bylo i záslužné, jakož bylo při Abrahamovi a Sáře. Také nelze, aby se odpíralo sv. Panně, což bylo uděleno Jeremiáši prorokovi a Janu Křtiteli, ježto jí bylo dáno vše dobré, jehož úděl možný byl. Byl tedy s úkonem tímto Duch posvěcení, a jako světlo Boží. Přihlížíme-li však k úkonu přirozenosti, čili k té okolnosti, podle níž všichni z Adama pocházíme, kterýž zhřešil v ráji a my v něm, směřoval on ku hříchu, a byl v něm troud nebo-li zápal hříchu Adamova, a tak jako temnota noční. A tak jest Panenka Maria Jitřenka, nebo-li Dennice, při jejímžto početí vidíme světlo denní, ale také něco z temnosti noční.

Když však vyšla jest na obloze nebeské Jitřenka, nebo-li Dennice, tuť začínají jásati i ti nejskrovnější ptáčekové; a ježto ptáčekové jásají při východu Dennice, a velebí Tvůrce svého: pročby se měli vinití věrní křesťané za tou příčinou, že na den Početí takového Světla, jásají chválami Božími, a Jemu díky vzdávají, jako Dárci všeho dobra? Majíť věrní křesťané oko k daru Božímu, za nějž děkují, a nikoliv k úkonu přirozenosti. Majíť věrní křesťané oko netoliko ku početí, kteréž se stalo z muže po řádu přirozeném, ale ku početí, kteréž se stalo, když byla duše Panny Marie s tělem jejím v životě mateřském spojována, a v tomto početí, jakož se zbožné věří, mohla býti posvěcena, a také byla, anžby se o ni jinak říci nemohlo, že jí všecko dobré dáno bylo, což mohlo býti tvorů uděleno. Věrní křesťané mají oko k tomu Početí nejsvětější Panny, nad nímž od počátku světa jásali anjelové, a velebili Syna Božího, a proto dí Panna přesvatá sama o sobě: „Ještě nebyly propasti, a já již počata jsem byla.“ Ať zajásá tedy svět veškeren, a všechno nové město Páně, čili šírá církev Páně, kterážto s nebes přišla, jsouc připravena, posvěcena a ozdobena, jako nevěsta muži svému. A jakby neměla jásati církev nad jejím Početím, neboť ona jest ten Jerusalems, nad jehožto zděmi ustanovil Hospodin stráž anjelů, kteřížto volají ve dne, v noci: Sláva Bohu na výsostech, a na zemi pokoj lidem dobré vůle ¹⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 150. Sicut aurora consurgens partem habet de caligine noctis, partem vero de luce diei, ita in Conceptione Virginis duplex fuit actus, scilicet actus personae et actus naturae. Secundum quod fuit ibi actus personae, sic ibi fuit voluntas movens, et caritas et gratia et

Slovy těmito rozeznává vznešený arcibiskup Arnošt opět Početí Panny Marie činné a trpné. V početí činném rozeznává dva momenty, jeden, jenž vychází z osoby, a druhý jenž čelí k přirozenosti. Ten první byl, jak dí horlivý ctitel Panny Marie, Arnošt, na jisto posvěcen duchem Božím; ohledně druhého přistoupila noc ku tělu Panenky svaté, ale neuchvátila ho, jako neuchvacuje Dennice. V trpném byla Panna Maria posvěcena na jisto, a proto není ani dost málo příčiny ku příhaně těch, kteřížto světi svátek neposkvrněného početí. Ano, jako jásají ptáčekové nebeští při východu Jitřenky, tak ať jásá na zemi nad Početím Marianským církev veškerá, neboť jásali nad ním anjeľové od počátku světa velebíce je.

A tak opět jde na jevo, že Arnošt plně souzvukuje s bullou dogmatickou „Ineffabilis“ papeže Pia IX., a že nebylo při něm ani stínu pochybnosti, že by kdy byla Matka Boží uchváćena jedem dědičného hřichu, ano možno ještě vším právem přidati, že se

Spiritus s.; coitus quippe conjugalís potest esse meritorius, ut docet Augustinus, sicut fuit in Abraham, quando Sara concepit Isaac ex eo, quia per obedientiam hoc fecit. Sed quod datum est Isaac vel Jeremiae vel Joanni, non debet negari datum esse gloriosae, cui datum est, quicquid boni dari potuit. Unde in parte ista, secundum quod Conceptio illa consideratur ut actus personae, sic fuit ibi spiritus sanctificationis, et quasi Lux Dei. In quantum vero consideratur, ut actus naturae, sic fuit ibi natura movens et fomes peccati, quia sic fuit ille actus ordinatus ad peccatum Adae, et fuit ibi libido, et quasi caligo noctis. Cum igitur aves minutissimae mox ubi ortum surgentis Aurorae perceperint, jubilaré incipiunt, et in Dei laudibus exultare, quare culpantur fideles devoti, qui in die Conceptionis tanti luminis in Dei exultant laudibus et de tanto lumine gratias agunt Domino, bonorum omnium largitori? Habent enim oculum non ad opus naturae, sed ad donum Dei, pro quo gratias referunt Creatori: item habent oculum non solum ad Conceptionem, quae fuit in susceptione seminis suscepti a viro, sed ad illam, quae fuit in infusione animae data a Deo, tunc enim completa est Conceptio, quando animae et corporis simul facta est susceptio, et in ista Conceptione potuit sanctificari, quod et factum esse pie creditur: alioquin quicquid boni purae creaturae dari potuit, ei minime datum esset. Habent item oculum ad illam Conceptionem Virginis, de qua ab origine mundi gaudent Angeli et collaudant Filium Dei, unde ipsa ait: Nondum erant abyssi, et ego jam concepta eram. Fundetur igitur in exultatione universae terrae civitas Domini nova, veniens de Coelo praeparata, sanctificata et ornata a Deo tanquam sponsa viro suo. Haec est Jerusalem illa, super cujus muros constituit Dominus custodiam Angelorum, tota die et nocte laudantium et dicentium: Gloria in Altissimis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

shoduje s četnými zbožnými bohoslovci věků dávných, jakož i století našeho, kteří učí, že dědičný hřích neměl přístupu nižádnou měrou ku početí Panny Marie činnému tak, aby bylo tělo Panenky nejsvětější, dokavad nebylo v něm ještě duše, tímto hříchem uchváčeno.

5. Na tomto základě učí Arnošt, že Panenka Maria nejenom potírá až po dnes hlavu hadu pekelnému, ale také že jí potřela ohledně na sebe samu. Nic není, čeho by se ďábel více obával, jako Panenky Marie, neboť zakusil moc její, když potřela skrze Syna svého a spolu s ním na hoře Kalvárské hlavu jeho ¹⁾. Ona potřela a potírá hlavu hadu pekelnému: neboť ona potírá zlost kacířů veškeru. Ona potřela haeresii těch, kdož ji odpírali, by ona byla Matkou Pána Ježíše; ona potřela těch, kdož ji odpírali, by byla ona Pannou neporušenou, potřela těch, kdož ji odpírali, by ona byla Matkou Boží. Všechny odpůrce své překonala, a přese všechnu zlobu jejich: velebí ji všichni národové ²⁾. A já dodávám: Ona překonala ty, kdož ji odpírali: že by byl býval někdo po Bohu světějším, dokonalejším a hříchu vzdálenějším, nežli naše svatá ano přesvatá a nejsvětější Matička, blahoslavená, neporušená a neposvrtněná Panenka, Perla našeho pokolení nejkrásnější, Synáčku svému, Bohu, nejpodobnější.

I vyznávám zde, a zajisté spolu se mnou všichni, kdož tyto řádky čísti budou, vyznávají s blahoslaveným Arnoštem: Nic není po Bohu velikolepějšího, anebo slíčnějšího, s čím bychom mohli srovnati Pannu nejsvětější ³⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 13. „Constat, quod sub Deo nihil omnino sit, quod sic timeat ille Serpens antiquus, sicut illam, quae contrivit caput ejus.

²⁾ Mariale. Cap. 144. (V textu mylně Cap. 145.)

³⁾ Mariale. Cap. 13. Nihil grandius sub Deo vel speciosius cogitari potest, cui eam componere possimus.

III.

Panna Maria byla ihned v trpném Početí svém milostí posvěcující obdařena, a ctnostmi k milosti Boží náležejícími,
Jí přidal Bůh i ctnosti případkem vlité.

Podle učení Arnoštova byla Panna Maria v Početí trpném před nákazou dědičného hříchu ochráněna.

Avšak Panna Maria byla nejenom před hříchem dědičným v trpném početí ochráněna, alebrž i posvěcena.

Milost tato Panně Marii udělená v této době přesáhala již všechnu milost, kterouž byli obdařeni po všechem život svůj lidé na zemi, anebo kůrové anjelští na nebi.

Učení toto jde již z toho: že byla čistota Panny Marie, a prázdnota všeho hříchu tak veliká, které po Bohu při žádném tvorbu nebylo. Jsouť zajisté při ospravedlnění dva momenty, jeden směřuje ku shlazení hříchu, a druhý ku kladnému posvěcení. Úkon však, jímž bývá člověk od Boha ospravedlněn, jest jeden jediný. A proto jsme oprávněni říci, že, byla-li působením vlité milosti Boží učiněna při člověku vzdálenost ode hříchu větší nebo-li rozhodnější, také milost sama, jež byla vlita jemu, hojnější jest byla.

I při Panence nejsvětější byl úkon věčného Boha, jímž ona posvěcena byla v početí trpném, nedílný a jeden jediný, a tímto jedním úkonem byla i před hříchem dědičným ochráněna, a učiněna ode všeho hříchu vzdálenější, nežli jsou byli vzdáleni od něho kůrové anjelští, alebrž i posvěcena, nebo-li svatou učiněna nade všechny nebešťany, jako jest byla více nežli oni ode hříchu vzdálena.

Podle toho učí Arnošt:

a) že byla Panna Maria na výsost působilá ku přijetí milosti Boží, poněvadž jest byla tak čistá, a tak ode hříchu vzdálena, jako nižádná podstata rozumová. Bylať prý ona, jak blahoslavený arcipastýř dokládá, jako zvláštní podstata pátá, kterážto jest nezrušitelná: a proto byla ona jako čistá skleněná nádoba, kteroužto proniká veskrze světlo. Tou měrou byla Panna Maria působilá k tomu, aby Duch Boží se všech stran ji pronikl, a vtiskl v ni podobenství Boží ¹⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 4. „Et quid quaeso fuit illa beatissima anima nisi quaedam purissima, quasi essentia quinta? Omnino incorruptibilis, invariabilis,

2. Maria Panna byla působila ku přijetí milosti Boží, jako jest čisté sklo působilé k tomu, aby přijalo do sebe světlo ode všad vnikající: Bůh sám ji připravil sobě a milosti své ji teház, když ji v životě matky Anny ponejprv posvěcoval, a učinil s ní totéž, což působiti se pouze snaží alchymisté, hledíce z kovu utvořiti zlato. Vímeť zajisté, že všeliké tělo porušilo cestu svou, a že porušena byla země přirozenosti lidské, a ta, kteráž byla stvořena jako zlatá, učiněna jest olověnou. Panenka nejsvětější sluje ale v písmě sv. také země podle žalmu 23, 1.: „Hospodinovat jest země i plnost její.“ I stvoření její bylo tudíž dříve nežli jí byla vstípena duše, jako olověné. Alchymisté tvrdí, že lze ohněm a solí překaziti porušení: a tak také svrchovaný umělec, Bůh, chtěje nám působiti slitovnici ze zlata nejčistšího, ohněm Ducha svatého a solí moudrosti odjal od Panny nejsvětější všelikou vlhkost porušení, jež sobě přitáhla z rodičů svých, a vliť do ní ohnivou milost Ducha svatého, aby jí posvětila a v milosti utvrdila.

K Panně nejsvětější se braly paprsky světla milosti Boží jako kolmo, aby byla silou jeho naplněna, a stala se prostřednicí všech darů a milosti.

Praví se, že kdybychom prostředkem celé země otvor učinili, že by kámen do otvoru hozený až ku druhému konci se nikolivěk nedostal, alebrž žeby zůstal vězeti ve středu země, tak že by ji nepronikl. Ale jinak jest s milostí Boží a s Pannou nejsvětější, tať proniknuta byla zářem milosti Boží veskrze. Nic není tedy v ní, což by nebylo zlatem nejčistším¹⁾.

sine omni contrarietate quatuor passionum quae nos infestant: quae per quatuor elementa intelliguntur . . . Cor ejus erat quasi quaedam materia vitrea fusa et praeparata ad suscipiendam facillime quamcumque figuram quam ei flatus Spiritus s. daret.“

¹⁾ Mariale Cap. 33. „In prima sanctificatione praparavit eam Dominus . . . Ista praeparatio illi praeparationi, quam dicuntur facere alchimistae, in metallis et corporibus, et in melius transformari, ut cum de plumbo, quod per alchimationem praeparatur, ut fiat aurum. Alchimare autem ut dicunt est cum sale et igne modo raro auferre humorem corruptentem et immittere humiditatem igneam rectificantem . . . Scimus enim, quod a principio omnis caro corrumpit viam suam, et tota corrupta est terra naturae humanae coram Domino, unde quae erat creata quasi aurea facta est quasi plumbea, et ideo creatio B. Virginis ante animae infusionem quasi plumbea fuit . . . Unde ille summus artifex volens nobis facere propitiatorium de auro purissimo, cum igne Spiritus s., et sale sapientiae, omnem ab ea ab-

3. Aby vyličil zračitě, kterak jest byla Panna nejsvětější od Boha milostmi a dary obmyšlena, srovnává ji Arnošt s oblohou nebeskou. Jako jsou nebesa od Tvůrce svého okrášlena nesčíslnými hvězdami, tak ozdobil také Hospodin nebe, v němž sídlil, dary rozmanitými, Marii Pannu. Přidal k milosti posvěcující, kterouž ji obdařil, i ctnosti veškery. A tak se podobala Maria Panna obloze nebeské, jížto okrášlil Bůh hvězdami rozmanitými, aby ji připravil ku převeliké důstojnosti její, a k úkolu jejímu, kterýž měla naplniti ohledně nás, aby byla naší Prostřednicí, a aby vycházely z ní darové Hospodinovi k nám ¹⁾).

4. Avšak Hospodin netoliko okrášlil Pannu nejsvětější nesčíslnými ctnostmi, ježto jí vštípil ihned v počátku jejím, jako jest obloha okrášlena hvězdami nesčíslnými, tak že nemá v údělu těch milostí nižádného tvora sobě podobného, ale on jí také nachýlil ihned ku konání těch dobrých skutků, knimžto čelily ctnosti Bohem jí vlité. Bůh jí vlil skutky spravedlnosti, skutky milosrdenství, skutky pobožnosti, a okrášlil jí ctnostmi všelikými do nesmírna, tak že se může o ní v pravdě říci, že jsou v ní pokladové ctností zakryti ²⁾).

stulit humorem corruptentem, quem a progenitoribus contraxerat et im-misit humiditatem igneam, gratiam scilicet Spiritus s. rectificantem et sancti-ficantem eam, ut esset stans in igne examinationis Quia radii per-pendiculares virtuosiores caeteris sunt, ut notum sit omnibus, quod ipsa mediatrix nostra omnium donorum, gratiarum et beatitudinum charismata in perfectissima virtute sit perceptura, dignum erat, ut in hujus rei Signum et Testimonium ipse orbis terrae exterior in medio orbis coeli esset, in quo medio salutem nostram operatus est Dominus noster Dicitur ad literam, quod si terra esset tota perforata; si quis dimitteret lapidem molarem per foramen; sisteret in medio quasi suspensus, quia illic est locus infimus, ad quem naturaliter tendunt omnia gravia. Quando ergo demisit Deus Pater hunc lapidem angularem, licet terra haec esset integra per Virginitatem, tamen penetravit eam virtute sua“

¹⁾ Mariale. Cap. 4. „In ornatu hujus coeli, in quo ad ornatum fixa est multitudo stellarum, demonstratur nobis multitudo virtutum et morum, quae fuerunt in Maria, de qua Job. 26. „Spiritus Domini ornavit coelos“: quarum numerum novit ille, qui numerat multitudinem stellarum, de quibus dicitur, species coeli gloria stellarum demonstratur, i. e. decor Mariae ornatus virtutum. Eccli. 43. Istas stellas posuit creator in Maria, ut lucerent ei cum jucunditate, qui fecit eas.“ —

²⁾ Mariale. Cap. 33. „Ornavit eam tripliciter: sicut terra triplicem habet ornatum: vegetabilium, sensibilibium et rationabilium. Similiter et Maria

5. Panna nejsvětější byla již pro vlité sobě ctnosti ihned na počátku nebesům podobna. Nebesa jsou okrášlena hvězdami tak i Maria Panna. Avšak když Bůh okrášlil nebesa hvězdami, ustal od díla svého, a nepřidával okrasy nižádné více, byť po vůli Stvořitelově dokonáno všecko. Jinak sobě počínal při duchovním nebi, Panně Marii. V počátku jejím ozdobil duši její milostí takovou, jižto nikdo nebyl účasten ze všech tvorů na zemi a na nebi, ale neustal v uslechtilém díle svém. Bylať Panna Maria ze všech bytostí Bohu nejmilější, tak že se zdá, jakoby oko Jeho zvláště ji všade vyhledávalo, jakož o tom vydává svědectví píseň Šalomounova.

V tomto ozdobování Panenky Marie se strany věčného Boha, dlužno míti na zřeteli, jak nás poučuje Arnošt, dvě doby života jejího a) její Počátek b) a když byla počala Syna Božího. Již v počátku svém byla krásná jako měsíc, a skvrny nebylo na ní nižádné, byla netoliko neporušena ale také neporušitelná, neboť milost Boží byla v ní taková, jakéž neměli anjelové ani ti nejvyšší v počátku svém, a však přece se mráček nějaký, a nedostatek nějaký vznášel nad ní. Byla ovšem co nejúplněji posvěcena ohledně poměru těla jejího k duši, a směrem ku její osobě: avšak pokud směřuje tělo ku přirozenosti lidské, čili pokud ona, jsouc částkou lidského pokolení, mohla býti matkou; tuť třeba bylo ještě posvěcení, aby z ní mohlo býti beze hříchu tělo Syna Božího počato ¹⁾.

ornata est primo operibus justitiae in quibus et ex quibus est vita nobilis; secundo operibus misericordiae, ex quibus est vita nobilior: tertio operibus pietatis, quae est Θεοσεβεία, i. e. cultus divinus, in quibus est vita nobilissima. Unde ipsa dicit: In me gratia omnis viae et veritatis. Eccli. 24. Quarto locupletavit eam multipliciter virtutibus internis . . . Nam ad literam, terra infinitos thesauros continet absconditos, qui omnes spiritualiter erant absconditi in Maria.“

¹⁾ Sv. Tomáš učí, že k tomu účelu nebylo při Panence nejsv. nižádného zvláštního posvěcování zapotřeby, anť má hřích dědičný převod svůj z muže podle Řím. 5, 12., a nikoliv ze ženy, ač dobře bylo dlužno, aby byla nade všecky svatá. S. I. 2. q. 82, art. 5. ad 3. Arnošt bere as v této věci zřetel ku sv. Janu z Damašku (Lib. III. de fide cap. 2.), kde mluví tentýž světec o tom, že Duch sv. vstoupil v Marii Pannu před početím; a na jisto k Alexandru Halesskému. Než však i sv. Tomáš učí, že se milost Boží přelévá z duše P. M. v její tělo, aby počala Syna Božího. Opusc. de Salutatione Angelica.

A když takto byla posvěcena stala se jako světlem slunečním ¹⁾.

O této dvojí době, v nížto byla Panna nejsvětější posvěcována od Boha, mluví Arnošt i jinde, kdež ji srovnává s Jordánem. Jordán má svůj původ na hoře Libanu, a tak i matka Boží z Libanu jest, to j. z královského pokolení. Jordán ale byl posvěcen dotknutím Syna Božího, tím spíše však byla posvěcena Panna Maria, kterážto obdržela v původu svém plnost posvěcení, jakáž vůbec se mysliti dá, jakož učí sv. Anselm. A o tomto posvěcení mluví výtečný ctitel slávy Boží Alexandr Haleský v Summě své. Tělo Panny Marie směřovalo k dvojí věci: předně ku blahoslavené duši její, a tak k její osobě; za druhé ku přirozenosti, pokud mohla býti principem těla jiného. V prvním posvěcení byla plně posvěcena ohledně na svou osobu, v druhém, kteréž se stalo při vtělení ²⁾.

Kdežto se šíří Arnošt na místech dotčených o dvojí době, v nížto Panna nejsvětější byla posvěcena od Boha, přidává ještě v kapitole CXL svého Mariale, a dí, že byla ona posvěcena netoliko v životě matky své Anny, nebo-li při Počátku svém a při vtělení, alebrž také při narození svém, a při útrapách, jichž se byla dožila na hoře Kalvárské, stojíc pod křížem Páně plná žele. Arnošt srovnává k těmto posvěcováním přihlížeje Marii Pannu

¹⁾ Mariale. Cap. 5. „Maria, antequam Filium conciperet, erat quasi luna; quia sicut corpus lunare etsi incorruptibile, omnino tamen adhuc quandam nebulam, sive quemdam naevum habere videtur, ita B. V., quamvis in utero matris plenissime sanctificata fuerit, in quantum caro ejus comparatur ad animam, et respicit personam: tamen in quantum caro ejus respiciebat naturam, secundum quod alia caro de carne sua decidi poterat per generationem, adhuc sanctificanda erat, ut de ipsa posset sine peccato accipi caro Verbo unienda.“

²⁾ Mariale. Cap. 29. Ipsa B. V. tantam accepit sanctificationis plenitudinem, quanta cogitari non potest, ut dicit Anselmus, creaturam ullam mortalem accipere posse. Unde de illa sanctificatione dicit ille egregius Majestatis amator et indagator Magister Alexander Halesius in Summa sua: Caro B. V. duplicem habuit ordinem: unum ad suam beatam animam . . . aliam ad naturam, secundum quod poterat esse principium alterius carnis per generationem. In prima autem ejus sanctificatione facta in utero matris plene sanctificata fuit, quantum ad personam . . . In secunda sanctificatione, quae facta est in Verbi incarnatione, sanctificata fuit, in quantum caro ejus potuit principium ad carnem aliam per generationem . . .

se stánkem Páně podle toho, co dí o ní Duch sv. v osobě její: „Kterýž stvořil mne, odpočinul v stánku mém.“ Sir. 24, 12. Stánek starozákonní připravil sobě však Hospodin ku přebývání, a tak učinil také se stánkem novozákonním, v němž chtěl přebývat s Pannou nejsvětější. Posvětil ji v životě matky její, t. j. učinil ji čistou, po druhé ji posvětil v narození jejím, odtrhnul ji ode všeho pozemského, po třetí ji posvětil, při početí Syna Božího, t. j. on ji upevnil a utvrdil ve svatosti, po čtvrté ji posvětil na hoře Kalvarské krví svojí, aby byla na konec korunována za královnu nebeskou v den nanebevzetí ¹⁾).

Podle toho učí Arnošt o Panně nejsvětější: že byla ihned v životě matky své obdařena od Boha milostí posvěcující, svatostí a spravedlností, že byla obmyšlena ctnostmi, které jsou spojeny s milostí touto, ctnostmi Božskými, věrou, nadějí a láskou, a vlitými ctnostmi mravními, že však obdržela s ctnostmi těmito zároveň i náklonnost ku konání skutků těchže ctností.

IV.

V Panně Marii nebylo hnutí žádostivostných, ano ani zlé žádostivosti.

Věříme pevně: že nebylo nikdy v Panence Marii po všechen čas pozemského života jejího ni žádného hnutí zlé žádostivosti. Tak učí a učila církev katolická vezdy, ačkoliv až dotud nemáme o tom slavného výroku církevního; tak učili vezdy katoličtí theologové, i ti, kdož tvrdili, že Panna přesvatá byla aspoň na okamžik hříchem dědičným uchválena. V tom tedy, že nebylo v Panně Marii hnutí žádostivostných, nebylo sporu mezi bohoslovci katolickými. Všichni tvrdili a učili souhlasně, že byla žádostivost v Panně Marii upoutána, pokud za to měli, že

¹⁾ Mariale. Cap. 111. „Virgo Maria primum i. e. in principio vitae suae facta est, quae dicitur sancta, quia in utero sanctificata . . . Primo eam sanctificavit in utero, i. e. purificavit: secundo in nativitate ejus eam sanctificavit i. e. a terra et a terrenis actibus et cupiditatibus separavit. Tertio in Conceptione Filii sanctificavit eam i. e. confirmavit . . . Quarto sanctificavit eam i. e. sanguine tinxit in passione . . . Quinto sanctificavit eam i. e. consecravat tamquam abbatissam, reginam et imperatricem in die Assumptionis.“

i v Matce Boží žádostivost byla. Rozeznávali totiž mezi žádostivostí, jak jest sama o sobě, a mezi žádostivostí, pokud jest v hnutí, nebo-li, pokud jest hnulá. Tu první přikládali svaté Panence, nikoliv ale tu druhou.

Učení, že Panna Maria neměla nikdy hnutí žádostivostných, dobře ale žádostivost, ač upoutanou, jest v těsném spojení s naukou: že byla Panenka sv. počata po řádu obecném z rodů svých, že tedy podle těla byla ve spojbě s Adamem, prarotcem svým, a podle toho, že byla i ona vázána zákonem hříchu, kdyby jí Bůh byl nezachránil před nákazou jeho v početí trpném. Theologové vyjádřují učení toto těmito slovy: *Beata Virgo debitu originalis peccati contraxit sed ab eo singulari Dei gratia praeservata est immunis.*

Než však ani na tomto základě nebylo by nezbytno tvrditi, že byla v Panence sv. žádostivost zlá, a důvodů na to jest dosti hojně ¹⁾. Právem učí tudíž theologové dosti hojně, že nejenom nebylo v Panně Marii žádostivostných hnutí, alebrž že v ní nebylo ani stavu žádostivosti (*habitus concupiscentiae*).

Vizme nyní, jaké as učení předkládal Arnošt o tomto předmětu. Arnošt učí:

a) že již prvním posvěcením, jehož účastna byla Panna Maria, všecko bylo z ní odstraněno, což by ji bylo mohlo ku hříchu lákati a nakloňovati, anebo vzbuzovati hnutí žádostivostné. A toto posvěcení bylo takové velikosti, a tak hojné, že se z ní valilo i na jiné, a převalivši se dusilo a uhašovalo v nich žádostivost, a za tou příčinou slove Panna Maria cedrou podle toho, co dí o ní v její osobě Duch svatý: „Vyvýšena jsem, jako cedr na Libanu“. Sirach. 24, 17.; neboť jako cedra ubíjí vůni svojí hady, tak i svatost její měla svůj odlesk v jiných, a hasila v nich a ubíjela všechna hnutí tělesné žádostivosti. Tou příčinou sluje také Maria Panna myrrhou, kterážto usmrcuje červy. A poněvadž takováto síla vycházela z ní, nevzbudila přesvatá Panenka, ač byla překrásná, v nižádném žádostivostných pohledů naproti sobě, ba taková hnutí nemohla ani míti vzniku v přítomnosti její, jakož sami židé nevěřící vyznávají. A toto všecko se dělo za příčinou tou, poněvadž žár její svatosti a čistoty vysušoval

¹⁾ Viz Mariologie dokt. Ant. Lenze. Praha. 1879. Pag. 48 seq.

hnutí tělesná těch, kdož byli pohlíželi na ni. A tuto výsadu měla Panenka přesvatá přede všemi posvěcenými a pannami, poněvadž jejich svatost nevysušovala hnutí tělesných, aniž se přelévала na jiné ¹⁾. Arnošt předkládá tímto učením Alexandra Halesského a přijímá je za své, a tou měrou vyznává, že byla žádostivost v Panence nejsvětější ihned v početí jejím trpném odstraněna, uhašena a zničena. Liší se tedy jednak od těch, kdož učili, že v Panence přesvaté žádostivosti vůbec nebylo, a jednak od anjelského doktora sv. Tomáše Aquinského, který ovšem tvrdil, že v Marii Panně byla žádostivost milosti Boží vyhašena, ale nikoliv v posvěcení prvním, v němž byla pouze upoutána, alebrž teprv v posvěcení druhém při početí Syna Božího ²⁾.

b) Arnošt učí: že v Panence nejsvětější nic nebylo, co by ji bylo tížilo u vzletu k nebeským výšinám. Její posvěcení bylo tak úplné; že tělo, kteréžto béře porušení, nižádnou měrou duše její neobtěžovalo, ona neměla obtíže nižádné k dobru z tíže tělesné, aniž náchylnosti ke zlému. Příbytek tento pozemský nestlačoval smyslu jejího dolů ku mnohemu přemýšlování. O ní nemají místa slova písma Božího: „Tělo, kteréž porušení béře, obtěžuje duši, a ten zemský příbytek dolů stlačuje smysl mnoho přemýšlující“. Sap. 9, 15. Ona jedné věci vyhledávala, a také našla. Bylať ona jako balsam vůni vydávající. Její lásce ku Pánu Bohu nic nebylo přimíseno, což by jí bylo odporovalo, a v tom se podobalo anjelům svatým, v jejichžto lásce nic není,

¹⁾ Mariale. (Cap. 29. Prima sanctificatio removit ab ipsa omne, quod potuit esse inclinativum ad peccatum, et ad motus carnales, qui supersunt in carne sicut serpentes: et tanta fuit illa sanctificatio, ut extenderetur ad alios, et quod exstingeret omnem concupiscentiam carnalem in alio et propter hoc dicitur cedrus Ekkli. 24. Quia sicut cedrus interficit serpentes odore suo, ita sanctificatio ejus irradiabat in aliis et in iis exstinguebat omnes motus concupiscentiae carnalis, in carne serpentes. Unde et Ezech. 10. comparatur myrrhae (citát tento není správný), quae interficit vermes. Unde dicunt et Judaei infideles, quod licet Maria pulcherrima fuerit, a nullo tamen potuit concupisci: et hoc erat, quia virtus suae sanctitatis et castitatis exstinguebat omnem motum carnalem in aliis aspicientibus ipsam. Et hanc praerogativam habuit prae omnibus aliis sanctificatis et Virginibus: quia sanctitas earum non exstinguebat motus. nec transfundebat ad alios.“

²⁾ Sv. Tomáš. S. III. q. 27. art. 3.

s tělem společného a smíšeného, a za kteroužto lásku i my k Bohu voláme, když se modlíme: „Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi ¹⁾).

3. V Panence nejsvětější nebylo nic nezřízeného, tak že právem sluje městem Božím: „Slavné věci praveny jsou o tobě, město Boží“. Ž. 86, 3. Můžeť ovšem každý spravedlivý člověk městem Božím zván býti a jest jím také. Občané tohoto města jsou síly tělesné, ale nad ty vynikají síly duševné a rozumové. Síly rozumové jsou občané téhož města, kteřížto mají vévoditi jemu. Ale nade všecko slavné město Boží, pravý to Jerusálém nebeský, jest Panna Maria. Bůh sám položil základy jeho a uspořádal stavbu jeho. On učinil slavným toto město, příjemným a bezpečným.

Bezpečným je učinil, neboť je upevnil na hoře převysoké podle žalmu 86, 1. „Základové jeho jsou na horách svatých“; a podle Apoc. 21, 10. „I vnesl mne v duchu na horu velikou a vysokou, a ukázal mně město svaté Jerusálém, sestupující s nebe od Boha“. Proto dí také Duch Boží o Panně Marii v její osobě: „Já na výsostech přebývám, a trůn můj jest na sloupě oblačném“. Sirach 24, 7. Bezpečným městem učinil Hospodin Pannu nejsvětější nejen proto, že vystavěl město toto na hoře vysoké velmi, ale obehnal je zdí vysokou, do níž vedlo dvanácte bran; a ustanovil, aby byli strážci zdí těchto anjelové. „A mělo zeď velikou a vysokou, mající dvanácte bran: a na branách dvanácte Anjelů, a napsána jména, kterážto jsou jména dvanáctera pokolení israelských“. Apoc. 21, 12. Avšak nejenom Anjelové jsou učiněni strážci svatého města tohoto, ale Bůh sám jest jeho obranou, neboť On je obklopil sebou samým, silou svou, jako věží ohnivou, aby je od-

¹⁾ Mariale. Cap. 72. B. V. ita sanctificata fuit ad plenum, ut corpus, quod corrumpitur, nullo modo aggravaret animam ejus; quia nec difficultatem habuit ad bonum per pondus corporis, nec pronitatem ad malum. Similiter nec habitatio terrena seu mundana, unquam deprimere ad inferiora potuit sensum ejus, ut multa cogitaret; sed unam quaesivit et requisivit et invenit. Fuit igitur, sicut balsamum non mixtum odor ejus, i. e. amor ejus simillimus erat amori, quem habent Angeli in coelo, qui nullam penitus habent permixtionem in carne, et quod nos jugiter petimus dicentes: „Fiat voluntas tua, sicut in coelo, et in terra,“ et hoc impletum est.

dělil ode všeho hluku a lidského neladu. O městu tomto dí Hospodin: „Budu jemu zdí ohnivou“. Zach. 2, 5.

Než však i Panna nejsvětější byla sobě samé zdí a ochranou pro živou svoji víru, pro čtyry ctnosti základné, jimiž byla obklopena a dobře spořádána a řízena, pro soulad svých myšlének, a že Bůh jí vévodil a sladkostí naplnil, tak že tělo své pro sladkost přítomnosti Boží sotva zachovávala. Ona znala Boha v té míře, jako nižádný tvor, a milovala ho, jako nižádná bytosť pozemská, a proto ji Bůh miloval, velebil a střežil, a Anjelům svým rozkázal, aby ji chránili dnem i nocí. O ní dí Bůh sám: „Na zděch tvých, Jerusaleme, ustanovím strážné, celý den a celou noc, věčně nebudou mlčeti“. Is. 62, 6.

V duši Panenky nejsvětější nebylo žádostivosti, panoval v ní ustavičný klid, ona byla naplněna sladkostí Hospodinovou, ona byla dobře spořádána a řízena, duše její vládla tělu jejímu, všechny myšlenky její byly svaté, ona sama byla ctnostmi svými strážena, a proto sluje krásnou a zároveň hroznou, jako vojenský šik spořádaný. O ní dí Duch Boží: „Která jest to, ana kráčí jako Dennice vycházející, krásná jako měsíc, výborná jako slunce, hrozná jako vojenský šik spořádaný?“ Cant. 6, 9. Nad to ji střežili dnem i nocí Anjelové, a Bůh sám jako zeď ohnivá, a proto nebylo možno, aby v ní bylo hnutí žádostivostné, a poněvadž Bůh ji pronikal odevšad, byla vyhašena v ní žádostivost ¹⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 89. „Maria dicitur civitas Dei. Ps. 86. . . . Ad securitatem jus faciunt ea, quod de ea dicta sunt et scripta . . . De situs ejus altitudine. Apoc. 21. Sustulit me in spiritu in montem magnum et altum et ostendit mihi civitatem sanctam Jerusalem . . . De murorum fortitudine Apoc. 21. Civitas illa habebat murum magnum et altum . . . Fuit hujus civitatis primo ipsa virtus divina quasi murus igneus a conturbatione hominum et contradictione linguarum. Fuit nihilominus ei alius murus ipsa fides virens et virida . . . Angeli eam custodiebant . . . (Custodiebat eam castrorum multitudo). Castrorum acies sunt cogitationum fortium et sanctorum ordines: quarum quaedam in Virgine erant ordinatae ad sui custodiam, propter eas dicitur pulchra; quaedam ad proximorum juvamen, propter quas dicitur suavis; quaedam ad Dei laudes, propter quas dicitur decora. (Custodiebat eam) victualium plenitudo, quae est abundantia consolationum internarum; quibus ita affluebat, ut abominabilis factus sit ei in vita sua

Jinak srovnává Arnošt Matku Boží s chrámem Božím, a to podle Žalmu 64, 5. 6. Svatýť jest chrám tvůj, divný v spravedlnosti. Chrám tento stavěl sám Bůh, a dělníci jeho jsou Anjelové, a hnutí svobodné vůle nejsvětější Panny. Bylť mezi ní a Otcem nebeským ustavičný mír a pokoj, a oba uzavřeli mezi sebou smlouvu, jako byl mír mezi Šalomounem a Hiramem ¹⁾.

Toť tedy jest učení Arnoštovo. Podle něho byl v Panence nejsvětější ustavičný klid, všechna hnutí byla jí poslušna, a ona sama poslouchala Boha. Bůh ji naplňoval sladkostí nevýslovnou, tak že jen jeho hledala. Svatý klid trůnil v ní, a převeliký žár milosti Páně vysušil v ní žádostivost všecku.

Než však učení Arnoštovo nabývá ještě většího důrazu a dokladu naukou jeho; že byla Maria Panna nehřešná (*impeccabilis*).

V.

V Panně Marii nebylo ničádného hříchu osobného ano ona byla nehřešná, čili nebylo jí možno hřešiti „*moralis impossibilitate*“.

1. Panna Maria se nikdy ani toho nejmenšího hříchu nepustila, ani smrtelného ani všedního, a to jest článek katolické víry (Trid. Sess. VI. can. 23.). O článku tomto nebylo v církvi Boží a mezi věrnými křesťany pochybnosti ničádné. Sv. Otcové na Východě a na Západě, a velcí bohoslovci v středověku hlásali o Panence přesvaté, že hřích neměl na ní ničehož.

A k těmto se zajisté i šlechtitý arcibiskup Arnošt řadí. Již jeho výroky o Panně Marii, že v ní panoval ustavičný klid, mír a pokoj že měla s Bohem stálý, svědčí o tom, že podle jeho nauky nebyla Panenka přesvatá ničádným hříchem pokálena.

Zvláště však jedná Arnošt o tomto předmětu v kapitole CXVI. svého *Mariale*.

panis corporalis, et animae suae cibus quantumcunque desiderabilis ita: ut vix prae deliciis et teneritudine spiritus ejus corpus suum sustentare valeret.“

¹⁾ *Mariale*. Cap. 112. *Maria dicitur templum Dei. Ps. 64. Sanctum est templum tuum mirabile in aequitate . . . Operarii hujus templi Angeli Dei et motus liberi arbitrii. Fuit enim semper pax inter Hiram et Salomonem i. e. inter Patrem de coelis et animum Virginis et percusserunt ambo foedus.*

Arnošt srovnává tamtéž Pannu Marii se zlatým oltářem v stánku Páně, kterýžto oltář byl zhotoven ze dříví Setim, a obložen zlatem nejčistším (Exod. 30.). Dříví Setim, kteréž jest nezrušitelné, znamená čistotu srdce ve stupni dokonalém, a podobně i zlato naznačuje čistotu. Zove se člověk zlatem, jest-liže něčeho nečiní, což by bylo zakázáno, a všecko vykonává, což se přikazuje; jest ale čistější, jest-liže by něčeho nemluvil, což by mělo býti zatajeno, a něčeho nezakrývá, což by mělo býti mluveno; nejčistější však jest, jest-liže nikdy nemyslí o věcech, jež nemají býti předmětem myšlení, dobře ale o věcech, o nichžto má býti rozjímáno. Tato trojí dokonalost byla při Matce nesvětější, a to při ní jedině. O ní zajisté nečiníme spolu sv. Augustinem nižádné zmínky, pak-li jde řeč o hříchu. Všickni praví a vyznávají, což se dí u sv. Jana: „Díne-li, že nemáme hříchu, sami se svádíme, a není v nás pravdy“. I. Jan. 1, 8. Na Matce Páně jedině mezi všemi lidmi hříchu nebylo nižádného, a proto sluje ona právem oltářem zlatým. Oltář zlatý byl ve Svatyni Svatých, bezprostředně před archou úmluvy, a na něm se neděly oběti za hříchy, alebrž přinášely se pouze oběti vonné¹⁾.

Na Panence nejsvětější hříchu nebylo nižádného, ano ona byla od něho vzdálenější, nežli kůrové anjelští; ona byla okrášlena ctnostmi veškerými, tak že jí nechyběla z ctností nižádná, proto neděly se na oltáři zlatém, kterýž jest před trůnem Božím, a jímž ona jest, oběti za hříchy, ale jenom oběti vonné. V den velký smíření však vložil nejvyšší kněz na oltář zlatý oběti vonné v takovém množství, že pára a dým přikryly Slitovnici nad archou a když byl obětoval za sebe a za dům svůj tebe, a za lid kozla; vzal krev telete a kozla a lil na rohy oltáře zlatého vůkol, a kropil prstem sedmkrát. Leo. 16, 18. 19. Tak

¹⁾ Mariale. Cap. 116. *Materia hujus altaris (aurei) fuerat lignum Sethim, in quo perfecta puritas cordis . . . Est aurum purum, quando homo ita internae sapientiae luce refulget, ut nihil agat de omittendis, nihil omittat de agendis; purius, quando nihil dicit de tacendis, nihil tacet de dicendis, purissimum vero quando nihil cogitat de non cogitandis, nihil non cogitat de cogitandis. Ad hanc triplicem perfectionem neminem arbitror praeter B. V. pervenisse, de qua dicit Augustinus, cum de peccatis agitur, nullam facimus mentionem. Omnes quippe alii illud, quod dicitur I. Joann. I. confitentur et dicunt: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nosmet ipsos seducimus . . . Maria dicitur aureum . . . Exod. 30. Nam Altare holocaustorum ad eam omnino non pertinet.*

činil také nejvyšší kněz Kristus Pán s nejsvětější matkou svou. Ačkoliv přijímal denně oběti vonné z oltáře srdce jejího, přesladké totiž modlitby její; přece však byla na tomto oltáři u veliký den smíření, t. j. v den umučení Páně taková hojnost ohnivě lásky k pokolení lidskému obětována, a taková soutrpnost se Synem na kříži mučeným, že pára mlhy, t. j. vůně zbožnosti její naplnila veškerou svatyni. I rohy tohoto oltáře zlatého, (t. j. Panenka Maria) byly polité krví Spasitelovou. Byla to jako její krev, kteroužto kropila sedmkrátě proti Slitovníci k Východu. Neboť při bičování Páně, při trním korunování, a při otevření pěti jeho ran, i ona jako svou krev vylévala, a při každém toku krve bylo její srdce posvěcováno, a tak byla vidná na hoře Kalvárské při Pánu Ježíši a Panenské jeho Máteři láska dokonalá, nad níž větší nelze ani mysliti ¹⁾).

A tak jest vidno: že na oltáři zlatém, nejčistší Panenské Máteři Spasitele našeho, nebylo hříchu nižádného, ani smrtelného, ani všedního. Za hříchy nebylo třeba obětovati na něm, neboť oběti Panenky nejsvětější byly oběti chval, díků a zbožnosti. Na velký den smíření t. j. při utrpení Páně obětován byl na tomto zlatém oltáři Pán Ježíš, neboť ona ho vydala za nás a trpěla spolu s ním.

¹⁾ Mariale. Cap. 116. Quia ei nullum genus virtutum defuit, quae a Spiritu s. supereffluente repleta exstitit, ideo hujus Altaris singulis cornibus sex coronas credimus assignandas Licet quotidie super illud adoleretur thymiana, ut dicitur Exod. 30., tamen in die propitiationis maxime in tanta copia imponebat summus sacerdos de thymiamate, ut nebula et vapor aromatum totum operiret oraculum. Tunc enim et sanguine vitulae rufae et hirci fundebat super cornua Altaris hujus et aspergens digito septies eodem sanguine expiabat et sanctificabat illud. Levit. 16. Licet enim quotidie Pontifex summus J. Chr. in ara cordis Virginis aromata i. c. orationes suavissimi cordis jugiter adoleret, tamen in die propitiationis i. c. passionis suae praecipue tanta fuit in Altari hoc copia ignis Charitatis ad genus humanum, et tanta affectio compassionis ad Filium, ut vapor nebulae i. c. devotionis odor penetraret coelos, et totum oraculum adimpleret. Tunc et super cornua Altaris sanguinem fundebat passione sua quatuor virtutes cardinales sanctificavit, sed et ipsum Altare septies aspergens sanguine suo ipsum sanctificavit, i. e. sanguine tinxit. Nam et in flagellatione, et in coronatione, et in quinque vulneribus corporis sui sanguinem ipsa die effudit, et qualibet effusione cor Virginis ipso sanguine sanctificatum i. e. sanguine tinctum fuit, et ibi consummata est perfectio pietatis et Charitatis ostensio tam in Filio quam in Matre, quam ad nos miseros habebat uterque, quia major utique excogitari non potuit.

2. Avšak ne dosti na tom: že neměl hřích na Panně nejsvětější ničehož, nedosti na tom: že se nedopustila během celého života svého hříchu nižádného, ani smrtelného, ani všedního; nedosti na tom: že v duši Panenky nejsvětější byl ušatvičný klid, a že nebyla ve svatém konání svém vyrušována nižádným hnutím žádostivostným; alebrž Panně Marii ani možno nebylo, aby se stala Pánu Bohu nevěrnou hříchem kterýmkoli, buď že smrtelným anebo všedním. Díme tedy o Matce Boží v plném souzvuku s ctihodným arcipastýřem Arnoštem: že nejenom nikdy nehřešila, alebrž i že byla nehřešna, neboli nehřešitelná (*impeccabilis*), čili že jí nebylo možno hřešiti pro nemožnost morálnou (*morali impossibilitate*).

Důvodů na tuto výsadu Panny nejsvětější podává Arnošt hojně:

a) Předně byla Panna Maria vzdálenější ode všeho hříchu, nežli všechny bytosti, ježto Bůh stvořil, ano vzdálenější, nežli křtované anjelští. Anjelové svatí však, ač mohli hřešiti dříve, nežli jsou zkoušku svoji obstáli, po přestálé zkoušce však byli ve svatosti a spravedlnosti tak utvrzeni, že jim možno není Boha byt i jen na okamžik nemilovati, jehož bezprostředně vidí, a znají, že kromě něho není blahoslavenství dokonalého a věčného. Byla-li tedy Panna Maria, jak učí sv. Anselm, a po něm ctihodný Arnošt, vzdálenější ode hříchu nežli anjelové, dobře se soudí, že již zde na tomto pozemském putování byla nehřešna.

b) Panna Maria byla pevnou oblohou nebeskou, byla hradem pevným, jehož střežili Anjelové sv., ano Hospodin Bůh sám ji chránil, ano ještě více, král nebeský v ní jako v paláci svém bytoval, a pro toto zvláštní bytování byla Panna Maria nebesům podobná. Nebesa však jsou nezrušitelná, a tak byla i Matka Boží neporušitelná, nižádné úhoně nepodrobena. Jako nebesa nejsou upravena z elementů, z nichžto jest země učiněna, tak take i Panna Maria podle toho, že nebylo možné porušení v ní, jest učiněna jako podstatou pátou, tedy nikoliv pozemskou ¹⁾.

Dí tak zbožný Arnošt o Panence nejsvětější, ne snad, jako by byla neměla přirozenosti lidské, jako my, neboť toho nebylo,

¹⁾ *Mariale. Cap. 4. Et quod quaeso fuit illa beatissima anima, nisi quaedam purissima, quasi essentia quinta? omnino incorruptibilis, invariabilis, sine omni contrarietate quatuor passionum, quae nos infestant; quae per quatuor elementa intelliguntur.*

a podle toho, že byla matkou Syna Božího, a Vykupitele lidského pokolení, Matkou Syna člověka podle věčných úrad Troj-jediného Boha, také býti nemohlo. Bylť Kristus Pán, jako že byl pravý Bůh od věčnosti, tak také pravý člověk v jedné osobě, a proto byla i Matka Jeho, Panna Maria téže přirozenosti lidské, jako my. Ale přirozenost naše lidská není na tomto světě ani podle těla, ani podle duše v jistém rozumu neporušitelná. Podle duše ne, neboť nižádný nemůže o sobě říci jistotou víry ana by neklamala, že setrvá až do poslední hodiny své ve svatosti a spravedlnosti, tím méně může o sobě tvrditi, že se nikdy nedopustí hříchu všedního a tak že by byl neporušitelný. Ne tak jest bylo při Panence nejsvětější, neboť ona nejenom že se nikdy nedopustila hříchu ať již máme na zřeteli hřích všední anebo smrtelný, alebrž ona byla tak utvrzena v dobrém, že se zdálo podle toho, že není ani člověkem.

Arnošt ji jmenuje za touto příčinou nádobou pevnou ano nejpevnější, poněvadž jí možná nebylo, aby konala něco hříšného, anebo mluvila anebo žádala ¹⁾).

c) Všechnu duši Panny Marie ovládala milost Boží se všech stran, a ona sama také se všech stran se ovládati dala, tak že ne tak ona žila, mysli, mluvila a jednala, ale Bůh v ní mysli, mluvil a jednal ²⁾). A poněvadž byla Panna Maria se všech stran milosti Boží proniknuta, proto nebylo v ní místa nižádného, v němž by se byl mohl hřích uhostiti. Odtud se zove Maria Panna mořem. Moře jest solné a hořké, a proto neporušitelné. A tak i Maria Panna byla již zde na tomto světě neporušitelná ³⁾). Za tou příčinou zove se také Maria Panna nádobou nerozbitnou, poněvadž ji Bůh, původce milostí všech, a dárce i zachovatel zdokonalil podle těla i podle duše; aby byl zachován celý duch její a duše, a i tělo bez úhony ⁴⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. 4. Facta est non modo vas solidum, sed solidissimum, quia nec peccatum operis, nec oris, nec cordis aliquid de ea decidere numquam potuit.

²⁾ Mariale. Cap. 9. Ipsa vero, de qua agimus, numquam in vita sua per dimidium gradum mota est motu proprio, sed citissime motu sui Superioris i. e. Spiritus sancti.

³⁾ Mariale. Cap. 21. Est Maria mare amarum . . . solis ardore decoctum, et ideo ab omni corruptione remotissimum.

⁴⁾ Mariale. Cap. 88. Fuit vas solidum . . . sed nec fragile, quia Deus omnium gratiarum dator et conservator perfecerat eam, quantum ad Spiritum

d) Při Panence nejsvětější, nebylo nižádné možnosti, aby hřešila v celém životě svém, od prvního počátku jejího, tedy dříve již, nežli počala Syna Božího a to pro ochranu anjelů Božích, pro ochranu samého věčného Boha, který v ní takovým spůsobem sídlil, jako v nižádném tvorů, pro milosti, jimiž oplývala, pro prázdnotu všeho hříchu uvnitř, a vši náklonnosti k němu, pro vyhaslou žádostivost, a také proto: že byla ďáblu na dobro nepřístupna. Bylať v tom cedře podobna, kteráž usmrcuje svou vůní hady, byla podobna tomu ráji, do něhož hadu pekelnému byl přístup dvěma cherubíny (Gen. 3, 24.) na vždy zabráněn. Avšak plná milost nehřešnosti byla jí udělena, když Syna Božího počala, neboť tou dobou vycházel z ní lesk, kterýž nejenom bránil ďáblu, přistoupiti ku Panence nejsvětější, ale také ho zaslepoval, že nebyl s to na Matku Boží patřiti. Kdyby byl mohl patřiti ďábel na Pannu přesvatou, byl by byl ani na okamžik byl nepochyboval, že jest Kristus Pán zaslíbený Vykupitel. Znalť on zajisté předobře pro roctví Isaiaše proroka (Is. 7, 14): „Až Panna počne a porodí syna, a nazváno bude jméno jeho Emmanuel“, a tudíž věděl, že se narodí Vykupitel z Panny bez úhony panenství jejího ¹⁾. Lesk Boží vycházel z Marie Panny, když počala Syna Božího, a tu také vzata z ní na dobro všechna možnost ku hříchu, neboť taková možnost by se byla nikolivěk nesnášela s dokonalou a plnou milostí, kterážto jí byla uštědřena. Od té chvíle byla Maria Panna, ač trvala v pozemském putování, anjelům svatým podobna, neboť i oni nemohou hřešiti, ale nad ně neskonale vyvýšena pro dvoji příčinu, jednak: že jí byla milost nehřešnosti

confirmaverat quantum ad Animam. Solidaverat quoque ad corpus, ita ut integer spiritus ejus, et anima et corpus sine quaerela et conscientiae scrupulo in adventu Domini servaretur.

¹⁾ Mariale. Cap. 36. „Invia fuit quantum ad diabolum, quia in hac solitudine (Arnošt srovnává M. P. s pouští) semitam ignoravit avis i. e. diabolus alte volans et omne sublime videns: nec intuitus est eam oculus vulturis, i. e. antiqui hostis (Job. 28.). Si enim eam videre potuisset, numquam de Virginitate ejus perpetua dubitasset, numquam de ejus Filio, quin esset Filius Virginis, haesitasset; ille quem olim et de Virgine noverat nasciturum. Quis enim dubitat, quin ille subtilis oculus vulturis, qui ultra mare dicitur cadaver cognoscere, optime sciat discernere inter Virginem et corruptam, si ei datum fuerit intueri utramque. Ideo circa hujus rei disquisitionem cum tanta anxietate et sollicitudine improbus scrutator exstitit, quia Virginem lumine vultus Dei absconditam videre non potuit.“

udělena dříve než jest byla na nebe vzata, kdežto anjelové svatí stali se nehřešnými až když byli ve zkoušce sobě uložené obstáli, a uzřeli Boha tváří tvář; a za druhé, že jest byla ode hříchu daleko vzdálenější, nežli všichni nebeštané ¹⁾).

Byl tedy život Panenky nejsvětější jako život anjelů Božích ²⁾, ona neznala hříchu, byla všechna svatá a v Bohu tak utvrzena, že jí nebylo možno, od něho se odvrátiti, nebo býti na okamžik ku věcem pozemským nezřízeně se nachýliti.

A poněvadž Panenka nejsvětější byla nebeštanům již zde na světě rovna podle nehřešnosti své; má základ zajisté dogmatický starobylá tradice: že jí první křesťané, když byla ještě v tomto našem oudolí a hořela touhou po Synáčku svém, vystavěli na hoře Karmelské chrámek, kdežto nebylo slycháno, aby byl byt i těm nejsvětějším lidem zasvěcen buď že oltář anebo chrám, pokud byli na živu, jelikož o žádném nevíme jistotou víry, zda-li setrvá až do konce, o Panence nejsvětější však věděli první křesťané, že jest Pannou nejsvětější, a že také v dokonale svatosti na onen svět se odebeře.

VI.

Vědoucnost Panny Marie vlitá překonávala vědomosti kūrů anjelských.

Panna Maria byla bez hříchu prvotního počata, a ihned svatostí obdařena nade všechny kūry anjelské. Její vůle byla všechna svatá, ctnostmi vlitými proniknuta, a k dobrému nachýlena, v ní nebylo nižádných hnutí žádostivostných, a i žádostivost sama byla v ní vysušena na dobro. Ano netoliko že byla v ní vysušena žádostivost všechna, jí nebylo možno pro

¹⁾ Mariale. Cap. 29. „Secunda vero sanctificatio abstulit ab ea etiam potentiam ad peccandum, quia non poterat permanere cum gratia perfectissima. Unde sicut in Angelis post confirmationem non remansit potentia ad peccandum; ita nec in gloriosa Virgine post illam sanctificationem, quae ei collata est, quando dixit ei angelus: Ave gratia plena! Unde plenitudo gratiae fuit gratia confirmationis in bonum.“ Jinde dť Arnošt: Mariale Cap. 90. „Septimus gradus status fuit B. V. post suam sanctificationem, ubi non fuit potentia ad peccandum, quia non potuit esse cum tanta perfectione et plenitudine gratiae, sicut nec modo est in libero abitrio Angelorum bonorum.“

²⁾ Cap. 113. „Ita fuit coelestis, sicut vita angelica esse solet.“

ochranu věčného Boha a pro žár lásky její k Bohu, a žár milosti Boží, kterýž ji stále pronikal, hříchu se dopustiti. Ona byla nehřešna.

To byly dary, jimiž oplývala, jakož svrchu bylo dotčeno, nejsvětější Panna ohledně přesvaté vůle své.

S těmito dary mimořádnými souzvukovaly také milosti, jimiž byla obdařena ohledně rozumu.

Předně a přede vším Matka Boží nebyla bludu nižádnému podrobena. A toto učení má svůj základ již v tom, že neměl hřích dědičný na ní ničehož, ihned od prvního počátku jejího, a proto neměl také ani blud na ní ničeho. Dokavad trval Adam ve stavu milosti, nebyl bludu podroben, tím se stal, když byl nevěren Pravdě věčné, neboť od těch dob ho tížilo břemeno žádostivosti, a kalilo zrak jeho, a přivádělo a přitahovalo do bludu, jehož se střežiti chtěl. Při Panence nejsvětější nebylo však tíhot žádostivostných, any by ji byly k zemi nachylovaly, a proto nebylo nižádných oblaků a mlh, které by byly mohly kaliti duchovní její zrak, a proto se dobře dí, že při ní nebylo bludu nižádného.

Svatí otcové a velcí bohoslovci naši a s nimi šlechetný Arnošt vyučují, že byla dána Panně Marii všechna dobra, kterážto tvorům dána býti mohla, ano že jí byly dány dary, jimiž nebyla obmyšlena bytosť nižádná. Kdyby však byla bývala bludu podrobena, byla by byla postrádala daru, jež měl Adam před hříchem, jež mají svatí a svěťice a anjelové na nebi, a proto se dobře dí: že nebyla bludu nižádnému podrobena.

A jak by bylo mohlo býti bludu v Panně nejsvětější, o nížto pravil anjel: že jest milosti plna, a kterážto sama tvrdí o sobě: „Vemně jest všeliká milost cesty a pravdy?“ Ekkli. 24, 25., t. j. jak Arnošt vykládá: že v Marii Panně jest milost, kteráž jest byla udělena v souhrnu tvorstva veškerého, kteroužto cestou poznáváme Boha. Vždyť pak ji obohatil ten, v němžto jsou skryty poklady všecky. Obohatil ji ctnostmi a mravy svatými, ovocem zbožnosti, a výšinami dokonalosti, a dokonalostmi všemi, jež mohla přirozenost přijati ¹⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 150. Illi ergo soli (V. M.) illud verbum (A — vae t. j. práznota všeho „běda“) bonum et suave, illud verbum salutis „Ave.“

K Panence přesvaté bylo netoliko řečeno: Zdrávas milosti plná, ale také: Pán s Tebou. Pán s tebou přede vším v duši, a pak v životě, byl s ní, když doma trvala, když byla na poli, anebo ve městě; byl s ní o samotě, když vcházela anebo vycházela, byl v jejím srdci, v ústech, a v celém jednání. Byl s ní na způsob zvláštní, a jako rodinný, netoliko proto, že v ní bytoval podle těla, ale že ji také posvěcoval, a chránil se všech stran, aby byl bez úhony duch její a duše její, a tělo její; ostříhal zevnitřních smyslů jejích a vniterných, ostříhal jejích sil tělesných a duchovních, jejích hnutí, jejích kroků a jejího konání, a jejích skutků, a jejích ctností, aby rozum její byl beze bludu, aby horlila beze hněvu, aby byla oblesk Boží, a Jeho věrná podoba ¹⁾).

V Panence nejsvětější nebylo bludu nižádného, a také se neslušelo, aby ji blud ovládal, anť byla Matkou Moudrosti Nestvořené, skrze kterouž všechn svět z bludu měl býti vyléčen. Avšak nejenom, že nepodléhala Matka Boží bludu nižádnému, ona měla také vlitou sobě vědoucnost. Vlitou vědoucnost měl zajisté Adam od Boha propůjčenou, a i Eva byla jí obdařena. A o tom nám dává písmo Boží naučení,

Similiter quoque et quod sequitur: „Gratia plena,“ illi soli singulariter congruit, quae et ait: „In me gratia omnis viae“ omnis videlicet creaturae, quae est via ad Deum cognoscendum. Multae nimirum filiae congregaverunt divitias, sed haec supergressa est universas, quia ille, in quo sunt omnes thesauri et omnes verae divitiae, multiplicavit, locupletavit eam operibus bonis, operibus honestis, virtutibus sanctis, fructibus devotionis et beatitudinibus perfectionis et si quid est aliud, quod inter veras divitias computari digne debeat, et a creatura pura capi valeat, totum impositum est super eam.

¹⁾ Mariale. Cap. 150. „Dominus Tecum. Primo in mente, deinde in ventre; tecum in domo, tecum in agro, tecum in civitate, tecum in solitudine, tecum ingrediens, tecum egrediens, tecum in corde et tecum in ore, tecum in opere. Fuit quippe cum ea quodam familiari et singulari modo, non modo per corporalem inhabitationem, sed et per spiritualem et divinam sanctificationem et custoditionem, sanctificans eam per omnia et custodiens, ut integer spiritus ejus et anima, et corpus in diem Domini servaretur et custodiretur . . . et homo exterior cum omnibus membris suis et sensibus et viribus quoque, actibus, gressibus et motibus in omni integritate et sanctitate veritatis: anima vero servaretur cum omnibus virtutibus suis atque potentiis, ut esset rationabilis sine errore, irascibilis sine furore, concupiscibilis sine topore spiritus, et ut esset Deiformis et Deo adhaerens, et unitus et confirmatus et stabilitus et solidatus per memoriam, quantum creaturae mortali fas est.“

neboť byl Adam od Boha stvořen jako člověk dokonalý, sebevědomý, kterýžto ihned byl schopen řeči lidské, a také ihned mluvil. Byl naplněn vědomostí ohledně věcí stvořených, a proto také ihned dával zvířatům přiměřená jména. Zjeveny byly jemu také pravdy nadpřirozené, neboť k napřirozenému cíli byl stvořen.

Dar vlité vědoucnosti dával Bůh, pokud byla vůle jeho, ne-zřídka svatým svým a světicím. Sv. Karel Boromejský, biskup to věhlasný, netoliko svatým životem svým, ale také vzdělaností svou a učeností, sestavil pro kongregaci Oblatů v Miláně pravidla, a velel, aby je mužové učení zkoušeli, a jest-liže by v nich něco nedostatečného shledali, aby ihned oznámili.

Když tedy byl s pravidly dotčenými takovéto opatření učinil, odebral se do Říma ku sv. Filipovi Neri, s prosbou, aby i on pravidla četl, a pokud by třeba bylo, i opravil. K tomu cíli pozval svatý Karel Filipa Nerejského, aby s ním vsedl do vozu a ve voze oznámil, co by na řeholi opraveno býti mělo. Sv. Filip přijal pozvání toto, ale s tou podmínkou, že pojedou tam, kam by on rozkázal. I jeli tedy přímo do kláštera Kapucínského sv. Bonaventury. Tam dlel tehdáž sv. Felix a Cantalicio. I vešel tedy sv. kardinál Karel se sv. Filipem do kláštera. Svatý Filip velel, aby byl Frater Felix zavolán. Na zavolání přišel ihned Frater Felix, a sv. Filip mu poručil, aby pravidla přečetl a opravil. Felix se vzpíral a prosil, že věc taková se pro něho nehodí, že jest k tomu na dobro neschopen, že neumí ani čísti, aby tedy tak těžké věci na něm nežádal. Avšak nic naplat, sv. Filip velel, a poručil, a Frater poslechl. Dal sobě předčítati jednotlivé články řehole, a dal také poznamenati, co by mělo býti opraveno. I podivil se kardinál nemálo, že sv. Filip člověku neumělému, a neučenému dává pravidla od mužů učených přehlednutá na opravu, a podivení jeho zrostlo, když shledal, kterak neučený a neumělý Felix naznačil opravy, jež byl on přehlédl, a přehlédli mužové učení a zkušeni. Mělt sv. Frater Felix od Pána Boha vědoucnost vlitou ¹⁾).

Vědoucnost vlitou měl sv. Antonín poustevník. Žil, jakož víme, od svého útlého mládí na poušti. Nečítal knih nižádných.

¹⁾ Leben des heil. Philippus Neri. Dr. Friedrich Pösl. Regensburg. 1857. p. 313.

Jeho kniha jediná: bylo nebe hvězdami poseté, a země dary Božími naplněná; jiné knihy neměl, vzdělanost podle světa a učenost byla neznáma jemu. Přes to však slyšel po všem světě moudrosti převelikou, a ze všech končin přicházeli jsou k němu, aby slova moudrosti jeho slyšeli, a k těm náleželi i vysoce učení pohané. I přišedše a uznávše, jak jim odpovídal na všecky otázky, kterých byli jemu položili, divili se nemálo, že člověk, který od mladosti své tak krutý a přísný život vedl, na poušti ve společnosti s dravou a divokou zvěří bytoval, a od nikoho naučen nebyl, a knih nečetl nižádných, tak moudře dovedl zápolit s nimi ¹⁾.

Vědoucnost vlitou měla sv. Kateřina Senenská, kterážto dovedla beze bludu o věcech nejtěžších s muži učenými zápolit. Vědoucnost vlitou měla sv. Terezie z řádu Karmelitánek, kteráž napsala dílo o mystické theologii plné moudrosti, aniž by byla kdy naučení vyššího byla obdržela. Tou měrou čteme i o jiných svatých a světicích, jimž se bylo tohoto daru od Boha dostalo. Ano i sám sv. Tomáš Aquinský pokorně o sobě vyznává, že vědomosti své čerpal více z modlitby nežli ze studií svých.

Vlité vědoucnost byla tedy, jak byla vůle Boží, udělována nezářídka lidem na zemi. Dostalo se jí také anjelům na nebi. Vždyť pak jim byly ihned na počátku jejich přistvořeny, vštípeny a vlitý pojmy o věcech stvořených, a tu vědoucnost jmenuje sv. Augustin vědoucností večerní (cognitionem vespertinam). Těmito pojmy vštípenými poznávali anjelové tvorstvo veškero dříve, nežli byli viděli Boha tváří v tvář, a i v podstatě jeho poznávali bytosti stvořené, kteréžto poznávání jmenuje sv. Augustin pro převelikou jasnotu jeho, poznáváním ranním (cognitionem matutinam).

Podle toho soudíme již z předu, že nebylo Panně nejsvětější odepřeno, což bylo dáno mnohým lidem na zemi, a všem anjelům ihned při stvoření na nebi.

Avšak Panně Marii netoliko nebyla odepřena vědoucnost vlitá, alebrž ona překonávala vědoucností Bohem jí danou nejenom lidi, nýbrž i kůry anjelské. Arnošt ji srovnává s nebem křišťálovým. Ona sluje „Nebe“, po latinsku Coelum. Coelum sluje místo skryté, od slova „coelare“ zakryti, ukryti, tajiti, po-

¹⁾ Leben der Altväter. Bone. pag. 29.

něvadž byla nejsvětější Panna Pannou Bohem samým ukrytou, až byla nebem jako křišťal průhledným, spanilým, půvabným a krásným. Přijímala světlo Boží, a také vydávala, proto sluje ona osvětlovatelkou, a osvětlenou. Vždyť bytoval v ní Bůh, osvětlil ji, dobře zřídil a uspořádal, a jako své nebe ukryl, v osamotnělém místě své neskonale světlé a přežádoucí tváří ¹⁾).

Nejenom že byla Matka Boží naplněna světlem Božím, alebrž ona sama byla světlem, kteráž osvětlovalo, řídilo a vedlo ty, kteřížto se chtěli dáti na cestu ku životu ²⁾).

Byla Panna Maria světlem, Světlu věčnému, Bohu, nejpodobnějším. Odtud také sluje v písmě sv. ženou, kteráž jest oděna sluncem: „I ukázalo se znamení veliké na nebi: Žena, oděná sluncem, a měsíc pod nohama jejíma, a na hlavě koruna dvanácti hvězd“. Apoc. 12, 1. A právem se dí o ní: že jest žena sluncem oděná, neboť nikdo nevníkl do tajností Hospodinových tak hluboko jako ona, daleko hlouběji sestoupila ona v tajnosti Páně nežli nebesa. Tou měrou jakou možno bylo bez osobního spojení s Bohem, touže měrou poznala ona pravdy Boží ³⁾).

A toto všecko vychází na jevo, a každému bude přístupno, kdo pováží, kterák byla Maria Panna těsně spojena s vtěleným Bohem. V Kristu Pánu byly dvě přirozenosti spojeny, Božská a lidská, v jedné, a to Božské Osobě, a pro tuto těsnou spojbu bylo možno říci o Kristu Pánu člověku: „Toto dítě stvořilo nebe a zemi“. A zase Kristus Pán Bůh se narodil, trpěl, umíral

¹⁾ Mariale. Cap. 3. Fuit illa beatissima anima in superiore portione sui in modum coeli crystallini in materia luminosa tota uniformis atque perspicua; in forma speciosissima et perfectissima orbicularis et sphaerica in situ sublimis et excelsa . . . Propter quae et merito . . . dicitur de ea; quia nomen Virginis Maria i. e. Illuminata, Illuminatrix. Sicut igitur ille, qui creavit illam, et requievit in tabernaculo ejus de superiore portione animae illius beatissimae, quam illuminavit, ordinavit et confirmavit, fecit quasi coelum quoddam a coelando dictum, quod ipse in ea coelabatur, et ipse eam coelabat in abscondito illius luminosissimae et desideratissimae faciei suae a conturbatione hominum et daemonum.

²⁾ Mariale. Cap. 3.

³⁾ Mariale. Cap. I. „De Maria dicit Bernardus I. serm. de Assumptione. Jure Maria sole perhibetur amicta, quae divinae Sapientiae profundissimam ultra, quam coeli valeant, penetravit abyssum, ut quantum sine personali unione creaturae conditio patitur Luci ineffabili videatur immersa.“

a z mrtvých vstal, neboť se přenášely vlastnosti jedné přirozenosti na druhou, právě pro dotčené těsné spojení obou v jedné a to Božské Osobě Páně.

Po tomto těsném spojení obou přirozeností Páně byla nejdokonalejší spojba Pána Ježíše s Pannou Nejsvětější, Matkou Jeho, tak že sobě přikládali jména, díla veliká, a chvály vešpolné. Odtud ji zove Kristus Pán také moudrostí, a vyznává, že ji miloval nad zdraví i krásu. Sap. 7, 10. ¹⁾).

Za tou příčinou dlužno o Panně Marii vyznati, že ona překonávala svou vědoucností o věcech Božích všechny lidi i ty, kteří od Boha nejvíce byli obdařeni a osvětleni, jako jsou byli Apoštolové. Tito byli arci osvětleni od Ducha Božího a jím naplněni, tak že nemohli blouditi, oni vnikali arci v tajemství Boží hluboko, neboť jak Spasitel o nich dí, dáno jim znáti tajemství království nebeského (Mat. 13, 11.). Apoštolům ovšem řekl Kristus Pán, že, když přijde Duch svatý, naučí je všem věcem (Jan 14, 26.); ano víme: že vtržen byl svatý Pavel do ráje, a slyšel tajná slova a tajemství veliká, kterýchž nelze člověku mluvit; ale nikdo z Apoštolů nevníkl hlouběji do hlubin podstaty Boží jako Panna Maria.

Panně Marii dáno, aby poznala hlubokost bohatství a moudrosti Páně, nezpytatelné soudy jeho a nevystižitelné cesty jeho daleko lépe, nežli je poznal u vytržení sv. Pavel, ona mohla také zvěstovati o nich dokonaleji, nežli z apoštolů kdokoliv, a také zvěštovala ²⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. I. „Sicut in illa excellentissima unione Verbi et Carnis tanta fuit unitas, ut sibi invicem communicent proprietates, ut dicatur: Puer iste creavit stellas, et Creator stellarum involvitur pannis: ita inter matrem et Filium tanta fuit per gratiam unitas animorum, ut sua sibi communicent nomina, opera, magnalia, atque praeconia. Ipse enim Dei Sapientia, Jesus Christus, matri suae communicat dicens Sap. 7.: Super salutem et omnem pulchritudinem dilexi sapientiam i. e. Mariam.“

²⁾ Mariale. Cap. 142. „Maria in ordine Archangelorum et gratia et merito et officio praeeminet. Archangeli enim sunt, qui secretorum divinarum consilii non nisi ob causas praecipuas tamquam solennes nuntii emittuntur. Mariae autem omnium sanctorum humillimae multo meliori modo quam Paulo data est gratia, evangelizare investigabiles divitias gratiae Christi et illuminare omnes, quae sit dispensatio sacramenti absconditi a saeculis in Deo, qui creavit omnia, ut innotescat principibus et potestatibus in coe-

Nikdo nepoznal také dokonaleji jako ona tajemství vtělení Syna Božího. Jí bylo ono přede všemi zjeveno a co nejdokonaleji zjeveno, a v té dokonalosti od ní církvi ohlášeno.

Ona znala tajemství vtělení Syna Božího lépe, nežli ho znali Anjelové. Anjelům bylo ovšem ono zjeveno. Ale ač o něm věděli, přece ho nevystihovali, a nevystihnou na věky, jakož nikdo z tvorstva veskerého. Vidít arci nebešťané Boha tváří v tvář, jak dí sv. Jan Miláček, vidí Ho, jak jest, ale nikde v písmě se nedí, že by Anjelové se všech stran Boha poznávali, neboli pochopovali a vystihovali. Bohoslovci praví: „Cognoscunt Deum sancti et Angeli totum, sed non totaliter.“ A toto všecko má místo také o Panence nejsvětější: že Boha nevystihovala na zemi, a že Ho nevystihuje, a nevystihne nikdy ani na nebi, nebo mezi Bohem a tvorem byt i tím nejsvětějším, a nejdokonalejším zůstává vezdy a zůstane mezera neskonalá. Bylo zjeveno anjelům již od dob stvoření jejich, že se vtělí Syn Boží; oni o tom věděli, ale nižádný z nich nepoznal na sobě ze zkušenosti vlastní, co by bylo vtělení, jako Panna Maria, z nížto počat byl Syn Boží podle člověčenství.

Anjelové věděli od počátku svého stvoření o vtělení Syna Božího, ale nebyly jim vědomy všechny okolnosti tajemství tohoto, oni neznali ihned času, ve kterém by se ono státi mělo, jim nebylo známo místo ihned, kde, a způsob, jak se dítě bude vtělení, a i osoba, nebo-li Panna, z nížto měl počat býti Syn Boží, nebyla ihned jim známa.

Za tou příčinou píše také sv. Bernard k Hugonovi a S. Victore, kterýžto naléhal, aby sv. Bernard vyložil jemu, co byl řekl u výkladu evangelia, že úrada o vtělení nebyla před Pannou nejsvětější nikomu z anjelů zjevena. Sv. Bernard odpovídá, že ovšem tvrdil, že byla úrada o vtělení od anjelů nepoznána před Pannou svatou, avšak ne tak jakoby vůbec jim nebylo zjeveno, že se Osoba Božská vtělí, alebrž že byly před nimi skryty: čas, místo a způsob vtělení, a Panna, z nížto počat bude Syn Boží. Ano sv. Bernard dokládá, že ani Archanjel Gabriel neznal způsobu vtělení Páně, neboť když se byla tázala Panenka Maria na způsob, kterak se to stane, neodvažuje se vykládati jí o způsobu, jak se

lestibus per Ecclesias multiformis Sapientia Dei, hoc est Sacramentum incarnationis, quod ea primo Ecclesiae et per Ecclesias principibus et potestatibus coelestibus notuit.“

vtělení dítěti bude, ale odkazuje ji k učiteli Duchu svatému: „Duch sv. sestoupí v tě“. Také prý nikde se nečte, že by byli anjelové věděli, která by Panna měla býti za matku Boží vyvolena ¹⁾, leč že v čase Bohu povědomém bylo takto zjeveno Gabrielovi Archanjelovi, o němž se domníváme, že byla nejsv. Panna jemu ihned od narození ku opatrování a stráží svěřena.

Dobře se tedy věří, že vnikla Panna Maria mezi všemi bytostmi nejhluběji v tajemství Boží, a že je poznávala dokonaleji nežli Anjelové Boží. S tímto však souvisí těsně otázka: zda-li viděla Panna nejsvětější, jsouc ještě v těle smrtelném Boha tváří v tvář?

Dlužno však zde připomenouti, že okem tělesným nelze nikomu, viděti podstatu Boží. Nikdo neviděl Boha tváří v tvář okem tělesným zde na světě, ani Mojžíš, ani sv. Pavel, ani Matka Boží, ani Kristus Pán podle člověčenství. Ano ani oslavené oko vyvolených Božích při z mrtvých vstání, ani oslavené oko Panny Marie, a Krista Pána člověka, nevidí okem tělesným Boha tváří tvář. A toto má příčinu v tom, že Bůh není nic tělesného. Odtud učí sv. Tomáš, že oslavené oko vyvolených Božích bude utěšeno pohledem na oslavenou zem a nebe obnovené, jelikož nebude, a není dáno jemu viděti přezádoucího Boha bezprostředně, a tak nemohouc viděti Boha tváří v tvář, bude na Něho hleděti ve skutcích Jeho, t. j. v oslavené přírodě ²⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 142. Quamquam etsi ex sententia dixerim, ignotum usque adhuc ss. Angelis fuisse Dei consilium, non quidem, quia per Incarnandi Verbi mysterium Dei propositum erat quandoque operari salutem in medio terrae (hoc enim et multis mortalium et praescire datum est et praedicere) sed quod potissimum tempus, quemve locum vel modum, praecipueque quam Virginem ad implendum propositum suum jam elegisset Deus: si inquam hoc Dei consilium non de opere, sed de tempore, loco, modo atque persona, etiam sanctos ignorasse Angelos senserim et scripserim, profecto non vides, cur incredibile videatur. Nam illum incomprehensibilem, quem et Virgo sollicita requisivit modum mihi videtur ne ipsi quidem (ut pace ejus dixerim), qui nuntiavit, fuisse praecognitum: quod et ipse fatetur, si ejus verba diligenter advertimus. Respondit quippe: „Superveniet in te,“ nonne aperte mittit ad magisterium Spiritus s., cujus unctione doceatur Virgo, quorum ipse sibi non praesumit scientiam et discat experiendo, quod audiendo non poterat. Sed et ipsam Virginem rogo unde probabitur ex nomine vel ex facie ante cognitam Angelis, quod ipsa videlicet esset, quam Deus elegerit in matrem sibi, excepto dumtaxat Archangelo, cui et servanda ab initio creditur. (Tak sv. Bernard k Hugonovi a S. Victore.)

²⁾ S. Thomas. S. suppl. q. 91. art. 1.

Klademe-li tedy otázku, zda-li viděla Panna Maria na tomto světě Boha tváří v tvář, činíme takto v tom smyslu, zda-li viděla Boha jsouc u vytržení poznáváním rozumovým? Na tuto otázku dává Suarez tuto odpověď: O blahoslavené Panně může se zbožné věřit, že jí byla dána tato výsada, a to přede všemi, jestliže vůbec dána byla ¹⁾).

Arnošt srovnává vědoucnost Panny Marie vlitou s vědoucností sv. Pavla, již nabyt vtržením do třetího nebe, praví, že nechce výroku nižádného o vědoucnosti Matky Boží, když byla na zemi, učiniti aniž o tom, zdali viděla Boha zde na zemi tváří v tvář, že však dobře a rozumně se věří, že byly jí věci daleko lepší, a způsobem dokonalejším zjeveny, nežli sv. Pavlu ²⁾). A zase dokládá: Věříme, že se dostalo Panně Marii, aby měla plnost poznání a vědoucnosti Boží ³⁾ nade všechny pozemšťany.

Maria Panna byla vědoucností Boží naplněna, ale toho nebylo při ní, aby byla jedla z tohoto nebeského chleba samotna, alebrž rozdávala hojně z hojnosti své, a vyučovala ⁴⁾). Ano tato její vědoucnost se přelévávala svou měrou i na jiné. Když navštívila sv. Alžbětu, ihned poznala tato, že práh domu jejího překročila Matka Boží ⁵⁾).

Panna Maria byla však naplněna nejenom vědoucností věci přítomných, alebrž i budoucích, jakož o tom svědčí chvalozpěv její „Velebí duše má Hospodina“, jež byla Pánu Bohu zapěla v domě Zachariášově. A kdož by dovedl vyličiti, v jaké hojnosti byla vědoucností naplněna ta přesvatá Panna, kterážto devět měsíců Krista Pána, Moudrost věčnou, v životě svém nosila, a tak co nejtěsněji s Ním spojena byla, a na to třiatřiceti let stále s Ním živa byla, v Betlémě, v Egyptě, v Nazaretě, a když Ho všade následovala, kamkoliv, uče, se odebral. Maria Panna sly-

¹⁾ Suarez. Lib. II. de Deo. „De Beatissima autem Virgine pie credi potest, et quidem si alicui hoc privilegium concessum est illi maxime datum est.“

²⁾ Mariale. C. 148. De visione seu cognitione Mariae, dum fuit in via, nihil definimus: sed rationabiliter opinari licet, quod multo majora et meliora et meliori modo ei revelata fuerint in vita ista. Unde ipsa dicit: Quia fecit mihi magna, qui potens est.

³⁾ Cap. 148. „Credimus, Mariam plenitudinem cognitionis et scientiae divinae super omnes mortales accepisse in via.

⁴⁾ Mariale. Cap. 148.

⁵⁾ Mariale. Cap. 142.

šela Syna svého, když k lidu v podobenství mluvil, ona Ho slyšela, když svým učeníkům zvláště tajemství Boží vykládal, ona Ho viděla, když činil zázraky, když visel na kříži a umíral, ona Ho viděla z mrtvých vstalého, a i také slyšela mluvit o království Božím ¹⁾ a proto zajisté nad jiné znala pravdy a tajemství Páně.

Končíme tedy, že podle nauky Arnoštovy nebylo v Marii Panně bludu nižádného, že byla naplněna vědoucností vlitou nade všechny pozemšťany, ano i nad anjely svaté, ano že viděla tajemství Boží dokonaleji, nežli do třetího nebe vtržený sv. Pavel.

VII.

Pokora Panenky nejsvětější.

Panenka Maria byla od Boha obdařena milostmi a dary, ježto činí člověka Bohu milým. Byla z vůle Boží ode hříchu učiněna vzdálenější, nežli jsou byli a jsou kůrové anjelští, byla jí vštípena svatost ihned v prvním počátku jejím taková, jakéz účasten nebyl tvor nižádný, byly jí vlity ctnosti Božské a ctnosti mravné u míře takové, jako bytosti nižádné, ona byla k ctnostem těmto nakloněna dříve nežli je byla konala. A k této převeliké míře svatosti neustal Bůh uštěďrovati Marii Panně, zvláště v úhlavních dobách jejího života, jako: při jejím narození, v době, když počala Syna Božího, a když trpěla na hoře Kalvárské, jako matka mučennická.

Byla zajisté tedy Panna Maria omilostněna a vyvýšena od Boha již zde na zemi, jako bytosť nižádná, a snad že není v tom bludu, když řekneme, že Matka Boží o těchto milostech věděla. Ona zajisté věděla o tom, jaká změna se s ní sběhla, když se stala Matkou Boží, vždyť pak byla žádána od Boha samého skrze Archanjela Gabriela, aby svolila býti Matkou Boží, ona věděla: že jest Matkou věčného Boha, a že tedy ona jediná může říci Jemu: „Syn můj jsi ty, já jsem zrodila tebe. Ona věděla, že není v ní hříchu, ani dědičného ani osobného. Ona věděla snad ze zjevení: že není v ní a nebylo dědičného hříchu; aspoň následků hříchu tohoto na sobě nedoznávala,

¹⁾ Mariale. Cap. 142.

v ní nebylo na stranu nižádnou hnutí žádostivostných, způsobem takovým, jakož nebylo při žádném světci, kteří jsou měli na tomto světě aspoň z části dar tento, ano v ní byla žádostivost na dobro vyhaslá. Tím spíše věděti mohla o sobě a věděla: že není na ní hříchu osobného. Ona věděla o sobě, že jest předmětem preveliké lásky Boží, neboť měla sobě poručenou stráž anjelů, a snad že jest na pravdě, co tvrdí svatý Bernard, že strážným anjelem Panny Marie byl archanjel Gabriel.

O těchto všech milostech předobře věděla nejsvětější Panna, avšak přece se nevynášela, ano čím více se k ní hrnuly dary a milosti Hospodinovy, tím hlubší byla pokora její. Arnošt srovnává prohlédaje k Mariánské této ctnosti Marii Pannu s řekou „Physon“, kterýž prý tolik znamená jako soubor, souhrn, sbor. Physon, (řeka to rajská) jest prý „Ganges“, kterážto řeka z desíti řek sestává, jež se spojují v jedno. Maria Panna ale více jest nežli řekou pouze, ona jest mořem, neboť všechny proudy a řeky milosti v ní se shromáždily, avšak to moře milosti a darů Božích nikdy nepřekypělo. Byloť to s ní právě jako s mořem pozemským, o němž dí písmo: „Všecky řeky vcházejí do moře, a moře se nepřepřlňuje“ (Eccl. 1, 7. ¹⁾).

Panna nejsvětější byla pokorná, a podle pokory ráda a ochotně se podřizovala Bohu. Víme o ní, že ne ona tak žila, myslila a mluvila a jednala, alebrž Bůh žil, myslil, mluvil, jednal v ní, neboť vůle Panenky přesvaté byla na dobro sjednána s vůlí Boží, tak že na ní vyplněna byla slova modlitby Páně, a to co nejdokonaleji: „Buď vůle Tvá, jako v nebi, tak i na zemi“. Vždyť pak bylo obcování její v nebesích, a ona jsouc na zemi byla podle svatého života svého nebešťankou.

Avšak Maria Panna se také ráda a ochotně podle vůle Páně podřizovala lidem. Arnošt srovnává Matku Boží s hvězdou,

¹⁾ Mariale. Cap. 24. „Communiter dicitur (Physon) Ganges: in Scriptura autem sacra dicitur Physon, quod interpretatur caterva . . . Caterva dicitur, ut dicit Isidorus, quia ex decem fluminibus quasi ex quadam caterva consurgit. Maria dici potest caterva . . . sic enim frequenter vocantur, ubi plura flumina in unum confluunt. Sicut enim omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat . . . ita omnia gratiarum genera intrant in Mariam, et ista non superbit.“

podle Num. 24, 17.: „Vzejde hvězda z Jakoba“. Hvězda jest kulatá, ohnivá, nedotknutelná, jest podstata čistá, světlá a nezrušitelná; a tím se na odiv staví vlastnosti Panny Marie. Hvězda, ač překonává velikostí svojí zem, přece jest na pohled malá a skrovná. Tak bylo také při Panně nejsvětější. Čím více rostla v milosti Boží, tím více se pokořovala. Byla již vyvolena za matku Boží, a byvši vyvolena chvátá přes hory, aby byla služkou příbuzné své Alžběty. Tehdáž ještě nebylo vůbec známo, co se s ní dělo v Nazaretě. Ona sama tajila, k jaké to veliké důstojnosti byla povolána. Alžběta ji velebila, ale matka Boží dává všechnu čest a slávu Bohu jedině. V Betlémě ohlásili anjelové velikou výši a slávu její, ohlásili ji pastýřové, hvězda zázračná na nebesích, a mudrcové od Východu, a hle přes to přese všechno ona se podrobuje ženichu svému sv. Josefovi.

Její převeliká pokora jde na jevo zvláště ze slov, jichž byla užila, když byla ztraceného Synáčka svého po třídní, pro nevýslovnou lásku její na výsost dlouhé době: „Synu proč jsi nám tak učinil? aj otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe“. Luk. 2, 48. Vizme jenom, jak se pokořuje naše přesvatá, nejstydlivější hrdlička, Panenka Maria, a jak vyvyšuje sv. Josefa. Ona zajisté nedí: „Já a Josef“ anebo: „Já a muž můj“ anebo: „Muž můj a já“ anebo: „Josef a já“, ale dí: „Otec tvůj a já“. A tak se zdá, jako by Panenka nejsvětější z pokory nevýslovné raději pravdu zastírala, a jako by téměř proti pravdě mluvila, pravíc: „Otec tvůj a já“. Než nejpokornější Rodička Boží mluvila podle převeliké pokory své, a podle toho, jak Bůh velel, žádaje sobě, aby nebylo ani stínu na neporušené a neposkvrněné Jeho Máteři, proto jmenuje sva-tého Josefa otcem Páně, neboť byl jmín sv. Josef, ač Otec Krista Pána jediný Bůh Otec jest, otcem Pána Ježíše. Klade tedy Panenka nejsvětější sv. Josefa na prvé místo, pravíc: Otec tvůj a já, poněvadž se podržovala, ač byla Matka Boží, z pře-veliké pokory pěstounovi Syna svého; a zároveň jednala podle vůle Boží, kterýžto chtěl, aby pochybovali někteří spíše o původu Syna Božího, nežli o pověsti neporušené Matky Panenské ¹⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 9. „Maria quanto major erat, tanto humiliabat se in omnibus et minimam se ostendit. Electa in matrem Dei ancillam se obtulit . . . deinde jam mater Dei effecta ancillam se fecit in ministrando Elisabeth, cognatae suae; praeterea Mater Dei jam manifestata per Angelum

Sláva synova jest zajisté také, a to právem, slávou Matčinou. Panna Maria byla Matkou Pána Ježíše, a proto jest i jméno její s jménem Páně, a čest a sláva Jeho s jménem jejím v spojení těsném. Ale co vidíme na Matce Boží? Syn její se zjevuje lidu, hlásá království Boží, činí divy a zázraky, a jaké místo má při této slávě Synové Matka Boží? Ona následuje Syna svého, a nevyhledává místa sobě příslušného, alebrž dává je ochotně jiným. Víme, že písmo o ní dí, že, když Kristus Pán mluvil ve škole zástupům, matka jeho stála venku (Mat. 12, 46.). Stála venku Matička Boží, jako by byla z nejposlednějších. A když vstal z mrtvých Kristus Pán, zjevil se jí zajisté přede všemi, jelikož byl vděčný Syn, a ctil Matku svou a miloval nade všecky tvory a nejenom že se jí přede všemi ukázal pro vděčnost a lásku svou, ale také častěji se jí zjevoval, ať sobě toho zasloužila netoliko proto, že byla matkou předdobrou, a nade všecky matky svatou, ale také za tou příčinou, poněvadž žárem nevýslovným Syna svého a Božího milovala, a myslí neohroženou při Ném na hoře Kalvarské setrvala. Ale v písmě nic o těchto věcech nečteme, ani že by se jí byl zjevil Ježí Syn, aby potěšil mučennickou Matku svoji, a ještě méně, že by se jí byl často zjevoval. Není nic o tom napsáno v evangeliích, nic v epištolách, nic ve zjevení sv. Jana, nic ve Skutcích Apoštolských. Příčina na to jest ta, jak píše Arnošt, že Matka Boží a Duch svatý sobě nepřáli, aby chvály Mariánské v písmě Božím byly zaznamenány, by vyšlo na jevo, že Matka Boží všemu oslavování se vyhýbala, a úkryt a pokoru milovala ¹⁾).

et per pastores et reges subdita fuit Joseph fabro . . . Quod perpenditur in illo curialissimo verbo: „Fili quid fecisti nobis sic? Pater tuus et ego dolentes quaerebamur te. Ecce quomodo pudicissima turtur se ipsam humiliat: virum suum exaltat. Non dicit: Ego et Joseph, vel: Ego et vir meus, vel: vir meus et ego, vel Joseph et ego, sed: Pater tuus, inquit, et ego: bene mentita est amore humilitatis. Nonne contra conscientiam hoc dicebatur? Nonne ipsi Filio Dei, et ipsi Patri Deo injuriam faciebat? Sed vera humilitas singularitatem detestatur semper et fugit, communitatem amplectitur et tenet. Unde Maria ita loquitur, non sicut singulariter sentiebat, sed sicut noverat Ipsam Veritatem velle se communiter ab aliis sentiri. Nam sicut dicit Ambrosius: Maluit Dominus, aliquos de ortu suo, quam de Matris pudore dubitare, nec putavit ortus sui fidem Matris injuriis adstruendam.“

¹⁾ Mariale. Cap. 9. „Deinde vide ipsum Dei et Mariae Filium praedicantem, facientem prodigia, se ipsum manifestantem, ab omni populo celebratum et praedicatum. Nunquid mater sua ipsum sequens primum locum

A když její Syn na nebesa se odebral, zda-li zaujala ona Jeho trůn jako královna, an se stal král nepřítomným? O nikoliv! Byla ta nejprvnější, a měla místo nejposlednější. Čteme ve Skutcích Apoštolských (I., 14.): „Ti všickni byly trvající na modlitbě s ženami i s Marií matkou Ježíšovou“. A tak se naplnilo, co byl předpověděl prorok Habakuk (kap. 3.): „Zdviženo jest Slunce spravedlnosti na nebesa, a měsíc, (t. j. Maria), stál“. Když není slunce na obloze nebeské, osvětluje měsíc nade všechny hvězdy svět, ať jest nejskrovnější z nich. Tak i Maria po odchodu Slunce, ať jako zvláštní světlo osvětlovala šířý svět, přece nejposlednější místo držela. Nechtěla, aby o ní v písmě sv. se děla řeč, ať byla přede všemi Duchem Božím naplněna, jsouc světlo, nad něž po Kristu Pánu nebylo a nebude většího ¹⁾.

Byla tedy pokorná Panna Maria, a v pokoře neměla sobě rovné bytosti, jako neměla sobě rovné ve svatosti, anť jest právě pokora základem svatosti, tak že čím hlubší jest tento základ, tím velikolepější hrad ctností může na něm býti zbudován.

Odtud zve také Arnošt se sv. Bernardem nás všechny, abychom následovali Matku Boží v pokoře: „Si non potes Virginitatem humilis, imitare humilitatem Virginis.

sibi parari jubet? . . . Imo etiam inter turbas se recipit, omnibus dat locum omnibus cedit. „Ecce ait, Mater tua et fratres tui foris stant quaerentes te. Math. 12.“

¹⁾ Mariale Cap. 9. Deinde post Filii resurrectionem, cum credatur quod ipsa primo meruerit gaudia, quae plus ardebat caeteris, et firmius steterit prae caeteris, et quod si familiarius et frequentius Dominus apparuerit, tamquam bonus Filius bonae Matri semper et ubique honorem faciens, tamen quod hoc ad laudem ejus pertinere videbatur, sicut et multa alia, quae facta sunt ei a Domino, sed non scripta: ideo arbitror et ipsam et Spiritum sanctum a nullo Evangelistarum scribi voluisse, ut sciamus, ipsam ubique et pompas horruisse et humilitatem appetivisse. Deinde postquam Filius ejus assumptus est in coelum, quid factum est de Regina absente Rege? Nunquid in throno posita est et adorata? Non utique imo contra potius: cum prima esset omnium, coepit novissimum locum tenere. Act. 1, 14 . . . Ecce quomodo adimpletus est sermo, qui dictus est per prophetam Abacuc. 3. Elevatus est Sol (justitiae in coelum), et Luna (i. e. Maria) stetit in ordine suo. Et seq.

VIII.

Svatost Panny Marie nabytá.

Nikdo není s to popsati, v jakém as množství, v jaké hojnosti a bohatosti obmyslila Trojice nejsvětější Pannu Marii. Arnošt chtěje poněkud vyjádřiti plnost milostí Marianských dí: Maria byla plná milosti, neboť jiným vštípena byla částečně, v Marii Pannu však se vlila všechna její plnost ¹⁾).

1. Již v počátku jejím obdaroval ji Bůh milostmi a dary tak velikými, jako tvora nižádného, a neustával ji okrašlovati v životě jejím.

Z těchto velikých darů a milostí neztratila Matka Boží po všechen čas života svého ničehož ²⁾. Neboť Bůh nebere darů svých zpět, leč by bytost, již byl obdaroval, byla darů Jeho nehodna. Nehodnými se ale stáváme darů Božích pro hříchy, jichž jsme se byli dočinili. Matka Boží se však nikdy nedopustila hříchu, ba v ní nebylo nikdy ani hnutí jediného naproti Bohu; a proto není možná, aby byla byt i jen na okamžik byla něčeho ztratila z darů a milostí a výsad sobě propůjčených.

Panna Maria nic neztratila z těch darů převelikých, jimiž byla obmyšlena, avšak netoliko že nepozbyla nižádného daru sobě Bohem propůjčeného, alebrž ona pokračovala stále v milosti a v lásce Páně a v dokonalosti.

Na této cestě k dokonalosti nic jí nevadilo, od té nejprvnější doby života jejího až ku poslední hodině její na této zemi. My víme, že nebylo v ní hnutí žádostivostných, ba ani žádostivost, která by byla svatou duší její k zemi přitahovala, a tak v letu jejím ku nebeským výšinám zdržovala.

Nic nezdržovalo Pannu nejsvětější, aby rychle spěchala na cestě k dokonalému a bohumilému životu, alebrž všechno ji k Bohu poutalo a k nebesům pudilo a táhlo. K nebi ji ukazovali anjelové strážní, jimiž obklopena byla, a kteří střežili zevných

¹⁾ Mariale c. 76. „Plena fuit gratia B. V., nam caeteris quidem per partes, Mariae vero tota se infundit gratiae plenitudo.“

²⁾ Mariale 41. Cap. 41. Maria in tota vita nihil umquam deperit, sed semper in augmento gratiarum profecit, et quanto purior per munditiam, tanto ponderosior existit per humilitatem.

a vnitřných smyslů jejích: k nebi ji vábil trojjediný Bůh, který jako věž ohniva ji bránil naproti všemu, což by ji bylo mohlo býti ouhonou a úrazem. A tak byla Panenka nejsvětější stále v průvodu nesmírného Boha, v průvodu anjelů strážných svých.

Strážné anjely sobě poručené vídala Panenka přesvatá; avšak Bůh jí dal i strážce viditelné. Nejprve ji opatrovali jako malou dívčinku zbožní rodičové její sv. Jachym a sv. Anna, na to ji svěřil Bůh šlechtitným vychovatelům při chrámu Jerusalemském, a když dospěla, byla svěřena přecistému ženichu svému sv. Josefovi. Viditelná a neviditelná stráž věčného Boha bděla nad Marií Pannou, bytostí to Pánu Bohu nejmilejší.

Bůh posvětil Pannu Marii v životě máteře její, vlil v ní tři Božské ctnosti, a všechny ctnosti mravné a nachýlil ji ku skutkům dobrým, a od této chvíle neustal bytovati v ní. My víme: že když Bůh člověka ospravedlnil, k němu přichází; jak jest v Trojici jeden, a činí sobě příbytek v něm, podle slov Páně: „Miluje-li kdo mne, řeč mou zachovávatí bude a Otec můj bude jej milovati, a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme“. Jan 14, 23. My také víme, že se Duch sv. na zvláštní nám nepochopitelný způsob s těmi spojuje, kdož jsou byli v stav milosti přenešení, podle slov svatého Pavla: „Nevíte-liž, že chrám Boží jste a Duch Boží přebývá ve vás?“ I. Cor. 3, 16.

Bytuje Bůh trojjediný v lidech spravedlivých, a bytuje v anjelích Božích, ale nevýslovně jinak bytoval již na zemi v Panence nejsvětější. Míra tohoto nevýslovného bytování Trojice nejsvětější v Panně Marii byly převeliké milosti, jimiž ji obmyslil nade všechny bytosti i nade všechny kůry anjelské. Působení Trojice nejsvětější v Panně Marii bylo nedílné, avšak přece jednakaždá Osoba Božská na zvláštní způsob milostmi svými činna byla. Bůh Otec osvěcoval její paměť, Bůh Syn její rozum, Duch sv. její vůli, a to co nejúčinněji, a obklíčil ji jako paprsky ohnivými ¹⁾. Trojjediný Bůh bytoval v Panně Marii

¹⁾ Mariale. Cap. 37. „Pater memoriam, Filius intelligentiam, Spiritus s. ejus voluntatem efficacissime illustrabat, radios igneos exsufflans et refulgens in tantum, ut radiis suis obcoecaret oculos non tantum Judaeorum, sed etiam ipsius Joseph. Unde Matth. 2. super illum locum. „Non cognoscebat eam, donec peperit Filium suum“ dicit Glossa Joseph Mariam facie ad faciem videre non poterat, quam Spiritus s. a conceptione peni-

a působil v ní milostí své jako v bytosti nižádné. Avšak on ji naplňoval netoliko milostmi svými, ale také sladkostmi svými. Jím byla Panna přesvatá k Bohu poutána, neboť jí předcházely, s ní putovaly a jí následovaly. K těmto sladkostem přidal jí Bůh Otec sílu, Bůh Syn krásu a Duch svatý plnost milostí svých ¹⁾).

Toto nevýslovně účinné a blaživé bytování Trojice svaté v Panně Marii stalo se úsilovnějším a blaživějším, když Syna Božího počala. Tehdáž jí bylo také odhaleno tajemství Trojice nejsvětější, a odhaleno jí tajemství vtělení v takové dokonalosti jako tvorů nižádnému. Tou měrou poznávala ona Boha, a lásku Jeho a dobrotu Jeho dokonaleji a jasněji a zřetelněji, nežli kterákoliv bytosť. A když se narodilo dítě Ježíš, Syn její vlastní, Syn Boha věčného, viděla před sebou po 33 let stále věčného Stvořitele svého, svého Vykupitele, svého Posvětitel. Tím způsobem byl při ní Bůh neviditelně, a naplňoval ji milostí svou, a sladkostmi svými; byl při ní i viditelně. K ní mluvil Bůh ústy Pána Ježíše viditelně, ona viděla na své oči neskonanou lásku Boží k člověčenstvu, a přede vším lásku Boží k sobě samé. Ona jediná mohla osloviti Synáčka svého: Syn můj jsi Ty, já jsem zrodila tebe. Ale také ona jediná byla, jížto oslovoval vtělený Syn Boží sladkým slovem: „Matko má“.

Kdož by tedy dovedl vylíčiti, jakou as láskou hořelo srdce Marie Panny k Bohu věčnému, jehožto lásku v takové míře byla poznala, jako bytosť na zemi a na nebi nižádná? A to tím více, anť ji k zemi nic nevábilo a nepoutalo, a předmět myšlének jejích netoliko snad přední, ale jediný a výhradný byl Bůh. Arnošt

tus impleverat: et ideo non cognoscebat facie ad faciem, donec uterus evacuaretur. Quia ut dicit Hieronymus quamdiu praegnans erat; quidam radii splendoris a facie ejus egrediebantur et quasi ignitam habebat faciem. Nec est hoc incredibile, sed magis rationabile. Nam si splendida facta est facies Moysi ex consortio Verbi Dei, ut dicitur Exod. 34. ut non possent intendere filii Israel in faciem ejus propter gloriam vultus ejus, quae evacuatur, ut dicitur II. Cor. 3., quomodo non magis ministratio Spiritus et vitae, quae per Mariam facta est, erit in gloria. Et si ille ex consortio Verbi exterioris faciem habuit splendidam, quanto magis Maria, ex inhabitatione ipsius Verbi carnis jam facti?

¹⁾ Mariale. Cap. 81. „Ipsa Virgo beata in benedictionis dulcedinibus a tota Trinitate praevenita a Patre fortitudine, a Spiritu sc. gratiarum plenitudine accepit per quam omnibus sanctis utilis existit.“

vyslovuje tuto pravdu, když praví: že bylo srdce Panny Marie stále k nebi obráceno, že nebylo v ní nižádné lásky pozemské, že nemyslíla, by byly věci tohoto světa toho hodny, aby pohlédla na ně, anť všechna, jsouc na zemi, obcovala v nebi ¹⁾).

Všecka jsouc v Bohu, a na nebesích obcujíc, vedla Panna Maria zde na světě život rozjímavý, a rozjímání její bylo nade všechno vroucí, jelikož bylo žářem lásky Boží veskrze proniknuté. Nikdo před ní tak nerozjímal, a s takou vroucností k Bohu se netulil, jako ona. Svatý Epifán ji jmenuje ovečkou, kterážto nám porodila Beránka Krista. Bylať ona skutečně ovečkou, pro svou svatost a dokonalost, ovečkou Páně jedinou, jižto nebyla nižádná na světě rovna. Bůh ji sám ošetřoval a živil, aby byla neposkvrněna a neporušena, a ona rostla a přibývala ve vši milosti před Bohem, anť byla skryta před lidmi. Byla živena se syny Božími, t. j. anjely; jedlať z chleba nebeského jako oni. Chlebem jejím byl Bůh, a očekávaný, a napotom z ní vtělený Spasitel. Denně jídala z tohoto chleba život, a byla napájena vodou moudrosti Ducha svatého, a spávala v lůně Boha Otce. Bylať jeho dcerou nejmilejší ²⁾).

Kdož by dovedl popsati lásku Panenky Marie k Bohu? Kdož by dovedl popsati ten rychlý let, jímžto přibývala v lásce Páně? Kdož by dovedl popsati lásku Panny Marie k dítětku Ježíši, o němžto věděla, že jest ono vtělený, nesmírný, neskonale Bůh? Kdož by dovedl vypsati vzrůst lásky její ku vtělenému Bohu, dítětku to jejímu, když je v svém životě počala, když je porodila, v lůno své vložila, přikájala, chovala, líbala? Kdož popíše lásku její a vzrůst téže lásky, když spatřila své

¹⁾ Mariale. Cap. 55. Maria terreni amoris experts dicitur, omnia inferiora, ut stercora arbitrans, et quae sursum sunt, sapiens, nec terram videre dignata, tota coelo mente spiritu inhiabat.

²⁾ Mariale. Cap. 80. Creverat (Maria) apud illum cum filiis suis. Crevit utique cum omni gratia apud Deum, nam apud homines magis abscondita erat, et hoc cum filiis suis, illis scilicet filiis, de quibus dicitur: Constituit terminos populorum juxta numerum filiorum Israel, i. e. Angelorum Dei Ecce inter quos et inter quales nutrita est et crevit Beata Virgo. Simul inquit: De pane ipsius comedens. Panis vitae Filius Dei est; calix inebrians Spiritus s. Comedebat igitur quotidie Beata Virgo de pane vitae et intellectus, et aqua Sapientiae Spiritus s. potabatur, et in sinu Dei Patris familiarissime dormiebat. Erat enim ei, sicut filia, filia, inquam, Patris abscondita in sinu suo a conturbatione hominum.

prekrásné dítě, dítě sebevědomé, plné vědoucnosti, kteréž všemu rozumělo, což byla láskou zanícená, šťastná Matka Boží byla mluvila? Bylať ona matkou Syna svého, právem daleko větším, nežli pozemské matky jsou matkami synů svých, její Syn byl člověk, jako Maria Panna byla člověkem, ale on byl také její Bůh, z lásky k Máteři své přede vším vtělený Bůh, kdož by tedy s to byl vylíčiti, kterak jest byla veliká láska Matky Boží ku Jedinátku Bohočlověku?

Vypravuje se o blahoslaveném Herrmannu Josefovi, kterak sobě snažně žádal, by byla Panna Maria tak milostiva, a jemu jenom na malou chvílku v náruč položila Božské děťátko své. Dobrotivá a laskavá Matka Boží prý skutečně a v pravdě tak učinila. A když měl Herrmann Josef dítě Ježíše na rukou svých, tu prý zahlel nevýslovnou láskou a byl naplněn sladkostí, nikdy nepocítěnou. Panenka svatá však měla děťátko své stále při sobě, kojila je, chovala je, a když se stalo pacholátkem všade a vezdy bylo oko její na ně upřeno. Když přišla doba: že začal učit, následovala ho všude, a neopustila ho nikdy, ani na cestě k hoře Kalvárské, ani když visel na kříži. Viděla tam lásku svoji, a předmět myšlenek svých jediný za spásu lidskou dokonávati, a s touto vroucí láskou spojila se její převeliká láska k Bohu, a hoříc hořela s láskou umírajícího Syna Božího¹⁾. Kdo by tedy byl s to náležitě nám popsati, jak rychle zalétala Panna Maria k výšinám nebeským?

Arnošt srovnává Pannu Marii s řekou, o níž dí písmo Gen. 2, 10. „A řeka vycházela z místa rozkoše k svlažování ráje“. Odtud prý také dí Matka Boží o sobě: „Já jsem z úst Nejvyššího posla, prvorozená před všelikým stvořením“ (Sirach. 24, 5.); neboť místo rozkoše jest lůno Boha Otce, a z toho lůna vyšel Syn Boží, jenž vzal přirozenost lidskou z matere své, a proto sluje ona řekou, kteráž vycházela z místa rozkoše. Řekou je Panna Maria rajskou, kteráž

¹⁾ Mariale. Cap. 133. „Odilio Cluniacensis: Unum scimus pro certo, quod omnis Mariae vita et actio, semper intenta fuit in Domino. Itaque omne tempus Dominicae infantiae, pueritiae, adolescentiae cum illo peregit, et obsequium maternae dulcedinis, ut vera Mater vero humanitatis suae Filio ministravit; quae fuerint inter se colloquia, quam dulcia, quam amabilia, quando in Matre fulgebat divinitas, et laetabatur foecunditas: in Filio apparebat humanitas, et latebat divinitas. Quale erat illud deificum et Virginalis consortium, non dico unius, sed omnium hominum excedit intellectum.“

stále přibývala podle zrůstu života svého na dokonalosti, kteréžto vypsatí nedovede rozum nižádný ¹⁾).

2. Pro tuto velikou lásku k Bohu byla Panna Maria nade všecko pomyšlení pobožná, vzor to pravé a dokonalé pobožnosti. V tom se podobala ráji, jenž jest skryt před očima lidskýma, a ježž opatrují cherubínové. Byla rájem, v nížto klid byl ustavičný, a v němž Bůh přebýval. Po Bohu také jediné toužila, a po Ném vzdychala svatá duše její, Ona jest to byla, kteráž žádala: „Oznamte mi, Jehož miluje duše má ²⁾.“ Pro všecken svět byla pouští nepřístupnou, neboť jenom Bůh naplňoval srdce její, a panoval v něm. Jemu zachovávala věrnost svoji, s Ním se zabývala jediné, Jemu se oddala, a sloužila ³⁾).

Není možná nikomu, aby vyličil zbožnost Panny nejsvětější, a horoucnost modliteb, jež vykonávala. Sv. apoštol Pavel nám dí: že mnohdykrát jest Duch Boží mdlobě nás bídých nápomocen, když nevíme, zač bychom se měli, jak sluší modliti, a že prosí za nás lkánímí nevypravitelnými. Řím. 9, 26. Jestliže ale Duch Boží k nám sestupuje, aby nás naučil, zač a jak bychom se měli modliti: co máme říci o Panně nejsvětější, této nejčistší a nejzbožnější duši, kterážto byla dobrovolným majetkem Ducha Božího všechna a se všech stran? kteroužto osvěcoval plameny nevypravitelnými, nesčitelnými, nevyslovitelnými, s nimiž nic se nedá srovnati? Kteroužto on naplňoval žárem, a uchvacoval vytrženímí, a lkáním nade všecku míru, a ji vábil a pudil ku modlitbám? Tou příčinou zoveme ji také svou orodovnicí, neboť Duch svatý, Utěšitel její a Orodovník, mluvil v ní a žádal v ní . . .

¹⁾ Mariale. Cap. 23. Consideremus initium Beatissimae Virginis, quomodo intravit in mundum, et inveniemus millenarium perfectionis: procedamus ulterius considerando, quam sancte, quam juste, quam pie ambulavit in mundo, et inveniemus iterum millenarium majoris perfectionis: ac deinceps attendamus superius ad considerandum miraculum generationis et inveniemus tertium perfectionis millenarium: ac deinceps tantam torrentis altitudinem, ut nec intellectus, nec ratio valeat ulterius transvadare.

²⁾ Mariale. Cap. 84. „Fuit beatissimus ille locus, de quo agimus, scilicet Beatissimae Virginis locus temperatissimus duabus ex causis: ex puritate conscientiae, tamquam ex aëris puritate, et ex Dei familiaritate, tamquam ex Solio propinquitate. Et hunc solum desiderabat Anima illa, quae dixit: Indica mihi, quem diligit anima mea.“

³⁾ Mariale. c. 36. „Solitudo . . . fuit quantum ad Deum, quia ipsi soli servans fidem, ipsi soli semper vacans, ipsi soli se tota devotine committens.“

Proto jest byla její modlitba nade všecku modlitbu, a Bohu milá přede všemi modlitbami, a hlas této jediné Holubice Páně, Jemu přede všemi hlasy příjemný. I zdá se, jakoby Bůh, když Maria Panna prosí a žádá, všem ukládal mlčení, neboť čteme v písmě: „Ukaž mi tvář svou, ať zní hlas tvůj v uších mých; neboť hlas tvůj jest sladký a tvář tvá spanilá.“ Cant. 2, 14. ¹⁾).

A hlas této hrdličky byl slyšán, a předmětem tohoto hlasu byl Bůh. Jemuť se v nevýslovných modlitbách svých klaněla, Jemu lásku svoji na jevo dávala, Jemu za všechny dary, jež byla obdržela, děkovala, Jemu a Jeho ochraně se odporoučela. Avšak ač Bůh byl předmětem jejích modliteb, a předmětem jediným nevypravitelné lásky její, milovala ona v Bohu člověčenstvo veškeru. Ona znala jeho bídu, v níž tonulo, věděla: že Bůh u svém milosrdenství velikém slíbil: že pošle Vykupitele, a proto u své lásce k člověčenstvu naléhala na Pána Boha, aby se slitoval podle zaslíbení svého. Byly její modlitby nade všecko horoucí a žhavé; modlilť se s ní Duch Boží a žádal v ní. Byla tudíž její láska a touha působivější, nežli byla touha proroků, když volali: „Rosu dejte nebesa s hůry, a oblaka dštěte Spravedlivého: otevři se země a vypuť Spasitele! Is. 45, 8. Silou této modlitby své a pokorou svou přitáhla s nebe Spasitele. Odtud jest slušno, abychom jí za tuto její lásku, kteráž byla nezištná a krásná, vroucí díky vzdávali, že ona nám s nebe Spasitele vyprosila. Ale kdož by byl s to děkovati jí, jakožby náleželo, anť byla láska její k nám téměř bezměrna? ²⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. 67. „Si nos miseros duos, induratos ille Spiritus bonitatis interdum gemitibus inenarrabilibus postulare facit; quanto magis putas illam purissimam ac devotissimam animam, quam ipse Spiritus totus totaliter possidebat, inenarrabilibus, innumerabilibus inefabilibus et incomparabilibus illustrabat splendoribus, inflammabat ardoribus rapiebat excessibus, et gemitibus altissimis interdum postulare cogebat. Idcirco nimirum toties nostram dicimus et invocamus Advocatam, quia ipse Spiritus Paraclitus, Advocatus et Consolator Ipsius loquebatur et postulabat in ea . . . Ideo ipse rex sapiens, imo ipsa Dei Sapientia, qui novit cogitationes sapientium, ei soli tamquam imposito caeteris silentio ajebat. Cant. 2. Ostinde mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis; vox enim tua dulcis et facies tua decora.“

²⁾ Mariale. Cap. 37. O Beata Maria! Quis tibi digne valeat jura gratiarum, et laudum praeconia impendere, quae singulari tuo merito mundo succurristi perditio.

Pro tuto převelikou lásku k Bohu, a pro lásku, kterouž měla v Bohu ku člověčenstvu vyslovila svolení své: „Aj dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého,“ a přijala na sebe netoliko důstojnost mateřskou, ale také nevýslovné mučennictví spojené s ní. Pro tuto převelikou lásku, a svoji sjednocenost s vůlí Boží vydala za nás, jako královna mučenníků, jediného Syna svého.

3. Matka Boží milujíc Boha, a v Bohu člověčenstvo byla schránkou ctností veškerých ¹⁾, a dokonalý vzor jejich. Odtud sluje také Maria Panna vzorem a knihou života, a v té knize dlužno nám čítati, a život svůj podle ní zařídit ²⁾.

Panna Maria měla víru v Boha neohroženou a stálou, která nikdy neochabovala, ani při hrozném snížení na hoře Kalvarské, ona měla bázeň Boží, jako dcera věčného Boha, ona měla naději a lásku k Bohu, ale také všechny mravné ctnosti.

V ní byly v nevyslovitelné dokonalosti čtyry základné ctnosti. Ona byla moudrá, opatrná a mlčenlivá. Byla moudrá, ano nej-moudřejší, neboť tu nejlepší stránku vyvolila, a v ní také setrvala. Byla opatrná, neboť svatost sobě danou, a láskou k Bohu a k člověčenstvu rozmnoženou pečlivě střežila. Byla mlčenlivá, neboť to jest vlastnost moudrých, aby nepotřebných věcí nemluvíli, a neprístojných. Sv. Bernard dí: že se Maria Panna uvádí jako mluvící v evangeliích jenom čtyřikráte, předně s anjelem, za druhé se sv. Alžbětou, se Synem svým, když mu bylo dvanácte let, a konečně při svatbě v Káni Galilejské. Ona mluvila, a Syn Boží se stal člověkem. Ona mluvila, a Bůh se stal netoliko člověkem, ale i lidem poddaným. Ona mluvila, a Syn Boží zjevil slávu svoji v Kani Galilejské, když obrátil vodu ve víno. Měla tedy slova její účinek veliký; avšak ne ona, ale Duch sv. mluvil skrze ni. Sedmkráté mluvila, a Duch sv. naplnil ji sedmerem darů svých. Ona mluvila krátce, avšak moudře, opatrně a působivě. Duch Boží jí pomáhal, a potvrzoval její řeč následujícími divy. Když jest mluvila s Alžbětou, zjevoval ji slova a napovídal Duch moudrosti a Rozumu. Duch Moudrosti vynesl pozdravení, Duch Rozumu napovídal chvalozpěv a díkyčinění. Když mluvila s anjelem, Duch Rady jí poradil a velel, aby pátrala a se tázala, Duch Síly ji napomáhal, aby vyrozuměla slovo sobě řečené a byla naučena. Ona praví: „Kterak se to stane?“ naslou-

¹⁾ Mariale. Cap. 84.

²⁾ Mariale. Cap. 84 et 85.

chajíc, k čemu radí Duch Boží. Dí však: „Aj dívka Páně“, podavši sebe slovům Ducha Síly. Mluvila na svatbě v Kani Galilejské slova útrpnosti, hnuta jsouc Duchem Dobrotivosti: „Vína nemají: Duch umění jí naučil, aby řekla: Cokoliv vám řekne, učiňte. Ona mluvila slova bázně a stěžování za vnu knutím Ducha Božího, když k Synu svému pravila: „Synu, proč jsi nám tak učinil?“ ¹⁾).

Co se počtu slov týče, jež mluvila sv. Panna podle textu evangelii, bylo jich patnácte s anjelem, třinácte se Synem Božím, sedm na svatbě v Kani Galilejské, a ve chvalozpěvu devadesáte dvě. To činí souhrnem slov sto dvacet sedm ²⁾).

Panna Maria byla poslušna ve všech věcech Pánu Bohu a podřizovala se Jemu ve všem, což bylo uloženo jí, a ode vzdanost svou do vůle Páně zvláště na jevo dala, když vyřkla slovo: „Aj dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého“ ³⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. 51. Bernardus: In omni textu quatuor Evangeliorum, nonnisi quater Maria loquens auditur. Primum quidem ad Angelum, sed cum jam semel et iterum eam allocutus fuisset. Secundo ad Elisabeth. Tertio, ad Filium, cum jam duodecim esset annorum. Quarto in nuptiis. Vide nunc horum virtutem et pondus. Ipsa loquente cum Angelo, Deus non modo homo sed et hominibus factus est subditus. Ipsa loquente cum Elisabeth, repleti Spiritus s., exultant mater et filius. Ipsa loquente in nuptiis, gloriam suam manifestavit, ex aqua facto vino, ipse Jesus. Vides jam pondus virtutemque sermonum, quia non cecidit ex verbis ejus in terram. Caeterum, si de mensura agitur, sciendum, quod non ipsa erat, quae loquebatur, sed Spiritus s., quo dictante verba de ore ipsius procedebant, prout Spiritus s. dabat eloqui illi. Septies quidem os suum aperuit, et implevit Spiritus septiformis, et locuta est breviter quidem et succincte, sed prudenter et efficaciter, ipso Spiritu cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis. Ipsa loquente cum Elisabeth verba sua dictavit, ordinavit et insusurravit Spiritus Sapientiae et Intellectus Spiritus Sapientiae eructavit Salutationem, Spiritus Intellectus canticum dictavit et gratiarum actionem. Ipsa loquente cum Angelo, Spiritus consilii dictavit verbum inquisitionis; Spiritus fortitudinis persecutus est verbum eruditionis. Illa ait quomodo fiet istud? et ista: Ecce ancilla Domini. Item ipsa loquente in nuptiis, Spiritus Pietatis dictavit verbum compassionis, dicens: Vinum non habent. Spiritus scientiae verbum eruditionis, dicens: Quaecunque dixerit vobis, facite. Ipsa vero loquente cum Filio, Spiritus Timoris conquestionisque complevit sermonem. Fili inquit, quid fecisti nobis sic etc.

²⁾ Mariale. Cap. 51.

³⁾ Mariale. Cap. 132.

Panna Maria byla věrna Pánu Bohu, Synáčku svému i lidem ¹⁾, a ač stále v Bohu byla ponořena, přece nikdy nelenila, ale pracovitá byla a pečlivá byla ²⁾.

Panna Maria byla útrpna a milosrdna, jako Noëmi, stýdlivá jako Rebeka, půvabná a sličná, jako Ráchel, čistotná jako Judith, poslušná jako Sara, skrytá a uzavřena, jako Esther, nábožna, jako Anna, pracovitá jako Martha ³⁾, obětovna, jako po Kristu Pánu nikdo, neboť dala za nás Syna svého, lásku to svou jedinou ⁴⁾.

Ale kdož by byl s to vypočítati všechny ctnosti Mariánské a všechnu dobrotu a lásku její, a všechny ctnosti její? Odtud ji srovnává Arnošt s mořem, s potopou, s polem, s růží, jen aby na jevo dal, že ctností Mariánských jest množství veliké, ano že není ctnosti, kteráž by byla neměla sídlo v přesvaté duši její.

4. Tyto ctnosti měla však Panna Maria v míře co nej-dokonalejší, jako nikdo po Bohu, neboť stále výš a výše vystupovala od ctnosti ku ctnosti, jsouc vedena Duchem Božím. Za tou příčinou pohlíželi k ní všichni ti, jež naplňoval Duch svatý. Měli vezdy k oku Marii Pannu, jako ti, kdož se učí psáti a malovati, volíce sobě za vzory nejkrásnější písmo a nejsličnější obrazy ⁵⁾.

A poněvadž Matka Boží jsouc od Boha posvěcena nade všecky kůry anjelské, neměla bytosti po Bohu sobě rovné; poněvadž dokonalá byla ve všech ctnostech, a ve svatosti utvrzena, tak že byla nehřešna, a tou měrou Synu svému nejpodobnější: sluje ona nejsvětější. Její Syn se zove Svatý

¹⁾ Mariale. Cap. 36.

²⁾ Mariale. Cap. 132. Jinde dí Arnošt (Cap. 34.): „Scimus, quia B. V., in qua Dominus ordinavit charitatem, utriusque vitae, activae scilicet et contemplativae gratiam habuit.“

³⁾ Mariale. Cap. 76.

⁴⁾ Mariale. Cap. 77.

⁵⁾ Mariale. Cap. 84. Constat, quod ipsa omnium virtutum plenitudinem perfectissimam et plenissimam habuit, ut ad eam tamquam ad exemplar verissimum recurrat, quicumque ascensiones in corde suo disposuit, ut ambularet de virtute ad virtutem, donec videat Deum deorum in Sion, i. e. speculo aeternitatis, non per speculum in aenigmate, aut per exemplar. Hoc faciunt filii hi, qui Spiritu Dei aguntur etc.

svatých, a tak i ona sluje svatá světic, neboť naproti ní nemůže nižádná čistá dívka a panna slouti pannou, a nižádná světica světicí¹⁾).

IX.

Panna Maria byla pannou před porodem, při porodu a po porodu.

V Panně Marii nebylo hnutí žádostivostných, jež by ji byly od Boha odpuzovaly po všecken čas života jejího, ano i žádostivost sama byla v ní od prvopočátku uhašena, jakož učí Arnošt podle toho, což bylo předesláno. S učením tímto těsně souvisí nauka téhož blahoslaveného arcipastýře o neporušeném panenství Matky Boží.

Panna Maria byla Pannou

a) před porodem. Panenství její bylo však netoliko beze vší ouhony a beze všeho úrazu, jako jest bylo zvláštní milosti Boží při mnohých svatých a světicích, kteříž nikdy neposkvřnili duše své byť i jen dobrovolnou myšlénkou, a to jen na chvilku, anebo na okamžení; alebrž panenství Panny Marie nebylo ani hnutím prvoprým ze svatého klidu svého, na výsost účinného a Bohu v oběť se dávajícího, vyrušeno, ba ani z daleka nebylo, a býti nemohlo mráčku, který by vycházel naproti panenskému studu a naproti panenské čistotě v přesvaté duši její.

Za tou příčinou srovnává Arnošt bělostnou čistotu Marianskou se sněhem, podle toho co dí Bůh (Job 38, 22.) s oblaku Jobovi: „Zdaliž všel do pokladů sněhu?“ Bylať Panna Maria, jako voda sněhová nade všecko pomyšlení studená, ohledně všech věcí panenskému studu odporných, nižádná jiskřička nezřízená nebyla nikdy v srdci jejím, tak že žaslo nad ní srdce lidské i anjelské. Jest prý, jak dí Arnošt, pět stupňů sem slušící chladnosti a studenosti, čtyry známe, o pátém však ničehož nevíme. Prvý stupeň čistoty, nebo-li duchovní studenosti jest: necítiti v sobě nižádné pochoti tělesné; druhý, necítiti

¹⁾ Mariale. Cap. 69. Sicut ipse filius suus ideo dicitur Sanctus sanctorum, quod in conspectu ejus nullus sit sanctus: ita ipsa pia Mater ejus jure dicitur Sancta sanctorum, quod in comparatione ipsius nulla vel Virgo vel Sancta nullatenus debeat appellari.

hnutí nižádného; nedoznávati v sobě nijaké myšlenky takové; čtvrtý nemíti nižádné paměti o věcech takových ani poznání, ale býti jako novorozenátko beze všeho porušení. A nad to, dokládá blahoslavený biskup, že neví, jak vysoko dostoupila čistota matky Boží, kteroužto můžeme sice obdivovati, ale vypraviti nikoliv ¹⁾).

Jinde srovnává Arnošt Pannu Marii s rosou nebeskou. Rosa jest malá, studená, čistá, světlá, kulatá, sladká, silná, a tak i Panna nejsvětější jest skrovná pro svoji pokoru, studená pro svoji čistotu, upřímná pro svou bezúhonnost, kulatá pro svou poslušnost, světlá a průhledná pro svou vědoucnost, sladká pro tichost svou, ctnostná a silná pro lásku svou ²⁾).

V pravdě Maria Panna se dobře srovnává s hvězdou podle toho, co čteme v Numeri 24, 17. „Vzejde hvězda z Jakoba“. Hvězda jest kulatá, ohnivá, a proto jest nemožno, aby byla porušena. Podobně jest panenství Matky Boží na výsost čisté, světlé a nezrušitelné, k ní nemělo přístupu hnutí nižádné, jež by bylo nedovolené ³⁾).

Nížádné hnutí stydlivosti protivné nemělo přístupu ku Panně nejsvětější, neboť měl stráž nad ní oheň Boží, anebo ještě spíše: Oheň Bůh ⁴⁾); podle toho, co dí Bůh u proroka

¹⁾ Mariale. Cap. 17. Beatissima V. ita erat castissima et frigidissima, i. e. omni candori inordinato impermixtissima, quod semper puritate ejus expavesceret cor hominum et angelorum . . . Quatuor siquidem gradus frigiditatis novimus, de quinto nihil scimus. Primus est gradus castitatis seu frigiditatis spiritualis, non sentire aliquam delectationem carnalem, secundus: non sentire aliquam delectationem vel motum, tertius: non sentire aliquam cogitationem vel imaginationem. Quartus: non habere memoriam vel cognitionem: et sicut modo geniti infantes nescire prorsus corruptionis vulnera. Et tamen ultra haec nescio, quo ascendit castitas hujus Virginis admiranda atque non enarranda.

²⁾ Mariale. Cap. 18. „Est Maria parvula per humilitatem, frigida per castitatem, sincera per puritatem, lucida per intelligentiam, rotunda per obedientiam, dulcis per mansuetudinem, virtuosa per charitatem.

³⁾ Mariale. Cap. 9. Stella . . . rotunda est et ignea et ideo a materia extranea intangibilis. Est etiam substantia pura, lucida, incorruptibilis, sic et Mariae Virginitas purissima, lucidissima, incorruptibilis, imo intangibilis tactu illicito fuit.“

⁴⁾ Intangibilis fuit tactu illicito, custodiente illam igne divino, vel potius igne Deo. Unde Zach. 2. „Ego ero ei murus ignis in circuitu, ait Dominus.“ Mariale. Cap. 9.

Zachariáše. „A já budu jemu, dí Hospodin, zdí ohnivou vůkol“. Zach. 2, 5.

Právem se tedy dí: že panenství Panny Marie nemělo nic sobě podobného, a tou měrou sluje ona Pannou panen.

b) Panna Maria byla Pannou při porodu. Panna přesvatá byla v panenství svém bezúhonná, všechna čistá a bělostná podle duše, tak že jí nezahalila ani myšlenka stydlivosti protivná. Ale jako jest byla neporušena v panenství podle nejnevinnější duše své, tak byla neporušena podle těla. Zůstala neporušená při porodu Syna Božího. Byť s ní tak v porodu jako s polární hvězdou. Hvězda vysílá paprsky své, aniž by měla úhony a porušení, ať trvá býti všechna a celotna; tak i Maria Panna porodila Syna svého, aniž by tělo její mělo úrazu. A jako paprsek neumenšuje jasnotu hvězdy, tak neumenšil Syn Marie Panny panenství její ¹⁾).

Poněvadž Panna Maria počala Syna svého bez úrazu panenství svého, nazývá ji Arnošt mužící (Virago) podle slov Adamových, když byl užírl v ráji Evu: „Tato slouti bude mužice, nebo z muže vzata jest“. Gen. 2, 23. Panně Marii jediné toto jméno slušně se může přivlastniti; neboť mužící nemá slouti ta první žena, kterážto nejednala mužně, alebrž zle, choulostivě a zženštile. Jedině Panně Marii náleží toto jméno, neboť se může o ní říci, co dí písmo o Juditě: „Tys sláva Jerusaléma, tys radost Israele, tys čest lidu našeho; proto že jsi učinila zmužile“. Judit. 15, 10. 11. Co bylo Adamem řečeno o Evě: „Tato bude slouti mužice“, bylo řečeno podle proroctví, neboť později nejmenuje Adam ženu svou mužící, alebrž Evou. Gen. 3, 20. A tak vyřkl proroctví Adam o té ženě, kterážto měla potříti hlavu hadu pekelnému, že bude slouti, jako druhá Eva „mužící“. Maria Panna jest tedy mužící. Mužice se odvozuje od slova muž, po hebrejsku „iš“, odtud „išah“ mužice. Tak slove Maria Panna, poněvadž mužně jednala, poněvadž vykonávala čtyry ctnosti základní. Vykonávala střídmost, neboť zachovala sobě neporušené tělo i duši; vykonávala spravedlnost, neboť k Bohu jediné přilnula, v slad-

¹⁾ Mariale. Cap. 8. Bene ipsa quoque proprietates Stellae Virgini Mariae convenit valde: quia sicut Stella sine sui corruptione suum emittit radium; sic et absque sui laesione Virgo peperit Filium; nec sideri radius suam minuit claritatem nec Virgini Filius suam integritatem.

kosti duše své, v statečnosti a moudrosti; vykonávala všecko opatrně, neboť nic nebylo při ní dětinského; vykonávala vše statečně, zvláště, když vzala na sebe trpkosti mateřství svého řkouc: „Aj dívka Páně staniž mi se podle slova tvého“ ¹⁾.

Panna nejsvětější byla mužicí, ale zvláštní, neboť se stala matkou, aniž by byla přestala býti Pannou, Pannou neporušenou podle duše i podle těla. O ní dí proroctví Isaiášovo: „Aj Panna počne a porodí Syna, a nazváno bude Jeho jméno Emmanuel“. Is. 7, 14. Proroctví dí: „Aj“, a toto „Aj“ naznačuje věc viditelnou, ctihodnou, novou, zázračnou, kterážto má přijíti. Naznačuje zajisté ono „Nové“, jež učinil Hospodin na zemi. A o tomto „Novém“ On sám předpověděl, a je přislíbil sám osobně nebo-li skrze sebe, a nikoliv skrze anjela anebo skrze proroka, a dí: že to Nové On sám učiní, a čině že činiti bude znamení a zázrak neslýchaný: „Aj, praví, Panna počne“. V textu hebrejském slove „Almah“. V jazyku Punickém znamená „Almah“ pannu, v latinském „světici“, v hebrejském dívku ukrytou, pannu vznešenou, před zrakem mužů stráženu a chráněnou.

Tou měrou jest ta Panna, o nížto mluví prorok, Pannou pro svoji celotnost a neporušenost, Ona jest Svatá pro svatost a pro plnost milosti, Dívka pro laskavost svou, Úkryta pro pokoru svou. Viz tedy znamení a zázrak čtvernásobný: Předně, poněvadž počne Panna trvající býti Pannou, nikoliv pouze dívkou, jako lhou Hebraeové, jelikožby nic při tom zázračného nebylo, kdyžby počala po řádu obecném mladá dívka. Druhý zázrak byl: že počala Panna Syna, a nikoliv pouze zárodek, neboť ihned na slova Její počat jest Syn Boží podle člověčenství, jako člověk plný a dokonalý, jenž sestává z těla a z duše. Třetí zázrak: že Panna počala, anižby byla porušena, a čtvrtý, že jest počala toho, jenž slove Emanuel ²⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 121.

²⁾ Mariale. Cap. 121. Fuit Maria virgo singularis, sicut a Viragine virgo singularis per syncopem nominatur, de qua Isai 7. Ecce Virgo concipiet etc. Istud „Ecce“ rem visibilem, venerabilem, venientem, novamque et mirabilem demonstrat. Ostendit enim illud „Novum“, quod fecit Dominus super terram, de quo promiserat Dominus ipse per se, non per Angelum, non per prophetam; non solum faciet, sed et faciendo dabit vobis timent-

K těmto zázrakům přidal Bůh: že Panna Maria porodila jakož písmo svaté dí, bez úrazu přesvatého těla svého ¹⁾).

c) Panna Maria byla pannou po porodu, neboť zůstala pannou ustavičně.

Arnošt připodobňuje Pannu nejsvětější k vinému keři, a nebo k vinici podle písně Šalomounovy: „Vinici má Pokojný.“ Cant. 8, 11. Vinice ta, kterouž měl a má Pokojný t. j. Syn Boží, jest Panna Maria. Ona může také slouti viným keřem, jak dí o ní Duch sv. v osobě její: „Já jako viný kmen vypučila jsem libost vůně: a květ můj přináší ovoce cti a poctivosti.“ Sirach. 24, 23.

Byla Maria keřem Pokojného vyvoleným. On sám tento keř odevzdal strážcům, anjelům svatým podle toho co dí prorok: „Na zděch tvých ustanovím strážné, celý den a celou noc a věčně nebudou mlčeti.“ Is. 62, 6. A netoliko byla Panna Maria anjelům odevzdána, alebrž Bůh sám byl strážcem jejím.

Bůh střežil viný keř svůj, Marii Pannu. Když se narodila, zuřila na světě krutá zima v národech, bylť pro hříchy odcizeni Bohu. I dělo se s ní právě tak, jako s viným keřem, když zima nastává. Zahrabou, a ukryjí jej v zemi. A tak i Panna nejsvětější byla ukryta, snížena, zapomenuta. Když nastane jaro, pláče viný keř; a tak se dělo také při Panence nejsvětější. Plakávalať ona přechasto, jsouc jako Rachel, o níž písmo dí: „Ráchel pláče synů svých, a nechce se potěšiti nad nimi, proto že jich není.“ Jerem. 31, 15. Plakávala nad záhubou pokolení lidského. Duch Boží dí o ní v osobě její: „Přivedl na mne Bůh žalost velikou: nebo jsem viděla zajetí lidu svého, synů svých i dcer, kteréž na ně uvedl Věčný.“ Baruch. 4, 9. 10. Duch sv. roznítil ji, stala se krásnou, a žádoucí, když vypučila květ, t. j. když učinila slib panenství, a vydala

bus nomen suum, signum atque miraculum inauditum: Ecce, inquit, Virgo concipiet. In hebraeo . . . habetur „Almah“, quod sonat lingua Punica Virginem, latina sanctam, hebraica adolescentulam sive absconditam, i. e. apogripham, virginem nobilem, quae numquam virorum apparet conspectibus. Est igitur ista, de qua loquitur propheta, primo quidem Virgo per integritatem, sancta per sanctitatem et gratiae plenitudinem, adolescentula per amoresitatem . . . abscondita per humilitatem. Ecce itaque signum ac miraculum quadruplex etc.

¹⁾ Mariale. Cap. 150.

vůni svou. Pro tuto vůni nemohl se zdržeti Pán její, aby ji neshledl, a jakou dostal odpověď? „Milý můj mně a já jemu“). Panna Maria tedy všechna náležela Bohu, a Bůh náležel všechen jí. Náležela Pánu Bohu slibem ustavičné čistoty a věčného panenství.

Pro toto ustavičné panenství Matky Boží jmenuje ji Arnošt keřem, kterýž hořel, ale nikdy neshořel. Čtemeť v písmě: „I ukázal se jemu (Mojžíšovi) v plameni ohně, který hořel, ale neshořel.“ Exod. 3, 2. Avšak zde, jak dokládá Arnošt, nepřipodobňuje se trní Panna nejsvětější, neboť toho není, a také býti nemůže; alebrž srovnává se s hořícím keřem a nedohořujícím, jako zázrak se zázrakem. K tomuto zázraku hledí církev, když ku Matce Boží takto volá: V keři, ježž viděl Mojžíš neshořelý, poznali jsme, Rodičko Boží, tvé chvály hodné panenství“).

Mojžíš užíel keř na hoře Horeb, který hořel a neshořel, když byl odtrhl svoji duši ode všeho pozemského, a na světě přecházel tak, jakoby země pro něj nebylo, a tak obdržel na Bohu, že viděl znak, nebo-li symbol neporušeného panenství Matky vtěleného Boha. Podobně užíel Eliáš prorok Boha (III. Reg. 19, 12.) po ohni v symbolu větříka tichého, když se byl postil 40 dní a nocí, a srdce své odloučil ode všeho pozemského. Tak a nejinak to musí býti, chceme-li i my viděti Matku nebeskou. Mojžíš vida zázrak pravil u sebe: „Půjdu, a spatřím vidění veliké, proč neshoří keř.“ Exod. 3, 3.

„Veliké to bylo znamení, dí sv. Bernard, keř, který hořel, a neshořel; veliké bylo znamení žena oděná sluncem.“ Není zajisté v přirozenosti trní, aby hořelo, a přece neshořelo, a není v přirozenosti ženy, aby byla oděna sluncem, ba není toho ani v síle lidské, ani v přirozenosti anjelské. Vyšší jest síla k tomu potřebna. Za tou příčinou dí archanjel ku Marii Panně: „Duch sv. sestoupí v tě.“ Síla tedy, kteráž zastínila

*) Mariale. Cap. 53. Fuit deinde ascendente calore Spiritus s. in corde ejus venusta et desiderabilis in emissionem floris i. e. in voto atque proposito virginitalis, et super omnia aromata odore aromatizans. etc.

*) Mariale. Cap. 59. Non igitur fit hic comparatio pro similitudine rubi ad Virginem, sed miraculum ad miraculum, sicut cantat Ecclesia. Rubum, quem viderat Moyses incombustum, tuam cognovimus laudabilem Virginitalatem Dei genitrix.

Pannu nejsvětější, byla moc Nejvyššího. O v jak velikém přátelství byla tedy panovnice naše u Boha! „O jak převelikou přítelkyní Boží, dí Arnošt k Panence přesvaté, byla jsi panovnice, jak přebližká Jemu, ano jak v něm jsoucí, On zůstává v tobě, a ty v něm: odíváš Ho, a jsi oděna od Něho, odíváš Slunce, a jsi oděna Jím.“ Právem čteme o Matce Boží, že ona jediná jest oděna Sluncem, poněvadž pronikla přehlubokou propast Moudrosti Boží hlouběji, nežli možno představit sobě.

Mojžíš pravil o sobě: „Půjdu, abych uzřel, proč trní nedohořívá.“ A totéž dí blahoslavená Panna, když praví k archanjelovi: „Kterak se to stane?“ Jak se to stane, dokládá sv. Augustin, jsem zasnoubena muži spravedlivému, když ho nepoznám, odkud bude, abych počala? Bude-li možná, abych počala nedotknutá, abych porodila, jsouc uzavřena, oznam mi způsob, a duše má jest hotová. Na všečen způsob žádám sobě před Bohem svým, abych měla dítě, avšak bez úhony studu svého; poněvadž muže nepoznávám ¹⁾).

Petr biskup z Raveny oslovuje sv. Pannu takto: „Kterého muže hledáš Ženo? Toho, jehož jsi ztratila v ráji? Navrať nám muže, ženo, navrať nám sklad Boží, opust řád přirozenosti, a uznej řád Stvořitelův. On přijme z tebe, a učiní muže, kterýžto tebe učinil od počátku, a z muže přijal. Netaž se po muži, přestane dílo lidské, poněvadž jest umění Božské důstatečné ku nápravě člověka: Duch svatý, praví, sestoupí v tě. A sv. Bernard vykládaje slova: Duch sv. sestoupí v tě, dokládá: Přijde k tobě nade všechny anjely, a nad tvorstvo veškero. Jakoby řekl: Prosím, netaž se mne na tyto věci, jsouť vyšší mne a není ve mně, čeho žádáš na mně, vždyť to zkusíš sama na sobě. Dozvíš se zajisté, ale učitelem tím, kterýž jest i Původce, nemůže

¹⁾ Mariale. Cap. 59. Videbo, dicit Moyses, quare non comburatur rubus. Hoc ipsum et Virgo beata, licet aliis verbis dicit: Quomodo, inquit, fiet istud. August: Desponsata sum, inquit, viro justo, si illum non cognovero, unde erit, quod generabo? Si fieri potest, ut concipiam intacta, generem clausa, indica modum, et paratam invenies animam: omnibus enim modis exopto ego, ut habeam prolem et non perdam pudorem, quoniam virum, inquit, non cognosco.

nížádný o tom dát naučení, leč Dárce sám; a nižádný nemůže naučen býti o té věci, leč kdo ji přijme¹⁾).

Síla Nejvyššího zastínila Panenku nejsvětější. Blahoslavená Panna by byla světla takovéto Velebnosti nikdy nesnesla, podle své lidské síly, kdyby jí byla nezastínila moc Nejvyššího. Odtud se divil Mojžíš, že hoří keř, aniž by shořel. Podstata těla Marie Panny, a lidská přirozenost její by byla nesnesla záru Božího, který se v ni vléval, bylaby horoucností jeho shořela. Byliť jsou, jenž zemřeli velikostí radosti, jež byli okusili, kterákoli radost však pouhá krůpěj jest té radosti, kteráž byla sestoupila v duši Panny Marie. Za tou příčinou se táže Panna přesvatá: „Kterak se to stane, aby toho snesla. Neboť přichází a sestupuje v ni: Otec nejvyšší, jenž jest jako oheň všecko zachvacující, Syn její, kterýž jest síla Nejvyššího, a Světlo nepřístupné; Duch svatý, kterýž jest první pramen radosti, a kterýž sestoupil v ni. Nepraví se, že Bůh přijde k Panně Marii, jako se tvrdí o tom, kdožby zachovával řeč Páně: „K němu přijdeme a příbytek u něho učiníme“; alebrž: že sestoupí Duch Boží v ni, že ji pronikne veskrze, že přijde v hojnosti, v jaké nepřišel k anjelům, že přijde v hojnosti nade všechno tvorstvo, nade všecku přirozenost, nade všechen způsob, nade všechen řád, nade všechnu zásluhu, nade všecko očekávání a pomyšlení, nade všechnu chápavost. „Co tedy, dí Arnošt, se ptáš o blahoslavená Panno po způsobu, kde honení? Jediný Bůh by dovedl uzlu rozvázati, a způsob vyložiti, kterýž ten zázrak učinil. Jemu budiž sláva na věky věkův. Amen.“²⁾

¹⁾ Mariale. Cap. 59. Petrus, episcopus Raven. „Quem virum mulier quaeris, illum, quem in paradiso perdidisti? Redde mulier virum, redde Dei depositum: ordinem naturae praetermitte, Creatoris ordinem recognosce. Ille ex te assumet et virum faciet, qui te in principio fecit; et ex viro assumpsit. Ne ergo virum quaeras, cesset opus hominis, quoniam ars divina sufficit ad reparationem hominis: Spiritus, inquit, sanctus superveniet in te: Bernard: id est: super angelos et super omnem creaturam in te veniet; ac si diceret, ne me interroges, super me est, et non potero ad illud, quid a me requiris, quod in te mox experieris? Scies utique, sed illo Doctore, quo et auctore; non enim doceri potest nisi a donante; non potest addisci, nisi a suscipiente. Quis enim excepta fortassis illa, quae haec in se experiri meruit, intellectu capere possit, qualiter ille Splendor inaccessibilis Virginis se visceribus infuderit.

²⁾ Mariale cap. 59. „Cum B. V. tantae Majestatis lumen ferre non possit, eo quod homo purus esset, huic Altissimi virtus obumbravit, dum

Byla Panna nejsvětější tedy vezdy Pannou; byla vezdy bělostná, čistá, neporušená, a nemá v čistotě a bělostnosti liliové nižádné panny sobě podobné. Byly jsou panny, kteréž neporušily panenství, jsouce čistotné a bělostné, ale nikolivěk, jako ona. Byly jsou matky šlechtné, dobré, příkladné a čistotné velice velmi, ale nižádná z nich se nestala matkou, aniž by byla nepřestala býti pannou. Jediná Panenka nejsvětější spojila nevýslovně čisté panenství své s nevýslovně blaženým materstvím svým. Za tou příčinou sluje Panna Maria „jediná holubice Páně“, jelikož jí podobné nikde nebylo, a do skonání světa nebude. Ona jest jediná z vyvolených pro neporušené tělo své, ona jest jediná holubice pro neporušenost a celotnost duše své, ona jest jediná dokonalá pro dokonalou jednotu svou s Pánem Bohem, a proto ji nazýváme Libanem, v němž není řezu nižádného ¹⁾.

V Panence nejsvětější nebylo nižádného hnutí tělesného, Bůh byl jediným předmětem, k němužto čelila veškerá a svatá duše její a žár čistoty její tak byl veliký, že nebylo možná, aby někdo byl myšlenkou nečistou, trápen při její přítomnosti, valit se proud z přesvaté duše její na ty, kdož ji na své oči viděli, Ona neměla sobě podobné, byla v tom beze všeho příkladu ²⁾. Za tou příčinou se zove „Matkou krásného milování,

ipsa lux incorporea Divinitatis, in ea corpus humanitatis suscepit, ut eum pati possit Quomodo ergo fiet istud, ut Virgo ista sustineat? Nam et Pater iste Altissimus, qui est ignis consumens, et Filius ejus, qui est Virtus Altissimi, qui est Lux inaccessibilis; et Spiritus, qui est totius gaudii prima Fontalitas in ipsam superveniens, non dicit ad ipsam, sicut de amatore suo dicit ipse Filius: Ad eum veniemus, sed in te, inquit, veniet; et non modo veniet, sed et superveniet, et super omnes Angelos etc. Quid ergo o B. V. quaeris modum, ubi non est modus? Ille solus novit solvere nodum et dicere modum, qui fecit miraculum, ipsi gloria in saecula saeculorum. Amen.

¹⁾ Mariale. Cap. 71. Una electa propter integritatem corporis; una columba propter integritatem mentis; una perfecta propter perfectionem spiritus adhaerentis Deo, et uniti cum eo Fuit integer et non incisus spiritus ejus, non incisa anima, non incisum corpus, non incisus spiritus sed indivisus

²⁾ Mariale. Cap. 61. Sanctificatio B. V. tanta fuit, ut non solum ab ea omnem libidinis motum fomitisque auferret virtutem, verum etiam, ut et ista sanctificatio extenderetur ad alios, et in eis concupiscentiae et libidinis motus extingueret.

a proto ji také připodobňujeme ku stromu, který se zove „Agnus castus“, čistotný beránek.

Pilně sbíráme listy z tohoto stromu, a k sobě je přikládáme, aby neměla úrazu čistota naše ¹⁾).

Avšak proč a s byla Matka Boží zasnoubena? Arnošt udává dvanácte důvodů:

1. Aby podle ženicha nejsvětější Panny bylo dokázáno, že Kristus Pán byl z rodu Davidova.

2. Aby nebyla kamenována Matka Boží, jsouc shledána v těhotnosti.

3. Aby snad nebyla dána záminka pannám, oddati se životu naproti čistotě panenské bez manželství.

4. Aby bylo zabráněno, aby Matka Boží byla uvedena v pohanění.

5. Aby měla Panna nejsvětější útěchu se strany sv. Josefa, a pomoc, a svědectví panenství svého.

6. Aby zatajeno bylo tajemství početí Panny přesvaté a vtělení Páně. Neboť nechtěl Bůh, aby ďábel zvěděl, že počala Panna Maria bez úrazu panenství svého. Vědělť zajisté ďábel že zaslíbený Spasitel se narodí z Panny čisté. Byloť to známo jemu již ze slov Hospodinových v ráji: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým, a semenem jejím, ona potře hlavu tvou, a ty oklady činiti budeš patě její“. Gen. 3, 15. Ze slov těchto mohl shledati ďábel, že neporušená Panna počne, a porodí Syna, v němž bude potřen. A ještě spíše mohl shledati početí Spasitelovo a narození z Panny ze slov Isaiáše proroka: „Aj, Panna počne a porodí Syna, a nazváno bude jméno jeho Emmanuel“. Is. 7, 14. Mělo-li býti tedy zatajeno početí Syna Božího ďáblovi, bylo nezbytno, aby Panna Maria byla zasnoubena muži. Odtud tvrdí Arnošt, že byla Matka Boží, když počala, zázračným světlem a leskem pokryta, tak že ďábel, pekelný tento pták, ač létá vysoko a všechno vidí, neviděl ji pro světlo, jež ji obkličovalo, aniž mohl viděti. Neboť kdyby ji byl viděl, nikdy by byl nepochyboval o ustavičném panenství jejím, aniž o tom, že Syn její jednorozený Syn Boží jest a Syn Panny neporušené. Vědělť ďábel, že Vykupitel

¹⁾ Mariale. Cap. 61.

z Panny se narodí¹⁾. Lesk tento z Ducha Božího vycházel, jímžto naplněna byla, a proto nebyli ani židé s to, aby pohlédli na ozářenou její tvář, ba ani ne sv. Josef. A proto prý praví sv. Matouš: „Nepoznal ji, až porodila Syna svého prvorozeného“. Mat. 1, 25. Odtud prý dí také sv. Jarolím: „Dokavad byla (Maria Panna) těhotná, vycházely z tváři její paprsky lesku, tak že byla tvář její jako ohnivá“. A toto všechno nemá nic nepodobného, neboť čteme (Exod. 34.) o Mojžíšovi, že synové israelští nemohli přitřít na tvář jeho pro slávu vzezření jeho²⁾.

7. Maria Panna byla zasnoubena muži, aby byla zvětšena věrohodnost její, a aby bylo odstraněno všechno podezření šalby a podvodu.

8. Maria Panna byla zasnoubena muži, aby byla dána na jevo důstojnost manželství naproti budoucím kacířům.

9. Maria Panna byla zasnoubena muži, aby měla z panenství svého ovoce cti u Boha, a počestnost mezi lidmi pro zasnoubení své.

Byl zajisté Bůh, abychom mluvili po lidsku, převelice úzkostliv o čest panenské Matky své, nechťěje aby bylo ani

¹⁾ Mariale. Cap. 36. „Invia fuit, quantum ad diabolum; quia in hac solitudine semitam ignoravit avis i. e. diabolus alte volans et omne sublime videns, nec intuitus est eam oculus vulturis i. e. antiqui hostis. Job. 28. Si enim eam videre potuisset numquam de Virginitate ejus perpetua dubitasset, numquam de ejus Filio, quin sit Filius Virginis haesitasset ille, et quem olim noverat de Virgine nasciturum.“

²⁾ Mariale. Cap. 37. Pater memoriam (B. V.) Filius intelligentiam, Spiritus s. voluntatem efficacissime illustrabat, radios igneos exsufflans et refulgens in tantum, ut radiis suis obcoecaret oculos non tantum Judaeorum, qui erant increduli, sed etiam ipsius Joseph. Unde Math. 1. super illum locum: Non cognoscebat illam, donec peperit Filium suum, dicit glossa: Joseph Mariam facie ad faciem videre non poterat, quam Spiritus s. a conceptione, penitus impleverat: et ideo non cognoscebat facie ad faciem, donec uterus evacuaretur, quia ut dicit Hieronymus: quamdiu praegnans erat; quidam radii splendoris a facie ejus egrediebantur, et quasi ignitam habebat faciem. Non est hoc incredibile, sed magis rationabile. Nam si splendida facta est facies Moysi ex consortio Verbi Dei ut dicitur Exod. 34. ita ut non possent intendere Filii Israel in faciem ejus propter gloriam vultus ejus, ut dicitur II. Cor. 3. quomodo non magis ministratio Spiritus et vitae, quae per Mariam facta est, erit in gloria. Et si ille ex consortio Verbi exterioris faciem habuit splendidam, quanto magis Maria ex inhabitatione ipsius Verbi carnis jam facti? Viz též cap. 37.

stínu na jménu té, kterouž sobě vyvolil, a proto byla vůle Jeho, aby byla zasnoubena muži. Ano On volil raději, aby někteří měli pochybnost o Jeho původu, nežli aby pochybovali o panenské cti přesvaté Matky Jeho ¹⁾).

10. Maria Panna byla zasnoubena muži, aby odstranila příhanu od žen, ať by žily ve stavu manželském anebo v panenství, a aby Matka Boží blahoslavenou zvana byla mezi všemi ženami.

11. Maria Panna byla zasnoubena muži, aby měla účastenství ve všech stavech, jsouc Pannou neporušenou, a zasnoubenou, aby se měly k ní důvěrněji stavy všechny, ji silnější naději vzývaly, a dokonaleji milovaly.

12. Konečně byla Maria Panna zasnoubena muži pro příčinu mystickou, jelikož zasnoubení její znamená zasnoubení Krista Pána s církví svatou ²⁾).

Poněvadž byla Panna Maria zasnoubena, sluje Nevěstou. V písmě svatém čteme: „Poslán jest anjel Gabriel od Boha . . . , ku panně zasnoubené muži“. Luk. 1, 26. 27. Písmo dí nejprve, že byl poslán anjel ku „Panně“, a na to teprv „zasnoubené muži“, na znamení, že panenství překonává cti a důstojností stav manželský“. Písmo přidává: „zasnoubené muži“, na místě druhém, aby se nezdálo, že se pro čest panenství povinnou zavrhne manželství ³⁾).

Byla tedy Matka Boží Pannou neporušenou před porodem, při porodu a po porodu.

Ctihodné jest manželství, ale ctihodnější jest panenství, a proto Panna porodila Syna Božího bez ourazu panenství svého.

Jsou však ještě příčiny jiné, proč volil Syn Boží se naroditi z Panny:

a) Aby, jakož prvý Adam z panenské země učiněn jest, tak také druhý Adam z panenské Matky se narodil.

¹⁾ Mariale. Cap. 9. Sicut dicit Ambrosius: „Maluit Dominus aliquos de ortu suo, quam de Matris pudore dubitare, nec putavit ortus sui fidem Matris injuriis adstruendam“.

²⁾ Mariale. Cap. 131.

³⁾ Mariale. Cap. 131. Virgo praemittitur, ut ostendatur Virginitas nuptiis praeferenda: deponsata subjungitur, ne videantur nuptiae per electionem virginitatis damnandae.

b) Aby, jakož i z Evy, panny, vyšlo jest člověčenstvo; tak i skrze Marii Pannu bylo napraveno.

c) Aby ten, kterýž měl na nebesích Otce bez matky, měl na zemi Matku bez otce.

d) Aby se stkvěla (podle Anselma) Maria Panna čistotou takovou, nad nížto po Bohu větší se nedá mysliti ¹⁾.

X.

Krása Panny nejsvětější podle těla.

Panna Maria byla krásná podle duše, neboť nebylo nikdy hříchu na ní nižádného. Ona byla neposkrvněně počata, jsouc rájem svrchovaného Boha, před nímž postavil Cherubíny s mečem plamenným, aby neměl přístupu do něho démon, a aby stanul před ní proud hříchu dědičného. Maria Panna byla všeho hříchu vzdálenější, nežli ho byli vzdáleni anjelové. Ona se nedopustila nikdy osobného hříchu, ani smrtelného, ani všedního. A netoliko že byla Panna Maria prosta všeho hříchu, dědičného i osobního, ale také prázdná všeho nádechu ku hříchu. V ní nebyly zápaly žádostivosti, a i žádostivost byla v ní nadobro vysušena. Ano ještě více! Panenka Maria byla bezhřešna. Nebylo jí možno hříchu se dopustiti.

Byla Panna Maria na tomto světě již pro bezhřešnost svou nebešťanům rovna.

Krásná byla Panna Maria pro bezhřešnost svoji, avšak ještě krásnější podle svatosti své. Pro svatost svou se podobala nebi křišťalovému, a obloze nebeské, hvězdami poseté. Bůh sám ji stále okrašloval, vlévaje jí milost nad milost. Avšak i Panenka nejsvětější neuložila hřiven převelikých darů sobě propůjčených, aby ladem odpočívaly v lůně jejím; alebrž působila s milostmi dobrotivého Boha svého neunaveně a stále, až do poslední hodinky své.

¹⁾ Mariale. Cap. 131. Quare de Virgine nasci voluit? Primo, ut sicut primus Adam de terra Virgine factus fuerat: ita secundus Adam de foemina Virgine fieret. Item, ut sicut per Evam Virginem facta est generis humani productio: ita per Mariam Virginem facta est ejusdem reparatio. Item ut qui in coelis habebat Patrem sine matre, haberet in terris Matrem sine patre. Item secundum Anselmum: ut ea puritate Mater Dei niteret, qua major sub Deo dari non posset.

Tato krása duše Panenky Marie zářila v půvabné, slícné a krásné tváři její. Při nás má duše, byť i byla ve stavu milosti Boží, závalu, aby se plně nejevila na těle našem, neboť máme všichni na sobě břemeno následků hříchu dědičného, a proto nemáme také v moci, aby prozírala krása duše naší, ač je-li krásná, tělem naším, neboť duše naše nemá plné vlády nad tělem. Při Panence nejsvětější vládla duše beze vší překážky nad tělem.

Tou měrou zářila nevýslovná krása duše Panenky Marie z vůle Boží přemilostnou tváří její.

Odtud se zove v písmě všecka krásná: „Všecka jsi krásná přítelkyně má, a poskvrny není na tobě“. Cant. 4, 4. 7. „Jak jsi krásná přítelkyně má, jak jsi krásná! Oči tvé jsou holubičí kromě toho což vnitř skrytého jest“. Cant. 4, 1. „Krásná jsi přítelkyně má, libá a pěkná jako Jerusaleml“. Cant. 6, 3. „Jediná jest holubice má, dokonalá má, jediná jest matky své, vyvolená rodičky své. Viděly ji dcery a nejblahoslavenější ji nazývaly; královny a ženy, a chválily ji. Kteráž jest to, jenž kráčí jako dennice vycházející, krásná jako měsíc, výborná jako slunce, hrózná, jako vojenský šik spořádaný“. Cant. 6, 8. 9. Zove se Matka Boží v písmě nejkrásnější z žen. Cant. 1, 7.

Byla Panna Maria nejkrásnější mezi ženami podle těla, jako byla nejkrásnější mezi ženami podle přeshvaté duše své.

Arnošt ji za tou příčinou nazývá rájem rozkoše. Byla rájem rozkoše, poněvadž v ní sídlil Bůh na způsob takový, jako v nížádném z nebesťanů. Byla rájem rozkoše, poněvadž ji Bůh naplňoval milostmi svými, a sladkostmi nevýslovnými. Byla rájem rozkoše, poněvadž nebylo v ní vášně, kteráž by byla rušila klid sv. srdce jejího. Panenka Maria byla rájem blaženosti, neboť v ní sídlil Ten, jenžto nebe nebem činí, a proto jákala ona při sloučení přirozenosti lidské s věčným Slovem ¹⁾. Tato blaženost zářila v nevýslovně krásném oku jejím.

¹⁾ Mariale. Cap. 2. Coelum est locus summae jucunditatis, exultat spiritus Virginis in illis Beatissimis nuptiis Verbi et carnis, quae in thalamo uteri sui factae sunt? Vere ipsa fuit locus beatitudinis, quia locus omnium bonorum congregatione perfectus.

Panna Maria byla milostivá, milosrdná, dobrotivá, celého člověčenstva milovná, neboť z lásky k němu lkáním převelikým a modlitbou nevypravitelnou přitáhla na zem Syna Božího, a z lásky k němu přijala mučeníctví s důstojností Matky Boží nerozvížitelně spojené. Tato její převeliká láska k člověčenstvu zářila na jejím obličejí nevýslovně půvabném.

Arnošt dí o Panně Marii, že ona sluje vyvolenou, že neměla sobě podobné, že byla převelice krásná, krásná až k neuvěření, s kteroužto krásou nic se nedá srovnati ¹⁾).

Avšak Panna Maria vynikala netoliko přirozenou krásou, a krásou milostí Boží a svatostí ozářenou, alebrž i zázračnou. Vycházeť z její tváři lesk, podobný onomu lesku, a oné slávě, jížto se zastkvěla tvář Páně na hoře vysoké velmi, když se byl proměnil před učenníky svými. Bylať ona tak Božství na blízkou, jako nikdo ze svatých a světic, a jako nikdo z kůrů anjelských, a odtud byla ona obklíčena slávou jíž v tomto těle smrtelném ²⁾).

Krása Panenky Marie podle těla byla nade všecko pomyslení, přes to však přese všecko nikdo zahoreti při pohledu na ní, jako bylo již dotčeno ³⁾, nemohl nezřízenou žádostivostí, neboť měla Panenka přesvatá sílu v sobě, z vůle Páně zázračnou, že v její přítomnosti hasly zápaly žádostivostné.

¹⁾ Mariale. Cap. 125. „Erat enim formosa valde, et incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur“. Jinde dí Arnošt (Cap. 130.). Beata Virgo, ut dicit Damascenus a Spiritu s. accepit virtutem conceptivam simul et generativam; et ita in ea fuit virtus Altissimi potentissime agens. Oportuit ergo, ut quod in ea concipiebatur esset mas et Patri similis: quem quia non habuit, oportuit naturaliter, ut assimilaretur ei, cui data est virtus agens i. e. Mariae. Unde de eo nulla est dubitatio: quis fuerit speciosus forma prae filiis hominum, rationabiliter possumus opinari, quod illa, cui assimilatur, esset et secundum hominem exteriorem pulcherrima mulierum.

²⁾ Mariale. Cap. 126. Ex hac inquam propinquitate ad illam lucem naccessibilem quidam fulgor divinus totum illud corpus beatum et glorificatum induerit . . . In corpore B. V. adhuc mortali hujus splendoris ab extrinseco quaedam similitudo processit“.

³⁾ Mariale. Cap. 29. Cap. 46. Cap. 126.

XI.

Maria Panna jest vlastní Matkou Boží.

Rozjímaje Arnošt o Matce Boží, vyzývá nás, abychom ji představili sobě právě v okamžení, když vypršel čas příští Páně, o němž předpověděl Daniel prorok.

Panna Maria toužila již jako malá dívka po spravedlnosti, o níž prorokoval Daniel, a snad že jí bylo Bohem zjeveno, že za nedlouho nastane čas slitování, ať jest již doplněno proroctví Danielovo o sedmdesáti týdnech, „aby se skonalo přestoupení, a konec vzal hřích, a shlazená byla nepravost a přivedena byla Spravedlnost věčná, a pomazán byl Svátý svatých“ (Daniel 9, 24.)¹⁾.

Toužila Panna Maria, aby již přišel zaslíbený Vykupitel, ale nenadála se nikolivěk, že by ona byla od Boha vyvolena, býti Matkou Boží, ač předobře věděla o velikých darech a výsadách, jimiž od Boha obdařena byla.

Panna Maria věděla, že doba vyplnění slibu Božího v ráji již jest zde, na sebe nemyslivc rozjímala o té šťastné ženě, o níž pravil Bůh k hadovi pekelnému: „Ona potře hlavu tvou, a ty budeš ouklady činiti patě její“.

Rozjímá Panna nejsvětější o té blažené panně, o nížto dí Isaiáš prorok: „Aj počne Panna a porodí Syna, a nazváno bude jméno Jeho Emmanuel“.

Arnošt nás zve ve svém šedesátesátém rozjímání na slova: Maria jest myrrha: „Jako myrrha výborná vydala jsem líbeznost vůně“ (Sirach. 24, 20.), abychom se vmyslili v to místo osamotnělé, kdež dlí v Nazaretě Panenka přesvatá, kterak se vroucně modlí, k Bohu pozdvihuje a lká a prosí a žádá, jako nikdo před ní za příští Spasitelovo, kterak rozjímá o vtělení Syna Božího, a přemítá o všech těch slovech, kteráž byla četla v písmě svatém o Vykupiteli, jako na příklad o slovech: „Aj počne Panna a porodí Syna“ Is. 7, 14.; anebo o slovech: „Ať mne políbí políbením úst svých“.

¹⁾ Mariale. Cap. 134. Coepit ergo usurire et sitire justitiam vehementissime, maxime, quod forsitan revelatum est ei, quod jam impletae erant septuaginta hebdomadae, ut finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur justitia sempiterna et ungatur Sanctus sanctorum.

Cant. I., 1. Rozjímá Panenka přesvatá o slovech, jež byla slyšela od Ducha Božího, od lidí, anebo od anjelů o zaslíbeném Vykupiteli. Rozjímá Panenka svatá všechny ty věci, jež Duch Boží uložil v Písni Šalomounově, a ty láskyplné rozmluvy mezi Synem Božím a Matkou Boží; rozjímá přesvatá Panenka, a velebí tu Pannu, o nížto dí písmo: že jest holubice jediná, dokonalá, vyvolená mezi všemi, královna královen nejblahoslavenější, a ponořená v toto sladké rozjímání volá k té vyvolené Panně: „O Panno panen, o Spáso světa, Panovnice nebes, Očekávání lidí, Jásote anjelů, o Nejhodnější z tvorstva veškerého! O Nejsvětější z duší, o Nejblaženější z pokolení ženského! O Ty jediná, v sobě vezdy celotná a nerozdělená, a rozdílná ode všech pro vznešenost a důstojnost svou! O šťastné královny.... a šťastné množství mladíc (viz Cant. 6, 7. 8. 9.), kteréžto viděti budete tu Jedinou, a jásati v chvalách jejích. Ó jak bych byla šťastná, kdybych směla býti následovnicí jedné z mladíc těchto ¹⁾).

Roztoužila se Panna nejsvětější po Vykupiteli svém, a žár po Ném naplňoval přelaskavé srdce její. Ona milovala Boha nevýslovně, neboť Bůh sám spořádal v ní tuto lásku. Duch svatý dí o ní v osobě její: „Uvedl mne do sklepu viného, spořádal ve mně lásku. Zpodpírejte mne kvítím, neboť láskou omdlévám“. Cant. 2, 4. 5.

Pro tuto lásku svou k Bohu žádala sobě přesvatá Panna,

¹⁾ *Mariale. Cap. 66. Depinge nunc Mariam in corde tuo sedentem solitariam et levantem se super se, et tractantem illum articulum de Verbi Incarnatione, et conferentem in verbo suo omnia verba, quae de ea scripta sunt, quae a Spiritu s. docente, Angelisque revelantibus, aut hominibus loquentibus didicerat, crebroque audierat: utpote illud: Ecce Virgo concipiet et pariet Filium.... Et illud: Osculetur me osculo oris sui, et caetera omnia amatorio Canticorum Cantico leguntur.... quomodo putas ista filia Sion Maria, ista Una illam Unam, ista Illa nascendo se fore illam Unam, illam Columbam, illam Electam, illam Perfectam, illam Reginam reginarum beatissimam praedicaret ac gemitibus inenarrabilibus ut Columba meditando clamaret. O Virgo virginum, o mundi Salus, coeli Domina, Expectatio hominum, Exultatio Angelorum! O dignissima creaturarum! O felicissima foeminarum! O una in te semper integra et indivisa, et ab omnibus aliis excellentia et dignitate divisa! O beatae reginae.... O adolescentularum multitudo beata, quae istam Unam merebuntur videre et in ejus laudibus exultare! O me felicem et vere beatam, si vel unius istarum adolescentularum possem esse pedisequa!*

aby byli národové a lidé všichni a tvorové všichni láskou k Němu uchvázeni: ale co spatřovala na své oči? A co viděla v rozjímáních svých? Srdce její zalétlo k nebesům, a tuť rozjímala o pádu anjelů, a o přísném soudu Páně nad nimi. Odebrala se v rozjímání svém k zemi, a tu spatřila pád prvního člověka, a všechny hrůzy, ježto se byly pro tento hřích na člověčenstvo přivalily; rozjímala o tyranii zlého ducha a moci jeho nad lidmi; rozjímala o svízelných tohoto života, které musíme okoušeti. Rozjímala o zaslepenosti a množství těch, kdož pospíchají do věčné zátратy. Rozjímala o množství těch, kteří již v pekle jsou trápeni; rozjímala o těch svatých duších, kteréž dlely v stínu smrti v předpekli, a proto žalným okem pohlížela k nebi, aby konečně neodkládalo s vykoupením lidským.

Prosila, aby Bůh neodkládal s vykoupením, neboť ať již obcházela Maticka přesvatá nebe, anebo přecházela zemi, anebo shlédla do lůna zemského v předpekli anebo v pekle; všude shledávala spousty hříchu, a nenabývala nikdež útěchy, všude doznávala, že jest myrrha a hořkost veliká. A tak se stávala modlitba její a rozjímání horoucnější. Bylo hořké rozjímání Panenky nejsvětější, ale nám bylo prospěšné, neboť působilo naši spásu, tak jsme došli vykoupení ¹⁾.

Panenka Maria doléhala na Boha hlasem mocnějším nežli prorokové, aniž by byla věděla, co se právě nyní děje na nebesích. Ona zalétá vroucí modlitbou svou pořáde výše k trůnu Hošpodinovu, a želá: „Oblakové dštěte Spravedlivého“. Is. 45, 8.

Zalétá Panenka nejsvětější k Bohu, a želá a prosí, aby se slitoval nad dílem rukou svých, ale nikoliv samotná. Spolu s ní

¹⁾ Prima erat (meditatio) in coelo circa Angelorum ruinam. Secunda circa districti iudicis sententiam. Tertia in mundo circa lapsum primi parentis. Quarta circa perditionem humani generis. Quinta circa tyrannidem et potestatem daemonis. Sexta circa miseriae vitae hujus. Septima circa coecitatem et multitudinem reproborum. Octava in inferno circa multitudinem damnatorum. Nona in limbo circa desolationem patrum suorum. Decima circa dilatationem et expectationem promissorum . . . Quando ergo omnia talia colligebat et conferebat in corde suo, quomodo putas ille unguentarius Spiritus s. fervere faciebat profundum maris i. e. cor Mariae, et ponebat, illud quasi unguenta cum bulliunt? . . . Verum licet ista unguenta multum haberent amaritudinis, habuerunt tamen plurimum virtutis: per ista enim sanati sunt, quicumque Deo placuerunt ab aeterno“. Cap. 103.

se ubírají před trůn milosrdného Boha anjelové svatí, anjelové její strážní, a mezi nimi archanjel Gabriel, a předkládají Pánu všechny modlitby, všecku zbožnost, všecku vroucnost, všecku svatost Panenky nejsvětější. Vždyť pak jsou na světě nikdy nic podobného neviděli. Byliť jsou ovšem před Pannou Marií a za jejího věku spravedliví mužové a ženy, ale byli jsou naproti Panence přesvaté, jako trní naproti lilii. I zvěstovali před trůnem Hospodinovým, že není ženy a nebylo na zemi, kteráž by se jí podobala v kráse a vzezření.

Hlas Panenky Marie zavzněl před trůnem Páně, prosba její a anjelů jest vyslyšána.

Anjelové, ač ohlašovali před trůnem Hospodinovým o nevidané svatosti Panny nejsvětější, až dotud as nevěděli, zda-li by snad Panna Maria byla ta žena, kterážto měla potříti hlavu hadu pekelnému.

I velí Bůh, aby byl Vykupitel poslán na svět . . . Na nebi se stává mlčení veliké. Bůh ohlašuje vtělení Syna Božího a dává anjelům věděti, že jest Panna Maria, kterouž právě velebili anjelové její strážní, vyvolena, býti Matkou Boží. Bůh všechen zaměstnán se zasnoubením Jednorozeného Syna svého s přirozeností lidskou dává rozkaz Gabrielovi: Jdi, praví, ohlas Panně naší Marii odvěkou úradu. Bydlí v skrovném domečku v Nazaretě. Jest to ovšem skrovná chýže, ale tou se otevrou paláce nebeské. Této Panně chci dáti Jednorozeného Syna svého, nad něhož nic mi není milejšího. Dám jí jako druhého sebe. Jest Pannou, ale bude matkou, aniž by trpěla ztrátu slavného panenství svého. Tak chci světu ku pomoci přispěti. Od této chvíle nebude Eva matkou národů, ale Maria. Jí bude náležeti celé nebe, jež jest majetkem Syna mého ¹⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 132. Augustinus in Sermone de Annuntiatione: *Petititur ergo Maria coelestibus regnis, mittuntur Angeli, Rex ipse stellato micans solio, mandata dirigit, concionante Deo mirantur sedes, stupent Throni et Potestates omnes, ac divinus silet exercitus, Pater nihilominus instat, et totus nuptialibus curis occupatur. Vade, inquit, Gabriel, aethereas sedes rumpe, et antiquum pro saeculo consilium Virgini nostrae defer Mariae: haec incolit parva Nazareth moenia, cui angusta quidem est domus, sed patent coeli palatia. Huic ego unicum meum, quo carior alter fuit nemo, et ut planius dicam alterum me donare volo. Virginem video, Matrem facio, nomen praesto genitricis, nec spolium gloria patitur virginalis, eritque sine ma-*

Ubírá se tedy Archanjel Gabriel s poselstvím svým, nad něž velikolepějšího a slavnějšího nikomu nebylo svěřeno. A o tomto poselství ku sv. Panně chce Arnošt, abychom často rozjímali. Vždyť obdržuje Archanjel posláni od Boha trojjediného, Archanjel je přináší, přijímatelka posláni jest Panna Maria, naše milá a sladká přímlyvkyně u Boha. Záležitost jest Adamova a naše. Pozdravení Archanjelovo jest velepříjemné, neboť předmět jeho jest Panna Maria: naše Panovnice, a naše Učitelka, kterážto zachovávala všecka slova v srdci svém, a přemítala, jaké váhy, jaké hloubky, jaké lásky, jaké užitečnosti a lahodnosti by bylo pozdravení toto. Zve nás ku rozjímání tomuto náš vlastní prospěch, neboť jest-liže vedle slov Páně (Jan 5, 39.) máme zpytovat písmo, tím spíše toto pozdravení, o němž víme, že bylo východem naší spásy ¹⁾).

Rychle se ubírá Anjel s nebeských výšin do Nazareta, Věčné Slovo pudí jej, neboť jest lákáno prevelikou pokorou Panenky nejsvětější. Vchází Archanjel v chýži Nazaretskou, a pozdravuje Pannu jménem svrchovaného Boha, a ohlašuje jí vůli Jeho, aby byla Matkou Boží. A pokorná dívka Páně svoluje. Čekajíť na svolení její titěž národové, za něž se před nedávnem, ano v tomto okamžení modlila, čekajíť na svolení její svatí otcové a zbožní její předkové. Onať se rozpomenula: že visí na jejím svolení, jak sv. Bernard (Super Missus est) dí: vykoupení zajatých, osvobození odsouzených, a spása synů Adamových. Láska k Bohu a k lidem pudí ji: ona odpovídá: „Aj dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého“ ²⁾). A na ta slova přijal Syn Boží z nejčistší krve její tělo své. Stal se zázrak všech zázraků, vtělení věčného Boha.

A o tomto mateřství Panny nejsvětější, jak dí Arnošt, rozjímati, jest velmi sladko, zvláště duši té, kteráž zalétá k Bohu, a touží po Ném jakožto po pramenu vody živé ³⁾).

rito mater, cum ego sum sine conjuge Pater. Sic enim mundo succurrere volo. Iam non dicetur Mater juventutis Eva, sed Maria. Ipsius erit totum, cujus Filius possidet coelum.

¹⁾ Mariale. Praefatio.

²⁾ Mariale. Cap. 132.

³⁾ Mariale. Cap. 122. Circa primam foecunditatem, qua B. V. Mater effecta est Christi, valde dulce est, non dubito, animae sitiendi ad Deum, fontem vivum, considerare altitudinem consilii divini super salutem generis humani.

A tak se jme šlechetný arcipastýř ihned rozjímati o velikém tajemství vtělení Syna Božího na základě textu.

Když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného z ženy, učiněného pod zákonem, aby ty, kteříž pod zákonem byli, vykoupil“. Gal. 4, 4. Zde prý sluší nejprve říci: a) co by znamenala plnost času? b) co by bylo Poslání? c) co by pravila slova učiněného z ženy? d) co slova: Učiněného pod zákonem? e) A konečně: co by zavíralo v sobě vykoupení.

Vykupitel ihned nepřišel, jakmile byl zaslíben, alebrž prodlením času. Měl totiž na sobě seznati člověk, seč by byl silou svojí, aby se učil tou měrou pokoře, a aby na sobě zkusil, že ze sebe bludu se nevystříhá, že jest potřeбен pomoci Boží pro mdlobu vůle své a nedostatky své. Zanechán jest člověk sobě v času zákona přirozeného, a později v době zákona psaného, aby poznal nestateč svojí a Boha za pomoc vzýval ¹⁾.

Čas příští Spasitelova slove časem plnosti, milosti: Předně se strany Boží, neboť tehdaž učiněno jest účastenství Božství, podle toho, co dí apoštol: „Podle Krista. Nebo v něm přebývá všechna plnost Božství tělesně, a v něm jste doplněni“ Coloss. 2, 8. 9. 10. Za druhé: byla plnost času, hledíme-li k anjelům: neboť vykoupením lidí naplněna jest prázdnota nebeská, kteráž byla učiněna hříchem anjelů. Za třetí: byla plnost času ohledně lidí, a to mnohonásobně, neboť byli jsou osvobozeni od viny hříchů, a naplněni milostí. Za čtvrté ohledně všeho tvorstva, kteréžto k dokonalosti se přivedlo vtělením, neboť ježto všechno tvorstvo ku člověku směřuje, a přirozenost lidská vtělením se spojila s Božskou, zajisté že se ona zdokonalila, ač již jest tvorstvo to tělesné, s nímžto má

¹⁾ Slova: „Zanechán jest člověk sobě“ (totus homo dimissus est sibi) nemají toho rozumu v sobě, že by před zákonem Mojžíšovým, a za dob zákona toho nebyl Bůh uděloval pomoci své, neboť věty, jež by takto uctily, jsou Svatou Stolicí zavrženy. Sem sluší věty zavržené: „Nullae dantur gratiae, nisi per fidem (26)“. Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia (29)“. Damnatae Const: „Unigenitus“. Sem sluší také zavržená věta: Pagani, Judaei, haeretici alique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jesu (Christo) influxum: adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam et inermem sine omni gratia sufficienti“. Také víme, že v Starém Zákoně byli, jenž před Bohem slouli spravedlivými, a to bez milosti Boží není možná.

člověk obcování, anebo duchové. Podle toho dí sv. apoštol: „Nám známé učinil tajemství vůle své podle dobroty své, kterouž předložil v něm, aby v plnosti časů zřízených napravil všechny věci v Kristu, kteréž jsou na nebi, i které na zemi“. Efez. 1, 9. 10.

Svatý apoštol dí: „Poslal Syna svého, učiněného z ženy“; a tu třeba zřetel míti k úkonům některým, kteréž se sbíhají v jedno při vtělení. Jsou to: Missio (poslání), početí (Conceptio), Stvoření (Creatio), Činění (factio), Přijetí (assumptio), Spojení (unio), Vtělení (Incarnatio). Poslání směřuje k Synu Božímu, neboť ten poslán jest od Otce, a v tom jest důvod vycházení Syna z Otce. Odtud čelí poslání k Synu Božímu, spojení ku přirozenosti Božské. Vtělení však má zřetel ku přirozenosti Božské, pokud jest ona v Osobě Synově. Početí však hledí ku přirozenosti lidské. Stvoření ku téže přirozenosti lidské, pokud jest duše podstatnou částkou její. Učinění směřuje k téže přirozenosti, pokud jest tělo podstatnou částkou její. Přijetí jest úkon Božské Osoby ohledně přirozenosti lidské.

Úkony tuto vypočtené nejsou naznačeny po sobě podle času, ale podle řádu posloupného myšlení. Předchází totéž poslání Božské osoby, na to početí z krve nejčistší Panny, za třetí stvoření duše a vdechnutí v tělo Páně; za čtvrté přijetí obou i těla i duše od Božské Osoby, za páté spojení, jež bylo cílem přijetí. Poněvadž by mohla míti důmněnka místo, že přijetí jest přijetím duše, a nikolivěk těla, připojuje se Vtělení (Incarnatio), na ten cíl, abychom vyrozuměli, že jest ono netoliko spojením Božství s duší, ale také s tělem v jednotě Božské Osoby.

Vtělení Syna Božího a Početí se připisuje Duchu Božímu, ač jsou nedílní skutkové Trojice Nejsvětější, a ač jest i Vtělení nedílné dílo všech tří Osob Božských.

Odtud díme: Jenž se počal z Ducha svatého.

Vyznáváme takto za příčinou trojí. Předně, poněvadž se stala láska Boží nade všecko pomýšlení zjevnou podle Mat. 1, 20. „Co v ní zrozeno jest, z Ducha svatého jest“. Za druhé: aby se označilo, že vtělení jest milost, jížto nepředcházely zásluhy, podle apoštola Tit. 3, 5.: „Ne ze skutků spravedlnosti, kteréž jsme my učinili, ale podle svého milosrdenství spaseny nás učinil“. Za třetí:

poněvadž působností a silou Ducha Božího počat jest Syn Boží podle člověčenství.

Tou příčinou dí Hugo a S. Victore: „Počala Maria z Ducha svatého, avšak semeno porodu nebylo z podstaty Ducha svatého, neboť skrze lásku a působení Ducha svatého, a z lásky Panny dána jest podstata ku porodu Božímu. Ježto v srdci jejím láska Ducha svatého na způsob zvláštní hořela, proto působila láska Ducha svatého v těle jejím věci divné, a poněvadž láska její neměla sobě podobné, proto jest také působení v tomže těle bezpříkladné ¹⁾).

A poněvadž to působení Ducha sv. nebylo úkonem přirozenosti, jakož máme toho příklad v řádu, podle něhož se děje rozmnožení pokolení lidského, ale jest dílem lásky a milosti Boží: nesluje Duch sv. Otcem Syna Božího, čili Ježíše Krista. A proto dí apoštol: učiněného z ženy, a nikoliv „narozeného“.

Avšak ačkoliv nemůže slouti Duch sv. otcem Krista Pána: jest Maria Panna skutečně a pravdě vlastní matkou Kristovou. Za tou příčinou dí Písmo Mat. 1, 20 seq. „Což v ní zrozeno jest, z Ducha svatého jest. Porodíť pak Syna, a nazůveš jméno jeho Ježíš: on zajisté vysvobodí lid svůj od hříchů jejich. Toto pak všecko stalo se, aby se naplnilo, což povědíno bylo ode Pána skrze proroka řkoucího: Aj panna v životě míti bude, a porodí Syna a nazůvou jméno jeho Emanuel, jenž se vykládá: S námi Bůh“. A opět dí Písmo: „Co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží“. Luk. I., 35.

Panna nejsvětější byla principem, anebo v ní byl netoliko princip hmotný těla Kristova, jako byl Adam principem hmotným ku způsobení těla Evy, pramáteře naší, jenž přes to nesluje otcem jejím, alebrž ona byla i hmotným i úkonným principem početí těla Kristova. Odtud dí Jan z Damašku: „Když byla sv.

¹⁾ Mariale. Cap. 122. Unde Hugo de S. Victore: Concepit Maria de Spiritu s.; non de substantia Spiritus s. semen partus exceptit, sed quia per amorem et operationem Spiritus s. ex amore Virginis divino partui substantia ministratur. Nam quia in corde ejus amor Spiritus s. singulariter ardebat, ideo in carne ejus amor Spiritus s. mirabilia faciebat, et cujus dilectio in corde non accipit socium ejus operatio in carne non habebat exemplum.

Panna svolila, sestoupil k ní Duch sv., očistil ji a dal jí sílu ku početí Slova Věčného, a ku plození ¹⁾).

Poněvadž matka Boží s nikým na světě nedělila mateřství svého; jest ona pravdivěji, a s větším právem vlastní matkou jednorozeného Syna svého, nežli slují a slouti mohou jiné matky pozemské matkami synů svých. Bylať tedy Matička nejsvětější ze dvou příčin pravdivěji vlastní matkou Syna svého, nežli všechny matky pozemské: za jedno vzal Syn Boží z ní jediné tělo své, a za druhé byla ona principem i hmotným i úkonným početí těla Kristova ²⁾).

Panna Nejsvětější jest Matkou Kristovou zajisté, ano více nežli Matkou v tom rozumu, v jakém matky pozemské slují matkami synů svých dcer, a snad jest toto u příčině: proč se Syn Boží nejmenuje a nenazývá Synem ženy, alebrž vezdy Synem člověka, neboť matka Boží jediná slove v pravdě mužící ³⁾).

A tak jde na jevo, proč píše apoštol: „Učiněného z ženy“, totiž aby vzniku nemělo mínění, že by Duch sv., z něhož počat

¹⁾ Mariale. Cap. 122. Non enim solum fuit ipsa, vel in ipsa materiale principium Corporis Christi, sicut Adam praebeuit materiale principium ad formandam carnem Evae, nec tamen dicitur ejus pater; sed fuit principium et materiale et activum conceptionis carnis Christi. Unde Johannes Damascenus: Post ascensum s. Virginis Spiritus s. supervenit in eam, purgans ipsam, et virtutem conceptivam Verbi Dei tribuens similiter et generativam“.

²⁾ Mariale. Cap. 122. Unde ipsa prae omnibus mulieribus, quae suscepto semine concipiunt, verius dicitur Mater, vel ut ita dixerim plus quam Mater. Et hoc duabus ex causis. Una quia in aliis fit commixtio seminum viri et mulieris in conceptione: hic autem tota massa atque materia corporis Christi fuit ex substantia Virginis sola. Item in aliis, ut dicunt Galenus et Hypocrates, in foetus generatione sperma Agentis in matrice locum obtinet, sanguis vero menstruus materiei tantum. Et Aristoteles in lib. de animal: „Ideo foemina per se non generat, quia indiget principio motus, quod ex masculo est, ex foemina vero materia est, itaque ex mare et foemina natura facit unum animal: et vir quidem dat formam et principium motus, foemina vero corpus et materiam“. Cum igitur B. V. ex Spiritu s. et virtute Altissimi non solum accepit virtutem conceptivam passivam, ut dicit Damascenus, verum etiam et generativam activam, merito dicitur Maria respectu corporis Christi plus, quam Mater.

³⁾ Mariale. Cap. 122. „Et forte haec una ratio est, quare ipse Filius, non filium mulieris vel foeminae se toties nominat, sed semper Filium hominis; Ideo et ipsa sola dicitur Virago i. e. virum agens.

byl, byl Otcem jeho; a proč napsal Evangelista: „Co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.“ Stalo se tak za tou příčinou, aby se o Matce Boží věřilo, a hlásalo: že jest ona Matkou Syna Božího.

Jde také na jevo, že Maria Panna jest více nežli Matkou těla Kristova, a že jest tím samým i Matkou Syna Božího; neboť lidská přirozenost a Božská byla a jest v Kristu Pánu v Jedné, a to Božské Osobě spojena. Syn Boží jest všečen její, jako jest všečen Syn věčného Otce.

XII.

Tajemství Vtělení jest nevystihle, ale také nevystižitelná
jest Důstojnost Matky Boží.

Při vtělení Syna Božího jest všecko nezpytatelné, což se bylo sběhlo k uskutečnění jeho. Nezpytatelná jest láska Boží, kteráž od věčnosti ustanovila, aby padlé člověčenstvo zase bylo Bohu navráceno; nezpytatelný jest způsob, kterýmžto měl člověk býti zase spojen s Bohem; nezpytatelné jest spojení Božství a člověčenství v Jedné a to Božské osobě Spasitelově.

Nezpytatelné jest početí Syna Božího v životě nejsvětější Panny. Arnošt rozjímá o tomto předmětu v kapitole osmdesáté šesté svého Mariale. Dotčená kapitola nese titul: „Maria slove zrcadlem“ podle žalmu 83, 8. Vidín bude Bůh bohů na Sionu“, kteréhožto textu výklad jest ten: že bude vidín Hospodin skrze zrcadlo v podobenství a tímto zrcadlem jest tvorstvo veškero. Čtemeť zajisté Řím. I. Co známo jest o Bohu, zjevné jest jim; Bůh zajisté jim to zjevil. Nebo neviditelné vlastnosti jeho, ze stvoření světa, skrz ty věci, kteréž jsou učiněny, rozumem pochopené spatříny bývají, totiž jeho věčná moc a Božství; tak že nemohou míti výmluvy.

I Syn Boží slove zrcadlem, nebo-li obrazem věčného otce podle Žid. 1, 3; čtemeť tam: „Kterýžto jsa oblesk slávy, a obraz podstaty jeho, a nesa všechny věci slovem moci své, očistění hříchů učiniv, sedí na pravici velebnosti na výsostech.“

V Synu Božím, kterýž jest zrcadlo beze skvrny Velebnosti Boží a obraz, jest Otec nebeský všechen, a spatňuje se v něm v své velikosti a nesmírnosti tváří v tvář.

I Matka Boží jest zrcadlo, i v ní se spatňuje Bůh, ale jinak nežli v zrcadle světa šířého, a jinak nežli v dokonalém zrcadle, které jest Osoba Božská druhá. Maria Panna jest zrcadlem, v němž se spatňuje Bůh ale na způsob středný. Neboť není v ní (když byla počala) Bůh, nesmírný a chvály hodný, ale skrovný a maličký Pán a lásky hodný, velice velmi. Zdá se zajisté jakoby byl v jednom i bohatý i chudý, maličký i veliký, věčný a dítě, Otec a Syn, Stvořitel a tvor. To jsou zázraky, kteréž položil Bůh na zemi. Prorok rozjímaje o nich trne a praví: „Zdaliž Sion (řekne): Člověk a člověk narozen jest v něm, a sám Nejvyšší založil jej?“ Ž. 86, 5. Prorok dí takto, otazuje se, a to právem! Neboť, kdožby byl s to pojeti a vysloviti důstojnost tohoto Sionu, (Panenky Nejsvětější)? Sbíhají se totiž zde čtyry zázraky neslýchané a nevypravitelné. Jakžby tedy byla mohla důstojnost dobou tou pojata býti anebo pochopena? Předně nelze chápati, že člověk vědoucnosti plný, a Starý dnů (čili věčný Bůh) jest v ženě. Za druhé nelze chápati, aby člověk se narodil jsa stařec. Za třetí nelze vystihnouti, že jest (byl) v nejsvětější Panně člověk, a to netoliko, kterýž se měl teprv naroditi, alebrž člověk již narozený, narozený zajisté před dennicí a před věky z lůna Otcova, a teď má býti rozen z mateřského života. Jest tedy v lůně Panenky Nejsvětější člověk, a to člověk již narozený, avšak nikoliv člověk kterýkoli, alebrž ten, kterýž ji samu stvořil a založil. Stvořitel její tedy a Zakladatel a umělý Stavitel, nebyla bytost kterákoli, alebrž Ten, k němuž se volá: „Ty sám jsi Nejvyšší nade vší zemí.“ Ž. 82, 19. Jásej tedy a chval, dcero Sionská, protože Veliký jest ve středu tvém Svatý israelský.

A tak jest viděti v zrcadle Nejsvětější Panny a v lůně jejím umělého Stavitele a Stvořitele Jejího, který ji samu zrcadlem svým učinil, a v tomto zrcadle jsa nesmírný a neobsáhlý se uložil všechen, jako nepatrný, nebo Maličký (Is. 9, 6.) narodil se nám a syn dán jest nám, a učiněno jest knížetství na rameni Jeho a nazváno bude jméno

Jeho, Podivný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, kníže pokoje ¹⁾).

Jest tedy převeliké tajemství vtělení Syna Božího, převeliké tajemství jest v životě Panenky nejsvětější. Zázraky převeliké, jichž nikdo vystihnouti, pojeti, a náležitě vypraviti a vysloviti nedovede. Z Panny Marie běře začátek svůj podle člověčenství, který neměl počátku nižádného, a který jest od věčnosti. Z Panny Marie počátek běře její vlastní, jednorozený Syn, který je Stvořitel její a Zachovatel a Dárce všech milostí, jimiž ona oplývá. V Panně Marii dlí děcko maličké, bezbranné, uzavřené a jako užalářované, a toto děcko maličké je Nesmírný, Neskonaný, a Neobsáhlý Bůh; dlí v ní děcko bezbranné, a toto bezbranné děcko jest Bůh všemohoucí a Silný, z něhož všecka moc a síla pochází; dlí v ní děcko uzavřené a užalářované: a toto užalářované dítě jest Osvoboditel a Vykupitel všeho, jenž otevřel brány pekelné, a vyvedl svaté Starého Zákona.

A jako jest vtělení Syna Božího nezpytatelné, tak jest také nevystižitelná a nezpytatelná důstojnost Panenky Nejsvětější, naší milé a sladké královny, kteráž nám porodila Boha, a nám krále Slávy darovala, a která nejenom slove ale také

¹⁾ Mariale. Cap. 86. Maria dicitur Speculum. Ps. 83. Videbitur Deus deorum in „Sion“, quod interpretatur Speculum per creaturam mundi; tamquam per Speculum in aenigmate videbitur Deus deorum.... In Filio autem, qui est speculum sine macula Dei Majestatis.... videtur Pater facie ad faciem. In Maria autem tamquem in speculo per modum medium videretur. Quia ut dicitur non jam magnus Dominus et laudabilis nimis, sed parvulus Dominus et amabilis nimis: imo ibi videtur similis in unum dives et pauper, parvus et magnus, aeternus et infans, Pater et Filius, creator et creatura. Haec sunt prodigia, quae posuit Deus super terram: quae propheta considerans et obstupescens ait: Numquid Sion dicit: homo et homo natus est in ea; et ipse fundavit eam Altissimus? Merito sub interrogatione ait. Numquid hujus Sion conditionem aut dignitatem poterit dicere homo, aut capere? Quatuor etenim hic prodigia inaudita et ineffabilia concurrunt. Quomodo enim poterat capi tunc temporis aut intelligi? Primo, quod homo plenus scientia, et Antiquus dierum sit in muliere?.... Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? Item quod homo non modo nasciturus, sed jam natus sit in ea; natus utique ante Luciferum, et ante saecula, ex utero Patris, modo etiam ex ea nasciturus utero Matris. Est ergo in ea homo, et homo jam natus, et non homo quicumque, sed ipse, qui fundavit eam. Quare propterea extitit ejus Conditor et Artifex, non quivis, sed ipse, cui dicitur. „Tu solus Altissimus super omnem terram. Exulta ergo et lauda habitatio Sion, quia Magnus in medio tui Sanctus Israel“. Etc.

jest v pravdě a skutečně vlastní Matkou Jednorozeného Syna Božího. Ale kdož by všech tajemství vysloviti dovedl, kteréžto jsou ukryté v této neskonale důstojnosti její? „Ona byla Matkou, a Syn Boží synem; On byl Otcem jejím, a ona dcerou; on byl Pán, a ona dívkou a služkou; ona byla Panovnice, a on jí poddán; Ona byla sestrou, a On bratr: Ona milována, a on milován, nebo-li přítel; On byl ženich, ona nevěstou. Ona praví: Synu, proč jsi nám tak učinil? A o něm stojí psáno, že dí Matka Sionská: Člověk a člověk narozen jest v ní. Ona dí: Aj dívka Páně; o něm ale se praví: že byl poddán jim. On praví: „Otevři mi sestro má, přítelkyně má, holubičko, neposkvrněná má“. Cant. 5, 2. Ona dí: „Kdož mi dá tě za bratra mého . . . abych naleznouc tě venku líbala tě“. Cant. 8, 1. On dí: „Aj ty krásná jsi přítelkyně má“. Cant. I., 14. A ona dí: „Aj ty krásný jsi milý můj a ušlechtilý“. Cant. 1, 15. On dí: „Pojdiž s Libanu, choti má, pojdiž s Libanu“. Cant. 4, 8. A ona dí: „Tomu jsem zasnoubena, jemuž slouží anjelové, a jehož krásu slunce a měsíc obdivují“. A opět: „Táhniž mne (Cant. 1, 3.), oznam mi ty, jehož miluje duše má, kde paseš, kde odpočíváš o poledni“. Cant. 1, 6. ').

Podle toho všeho jest Důstojnost Panny Marie tajemství plná. Můžeť se o ní v pravdě říci: že jest ona knihou pečeti sedmerou zapečetěnou. Jsou na ní věci veliké, jichž nikdo pochopiti a vystihnouti není s to, leč jen Jednorozený její Syn. O ní dlužno říci: Nikdo nezná plně Matky (Boží), jako nikdo nezná Otce, než-li Syn, a komu by on vypraviti chtěl. Jan I., 18.). Bůh sám vyvyšuje Matku svoji rozličně, a to

a) rozličnými předznaky, jako: když ji jmenuje chrámem, stánkem, trůnem, archou a t. d. o kterýchžto věcech, málo zjevno jest, za to však více zakryto.

b) Když srovnává Matku svoji s tvory, jako: když ji zove cedrou, cypřiší, palmou, javorem, olivou, lilií a růží a t. d., jimiž ji zjevuje a ukrývá.

') Mariale. Cap. 10. Ista erat Mater, iste Filius; iste erat Pater, illa Filia; iste erat Dominus illa Ancilla; illa erat Domina, ille subditus; illa Soror, iste Frater: ista Dilecta sive Amica, ille dilectus, sive amicus; iste Sponsus, illa Sponsa“ etc.

c) Vyvyšuje Bůh Matku svoji, když jí přikládá vlastnosti, jež překonávají dokonalostí svou všechno, jako když dí: „Mnohé dcery shromáždily bohatství, tys převýšila všechny. Přísl. 31, 29. Anebo, když dí o ní: že jest krásnější, než-li slunce, a slícnější, než-li veškero uspořádání hvězd.

d) Vyvyšuje Bůh Matku svoji, když dí: že nelze, aby se i vyrovnala bytostí nějaká: „Jako lilie mezi trnám, tak jest přítelkyně má mezi dcerami“. Cant. 2, 2.

e) Vyvyšuje Bůh matku svoji, když dí: že ji na světě podobné nebylo: „Není takové ženy na zemi“. Judith. 10.

f) Vyvyšuje ji, když dí, že ji nelze vystihnouti: „Kterýž dokonává první, viděti ji, a mdlejší nevystihne ji“. Sirach. 24, 38.

g) Odtud to ustrnutí: „Kteráž jest to, jenž kráčí, jako dennice vycházející, krásná jako měsíc, výborná, jako slunce, hrozná, jako vojenský šik spořádany? Cant. 6, 9.

Hle tedy jedinému Bohu jest možno, vystihnouti důstojnost matky své. Moudrost Boží zanechala sobě tuto knihu, sedmerou pečetí zapečetěnou, a kdežto ji sobě zanechává, tím slavněji o ní hlásá, a ji ctí, když dává na jevo, že jest Matka Boží, a že její důstojnost nevystižitelná, nepochopitelná, nad níž trnou i anjelové. A tou pečetí sedmerou jest sedm velkých věcí, jichž nikdo dokonale nepoznává, leč jen její Syn. Jsou však věci tyto: jaké totiž důstojnosti jest ona ve svém předzřízení věčném, jaké čistoty ve svém posvěcení, jaké svatosti ve svém obcování, jaké moudrosti v našem usmíření, jaké blaženosti při vtělení Věčného Slova, jaké veleby při na nebe vzetí, jaké milostivosti v naší ochraně¹⁾.

Moudrost Boží zanechala sobě Knihu, kteráž jest Matka jeho nejsvětější, jako knihu sedmerou pečetí zapečetěnou, a

¹⁾ Mariale. Cap. 85. Nemo quippe novit Mariam, sicut nec Patrem, nisi Filius, et cui Filius voluerit revelare . . . Sapientia Dei secretum sibi soli reservans, Matrem suam mirabiliter et ostendendo abscondit, et abscondendo ostendit, et eo gloriosius ipsam praedicat et honorificat, quando eam nobis incomprehensibilem et Angelis ipsis admirabilem demonstrat. Haec sunt igitur septem signacula, quibus liber noster (t. j. Maria) clauditur simul et mirabiliter decoratur. Possunt nihilominus septem signacula dici septem Virginis Magnalia, quae nemo perfecte novit nisi Filius; quantae

proto nemá lidský rozum toho do sebe, aby důstojnosti její, a velikosti, jak náleží poznal a pochopil, není jazyka, který by tuto důstojnost, jak se sluší vyslovil ¹⁾. Ba ani kdyby nám bylo mluvit jazyky anjelskými, nebylo by možno nám Matky Páně důstojnost, jak se patří vyjádřit, a ji chválit a velebiti. Zbývá jediný, Jednorozený Synáček její, jehožto moc ji zastínila; jenž pochopuje, a vyslovití může, jak veliké, nevypravitelné a nestihlé důstojnosti jest Jeho Rodička, a naše přesvatá milá Matička, nejblahoslavenější Panna Maria.

XIII.

Matka Boží, matka mučennická.

Nic není sladšího nad jméno Panny Marie po jménu Pána Ježíše. O ní tedy rozjímáti sladko jest. Bůh také rád vidí, když rozjímáme o Matce jeho, nebo nad ni nic není Jemu bližšího. Kde je Matka Boží, tam shlíží oko Jeho ²⁾, a budeme-li se k ní míti, a ji vyhledávati, bude i na nás oko Boží obráceno. K Matce Boží tedy spěchejme a o ní stále rozjímajme, zvláště s ní putujme na horu Kalvářskou, kdež vrcholilo mučennictví její. Putujme na horu Kalvářskou, majíce za společnici mučennickou Matku Boží. Pozorujme tento keř z kořene Jesse, jak jest žárem nevýslovné bolesti vypráhly všechen. Naslouchejme, kterak puklé toto srdce vzdychá: „Vypráhla jako střepina síla má“. Ž. 21, 16.

Vypráhla síla má, stěžuje Rodička Boží. Síla má vypráhla, t. j. síla těla Ježíše mého, tělo Jeho vypráhlo, plné sladkostí, se všech stran zbodané. Což jest vytrpěla Panna nejsvětější při tomto pohledu, kdož by byl s to vypraviti? Srdce její pronikl meč. O rozjímajme o velikém bolu jejím, neboť to jí milé jest. Spojme se s úzkostmi jejími a trpkostmi, a vděčná Panna na-

scilicet dignitatis extitit in aeterna praedestinatione, quantae puritatis in sua sanctificatione, quantae sanctitatis in sua conversatione, quantae Sapientiae in nostra reconciliatione, quantae beatitudinis in sua assumptione, quantae pietatis in nostra protectione et promotione.

¹⁾ Mariale. Cap. 133.

²⁾ Mariale. Cap. 65. „Ubi cumque enim, ut ait Bernardus, respicit humilitatem ancillae suae.

plní nás svými sladkostmi. Z rozjímání toho povstane oheň lásky Boží, a do srdce našeho poteče vůně balsamu, útěcha Marie Panny, a její ochrana: neboť Duch sv. dí o ní v osobě její: „Jako skořice a balsám vonný vydala jsem vůni: a jako myrrha výborná vydala jsem líbeznot vůně“. Sirach. 24, 22. Bude to balsám nade všecko nejdražší, kterýž učiní duši naši spasenu, a osvobodí ji od porušení, zvláží srdce naše, a tak se budou veseliti zkormoucené kosti naše ¹⁾.

Rozjímejme tedy podle vůle nejsvětější Panny o mučnicktví jejím. Putujme s ní na horu Kalvářskou, a vizme, že hoře její, a bolest její jest jako moře veliká. Vidí Syna svého Matka Boží od přátel opuštěného, a od nepřátel obklopeného, na kříži: zbdaného, ztýraného, ssinalého, muže bolestí.

Meč pronikl srdce její, a to z příčin přemnohých; ale netoliko že vnikl meč v srdce její, ale prohnal je se všech stran, neboť nikdy nebylo lásky podobné té lásce, jakou milovala Matka Boží Jednorozeného Syna svého. A jak byla milovala Pána Ježíše? Vždyť byl jejím Synem pravdivěji a skutečněji, nežli jsou synové a dcery matek pozemských syny jejich a dcerami. On byl jejím výlučně, neboť neměl Kristus Pán Otce pozemského, alebrž matku jediné. Ona byla Jeho matkou a On všechen jejím Synem. S touto láskou k Jedinátku jejímu spojila se v jednu horoucí a nevýslovnou lásku její převeliká láska k Bohu, neboť Syn její byl Bůh-člověk v jedné Osobě Božské. Žár lásky Marie Pán byl tedy bezměrný, neboť není dáno nižádnému, aby jí vypravil, jediné Synu Božímu samému. Čím větší však byla její láska, tím větší byla bolest její nad utrpením Syna jejího. Ano ona trpěla s utrpeností svou více, nežli kdyby byla trpěla

¹⁾ Mariale. 141. Cap. 65. „Pone in corde tuo Mariam stantem juxta crucem. Ipsa enim crux est paxillus figendus in loco fideli, et suspende in illo vas illud, de quo dicitur: „Arui tamquam testa virtus mea,“ hoc est corpus Jesu plenum dulcedine, perforatum undique, et stillabit dulcedinem, et erit tibi quasi ros, et in stillicidiis suis laetabitur ipsa virgula germinans; quia ipsa Virgo congratulabitur tibi in memoria passionis Dominicae: et si ipsam quoque virgulam vulneraveris, dulciter in animo commemorans, quomodo etiam ipsius animam pertransierit gladius; in meditatione hac exardescet ignis, ascendet vapor fumi, et descendet stillabitque liquor balsami. Liquor utique omnium rerum pretiosissimus, qui salvam faciet animam tuam et liberabit eam a corruptione, eritque irrigatio ossium tuorum, et sic exultabunt ossa humiliata.“

mučennictví za Syna svého. Umřítí za Krista Pána bylo by jí bylo radostí velikou, viděti ale mučennictví Jeho bylo jí hořkostí a trpkostí větší, nežli jest smrt. Hořela Matička světější, jako keř na hoře Horeb, horkostí bolesti své, hořela ale neshořela. Byloť to znamení veliké a zázračné, že jsouc oblečena sluncem utrpení Syna svého, hořela, ale neshořela, t. j. že neskonalé víc trpěla, nežli mučennictví nad mučennictví, a přece na živu zachována byla. Svatý Jan Miláček dí: „I ukázalo se znamení veliké na nebi, žena oděná sluncem, a měsíc pod nohama jejím, na hlavě její koruna dvanácti hvězd“. Apoc. 12, 1. Pohledněme nyní na korunu bolestné Matičky své! Není to koruna dvanácti hvězd, ale trnů dvanácti! ¹⁾).

1. Prvý trn, jenž jí v srdce bodal, byla její nevýslovná láska k Synáčku jejímu, neboť podle velikosti lásky její byla i bolest její veliká nad útrapami hynoucího Miláčka jejího ²⁾).

2. Druhý trn, bodající v srdce Panny Marie, byly hrůzy umučení, jež uchystali katané na Syna jejího. „O Pannovnice má nejmilosrdnější, dí zde sv. Anselm, co mám říci, jaké prameny slz tekly jsou z tvých očí nejstydlivějších, když jsi na své oči viděla, kterak jediný, nevinný Syn tvůj jest bičován, ubíjen, a kterak se tělo z těla tvého od bezbožných ukrutně odsekává ³⁾).

3. Třetí trn bodající srdce Panny Marie byla nesnesitelná a nevypravitelná bolest, kterou trpěl její

¹⁾ Mariale. Cap. 69. Nimius amor efficit, quod homo acerbius laeditur in amico compatiendo, quam in se ipso pro amico patiando. Unde, quia non fuit similis amor sicut amor Mariae ad Jesum, ideo non fuit similis dolor, sicut dolor Mariae in Jesu, longeque acerbius cruciabatur in ipso per compassionem, quam si martyrisaretur pro ipso corporaliter per passionem. Nam illud esse ei gaudium non esset dubium, istud ei omni morte acerbius, hoc est certum. Videamus itaque hanc visionem magnam, quomodo rubus hic ardet, et non comburitur, hoc signum magnum atque mirabile, mulierem amictam sole passionis, quae non consumitur. Videamus in capite mentis ejus coronam, non jam stellarum duodecim, Spinas dico duodecim causas doloris ejus duodecim.

²⁾ Tamtéž.

³⁾ Tamtéž. Horror tormentorum, quae aspiciebat. Anselm: O Domina mea misericordissima, quos fontes dicam erupisse de pudicissimis oculis tuis, cum attenderes, unicum Filium innocentem coram flagellari, ligari, mactari, et carnem de carne tua, ab impiis crudeliter dissecari.

Syn. Tato bolest Synova se valila k srdci nejlaskavější Matičky Boží, a jako nebylo bolesti podobné, jako kterouž trpěl její Syn, tak také nebylo bolu většího nad ten, kterýž trpěla spolu s Ním sotrpitek panenská Matka Maria ¹⁾.

4. Čtvrtý trn bodající v srdce Panny Marie byla nevinnost Synáčka jejího. Nikdo zajisté nad ní nepoznal více Syna Božího, jak ona; nikdo neznal v té míře se všech stran svatý a dokonalý život Páně jako ona. Třiatřiceti let nad ním bděla, třiatřiceti let na Něho hleděla. Nic jí nebylo tajno co podnikal, jako ten nejčistší křišťál, a nad ten čistější byla duše jeho, všechna nevinná, všechna svatá, a všechna dokonalá, a hle teď visí na kříži její nevinný, neskonale svatý, neskonale čistý její Syn. Čím déle obcování měla s Panem Ježíšem, naše bolestná Hrdlička, Panenská Matička Maria, tím více se rozvíjela před zrakem jejím svatost Synáčka jejího, a ona dobře věděla, že nikdy toho nebude, aby vystihla nevinnost a svatost Synáčka svého, a naproti tomu patřila na bezednou zlobu, závist a nenávisť židů! Zajisté že jest outrpnost naše s tím, kdož nespravedlivě trpí, tím větší, čím okázalejší jest nevinnost jeho, a čím větší jest trpělivost jeho. A tím větší jest bol náš, když vidíme, že tentýž nevinný člověk jest pronásledován a trápen zlobou a ukrutností zvířecí. Nevinný Synáček nevinné Matičky Boží byl však trápen zlobou a ukrutností více nežli zvířecí ²⁾.

5. Pátý trn bodající v srdce Panenky nejsvětější, byla ta spousta příhan a výsměchu, jimiž zasypávali krutí židé ubohého, mroucího Synáčka jejího. Předobrá Matička Boží slyšela všecky tyto příhany, výsměchy a posměchy necitelných a ukrutných nepřátel Syna svého, a všecka hanlivá, výsměšná slova a posměšná bodala mateřské srdce její ³⁾.

6. Šestý trn bodající srdce Panenky nejsvětější byl žalostivý hlas Synáčka jejího: „Bože můj, Bože můj, proč jsi

¹⁾ Tamtéž.

²⁾ Tamtéž. Fuit patientis innocentia, quam sciebat et Judaeorum invidia atque iniquitas, quam cernebat. Tanto nimirum magis ex corde compatimur patienti injuste, quanto et ejus innocentiam novimus et patientiam cernimus, et inferentis injuriam, impietatem, atque crudelitatem aspiciamus belluinam.

³⁾ Tamtéž.

mne opustil?“ Panna nejsvětější věděla předobře, že umírající Synáček její není skutečně a v pravdě od Boha opuštěn. Věděla předobře, že její Syn jest Bůh-člověk v jedné a to Božské Osobě; věděla, že jest Božství Syna jejího s tělem i s duší Jeho nerozvížitelně spojeno; ona věděla, že Osoby Božské se liší od sebe, ale nikoliv že nejsou od sebe odděleny, ona věděla, že není Otec tentýž jako Syn a Duch sv., ale že jsou totéž; ona věděla, co jest řekl její Syn: „Já a Otec jedno jsme“. I bylo jí zajisté předobře známo učení přijatého syna jejího Jana Miláčka: „Tři jsou, kteří svědectví vydávají na nebi, Otec, Slovo a Duch svatý, a ti tři jedno jsou“. Ale Matička přesvatá také věděla: že Syn její, ač nemohl býti opuštěn od Boha, o své vůli tuto opuštěnost trpí, a hrůzy její cítí, a proto želá s Ním a úpí Matka Panenská ¹⁾).

7. Sedmý trn bodající srdce Matky Boží, bylo slovo Pána Ježíše samého, když jí s kříže dával Jana Miláčka za sebe, Jednorozeného Syna jejího. Sv. Bernard dí: „Zda nebylo více nežli meč slovo: Ženo, hle syn tvůj? Jan se ti dává za Ježíše, učenník za mistra, sluha za Pána, pouhý člověk za pravého Boha, syn Zebedaeův za Syna Božího. Ovšem, že Matička nejsvětější věděla o velikém významu slov poslední vůli svou vyslovujícího Syna svého. Ona věděla: že miní Synáček její onu ženu, o níž On sám v ráji mluvil, řka: Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým, a semenem jejím, ona potře hlavu tvou, a ty budeš činiti úklady patě její“. Gen. 3, 15. Řekl jí tedy její dokonávající Syn: Hle Matko má, teď se naplnilo, co jsem o tobě v ráji vypověděl. Tys potřela hlavu hadu pekelnému. Avšak budeš ji potírati i v synech svých, a ty tobě v Janovi odporoučím. Ohlásil tedy Syn Boží v bolestném okamžení tomto převelikou moc a slávu Panenské Matky své. Obdržela vykoupené syny z rukou umírajícího Jednorozeného Synáčka svého. Avšak obdržíže syny, a ztrácí Neskonaleho Syna svého! ²⁾).

¹⁾ Cap. 69. *Planctus ille dolorosus Filii Patientis, qui se a Patre derelictum gemebat.*

²⁾ Tamtéž. *Verbum illud, quod ipse ei dicebat, quod utique verbum plus quam gladius ei fuit, ut dicit Bernardus: „An non plus quam gla-*

8. Osmý trn, bodající srdce Panenské Matky, byl nesnesitelný, veliký hlas: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého Luc. 23, 46. Hlas, jímžto se země otrásla, skály pukaly; hlas, jenž hroby otevřel, do pekel vnikl, mrtvé z hrobů vyvolal, slunce tmou zahalil. Což divu pak, že hlasem tímto velikým opona chrámová se roztrhla, t. j. srdce Panny Marie že se roztrhlo od svrchu až dolů, kterýmžto srdcem byl zakryt, a v němž byl obvinut chrám těla Kristova ¹⁾).

9. Devátý trn pronikající srdce Matky Boží byla přetrpká smrt, kterážto oddělila Matku od Syna, a tím se meč zdvojnásobil, ano ztrojnásobil. Byla totiž zde trojí smrt. Jedna oddělila Matku od Syna, jejichžto bylo srdce jedno a duše jedna; druhá oddělila duši Synovu od těla jeho; třetí v Matce Boží byla, dělic duši od ducha. Bylať totiž Matka Boží všechna s Bohem spojena, jsouc tak s ním jako jeden duch. Když tedy její Syn vypustil ducha, i ona ztratila svého, zůstala však v ní duše, aby oživovala její tělo ²⁾).

10. Desátý trn pronikající srdce Matky Boží bylo ono kopí, jež neušetřilo ani mrtvého Syna jejího. Sv. Bernard takto dí: „Jest střelou bázeň Boží, kteráž překonává, láme a ubíjí žádosti těla, aby duch spasen byl. Jest střelou živá řeč Boží a mocná, a dosahuje až do rozdělení duše

dius inquit: Mulier ecce filius tuus! O mutationem! Joannes tibi pro Jesu traditur, discipulus pro magistro, servus pro Domino, purus homo pro vero Deo, filius Zebedaei pro Filio Dei.“

¹⁾ Tamtéž.

²⁾ Tamtéž. *Illa mors amarissima, quae Matrem a Filio sic separabat, ut duplicaretur gladius et triplicaretur. Fuit enim ibi mors triplex; una separans Matrem a Filio, quorum erat cor unum et anima una: alia in Filio separans animam in corpore: tertia in Matre separans animam a spiritu. Ipsam nimirum adhaerens Deo unus spiritus erat cum eo. Unde quando ipse emisit Spiritum, et Maria pariter emisit et amisit suum, anima ad vivificandum corpusculum interim remanente.“ Zde se zdá Arnošt za to míti, jakoby v člověku dvě duši bylo, „anima“ a „spiritus“, a však toho není, neboť Arnošt vyznává jinde (Mariale. Cap. 106.) zřejmě, že jest v člověku pouze jedna a to rozumná duše. „Dicunt Magistri, quod quamvis in homine tres sint substantiae sive potentiae, non tamen tres animae, quia anima nomen est perfectionis. Et ideo substantia vegetabilis non est anima, nisi in plantis . . . et sensibilis nisi in brutis. Hae autem sunt quasi materiales ad rationalem, et rationalis et copulatio, et ideo haec sola est anima in homine.*

a ducha, kloubů také i morku v kostech (Žid. 4, 12.). Jest také střelou vyvolenou láska ku Kristu Pánu, kterážto duši Panny Marie netoliko proklála, ale skrze ni posla, nebo-li ji prohnala, tak že nebylo částky v panenském srdci jejím, ana by byla smrti prosta. Prohnala střela tato srdce její, a přibyla k nám, abychom z plnosti její přijali všichni ¹⁾).

11. Jedenáctý trn, pronikající srdce Matky Boží, byl: že všechna dobrodiní, jež byl Syn její prokázal lidu, jako na zmar byla přivedena. Božský Syn její že byl zapomenut, shrzen, a ze společnosti lidské jako zločinec vyvržen, jakož sám dí: „Jako voda vylit jsem“. Žalm 21, 15. ²⁾).

12. Dvanáctý trn, pronikající srdce Matky Boží, byla opuštěnost Syna jejího, neboť nikdo z milých Jeho nebyl při něm. Odtud žaluje Pán Ježíš: „Pres tlačil jsem sám, a z národů nebylo muže se mnou“. Is. 63, 3. Žaluješ Pane Ježíši v pravdě: Nikdo není s tebou z milých tvých, všichni Tě opustili, když jsi byl jat v zahradě Olivetské. Utekli milí tvoji všichni. I ti, jimž jsi na hoře Tábor ukázal proměněnou svoji tvář. Viděli roucho Tvé, bílé jako sníh, a jako slunce stkvoucí se Tvoji tvář. Viděli proměnu Tvou, ale nesetvali. Jenom zdaleka následují Tě Petr a Jan, a na té cestě Tě ještě Petr zapírá! Pravdu máš, Pane náš, není muže, jenž by byl s Tebou; ale jest s tebou žena jedna. Vždyť na ni myslíš přede vším, jest to bolestná Matka Tvá. Jest oděna sluncem pálcivým nevýslovné útrpnosti své s Tebou, umírající Pane náš! ³⁾).

Urvaný, ubitý ode všech opuštěný byl Jedináček Marie Panny. Ona sama měla na přesvaté hlavě své korunu z dvanácti trnů spletenou; jako i Syn její trnovou korunu na hlavě měl. Visel na kříži. Prátel neměl, všichni ho opustili, a k této opuštěnosti přidává sám ještě opuštěnost od Otce nebeského, aby nám zasloužil, bychom v hodině smrti nebyli opuštěni od

¹⁾ Tamtéž.

²⁾ Tamtéž.

³⁾ Tamtéž. Quod ex omnibus charis ejus nullus ei assistebat. Unde Isa. 63. Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum. Verum est, Domine; sed una sola mulier tecum est. Istae sunt duodecim spinae in corona spinea Mariae.

Boha. Nic nezbylo Jemu na světě. Byl chud, nevyslovne chud. I roucho vzali Jemu. Jediná mu zbyla Nejsvětější Matička, a tu odevzdává Janu Miláčkovi. Toto všecko na mysli majíce porozumíme slovům, jež klademe v ústa bolestné Matce Boží: O vy všichni, kteréž jdete cestou, pozorujte a vizte, zda-li bolest, jako bolest má?

Byla Panna Maria Matkou mučennickou na hoře Kalvárské, avšak mučennictví její nemělo tamtéž teprv svého počátku, alebrž ihned od té doby, když byla Syna Božího počala. Na ten cíl a konec zve nás ctihodný arcipastýř Arnošt, abychom v myšlénkách sobě představili Matku Boží v té době, když své nejsvětější dětátko na svých rukou nosila, a je přikájela, a na způsob láskou zanícených matek, nevýslovnou milostí k Němu se měla. Dětátko je krásné, slícné, půvabné, líbezné. Matka Boží hledí na ně, líbá, a radostí nevypravitelnou pozoruje, ano dítě na způsob dětí hraje sobě. Matka Boží se usmívá, jásá, a praví: „Smích mi učinil Hospodin Bůh, kdožkoli uslyší, bude se smáti se mnou“. Gen. 21, 6. Avšak ihned jako za okamžik, úsměv se hořem naplňuje, a ihned se jí vtírá myšlénka: „Zda-liž to nejsou ty ruce, o nichžto psáno jest: „Zbodli ruce mé, i nohy mé?“ Ž. 21, 17. Zda to není to dítě, o němž pověděl stařeček Simeon: „Aj položen jest tento ku pádu a ku povstání mnohým v Israeli, a na znamení, jemuž bude odpíráno?“ Luk. 2, 34. Synáčku! má sladkosti jediná, co to slyším o Tobě? Kdož mi dá, abych zemřela za tebe? Můj Synáčku Ježíši! Ježíši, Synáčku můj! Vizme tedy i přemýšlejme, jak se as rozlítostnily vnitřnosti Matičky nejsvětější, když byla vzpomenu na utrpení nevýslovně milovaného dítěte svého! A tato upomínka stále byla před očima ubohé naší Máteře Nebeské! Vizme jak jest žalostněla ta nejlepší z matek nad nejlepším ze synů! Než však Matka Boží netoliko sama rozjímala o útrapách budoucích dítěte svého, o nichž věděla i z písma i ze zjevení, jehož se jí bylo v plné míře dostalo, zvláště v té chvíli, v které přijala na se nejenom důstojenství Matky Boží, ale také její korunu trnovou: netoliko rozjímala o útrapách, jež ji stihnouti měly, ale mluvila o nich nejednou s dětátkem svým. Mluvili jsou vespolně o věcech velikých: o nápravě všeho, o vykoupení lidského pokolení, o tom, což bylo psáno o Vykupiteli, o Zákoně a o prorocích, a o žalmech, co bylo psáno o vtělení, narození

utrpení, z mrtvých vstání, a o všem, což byl ustanovil Vykupitel ku spáse naší ¹⁾).

Hle tedy Matička Boží byla Matkou Mučennickou po všechen čas života svého, a to všecko pro nás a za nás!

XIV.

Stálost Matky Boží při jejím mučennictví. Maria Panna královna mučenníků.

Matka Boží milovala Syna svého, jako nižádná z matek pozemských nemilovala dětí svých. Také neměla nižádná matka syna Synu Marie Panny rovného. Bylť to Bůh a člověk v jedné a to Božské Osobě. Nižádný ze synů lidských nemiloval tak matky své, jako miloval Pán Ježíš Matku svou. Jednorozený Syn Boží, a Matka Jeho byli srdce jedno a duše jedna.

Panna Maria byla již zde na zemi matkou nejblahoslavenější. Ona sama tak dí, když jsouc Duchem Božím naplněna takto pravila v domě Zachariášově: „Od této chvíle blahosla-
venou mne nazývati budou všickni národové.“ Luk. 1, 49. Blaženosti této náležitě pochopiti a vypraviti nejsme s to, poněvadž není nám možná, poznati dokonale, co by do sebe obsahovala důstojnost Matky Boží. Na tomto světě byly oyšem velmi mnohé šťastné matky, majíce dítky Bohu oddané, ano svaté. Rodičové sv. Kateřiny Senenské věděli předobře, že mají

¹⁾ Mariale. Cap. 99. Depinge ante oculos mentis Mariam, puerum Jesum portantem in ulnis, et nutricis more jocantem, et videbis eam, illum infantulum, prae filiis hominum speciosum et gratiosum, vultu placido intuentem, materno affectu deosculantem, dulcissime amplectentem, ludentem manibus, ridentem ore, jubilantem animo, et dicentem: „Risum mihi fecit Dominus meus, qui audierit, corridebit mihi.“ Gen. 21. Et ecce, dum os suum implet risu, et labia sua júbilo, subito risus dolore miscetur. Nam ecce illud verum eloquium Simeonis ascendere incepit in cor ejus. Scriptum enim est. Maria autem conservabat omnia verba haec, conferens in corde suo dicens: Nonne iste est, qui ponendus est in signum, cui contradicetur? Nonne istae sunt manus, isti pedes, de quibus scriptum est psalmo 21.: „Foderunt manus meas et pedes meos.“ Nonne istud est pectus, de quo dicitur: „Ferrum pertransivit animam ejus?“ Et ideo viderunt, in quem transfixerunt. Fili dulcor unice, singulare gaudium, quid hoc audio de te? Quis det mihi, ut ego moriar pro te, fili mi Jesu, Jesu fili mi.“ etc.

dceru svatou, neboť začkoli skrze ni Boha žádali, již dokavad živa byla, to všecko obdrželi. Matka její žádala na dceři své, aby jí na Bohu vyprosila život dlouhý, a svatá dcera její žádala na Bohu, a obdržela, zač ji byla prosila matka, a ihned matce ohlásila, že dočká se věku dlouhého, tak dlouhého, že jí bude úzko a smutno v životě. Skutečně se také dočekala věku dlouhého, bylo jí úzko a smutno v životě, ale dožila se té radosti, že byla hlava zemřelé její svaté dcerušky u vítězoslávě do rodného města jejího, Sieny, přinešena. V tom zajisté byla blahoslavena, ano blahoslavenější, nežli matky, jejichžto dcery staly se královnami, anebo císařovnami; neboť což jest královna, anebo císařovna naproti světici? Avšak což jest blaženost matky, kteráž měla dceru svatou, anebo syna svatého naproti blaženosti Matky Boží!

Jako byla Panenka Nejsvětější mezi dcerami lidskými jediná, jediná holubice, jediná dokonalá, již se nevyrovnala z panen svatých, a z matek svatých nižádná, tak jí také podle mateřské blaženosti nebyla rovná matka nižádná.

Byla Maria Panna mezi všemi matkami ta nejblaženější, a nejlaskavější. Nikdy neměla Matka nižádná syna lepšího a dokonalejšího, a mítí nemohla, jako Panna nejsvětější. Nikdy nebylo mezi Matkou a Synem lásky čistější a horoucnější, nežli byla láska mezi Matkou Boží a Jednorozeným Synem jejím.

A hle tohoto Jediného Syna svého vydává s myslí hrdinskou podle úrady trojjediného Boha a vůle Jeho na smrt. Vydává Ho na smrt. A za koho? Za hříšníky, ano za nepřátele a katany nejsvětějšího Syna svého. Hle stojí pod křížem, a vidí svého Ježíše, svůj smích, svoji lásku, svoji radost. Vidí, kterak se od ní odděluje Láska její, že ji trýzní, ubíjí, křížují a že se jí posmívají; vidí, kterak trpí její Láska a umírá. A na tyto hrůzy patří nejlaskavější z matek trpělivě. Srdce jí puká, slzy tekou s očí jejích, trpí nevýslovně, ale nelaje, nevolá Věčného Boha, aby potřel těch, kteří tupí a trápí Jedináčka jejího. Bolestná Matička trpí; trpí nevýslovně, ale neklesá, stojí!

O jak jest ona statná v útrapách svých, a jak jest toho mučennická Matka tato hodna, abychom ji velebili! Hle ona dává Jednorozeného Synáčka svého v obět, a sebe samu s Ním pro lásku svou k nám, abychom byli vykoupeni a spaseni!

Panna nejsvětější slove kořenem z Jesse. Slovo Jesse se vykládá: Oběť celotná ostrova, anebo: žár. Ostrovem jest tento svět, a pokolení lidské se všech stran hořkostmi obklopené.

Panna Maria se obětovala za nás, jako oběť celotná. Ovšem, že se daly podle příkladu jejího mnohé panny v oběť, avšak nebyla oběť tato rovna oběti Panny Marie. Jako byla ona jediná mezi všemi, tak byla i její oběť jediná. Byla ona na způsob zvláštní oběti celotnou, všechna se všech stran Bohu odevzdána, Bohu posvěcena, Bohu obětována v oběť líbeznou ¹⁾.

Panna nejsvětější vydala za nás s myslí hrdinskou Jedináčka svého, vydala svoji Lásku a svou Radost, vydala sebe samu v oběť celotnou za nás, tak že můžeme o ní říci, což čteme o Božském Synu jejím. „On pak raněn jest pro nepravosti naše, potřín jest pro hříchy naše: Kázeň pokoje leží na něm, a zsinlostí Jeho uzdraveni jsme.“ Is. 53, 5. Ona zajisté pro nepravosti naše zraněna jest, a se všech stran potřína pro hříchy naše ²⁾.

Můžeme svým způsobem říci: že Matka Boží pro naše hříchy potřena jest, a svým způsobem můžeme tvrditi, že ona byla pomocí Kristovou; a jí přispůsobiti slova, jež byl Hospodin v ráji řekl: „Není dobré člověku býti samotnému: učinmež mu pomoc podobnou jemu.“ Gen. 2, 18. Eva nebyla Adamovi ku pomoci, alebrž ku zřícenině. Maria Panna však byla druhému Adamovi pomocí podle srdce Jeho, t. j. ona byla hrdinnou ženou, a pevnou, jako sloup, a přítelkyně Pána Ježíše, aby nalezal v ní odpočinutí (Sirach. 36, 26). Pomocí

¹⁾ Mariale. Cap. 45. Ecce Mater stat juxta crucem, et suum Jesum, suum risum, et suum amorem, suum gaudium, non modo a se separari, sed et cruciari, crucifigi, illudi, pati et mori cum patientia aspicit. O fortem vere et omni laude dignissimam mulierem, quae et Filium suum Unigenitum exhibuit, et se ipsam cum ipso obtulit gladio pro nostrae redemptionis et salutis amore. Quod autem Jesse interpretatur: „Insulae holocaustum,“ videtur specialiter ad B. V. pertinere. Insula quippe mundus est, et genus humanum infinitis amaritudinis undique circumseptum . . . Post eam omnes nimirum virgines caeterae non holocaustum proprie, sed solum simpliciter sacrificium acceptabile Deo extiterunt. Ipsa vero singulariter Deo holocaustum extitit, totum incensum, totum integraliter Deo datum, Deo consecratum, totum Deo oblatum in odorem suavitatis.

²⁾ Mariale. Cap. 69. „Ipsa quoque vulnerata est propter iniquitates nostras et totaliter attrita est propter scelera nostra.“

byla Synáčkovi svému při vtělení věrou svojí a krví svojí. Pomocí byla Synu svému na hoře Kalvárské při Jeho utrpení, když se na všechny strany ohlédal, a přátel nenalezal, když byl přetlačil sám, a z národů nebylo muže s ním. Is. 63, 3. Byl sám Synáček její, neboť tehdejší Ho všichni učenníci, o nichž se zdálo, že by oni byli sloupy, opustili a utekli. Maria Panna však stála pevně jako sloup vedle jiného sloupu, a ten byl kříž Syna jejího . . . Panna Maria byla sloup věrou svojí, nadějí svojí, láskou svojí. Ona svou statečností a vytrvalostí držela církev, když byli druzí její sloupové otřeseni v den svaté soboty, a proto jest jí zasvěcená sobota, jako jejímu Synovi neděle. Statečná Matka Boží a bolestná jest tedy sloupem sloupů, královna mučenníků, jako jest ona Panna panen ¹⁾.

Panna Maria jest královna mučenníků, ačkoliv v pokoji umřela. Mučennictví její předpověděl, jak svrchu bylo řečeno, stařeček Simeon, a udal v jednom, jakého as způsobu to mučennictví bude, neboť řekl: „Tvou vlastní duši pronikne meč.“

Mučennictví Panny Marie bylo tedy podle duše. Trpěla ona v té částce bytosti své, kteráž jest nesmrtelná, neúmorná, a proto také větších útrap schopná. Trpěla více, nežli kdyby byla tělo své na mučennictví vydala, obětujíc duši svojí, aby mečem byla proniknuta. A tohoto nahlédnouti, není nesnadno. Milovala Panna Maria Syna svého i jako Syna i jako Boha láskou takovou, kteráž

¹⁾ *Mariale. Cap. 119. Eva — non fuit primo Adae adjutorium, sed destructorium. Sed Maria fuit secundi Adae adjutorium secundum cor suum, et Columna ut requies, i. e. ipsa fuit Mulier fortis ut Columna et requies et ita amica fidelis, ut in ea confideret et requiesceret Vir in reconcilia-tione sua. Cant. 8. Facta sum coram eo, quasi pacem reperiens.*“ Item in Filii incarnatione, quando enim coepit operari salutem nostram in medio terrae, ipsa ibi apposuit fidem et carnem, et ipse Verbum et animam. Similiter et in passione, quando torcular calcavit solus, respiciens erat ad adjutorium hominum et non erat . . . quia tunc omnes discipuli ejus, qui videbantur columnae esse, relicto eo fugerunt . . . Sed Maria tamquam columna stabat juxta aliam columnam i. e. juxta crucem. Iste sunt duae praecipuae et nobilissimae columnae . . . Maria et crux . . . Fuit itaque Maria vere columna alta in fide, erecta in spe, fundata et radicata in charitate, recta in intentione, excelsa in conversatione, supportans in fortitudine. Fortissima illa nomine, quae toto illo Sabbato sancto totam Ecclesiam, aliis columnis concussis fideliter supportavit; ideo merito ipsa diem sabbati sibi vindicat, sicut et Filius ejus diem Resurrectionis . . . Haec est ergo sicut Virgo virginum ita columna columnarum.

neměla sobě rovné ani na nebi ani na zemi. Láska tato ji pronikala veskrze, celou duši její se stran všech, a proto ji také bolest nad unučením Páně pronikala se všech stran, a byla bolest ta tím palčivější, čím větším zářem lásky hořela. A přese všechnu tuto nevypravitelnou bolest stála pod křížem Matka Boží. „Apoštolové prchli, dí sv. Ambrož, ona ale stála před křížem, a hleděla zbožnými očima svými na rány svého Syna, neboť nespátkovala záruku smrti, ale spásu světa. Mělať za to, a věděla, že smrtí Jeho se stane vykoupení, a k tomu daru chtěl královský dvůr tento svou smrtí něco ze svého přidati. Avšak Ježíš, který jest byl učiněn, jako člověk mezi mrtvými svobodný (Ž. 87, 6), přijal ovšem laskavost Mateřskou, ale nehledal lidské pomoci.“ „V pravdě, blahoslavená Panno, dí sv. Bernard, duši tvou pronikl meč; jinak projda pronikl tělo Synovo. Když totiž vypustil ducha Ježíš, Ježíš nás všech, ale přede vším tvůj Ježíš, nedotklo se jeho kopí ukrutné, (kteréz nešetří mrtvého, jemuz ublížiti nemohlo, bok jeho otevřelo), tvou duši však prohnalo. Jeho duše tam více nebylo, ale tvá duše se odtud odtrhnouti nemohla. Tvou duši tedy pronikla síla bolesti, tak že právem o tobě hlásáme, že jsi více nežli mučennice.“¹⁾

Více nežli mučennice byla Panna Maria, ano ona byla královnou mučenníků; neboť mučenníkové trpěli po Kristu Pánu a

¹⁾ Mariale. Cap. 128. „Beata Dei genitrix et martyr et virgo fuit, quamvis in pace vitam finierit. Nam, quod vere passa sit, Simeon propheta loquens ad eam dixit: „Tuam ipsius animam pertransibit gladius.“ Alii quidem Sancti passi sunt pro Christo in carne; Beata vero Dei Genitrix in ea parte sui passa est, quae impassibilis et immortalis habetur, i. e. in anima vel mente: idcirco ut verum fatear, plus quam martyr fuit, quia spiritualiter et atrocius passa est, dum passionis Christi gladium in anima sua sustinuit. Constat namque quia plus omnibus dilexit, et ideo et plus doluit, in tantum ut animam ejus totam pertransiret, ac possideret, vis doloris ad testimonium ejus dilectionis. Ejus nimirum dilectio morte fortior extitit, quia mortem Christi suam fecit . . . Ambrosius super Lucam cap. 2: „Ipsa namque fugientibus Apostolis ante Crucem stabat, et piis spectabat oculis Filii vulnera, quia spectabat non pignoris mortem sed mundi salutem. Aut fortasse, quia cognoverat per Filii mortem mundi redemptionem, aula regalis putabat sua morte publico muneri aliquid addituram. Sed ipse Jesus, qui factus est sicut homo sine adjutorio inter mortuos liber, suscepit quidem Matris affectum; non quaesivit ad omnium redemptionem hominis auxilium.“ S. Bernardus: „Vere tuam o Beata Virgo animam gladius pertransivit; alioquin nonnisi eam pertransiens carnem Filii penetraret. Et quidem,

pro Krista: Maria Panna však trpěla pro Krista, ale zároveň s Kristem a v Kristu, a na kříži Kristově, trpěla ku podobnosti Kristovu za spásu celého světa ¹⁾).

Trpěla Panna Maria s Kristem Pánem a v Kristu za nás. Při nížádném mučenníkovi toho nebylo, neboť s Kristem Pánem oni netrpěli, ale v Ném byla útěcha jejich a síla. Panna Maria však doznávala v Kristu Pánu, a v jeho útrapách vrchole mučennictví svého, a při všech těch nevýslovných bolestech stála a trpěla jako ovečka tiše s dokonávajícím Beránkem Božím, anižby by byla úst svých otevřela!

Arnošt toto rozjímaje volá: „O podivuhodná Panno blaho-slavená ve své milostivosti k nám! Abys vykoupila otroky vydáváš Syna svého!“ ²⁾).

XV.

Maria Panna jest Matka naše.

O Panence nejsvětější víme: že jest vlastní matkou Syna Božího, a to větším právem nežli jsou matky pozemské vlastními matkami synů a dcer svých, tak že ona s větším právem mohla a může říci, a bude moci říci Synu Božímu až do věčnosti: „Syn můj jsi ty“, nežli matka pozemská o svých synech a dcerách říci může: Synové moji jste vy, a dcery mé!

Neméně víme o Matce Boží, a to z nepřetržité stálé tradice, že ona nikolivěk nepodlehla kletbě, kteráž byla vyrčena v ráji nad ženou Evou: „Rozmnožím bídy tvé a početí tvá: v bolesti roditi budeš děti, a pod mocí muže budeš,

posteaquam emisit spiritum ille omnium quidem, sed Tuus specialiter Jesus, ipsius plane non attigit crudelis lancea (quae nec mortuo parcens, cui nocere non poterat, latus aperuit) sed Tuam utique animam pertransivit. Tuam igitur animam pertransivit. Ipsius anima nimirum ibi non erat, sed tua plane avelli nequibat, ut plus quam martyrem merito praedicemus.“

¹⁾ Mariale. Cap. 138. Merito . . . Maria inter Martyres primatum tenet, quia caeteri post Christum et pro Christo passi sunt; Maria vero et pro Christo et cum Christo et in Christo et in cruce Christi et pro totius mundi salute in similitudinem Christi passa est.

²⁾ Mariale. Cap. 138. O mira circa nos, Beata Virgo! tuae pietatis dignatio! O inaestimabilis dilectio charitatis! Ut servos redimeres, Filium tradidisti.

a on panovati bude nad tebou.“ Gen. 3, 16. Panna Maria počala z Ducha sv. a počavši neměla nižádných obtíží z těhotenství svého. Ona také porodila Jedináčka svého bez bolesti, ano netoliko bez bolesti, ale v radosti porodila. Při ní nebylo tak, jako při Evě: „Eva žalostněla, Panna Maria jásala; Eva nosila slze v životě, Panna Maria radost; a to pro tu příčinu, že hříšníka porodila Eva, Panna Maria ale nevinného. Matka lidského pokolení přinášela trest na svět, Rodička Boží však přinesla světa spásu. Původkyní hříchu byla Eva, původkyní zásluhy Maria. Eva nám uškodila, neboť nás usmrtila, Maria nám prospěla, neboť nás oživila. Eva nás zranila, Maria uzdravila ¹⁾).

Toto učení vyznává také Arnošt, když dí: „O porodu Panny Marie všichni víme: že zrodila Spasitele věků bez bolesti ²⁾).

My také víme, jakých radostí Panenka nejsvětější zažila, když Jedináčka svého porodila, když porodivši zaslechla nebeské zpěvy ku cti a slávě Dítěte, jež nevýslovně milovala. Víme o těch radostech, a tušíme, jaké as byly při Panenské Máteři, ale vystihnouti a vypraviti, toho nikolivěk nedovedeme. My také víme: že byla Matka Boží sladkostmi nevypravitelnými naplněna, když Synáčka svého přikájela, a Boha svého, k němuž hořela žárem lásky, jako nikdo z nebešťanů; my víme, že tuto její lásku rozhojňovala láska Božského dítěte jejího. Byloť dítě její již v životě jejím sebevědomé, duše jeho byla vědoucností všech věcí, znalostí nebes a země, a pravdami všemi naplněna. Ono znalo Matku svou ihned, naslouchalo lichotivým, láskyplným slovům jejím, a opětovalo Máteři své lásku za lásku. My víme dále, že dítě Ježíš nejenom všecko vědělo, ale také podle duše Božskou podstatu tváří v tvář vidělo, že bylo dítětem nejsvětějším, nejlaskavějším, nejdobrotivějším, za všecko, což bylo obdrželo od Panny nejsvětější, nejvděčnějším. Nikdy nebylo na nejsvětějším Dítěti jejím

¹⁾ S. Aug. Serm. 48. de Sanctis, qui est II. de Annunt. „Praecisum est in ea. illud Hevae infelicitatis elogium, quo dicitur: In dolore paries filios tuos: quia ista in laetitia Dominum peperit. Heva enim luxit, ista exultavit. Heva lacrymas, Maria gaudium in ventre portavit: quia illa lacrymas, Maria Gaudium in ventre portavit: quia illa peccatorem, ista edidit innocentem. Mater generis nostri poenam intulit mundo. Auctrix peccati Heva, auctrix meriti Maria. Heva occidendo obfuit, Maria vivificando profuit. Illa percussit, ista sanavit.

²⁾ De partu quidem Virginis omnes scimus, quod peperit sine dolore Salvatore saeculorum. Mariale. Cap. 87.

ani té nejskrovnější skvrny. Byloť všechno půvabné na něm, slíčné a krásné, všechny ctnosti v nejdokonalejším souladu.

Čím déle žila Panna přesevatá se Synáčkem svým, Synem to svým a Otce věčného, tím více hořela její láska k Němu. Byla tedy Matka Boží připoutána ku Synu svému láskou takovou, jako matka nižádná ku dítěti svému; bylať ona bezměrna.

Tohoto Syna svého zrodila s radostí nevýslovnou. Bůh stvořil a uspůsobil Marii Pannu a vdechl v ni dechnutí života, a učiněna jest Panna v duši živou, kterážto konala mužně a připravovala snažně obnovu světovou. Avšak nebylo dobře, aby byla samotna: učinil jí Bůh pomoc podobnou jí; učiněn jest jí totiž Bůh její pomocí, její nadějí, kteráž ovšem směřovala ku vykoupení a obnově světa. V ráji bylo jinak. Učiněn jest nejprve Adam podle obrazu a podobenství Božího, a pak teprv Eva z kosti žebra jeho; při obnově však, kterouž měl na mysli Bůh, učiněna nejprve Panna, a pak z ní učiněn jest Syn Boží podle člověčenství. „Stvořil Hospodin novou věc na zemi, žena obklíčí muže.“ Jerem. 31, 22. Panenka Maria obklíčila v životě svém muže dokonalého, Pána Ježíše, a porodila ho nejprve světu podle těla, s radostí nevýslovnou ¹⁾.

Na hoře Kalvárské obětovala však téhož syna v proudy slz Bohu Otci nebeskému, jako i On se obětoval za nás Otci svému, aby nás usmířil s Ním a uvedl nás v rodinu Jeho. Tehdáž rodila Panenka Maria Matka Boží nás, a to v bolestech nevypravitelných. Přišlať hodina její, jako přišla

¹⁾ Mariale. Cap. 87. „Disposuit, et ornavit et creavit in ea (terra) hominem ad imaginem et similitudinem suam: et quia non erat bonum, hominem esse solum, creavit ei ex ipso adjutorium simile sibi: Eccl. 7. Hic enim omnino mutato ordine creavit Deus novum super terram, qui formavit hominem i. e. Mariam de limo terrae et spiravit in faciem suam spiraculum vitae, et facta est Virgo in animam viventem. Sed quia non erat bonum, foeminam esse solam: fecit ei Deus suus adjutorium simile sibi: factus quippe est ei Deus suus in adjutorium spei suae, quae utique erat de hominis redemptione et mundi renovatione. Fit igitur nova Virgo, et novus homo, et omnis ornatus eorum, de die est et in fieri usque ad diem novissimum; quo coeli cardines solventur et elementa ignis calore tabescent, et tunc novos coelos et novam terram exspectamus. II. P. 3. Fuit itaque verè novum super terram, quando mulier circumdedit gremio uteri sui virum perfectum sapientia et virtute D. J. Chr., quem prius carne peperit mundo, sed post modum ipsum Christum totum in membris suis cum multo sermone lacrymarum, quia totum Virgo concepit et totum peperit . . .“

jest hodina Syna jejího. Na ní se plnilo v plné míře, co řekl Pán Ježíš: „Žena, když rodí, zármutek má, nebo přišla hodina její 16, 21. Ale žena, když rodí v bolestech, nebývá bez pomoci: nebývá samotna. Naše Panovnice však Bohorodička Maria byla na hoře Kalvárské opuštěna, jako byl opuštěn umírající její Syn. I jí týkala se slova, jež byl vyslovil Pán Ježíš při poslední večeři: „Aj přichází hodina, a již přišla, že se rozprchnete jedenkaždý k svému, a mne samého opustíte: ale nejsem sám, ale Otec se mnou jest.“ Jan 16, 32. Byla opuštěna Panovnice naše v téže době, kdež ztrácejíc jednorozeného Syna svého měla se státi matkou naší. O ní mají místo slova Isaiáše proroka: „Ta, kteráž počala, když se blíží ku porodu, ano jí bolí, křičí v bolestech svých.“ Is. 26, 17. O kdož vypraví její ouzkosti a bolesti? Na kříži viděla Synáčka svého dokonávajícího, a vnitřnosti její lítostí nad ním se hnuly a srdce pukalo! Jak Matičko přesvatá, když měl vzíti takový konec Syn Tvůj, nač bylo, počítí a poroditi Jeho? Dvojí láska válčila v ní: Nevýslovná láska ku Synu ubohému, ode všech opuštěnému, vždyť byla Jeho Matka, a jaká Matka; a láska k těm, za něž byl vydán Její Syn od Otce nebeského, aby žádný, kdož věří v Něj, nezahynul, ale měl život věčný. Matička sv. byla sjednána s vůlí Páně, ona volila a ráda a ochotně volila, což bylo od věčnosti od trojjediného Boha ustanoveno, a což byla zajisté i od svého Synáčka nejednou slyšela, že jest Jemu trpěti a tak vjíti do slávy své. Matička Boží svolila a ráda a ochotně svolila, aby Syn Její, Její smích a její radost, byl obětován a to za hříchy světa celého, volila býti Matkou osiřelou a Matkou sedmiboolestnou, aby mohla býti Matkou nás všech. Avšak srdce její hořem pukalo ¹⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. 87. Joann. 13. dicitur: „Sciens Jesus, quia venit hora ejus.“ Joann. 16. „Mulier, cum parit tristitiam habet, quia venit hora ejus.“ Haec ergo erat hora Jesu, haec fuit hora Mariae, quia simul uterque parturiens peperit. Unde Is. 66. Numquid parturiet terra in die una, aut parietur gens simul? Hoc pertinet ad Christum, nam caro et terra fuit: de qua dicitur Job. 9. „Terra data est in manus impii,“ et quod sequitur „quoniam parturivit et peperit Sion filios suos. Hoc pertinere videtur ad Mariam. Non dicit „Filium,“ sed „filios,“ nam de partu Filii secundum carnem canimus: „Dum paris et gaudes, cantant coeli agmina laudes!“ De parturitione filiorum secundum Spiritum dicitur Is. 26. „Sicut, quae concepit, cum appropinquavit ad partum, dolens clamavit in doloribus suis. O quan-

Toto rozjímaje Arnošt, takto volá ku Matce Boží: „O blahoslavená Matko, a Panno! My jsme tvoji synové bolesti ¹⁾, nebo-li Benjaminové, Benonii.

V pravdě jsme „Benonii“ Matky Páně, a synové bolesti! Při poslední večeři řekl Kristus Pán k apoštolům svým: „Vy jste moji přátelé, učiníte-li, co já prikazuji Vám.“ Jan 15, 14. Po svém z mrtvých vstání ale jmenuje Apoštoly bratřími svými: „Jdi k bratřím praví ku Marii Magdaléně, a pověz jim: Vstupuji k otci svému a k Otci Vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu.“ Jan 20, 17. Mluvil takto Syn Jednorozený Otce nebeského apoštolům svým, a o apoštolech svých, nazýváje je přátely a bratřími, a v nich nazval takto přede vším ty, kdož budou ve jménu Jeho a na Jeho místě vykonávati úřad Jeho vykupitelský; a tak jsou biskupové a kněží přede všemi přátely Páně, konají-li a zachovávají-li řeč Jeho, jsou přede všemi Jeho bratřími. Slovem tímto odevzdává Pán Ježíš přede všemi, biskupy a kněze své drahé Matičce, aby volila býti jejich matkou, anť je učinil Její Syn bratřími svými. Učinil Kristus Pán biskupy a kněze bratřími svými před svým utrpením, a jmenoval je bratřími po svém z mrtvých vstání, odevzdal je však Máteři své v nejbolestnějších okamžích, jako odkaz svůj právě k ní o Janovi Miláčkovi: „Hle Syn tvůj.“ Nemaje náš milý, umírající Vykupitel ničehož více na světě, anť i o roucho oloupili Jej katané, biskupům a kněžím odevzdává přede všemi Panenskou Matku svou, učiniv je takto přede všemi syny jejími.

Tou příčinou můžeme říci, že jsou kněží a biskupové přede všemi, Benonii dolorosae Matris Dei, čili synové bolesti bolestné Matky Boží, ač jsou byli syny jejími učiněni všichni, za něž umíral Její Syn, a za něž spolu s ním se ona ukládala v hrob.

tis doloribus cruciabatur,angebatur, et torquebatur Spiritus Virginis Matris nostrae in illis diebus! Quomodo putas, dolens clamavit in doloribus, in orationibus suis? Si sic futurum erat, quid fuit necesse concipere? Quomodo putas, collidebantur et colluctabantur parvuli in utero ejus, i. e. amor naturalis, quem habebat ad Filium naturalem, et amor spiritualis, quem habebat ad filios suos spirituales etc.

¹⁾ Mariale. Cap. 87. Vere Beata mater et innupta Virgo, nos sumus tui Benonii i. e. filii doloris tui.

Zrodila nás Matka Boží na hoře Kalvárské v bolestech nevýslovných, a jsme tedy synové bolesti.

Avšak k této bolesti přidružila se jiná. Jsouť zajisté mezi těmi, kteréž ona na hoře Kalvárské za syny přijala, i takoví, kteří do domu Otce nebeského nechtějí vejíti, anebo kteří rodinu Páně a její opustili a nechtějí se vrátiti. Přichází to s nimi až k porodu, ale není síly, aby se narodili. Mnohé ona vychovávala a živila, a hle nepřítel jí urval je. Odtud slova písma Božího: „Toto praví Hospodin: Hlas naříkání, žalosti a pláče slyšán jest na vysosti. Ráchel pláče synů svých, a nechce se potěšiti nad nimi, proto že jich není“. Jerem. 31, 15. A opět: „I ukázalo se znamení veliké na nebi: Žena oděná Sluncem, a měsíc pod nohama jejíma, na hlavě její koruna z dvannácti hvězd; a majíc v životě křičela pracujíc ku porodu, a trápila se, aby porodila“. Apoc. 12, 1. 2. ¹⁾.

Bolesti tedy, jež trpěla Matka Boží vidouc ukřižovanou Lásku svoji, sdružily se s bolestmi, jež na se brala přijímajíc za syny nás všechny, za něž Syn její umíral. A zdá se, jako by jí bylo odhaleno do budoucnosti všecko, což se díti bude na světě od těchto synů jí Umírajícím Synáčkem odevzdaných. Zdá se, jako by jí bylo odhaleno, jak budou mnozí, jež byla v popředí za syny přijala, rozrývati rodinu Syna Ježího, a tak i její na zemi, zdá se, jako by byla zvěděla o všechné vzpouře naproti církvi, o všech kacířstvích, o všech rozkolech, o všech nepravostech, a nevděku, o všech příhanách, o vší nenávisti naproti křesťanství, a naproti Jménu Syna svého, a naproti jménu svému, a to po všechny věky až do skonání, až bude naplněn počet vyvolených. Toto všecko se slušelo na matku krále mučenníků, aby i ona majíc míti s Ním korunu královny mučenníků, nesla také plnou mučennickou korunu. A tak dělila Matka Páně se Synáčkem svým na hoře Kalvárské všechny bolesti nad nevděkem lidí po všecken čas až do skonání, kde se s ní shledají všichni ti, kteříž ji milovali a milují a milovati budou,

¹⁾ Mariale. Cap. 87. „Adhuc addit Dominus dolorem dolori ejus: quia venerunt filii usque ad partum, et virtus non erat pariendi. Et si quos aliquando educavit et nutrit, inimicus consumit illos. Unde Jerem. 31.: „Vox in Rhama audita est, ploratus et ululatus multus: Rachel ploravit filios suos.“ Et Apoc. 12. „In utero habens clamat et cruciatur, ut pariat.“

podle toho co dí písmo: „Veseltež se s Jerusalemem, (t. j. s Marií všichni, kteříž ji milujete), a plesejte v něm všichni, kteříž jej milujete: radujte se s ním radostí všickni, kteříž kvílíte nad ním, abyste ssáli a nasyceni byli od prsou potěšení jeho; abyste došli a rozkošmi oplývali od všeliké slávy jeho“. Is. 66, 10. 11. ¹⁾).

Stala se Panna nejsvětější a Matka Boží Matkou naší na hoře Kalvárské v bolestech nevýslovných. Žalostněla s ní pro tvrdost lidskou nebesa i země. Je Matkou naší nejenom podle odkazu, ale také podle rozkazu Páně, neboť čteme: Tehdy uzřev Ježíš Matku, a učenníka tu stojícího, kteréhož miloval, dí Matce své: „Ženo, hle syn tvůj! Potom dí učenníkovi: Hle matka tvá! Jan 19, 26. 27. Tak řekl ovšem k Janovi Syn Boží, ale měl na mysli každého, kdož by byl budoucně učenníkem jeho: neboť ihned na to čteme v písmě: „A od této hodiny přijal ji učenník k sobě“. Jan 19, 27. ²⁾).

Stala se Matkou naší Panna Maria na hoře Kalvárské, a od této chvíle věrně plnila mateřské povinnosti k nám. Ona bdí nad námi nade všemi a v tom se podobá mořské hvězdě, kterážto stále trvá na místě svém, a jako hvězda tato nezapadá, ale stále hledí na zem veškeru; tak Matka Boží hledí na nás, a jako neustává svítiti hvězda mořská, neustává také laskavost Matky Boží k nám ³⁾), neboť miluje nás, nezapomínajíc na nás, neboť kde jest láska, tam jest také oko.

¹⁾ Mariale. Cap. 87. Sed cum natus fuerit in mundo, et totus emergerit ex utero, et completus fuerit numerus electorum: tunc non erit memor pressuræ propter gaudium, tunc adimplebitur illud, quod Isaias scribit c. 66, 10.: „Laetamini cum Jerusalem, i. e. cum Maria, omnes, qui diligitis eam etc.

²⁾ Mariale. Cap. 122. Ipsa autem non tantum praescriptum sed et mandatum habuit adoptandi a Principe, quando dictum est ei (Joann. 19.): Mulier ecce filius tuus! et ne putetur de solo Joanne hoc dictum sit, sed de omni discipulo Christi, in quo est gratia, statim sequitur: Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam Matrem et Custodem. Non dicit: Accepit eam Joannes, quod est proprium nomen unius personae, sed discipulus, quod est commune nomen ad omnem hominem, qui est discipulus Jesu Christi.

³⁾ Mariale. Cap. 8. „In Maria maternus numquam tepescit affectus, ut obliviscatur filiorum uteri sui. Semper enim licet in Altissimis habitat, tamen humilia respicit, quia ubi amor, ibi oculus, super custodiam jugiter stat totis noctibus.

A jak by se mohla zapomenouti nad námi, vždyť sobě nás draze koupila, za cenu Jednorozeného Syna svého! Jak by mohla zapomenouti na nás, vždyť jest ona Matkou tou nejlepší! Každá zajisté matka miluje, a ta, kteráž lepší jest, více miluje, a ta nejlepší nejvíce, jak by Matka Boží, nebeská Matka naše nemilovala nás? ¹⁾).

Voláme-li tedy k ní: „Ukaž, že jsi Matkou naší: *Monstra te esse Matrem*“, nikdy nadarmo volati nebudeme, avšak když bychom také se k ní měli, jako vděční synové její a dcery, a toho pamětlivi byli, co byla pro nás vystála ²⁾! Když bychom pamětlivi toho byli, kolikráte již byla nám své milosrdenství prokázala!

Nebeská Matka naše se podobá zrcadlu. Zrcadlo přijímá všech, kdož se k němu přiblížili, a tak činí i Panna Maria. Ona přijímá všechny, kdož se k ní byli utekli, malé i velké, dobré i zlé, neboť jest Matka milosrdenství, a láska její k nám jest nevýslovná. Ona nepatří na osobu, ať jest kdokoliv, jenž ji vyzývá, každému otvírá lůno pravdy, a podává prsu svého, všade ukazuje laskavost svoji mateřskou, a tak jest požeňná mezi ženami. Nikdy neodvrací tváři své od nuzného, a nedopouští, aby jí hledající za zády proklínali (Sir. 4, 5.). Avšak poněvadž ne všichni, kteříž jsou z Israele, jsou také pravými Israelity; tak také nejsou všichni, kteréž Matka Boží přítomné s mateřskou láskou přijímá, vesměs z těch, kteří ji budou ctíti až do konce. Spíše jsou mnozí, kteří se opovázlivě spoléhají na milosrdenství její mateřské, a tak v zátratu upadnou ³⁾. Zrcadlo ukazuje nám, jací jsme, ono žádnému nelahodí a nepochlebuje; Maria Panna jest však zrcadlem nejčistším, v němž shledáváme svatost její prevelikou, ale také preveliké vady a nedostatky své, jsouce jí nepodobni.

O přičiňujme se, abychom obraz nebeské Máteře své ve svou duši vryli, a jejího života následovali, pak budeme, kteří jsme byli syny jejími a dcerami dočasně, syny jejími a dcerami jejími věčně.

¹⁾ „Si omnis mater diligit, et quae melior est, magis diligit, et quae optima, maxime; constat, quod ipsa, cum sit peroptima prae omnibus matribus plus nos diligit, plus erga nos pietate movetur.“ Mariale. Cap. 122.

²⁾ Mariale. Cap. 87.

³⁾ Mariale. Cap. 86.

XVI.

Maria Panna jest vzor panen.

Panenství Panny Marie nemělo na světě nic sobě podobného. Bylať ona čistá čistotou, jížto ani ten nejskrovnější mráček nezatemnil, byla rájem, do něhož neměla přístupu nižádná myslénka nečistá, nižádné hnutí takové se jí nikdy nedoteklo, ba ani dotknouti nemohlo.

Tak není ovšem při nás. Myšlenky vniknou začasto náhle v nás, a hnutí rozličná čelící naproti čistotě svaté povstávají v nás zhusta, aniž bychom jich přivolávali, a vinu nesli, že povstávají. Nazývají se hnutími prvoprými u bohoslovců; pokud se k nim mysl a vůle nesklonila, nejsou nám k úrazu, ano když jsme je překonali, máme před Bohem zásluhu.

Hnutí prvoprva a myšlenky bezděčné kterékoliv, ať již jsou dobré o sobě anebo zlé, nejsou v moci naší; a tak i hnutí prvoprva, a myšlenky bezděčné naproti čistotě svaté nejsou v moci naší. V tom tedy, abychom neměli těch hnutí, a těch bezděčných myšlének, nemůžeme následovati Pannu nejsvětější, v nížto nebylo hnutí žádostivostných, ani žádostivosti.

Avšak ač nemůžeme ji následovati ve věcech, ježto nijakž nejsou v moci a ve vůli naší, můžeme a máme ji následovati v bedlivém bdění nad sebou, nad hnutími svými, nad smysly svými, nad myšlenkami svými; můžeme a máme ji následovati v užívání všech prostředků, jimiž se čistota svatá brání, střeží, zachovává, a rozhojňuje; neboť v těchto věcech jest Panna nejsvětější vzorem panen a paniců.

Panna nejsvětější jest vzorem panen, neboť vědouc o sobě, že jest klid v ní ustavičný, že v ní není nižádných bouří žádostivostných, ba ani skrovného věterku, jenž by ji odvracoval od panenské čistoty, přece střežila úzkostlivě na všech stranách sebe a užívala všeho, aby sebe, svou duši, a své tělo Bohu zachovala.

Panna Maria byla samoty milovna. Víme, že byla v domku Nazaretském uzavřena, když anjel s nebe jí poselství přinášel, bdělať nad sebou, ač věděla, že má ku stráži své anjela, jež, jak nám zvěstují ss. Otcové, viditelně spatřovala.

Nikdy nevycházela, leč když toho potřeba kázala, anebo láska k Bohu a ku bližnímu tak velela.

Byla Panna nejsvětější světu zevnímu, jenž ve zlém jest postaven, nepřístupna, ač člověčenstvo všecko více milovala, nežli nebešťané. Avšak o samotě pouhé byti, není dosti, aby člověk zlého se uchránil, nýbrž jest nevyhnutelno, aby sebe samého střežil před sebou: neboť následuje nás zajisté žádostivost naše i v samotu, a doráží na nás zhusta o sa notě silněji, nežli kdybychom ve hluku světském trvali. A proto jest nevyhnutelno, sebrati mysl svoji a k Bohu ji obrátiti, k cíli jedinému, k němuž pudí a vede nás přirozenost naše veškerá. Sebrati mysl svoji jest nevyhnutelno, a držeti otěže žádostí svých a myšlének svých, a je podřizovati vůli Toho, kterýž nás stvořil k obrazu a podobnosti svému. Budeme-li vládnouti nad sebou, budeme podobni vladaři Bohu, jemuž jsou podřízeny věci všechny. Světu zevnímu byla Maria nepřístupná, a trvající o samotě v Bohu trvala. Bůh byl předmětem jediným, jímž se ona zaměstnávala, jiné náklonnosti neměla a lásky, byla prosta všeho pozemského, duše její stále byla k Bohu obrácena, obcovala všechna v nebesích, ač na zemi bytovala jest ¹⁾).

V Bohu trvala Panna nejsvětější, a byla v modlitbách ustavična, ve dne i v noci se modlila lkáními nevypravitelnými, a anjelové slyšeli její volání, a Bůh je slyšel ²⁾).

Bytovala Panna Maria podle těla v Nazaretě pozemském, ale podle ducha bylo obcování její v nebeském Nazaretě, tam jest čelila, tam ve svých modlitbách stále zalétala ³⁾).

Panna Maria byla v modlitbách ustavičná, a zároveň jako včelka pracovitá. Jí se mohou přispůsobiti slova písma Božího: „V noci vstala.... přepásala silou bedra svá, a posilnila ramena svého.... ruku svou vztáhla k silným věcem.... a chleba zahál-

¹⁾ Mariale. Cap. 55.

²⁾ Mariale. Cap. 67. Maria creberrime in orationibus plorans, plorabat in nocte et lacrymae ejus in maxillis ejus; et quia gemituum inenarrabilem vocibus importunis omnes angelos claustris coelestis ipsumque regis cubiculum sine intermissione replebat.

³⁾ Mariale. Cap. 76.

živě nejedla“. Přísl. 31. ¹⁾). V Marii Panně byl v jedno spojen život rozjímavý a pracovitý. Ona byla Marií i Martou zároveň. S Marií stále byla u nohou věčného Boha, a s Martou byla pečlivá, činná a pracovitá. Pracovala ustavičně, aniž by byla přestala rozjímati, a rozjímalá, aniž byla v činném životě ustávala ²⁾).

Panna Maria byla pokorná. Bylať arci pokora Marie Magdaleny veliká, neboť ona smáčela slzami svými nohy Spasitelovy, ale neskonale větší byla pokora Pána Ježíše, který jsa Bůh-člověk umýval nohy apoštolů svých při poslední večeři. A této pokoře Páně se podobala, a podobá pokora nejsvětější Panny. Arnošt ji srovnává s kořenem. Vlastnost kořene jest v zemi se skrývati, v skrytě věrně působiti, a péči míti o zdar stromu celého. Tak to má také býti při všech pannách, a přede vším při pannách řeholních, i ony mají trvati v úkrytu, jako Panna blahoslavená, i ony se mají stříci veřejnosti, a milovati samotu. Mají v samotě dlíti, ale nikoliv v zahálce, alebrž v modlitbě a v práci. Kořen nikdy nezahálí, i v zimě, když se zdá, že by byl nečinný, neboť dychtivě ssaje do sebe, což byl vydal stromu v letě. A panenské konání takové není pouze jí samé k užítku, noprž slouží ku prospěchu celému pokolení lidskému. Kořen je ukryt, a nebaží po tom, aby byl viděn jako bylina anebo keř, aniž touží, aby viděl. A to jest ta pravá stydlivost panen, nehledati těšitele, leč jen Pána Ježíše; nikoho nemíti za miláčka, leč jen Jeho ³⁾).

Panna Maria byla pokorná a jest pokorná téměř jako Pán Ježíš sám. Pán Ježíš, král slávy, umýval nohy učenníkům svým,

¹⁾ Mariale. Cap. 76.

²⁾ Mariale. Cap. 90. Constat enim, B. V. utriusque vitae gratiam habuisse activae scilicet et contemplativae.

³⁾ Mariale. Cap. 44. Radicis proprium est, in terra semper abscondi, et in absconso fideliter operari, et pro totius arboris corpore sollicitari. Talis debet esse omnium virginum atque claustralium absconso, solitudo atque sollicitudo; sicut et Beatae V. fuit, fugere publicum, amare secretum, abscondi ab hominibus vacare Deo, sed non otari . . . Similiter cum radice: ipsa in hieme, quando nihil agere putatur, de terra haurit avide, quod in aestate effundit abunde. Sicut igitur radix pro tota arbore: ita Virgo pro toto genere humano sollicita extitit . . . Item radix nullam exterius consolationem quaerit, sicut faciunt herbae et arbustae, nec videri appetit nec videre. Et haec est vera virginis pudicitia, nullum praeter Jesum consolatorem quaerere; nullum praeter ipsum amatorem admittere.

a Matka Boží, jsouc královna nebeská, a panovnice světa, vyvolila sobě, činiti taktéž v domě Božím, neboť umývá denně nohy sluhů svých, neboť vládouc s Bohem omlouvá hříchy naše, a žádá nám na Bohu darů Jeho ¹⁾).

Panna Maria byla poslušná Bohu ve všem, a volila býtí Matkou Boží, ač jí zjeveno bylo i mučennictví její.

Panna Maria byla moudrá, opatrná a mlčenlivá, jakož víme z chování jejího s archanjelem Gabrielem a ze spovivosti slov, jež byla podle evangelia mluvila.

A tak jest viděti na Panence nejsvětější všechny vlastnosti, jichž by měla následovati jednakaždá Panna křesťanská. Ona byla: poddána, poslušná, uzavřena, bojácna, pokorná, zbožná, pilná a opatrná ²⁾).

V zrcadle života Mariánského měly by se panny křesťanské často shlížeti, a jí sobě zvoliti za vzor života panenského, neboť tím jest také skutečně. Vizme jenom, jak nám popisuje tento život sv. Ambrož, anť ku pannám takto dí: „Budiž před vámi jako na obraze zobrazeno panenství Mariánské, v němž se odráží jako blesk čistota, a způsob ctnosti veškery. Byla ona pannou podle těla i podle duše; srdcem pokorná, v slovech vážná, v myšlení opatrná. Byla skrovná v mluvení, často čítala (písmo Boží), v práci byla ustavičná, v řeči stydlivá, naděje své neměla v bohatství nejistém, ale v modlitbách nuzného. Bůh by řiditelem duše její, a člověk nikoliv. Ona nikoho neurážela, každému přála dobrého, před staršími povstala, rovným nezaviděla, chlouby se stranila Nic spurného nebylo v očích jejích, nic opovážlivého ve slovech, nic rozpustilého v činech. V jejím hlasu, ano v každém kroku a hnutí mírnost se stkvěla a počestnost. Vše bylo na ní vážné a spanilé, a jako vzor ctnosti všeliké. S. Ambros. lib. II. de Virg. ³⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. 132. Non minor, si audeo dicere, humilitas Matris ipsius; quae cum sit Regina coeli et mundi Domina, hoc tamen officium sibi elegit in Domo Dei, ut lavet pedes servorum suorum quotidie, quia cum Deo jam regnans nostra excusat clemens mala, et poscens cuncta bona.

²⁾ Mariale. Cap. 76. Subdita, clausa, timens, humilis, pia, sedula prudens.

³⁾ Mariale. Cap. 7.

XVII.

Panna Maria jest vzor panen řeholních.

Pán Ježíš nám ukázal cestu k nebesům slovy: „Chceš-li vjíti do života, plň přikázání“. Mat. 19, 17. Přikázání Boží plnití veskrze, a tak vůli Páně na zemi vykonávati, jest tolik: jako se ubírat k nebesům. Tato cesta jest všemu člověčenstvu vykázána a přikázána. Avšak náš Spasitel nám dal také na jevo, kterak bychom dokonaleji se mohli k nebesům dáti, neboť on pravil k člověku tomu, jenž se ho byl tázal: „Čeho by se mu ještě nedostávalo“, když byl ostržíhal přikázání Páně: „Chceš-li dokonalým býti, jdi prodej, co máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď následuj mne“. Mat. 19, 21. Poroučí tedy Spasitel nás ostržhati přikázání Páně, chceme-li vjíti do života, ale nikoliv nevelí, abychom všeho statku se vzdali, a dobrovolnou dokonalou chudobu sobě zvolili: toho on nevelí, alebrž pouze radí a v tom se zakládá evangelická rada dobrovolné chudoby, Kristus Pán velí, abychom šli za ním, chceme-li života dosíci: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, a vezmi kříž svůj a následuj mne“. Mat. 16, 24. Ale On nikoliv neporoučí, abychom své vůle svobodně se odřekli, plníce jinak ve všem vůli Boží, a ji závislou učinili pro Boha na lidech, pokud by nás vedli k dokonalejšímu životu. Spasitel nás velí nám, abychom čisti byli podle duše a podle těla, ale on nevelí, ale radí pouze po všechn čas života v panenství žíti. A tak máme jako odkaz Páně stran cesty k nebi, kteráž jest dokonalejší, nežli ta obyčejná, tři evangelické rady: Dokonalou chudobu, ustavičnou čistotu, a dokonalé poslušenství duchovního vrchního.

Tatáž ústa, která nám cestu k nebi prostředkem přikázání Božích ukázala, tatáž nám i radila cestu k dokonalosti radami evangelickými. Idealu tomuto odpovídala ihned skutečnost. Náleží tedy život řeholní k podstatě učení Páně, a k podstatě života církevního. Evangelickými radami v život uvedenými byl život anjelů s nebes na zem přenesen. Spasitel sám nás učil pokoře, učil nás poslušnosti dokonalé, učil nás ctíti chudobu, učil nás ctíti ustavičné panenství.

Avšak ideal tento měl vzor svůj již v panenské máteři Syna Božího, v jejížto panenství se zalíbilo Jemu ¹⁾). Panenka Maria nejenom v panenství žila, a v čistotě takové, kterážto neměla po Kristu Pánu sobě rovné, alebrž ona učinila slib ustavičného panenství, prvá z pohlaví svého ²⁾).

Tento svůj slib ustavičné čistoty ohlásila Matka Boží v tom nej památnějším okamžení života svého před archanjelem nebesům i národům: „Kterak se to stane, pravila, poněvadž muže nepoznávám“ ³⁾). Učinila jsem slib ustavičného panenství, náležím Bohu podle těla i podle duše, jsem Jeho dívkou, a žádám sobě zachovati, což jsem Jemu slíbila.

Zachovala čistotu svoji a panenství své Panna Maria, neporušené vezdy zůstalo přesvaté tělo její, neporušena byla vezdy duše její.

Přecistá Panna nám porodila jsouc ovečkou beze vší vady a beze vší ouhony Beránka Ježíše Krista. Ona byla v pravdě pomocí Jemu učiněnou, z ní měl on tělo, které za nás na kříži pnělo, ona nám Ho živila, napájela, opatrovala a nad ním bděla. Ona ho také za nás vydala, a tím měla účastenství ve vykoupení našem. Ona potřela v Pánu Ježíši hlavu hadu pekelnému, a tak se dobře dí o ní: že všemu světu mír s Bohem vyjednala ⁴⁾), a právem se zove Matkou milosti a milosrdenství ⁵⁾).

Avšak ona zejména sňala pohanění s pohlaví svého, neboť k ní bylo řečeno: „Požehnána ty mezi ženami“. Ona byla požehnána mezi ženami, poněvadž nepodléhala trestu Evě ohlášenému: Rozmnožím bídy tvé a početí tvá: v bolesti roditi budeš děti, a pod mocí muže budeš a on bude panovati nad tebou. Gen. 3, 16. Maria Panna nenáležela k ženám potřeným pro hřích v ráji spáchaný, neboť zprvu řekl Bůh k hadovi pekelnému, že ona sama potře jedovatou hlavu jemu. Panna Maria byla a jest druhou Evou, a matkou živých, Evou, kteráž všemu

¹⁾ Mariale. Cap. 86. Ipsa ex Virginitate placuit, ex humilitate concepit.

²⁾ Mariale. Cap. 58. „Prima inter mulieres florem voti virginalis promisit et emisit.

³⁾ Mariale. Cap. 59.

⁴⁾ Mariale. Cap. 50. „B. V. totius mundi reconciliationem obtinuit.“

⁵⁾ Mariale. Cap. 50. Maria est Mater gratiae et misericordiae.

člověčenstvu vymohla na Bohu vykoupení, a která vrátila pohlaví svému důstojnost jemu náležitou.

Ta příčina byla dosti mocna, aby poutala totéž pohlaví úctou a láskou k Panence přecisté, a kteráž je pobádala, aby jí tuto svojí lásku na jevo dala dokonalým následováním jejího života.

Ona byla jejich vzorem ustavičným panenstvím, a slibem ustavičné čistoty, tak že nížádného času po Kristu Pánu nebylo, kdež by se byly četné panny křesťanské byly nezavázaly slibem ustavičné čistoty, a to ihned za času přesvatého života Matky Páně na zemi, až po tento věk. V písmě sv. čteme, že, když vojsko Faraonovo pronásledovalo Israelity tou cestou v moři, již byl vysušil Hospodin, tak že byla po obou stranách cesty voda jako zeď (Exod. 14, 22.), vrátily se vody a pohltily vojsko. Po zázraku tomto zpíval Mojžíš a synové israelští píseň díků. A i Maria, prorokyně, sestra Aronova, vzala buben do rukou svých, a vyšly všechny ženy za ní s bubny, a se sbory zpívajících (Exod. 15, 20.). Panenka Maria byla v tom podobna Marii, sestře Aronově. I ona jest vzala do ruky buben, aby sebe Pánu Bohu, jako, oběť díků, obětovala, slibivši Jemu na vždy panenství své, s ní a po ní vyšly panny s bubny, aby i ony předzpěvovaly Hospodinu Bohu zpěvy, aby i ony se Bohu oddaly a věčným panenstvím se zaslíbily Jemu ¹⁾.

Tou měrou se naplnilo na Panně nejsvětější, což byl prorok o ní pověděl: „Stála královna tobě po pravici v oděvu pozlaceném: ozdobená rozličností. Ž. 44, 10. Jednat' ovšem žalm tento o mesiáši Kristu Pánu a o církvi veškeré, ale dobře lze vykládati jej duchovně o Panně Marii ²⁾. Praví se o ní, že stojí, kdežto se dí o jejího Synu: „Sed' na pravici mé“. Avšak o tomtéž Pánu Ježíši dí umírající svatý Štěpán, že stojí: „On pak jsa pln Ducha svatého, pohleděv do nebe, užíval slávy Boží, a Ježíše stojícího na pravici Boží“. I řekl: „Až uvidím nebesa otevřená, a Syna člověka stojícího na pravici Boží“. Act. 7, 55. A tak možno říci i o Marii Panně, královně ne-

¹⁾ Mariale. Cap. 135.

²⁾ Mariale. Cap. 126.

beské, že sedí na pravici Syna svého ¹⁾. Sedí na pravici Syna svého královna nebeská, a kralujíc s Ním, na věky stojí při něm, jako Syn její stojí při Otci.

Panna nejsvětější kraluje na nebi spolu se Synem svým, ale královnami slují také všechny ty panny, ježto ji v životě dokonale následovaly, zaslíbivše se Bohu ustavičným panenstvím. Vždyť pak čteme v tomtéž žalmu 44, 15. 16. „Přivedeny budou králi panny za ní: příbuzné její přivedeny budou tobě. Přivedeny budou s radostí.... do chrámu králova“.

Příbuzné Panny nejsvětější budou přivedeny do velechrámu nebeského, t. j. ty, kteréž byly jí příbuzné životem svým Pánu Bohu se zaslíbivše.

Budou uvedeny do velechrámu nebeského a tam budou za předzpěvem vůdkyně své, Panny nejsvětější, zpívati Bohu píseň, jako před věky ženy na poušti za předzpěvem Marie, sestry Aronovy. Budou zpívati ve velechrámu nebeském písně chvalné o panenství, a Bohu díky vzdávati: že je sobě zasnoubil na zemi. Budou zpívati píseň novou, a kromě nich nikdo nebude moci zpívati jí. „Zpívali jako píseň novou před trůnem a před čtyřmi zvířaty a před starci, a žádný nemohl se naučiti té písni, jediné těch sto čtyřiceti a čtyři tisíce, kteří jsou koupeni ze země. Toť jsou ti, kteří s ženami nejsou poskvrnění; neboť paniceové jsou. Ti následují Beránka, kamžkoli jde“. Apoc. 14, 3. 4.

Budou tedy panny Bohu se zaslíbivše, a byvše následovnicemi Panny Marie na zemi, ji také následovati na nebi, budou s ní spejeny na způsob zvláštní, a přede všemi budou družkami jejími.

Panna nejsvětější jest vzorem panen řeholních v chudobě. O ní se vypravuje, kterak i dary přinesené od mudrců z východu ihned chudým rozdala. A jak by byla také svatá Panna mohla lnouti ku zboží časnému, anť sobě nejlepší stránku vyvolila, a na zemi jsouc obcování své v nebesích měla? Tím

¹⁾ Mariale. 126. Arnošt u své lásce útlé ku Panně svaté dí: „Ita et de Regina mea verum, quod legitur Nehem. 2. dicit Nehemias ipse: Dixit mihi rex et Regina, quae sedebat juxta eum.“

způsobem má panna řeholní svůj vzor v Panně přesvaté, a zároveň může býti radostí naplněna: že i ona je zcela chudičká, nemajíc nic svého, ani roucha, jež nosí na těle svém. Můžeť se radovati, že živa jest se svatou Pannou, neboť i na nebi bude míti s ní odplatu, neskonale bohatství nesmírného Boha samého.

Matička Boží byla vzorem řeholních panen v poslušnosti, neboť ona žila v Bohu, myslila, mluvila a jednala jak chtěl Bůh. Vyslovlala: „Aj dívka Páně staniž mi se podle slova tvého“, a podle toho slova stále svůj život zařizovala. Byla poslušna ku podobenství Synáčka svého až k smrti, a doprovázela ho jako tichá ovečka, úst svých neotevrouc, aby sobě stěžovala, až ku kříži, a i tam stála s puklým srdcem, aniž by byla žalovala Bohu na veliká bezpráví, jež se dějí Synu jejímu. Byla sjednána plně s vůlí Páně, která jí byla při zvěstování archanjelem zjevena, a trpěla tiše v poslušnosti své.

Byla vzorem Panenka nejsvětější řeholným pannám všem v ustavičném panenství, v chudobě a poslušnosti, ale také v osamotnělosti. Panna klášterní žije v klauzuře. Klášter jest její všechen svět. Když byla řeholní sliby Pánu Bohu učinila, zaslíbila se také klášteru svému. Fortna se za ní zavřela, aby nikdy více jí volno nebylo, opustiti útulek svůj. Panna Maria nežila ovšem v klášteře, ač se dobře může říci, že by byla ochotně tak učinila, kdyby v tom byla vůle Boží; avšak v osamotnělosti žila, neboť v Bohu žila. I tehdy, když pracovala, i když ve společnosti lidí byla, byla uzavřena Bohu jedinému, v Něm byla ponořena, nerozdělená, ale Bohu všechna náležející, jako by lidí nebylo, a světa nebylo, ač nebylo nikoho, jenž by byl po Kristu Pánu tak všele miloval člověčenstvo jako ona.

A tak byla Panna svatá vzorem panen klášterních. Ji tedy následovati, jest zajisté dobrou a šlechetnou jeptiškou býti. Ona je vzorem jejich ve slibech řeholních, vzorem v klauzuře, vzorem v mlčenlivosti, vzorem ve zbožnosti, vzorem v pevné víře, v nádeji a lásce.

Klášterní panny jsou také předmětem zvláštní lásky Panny Marie. Ony jsou jako užší rodinou její, kdežto širá církev jest její rodinou velikou, její makrokosmos, rodina řeholní však jest jako její mikrokosmos (svět v malém).

A poněvadž jest řeholním pannám tak blízka Panna nej-světější, vylévá na ně i lásku svoji, i sladkost svoji, i mír svůj i pokoj svůj, a proto jest šlechetná panna řeholní již zde šťastná a blažená, a žije v naději, že uzří Pannu všech panen na nebi aby spolu s ní zapěla díky Bohu, že ji mezi tisíci vyvolil, aby směla býti dědictvím Páně na zemi.

XVIII.

Panna Maria, vzor matek.

Arnošt dí, jakož již bylo dotčeno: že byla Panna Maria zasnoubena muži, aby měla účastenství ve všech stavech, jsouc pannou neporušenou, i zasnoubenou, aby se měly k ní rovnou důvěrou stavy všechny; dí: že byla zasnoubenou, aby odstranila příhanu od žen, ať by žily ve stavu panenském, anebo v manželství, a aby byla zvána blahoslavenou mezi ženami všemi ¹⁾).

Byla Panna Maria zasnoubena přede vším celé Trojici nejsvětější, poněvadž byla její paměť nerozlučně spojena s Otcem, její rozum a vědoucnost se Synem, její vůle s Duchem svatým ²⁾), podle toho co dí písmo: „A já Jan viděl jsem město svaté, Jerusalém nový, sstupující s nebe od Boha, připravený jako nevěstu okrášlenou muži svému“. Apoc. 21, 2.

Arnošt dí, že Matka sv.: byla trojjedinnému Bohu nerozlučně zasnoubena, a to za příčinou tou: že nebylo možná, aby se kdy od Něho oddělila přesvatá duše její, anť byla nehřešna. I při nás se děje zasnoubení s Trojicí sv., kdykoliv býváme ospravedlněni, neboť tu bývá pravdou, co řekl Pán náš při poslední večeři. „Miluje-li mne kdo, řeč mou zachovávatí bude, a Otec můj bude jej milovati, a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme“. Jan 14, 23.; avšak toto zasnoubení, ač čelí o sobě k nerozlučitelnosti, jelikož dává Bůh dary své pro věčnost, není nikoliv nerozlučitelné, ježto není člověka, jenž by mohl říci

¹⁾ Mariale. Cap. 131.

²⁾ Mariale. Cap. 131. „Maria . . . desponsata primo quidem toti Trinitati; quoniam memoria ejus Patri, Intelligentia Filio, voluntas spiritui sancto inseparabiliter est conjuncta.“

o sobě, že setrvá až do konce. Byla Maria Panna zasnoubena zvláště Bohu Otci, neboť Jednorozený Syn Jeho, bylť i Synem jejím. Byla zasnoubena Synu Božímu, a proto sluje v písni Šalomounově nejednou i nevěstou Páně i sestrou ¹⁾.

Bohu byla Panna nejsvětější nerozlučně zasnoubena, neboť již zde na tomto světě nebylo možná, aby hřešila, a tak svazek s Bohem učiněný zrušila. Ona však byla i sv. Josefovi zasnoubena. Dříve nežli se událo zasnoubení toto, učinila z vnuknutí Ducha Božího slib panenství ustavičného, a za puzením téhož Ducha sv., a za rozkazem svolila v zasnoubení se sv. Josefem, dobře vědouc, že Duch Boží, jenž ji byl volal ku věcem dokonalejším, nebude volati ku méně dokonalým; dobře vědouc: že Ten, kterýž neporušeny zachoval tři mládence v peci ohnivé, dosti mocen jest, aby i v zasnoubení zachoval ji bez porušení. Manželství toto bylo vzorem manželství křesťanského. Byloť ono netoliko znamením spojení Krista Pána s církví, neporušeného s neporušenou církví, alebrž ono jím bylo v pravdě a skutečně. Bylo manželství toto nevýslovně blažené, a to proto, poněvadž vzor panen, Panenka nejsvětější, byla zasnoubena, a sv. Josef, jemuž nebylo podobného na zemi. Zasnoubení toto bylo posvěceno a vyvýšeno, neboť z neporušené Panny narodil se Syn Boha Nejvyššího, a neporušený ženich sv. Panny stal se pěstounem jeho ²⁾.

Svatá Panna jest vzorem křesťanských manželů; přede vším však vzorem křesťanských matek. Milovalať ona své dítětko převelice, ale v lásce její nebylo nic nedokonalého. Její láska nebyla smyslná, ale přirozená ³⁾, a na této přirozené lásce byla zbudována láska,

¹⁾ Mariale. Cap. 131. Desponsata et primo quidem toti Trinitati; quoniam memoria ejus Patri, Intelligentia Filio, voluntas Spiritui s. inseparabiliter est unita. Apoc. 25, 2. . . . Secundo per appropriationem copulavit sibi Deus Pater, quoniam cum ea voluit habere Filium communem . . . Fuit in tertio quaedam copula maritalis spiritualiter inter ipsam et Filium Dei, sicut testatur ille liber Cantici Canticorum. Unde toties illam simul vocat sororem et sponsam.

²⁾ Mariale. Cap. 131.

³⁾ Mariale. Cap. 99. „Naturalis dico non carnalis; nam ille sonat in vitium et evacuabitur, nec omnino erat in virgine; iste veram demonstrat naturam et manebit in patria.“

kteroužto hořela, jako Matka Boží k Synu Božímu. Takovou láskou nemůže ovšem nížádná matka na celém širém světě milovati dítku svého, neboť k tomu by i ona musela býti Matkou Boží, a dítko její Jednorozený Syn Boží. Ale ona může v lásce míti děti své, jako matka křesťanka. Dítka její jsou dítkami bolesti Marie Panny, jsou přijaty na křtu svatém do rodiny Boží. A o tomto ví předobře jednakaždá Matka křesťanská. Za vzorem matky Boží má tedy i ona své dítka milovati, jako dítka jí Bohem svěřené, jako dítka Trojice svaté.

Panna Maria měla úzkostlivou péči o děťátko své, dříve již než bylo narozeno. Není ani možno vylíčiti, kterak se vynasnažila, aby Synu Božímu ve svém životě příjemný stánek učinila a lůžko příjemné. Za jedno byla od Boha dary a milostmi hojnými obdařena, posvěcena a okrášlena, za druhé stále rostla v milostech sobě propůjčených, a tak bylo lůžko života jejího příjemné Synu Božímu. Vtělený Bůh sám ji velebí, když praví: „Všecka jsi krásná přítelkyně má, a poskvřny není na tobě“. Duše Panenky Marie, a tělo její byly co nejúžeji spojeny s Kristem Pánem. Matka Boží živila vtěleného Boha krví svou, přesvatá duše její stále okrašlovala stánek Jeho. Obě duše i Panenky Marie i lidská duše Spasitelova, byly jsou spojeny v jedno. K jednomu cíli se braly, oslaviti Otce v nebesích, jednoho žádaly t. j. spásy pokolení lidského. O jak sladké bylo objetí Pána Ježíše v životě Jeho Máteře! Nic vznešenějšího, nic sladšího, nic krásnějšího, nic drahocennějšího nedá se mysliti nad lůžko Pána Ježíše v Marii Panně ¹⁾.

A to zajisté jest příkladem matkám křesťanským, aby i ony jsouce ve stavu požehnaném, všeho se střezily, což by mohlo býti ouhonou počatému dítěti.

O Panence Marii pravila ona žena, jejížto památka v církvi vezdy bude jmenována: „Blahoslavený život, kterýž tebe nosil“. O kým by o každé matce křesťanské, a ku kaž-

¹⁾ Mariale. Cap. 100. O vere pretiosa et speciosa textura, atque dulcis mixtura bonorum! ut illae beatissimae animae Jesu scilicet et Mariae pro salute mundi sollicitae mutuis contorquebantur affectibus, sua communicabant secreta, cogitationes aperiebant et omnia faciebant communia. O quam beati amplexus, quam dulce secretum, quam desideratum et desiderabile osculum! Nescio, si aliquid creatum altius, pulchrius, dulcius atque pretiosis cogitari valeat isto operimento lectuli hujus.

dému synu matky křesťanské se mohlo říci, aspoň svým způsobem: Blahoslavený život, kterýž tebe nosil! Kým by i o každé matce křesťanské se mohlo říci: že ve stavu požehnaném zvláště toho pilná byla, aby ve stavu posvěcující milosti setrvala, a všech naruživostí se střežila!

Když porodila Panna Maria svého Jednorozenného Syna, viděla před sebou nejenom dítě své, a vším právem své, ale také, svého vtěleného Boha. V tajemství toto nejenom věřila svatá Panna, ale ona je znala, jako by na své oči je viděla. Jí nebylo možná, pochybovati o tom, neboť je na sobě zkusila. Zkusila na sobě zázrak neposkvrněného početí, zkusila na sobě zázrak narození Spasitelova bez úrazu těla svého, slyšela při narození Jeho radostné zpěvy anjelů. Měla před sebou dítě neobyčejné, zázračné, sebevědomé, vědoucností všelikou naplněné, které rozumělo lásce Panenské Matky své, a odplacovalo vděčně lásku její láskou svojí.

Toto již dává na jevo, jakou as vroucností Matka Boží vinula k sobě novorozenátko své.

Matka Boží věděla: že dítě její jest také Stvořitel její a Vykupitel, a proto ji poutala k němu také vděčnost nevypravitelná.

O zajisté, že s ochotou nevýslovnou, a s láskou nevypravitelnou se podávala svému Děťátku za živitelku. Nikdo nebyl v jeskyni, v níž Matka Boží porodila, Roditelce ku pomoci; nikdo také nebyl Matce Boží k ruce v obsluhování Dítěte jejího. Kojné neměla nižádné, netoliko proto, že byla Panna chuda, ale chudá pro dobrovolnou chudobu, alebrž i za tou příčinou, že se neslušelo, aby přikájen byl vtělený Syn Boží kojnou, kteráž byla dědičným hříchem poskvrněna, ale Panenskou Matkou, z jejíž neposkvrněné krve byl počat, a v životě jejím živen¹⁾.

Panenská Matka Boží obstarávala Děťátko své sama s láskou Matky Boží hodnou a dokonalou. Ona nad ním jako věrná ovečka bděla, starostlivě ošetřovala, do Egypta s velikou

¹⁾ Mariale. Cap. 133. Non habuit nutricem, nec decebat, nec obstetricem, quia non indigebat. Unde enim haberet nutricem ad Filium nutriendum, cujus manus non praevaleret invenire agnum pro filio ad offerendum. De ejusdem nimirum substantia nutrirí voluit natus ex utero, de cujus substantia in utero natus alebatur.

útrpností odnášela, v Nazaretě obstarávala, v Jerusalemě s velikou úzkostí po tři dni hledala, a když začal vyučovati, všude následovala. Radovala se Panenská Matka, vidouc, že zástupcové se hrnou k Synu jejímu, a zkormoutila se v duši své patříc, kterak právě ti o bezživotí Jeho usilují, kteří vedle úřadu svého, a znalosti písem Božích, měli lid vésti ku zaslíbenému Spasiteli.

Panenská Matka Boží trvala stále při Synu svém. Přátelé Jeho opustili Ho, lid, jenž před nedávnem volal: „Hosanna Synu Davidovu“, volá: „Ukřižuj Ho. Všecko se od Pána Ježíše odvrací, jediná Matka Jeho plná žele Ho následuje, a s láskou nevýslovnou, a s útrpností nemění na horu Kalvářskou vstupuje. Jestli Pán Ježíš její „Všecko“, Její Poklad, Její Láska, Její Vykupitel, Její Stvořitel, a Její Syn. Vložili na ramena Jeho potupný kříž, když Ho byli za zločince vyhlásili, jako zločince na horu Kalvářskou vlékli, na kříž přibili, a jako zločince druhu nejhoršího uprostřed dvou lotrů ukřižovali. Panenská Matka však se zná k Synu svému, za zločince vyhlášenému, potupnému a zohavenému, a hledí na Něho očima svýma, utrpení plnýma, stojí jako věrná a statná Matka, kteráž jsouc sjednána s vůlí Boží dává s Otcem nebeským za nás Jednorozeného Syna svého. A tak i o ní se smí svým způsobem říci: že tak milovala svět, že Syna svého Jednorozeného dala, aby žádný, kdož věří v Něho nezahynul, ale měl život věčný.

O kým by v této lásce následovaly Panenskou Matku Boží Matky křesťanské! Kým by i ony s podobnou pečlivostí své dítky ošetřovaly, a podle vůle Páně vychovávaly! Kým by pečovaly o to, aby synové jejich a dcery byli věrní Bohu, a nebeské Matce své. Kým by bedlivě se staraly, aby byly děti jejich pravými a upřímnými křesťany. Takovým způsobem bude zajisté i o to postaráno, aby byly spokojeny na zemi, a aby se shledaly s Matkou svou nebeskou na nebi.

XIX.

Panna Maria, vzor vdov.

Panna Maria jest nejenom vzorem panen, manželek a matek křesťanských, alebrž i vdov, a také sirotek.

Pravdu-li má jedna stará tradice, ztratila Matka Boží již jako útlá dívenka otce svého i Matku svou. Bylo jí tehdež as

jedenácte let. Dobou tou byla vychovávána při chrámu Jerusalemském, na blízku svatyně svatých.

Když jí bylo as čtrnácte let, byla zasnoubena sv. Josefovi. Ten byl dle vůle Páně pěstounem Pána Ježíše, opatrovníkem jejím, a svědkem svatosti její, a neporušeného panenství jejího.

Není nám ovšem známo, kdy se sv. Josef na věčnost odebral, odchází v náručí Toho, jehož byl na světě pěstounem; ale to víme na jisto, že svatého Josefa nebylo na světě, když přišla hodina smrti Páně, a když mělo naplněno býti: že srdce Panenky Marie pronikne meč.

Byla vdovou Panenka nejsvětější, ale opuštěna nebyla. Měla Syna, nade všechny syny. Konečně i toho ztratila.

Když její Synáček se ubíral do města Naim, a přišel ku bráně města, nesen byl mrtvý ven, syn jediný matky své, a ta byla vdova (Luk. 7, 11. seq.), a s ní šel zástup veliký. Kteroužto když užírl Pán, jsa k ní milosrdenstvím hnut, řekl: Neplačiž! A přistoupiv dotekl se mar. I řekl: Mládenče, tobě pravím, vstaň. I posadil se ten, jenž byl mrtvý a počal mluvit.

Od těch dob, a před těmi dobami na tisíce vdov doprovázelo syny své ku hrobu, a nikdy nechyběli as ti, kteří nad hořem jejich byli hnutí milosrdenstvím, které arci nebylo takové, jako milosrdenství Páně, aniž mohlo vrátiti vdovám jedináčky jejich.

I Panna Maria doprovázela Jediného Syna svého, ovšem ne ihned ku hrobu, ale ku bolestnému lůžku jeho na kříži. Nešla sama arci, šel s ní zástup veliký, ale nikoliv s útrpností k ní, nýbrž aby přivolal smrt na Jedináčka jejího. A přece by byla zasloužila Panenská Matka, aby nad ní hořem i skály pukaly.

Opuštěná Matka Panenská dostoupila spolu se Synem svým hory Kalvárské. Všechno utrpení Synovo trpěla spolu s sebou. Kolik krůpějí téci viděla s ran Páně, tolik příčin měla ku nesmírným bolestem svým.

Přibili na kříž Jedináčka jejího, a tam byl rozdělen. Jedna část Jeho, duše, spojená osobně s Božstvím do pekel sestoupila, druhá část, tělo také s Božstvím spojené na kříži viselo, a konečně v skrovném průvodu v zahradě Getsemanské po-

Teď byla Panenka svatá zcela osiřelá. Bylať ona a Ježíš jako duše jedna, a srdce jedno, a to oddělila od sebe smrt trpká. Duše Ježíšova se oddělila, a tak bylo, jako by se byla odloučila lepší část Panny Marie. Stál Syn její na kříži silou Božství, ale zlomen pro slabost lidskou; Maria Panna však stála pod křížem s přirozeností lidskou, ale zlomena silou lásky Boží ¹⁾.

Zlomena byla Panna Maria silou lásky Boží, když uložili jejího Jedináčka v hrob, a otvor k hrobu kamenem uzavřeli. O jak ráda by se byla tam též uložila, kdyby v tom byla vůle Páně, toužebně volajíc slovy písně Šalomounovy: „Táhniž mne“ (Cant. 1, 3.). Táhníž mne k sobě, Miláčku duše mé, a dej, ať duše má spojí se s duší tvou!

Osiřelá Matka Páně vrátila se do Jerusáléma, do domu Jana Miláčka. Mělať v něm arci syna, ale přijatého, nikoliv Jednorozeného Synáčka svého.

Smutněla Matička přesvatá v Bohu, až když třetího dne ona první z mrtvých vstalého Syna svého spatřila, a nebem a zemí, kůry anjelskými a lidmi potěšena byla: „Vesel se a jásej, královno nebeská, přimlouvá jí církev Boží, neboť Ten, jehož poroditi jsi zasloužila, vstal jest, jakož řekl: „Alleluja“.

Čtyřiceti dní měla Matka Páně Syna svého po z mrtvých vstání na zemi. Na to však rozžehnav se s ní a s apoštoly, odebral se na nebesa.

Takto osiřela Matka Boží úplně. Čistý ženich její byl v nebi, a Jedináček její byl v nebi. Ona jediná zůstala na zemi.

Od hory Olivetské, odkudž její Syn na nebesa vstupoval, navrátila se Matka Boží zpět. Byla všechna dívkou Páně do vůle Jeho odevzdanou. Vůle Jeho byla však, aby na světě po- byla sobě ještě, až by vypršela hodina její, a Matka Boží neodpírala, alebrž opětovala: „Aj dívka Páně, staniž mi se podle slova svého. Byla vůle Tvá, Jednorozený

¹⁾ Cap. 57. Cum enim non esset in Maria et Jesu nisi cor unum et anima una, sic hinc oportet intelligi, ut separat amara mors, quatenus recedente anima Jesu, et animae quoque Mariae potior portio recedere . . . Stetit igitur ille in cruce virtute Divinitatis, sed confractus est infirmitate humanitatis. Stetit illa in converso juxta crucem per naturam humanitatis, sed divisa est et confracta per virtutem divinae charitatis.

Synu Boha Otce a můj, abych počala z Ducha svatého, a já se ochotně vůli Tvé podrobila; byla vůle Tvá, abych Tebe krále králů v Betlémském chlévě porodila; bylo mi arci líto: že nesmírný Bůh se rodí ve chlévě, ale vůle tvá byla vůle má; byla vůle Tvá, abych Tě tři a třiceti let ošetřovala, a já jsem tak s radostí nevymluvnou činila. Byla vůle Tvá, Jednorozený Synu, Boha Otce a můj, abych patřila na přehrozné umučení Tvé, abych patřila na příhany Tobě od nevděčných lidí činěné, a na hoře a lítost nebes a země nad Tebou; a já ochotně s Tebou, Synáčku můj trpěla. Jest vůle Tvá také, abych na zemi zůstala: Nuže! Ať dívka Páně, staniž mi se podle slova Tvého!

Navrátila se osiřelá Matka Boží do domu Jana Miláčka, a jakož od své mladosti v Bohu žila, o Bohu myslila, mluvila, rozjímala, pracovala, a ty, ježto jí blízcí byli vzdělávala, tak žila i nyní.

Žila v modlitbách, v práci, v díkůčinění a rozjímání. Rozjímalať zajisté všecken život svůj od doby nejprvnější, a vzdávala díky Bohu, za všechny dary obdržené, za své neporušené početí, za milosti ihned v životě Matky Anny sobě propůjčené, za zvláštní ochranu anjelů, — a díků jejich nebylo konce.

Díky její, možno-li, staly se vroucnějšími, když se jala rozjímati dobu, v kteréžto obdržela poselství s nebes, aby svolila býti matkou Boží. Všecko co se dělo s ní, rozjímala Matka Boží osiřelá. Všecko osvícování s nebes k ní přišlé, všechny sladkosti zažité vstupovaly na mysl její. V duchu putovala, jako na novo, přes hory s chvátáním, aby navštívila Alžbětu, a se tam jako služka jsouc Matkou Boží pokořila, v duchu opětovala díky své Pánu ve velebném: „Magnificat anima mea Dominum, (Velebí duše má Hospodina), obsažené. V duchu svém opětovala všechny prosby, všechny díky, všechnu chválu, kteroužto láskou zanícená vtělenému Bohu v životě svém vzdávala. V duchu svém opětovala pouť z Nazareta do Betléma, a s lítostí velikou sobě vzpomínala: že přišel tamtéž vtělený Bůh do svého, ale svoji že ho nepřijali, se žalem velikým rozjímala, že král slávy neměl přístřeší v Betlémských domech, ale v chlévě naroditi se musel. Země se zapomenula nad králem

slávy, ale nebesa nikoliv! Anjelové zvěstují pastýřům narození Jeho, prozpěvují Jemu chválu, a zázračná hvězda přivádí mudrce od Východu. Osirelá Matička Boží vzpomíná na toto všecko, a vzdává díky Otci nebeskému, že Jednorozeného Syna svého a jejího takto oslavil. V duchu koná Matka Boží outěk do Egypta, a přivínuje starostlivě k sobě děťátko své, tulíc se k němu a líbajíc je. V duchu koná Matka Boží pouť do Jerusaléma, a vzpomíná sobě s těžkým srdcem, že Synáčka svého po tři dni marně hledala, a raduje se, že ho našla. Nic není, nač by byla Matka Boží ze života Pána Ježíše zapomenula. Všickni dnové, jež byla s Ním žila, jsou jako před očima jejíma. Shrnuje dny tyto v roky, a každý rok má své příjemné rozjímání, své modlitby, své díkučinění. Prosila osirelá, Matička přesvatá, Boha, děkovala Jemu, chválila Ho v jednom choru, a anjelové Boží jí odpovídali: Svatý, Svatý, Svatý ¹⁾).

Avšak vrcholem všeho rozjímání jejího bylo utrpení Páně. Bylať ona nejlepší z matek, a milovala jako nejlepší z matek. Byla však netoliko nejlepší z matek, ale také zároveň Matka Boží. Její lásce k Synu Božímu se nerovnála a rovnati nemůže žádná láska mateřská, a proto byla i bolest její nad utrpením Páně nade všechny bolesti, jež kdy vytrpěly matky pozemské. Útrapy Páně byly denním rozjímáním Panny Marie. Ona navštěvovala místa, kde byl trýzněn její Syn, kde byl jat, kudy k soudu veden, kde posmíván, uplván, bičován, trním korunován, navštěvovala místo, kde byl ukřižován, a kde dotrpěl, a kde byl pohřben. Na to se vrátila plná žele, aby rozjímala o na nebe vstoupení Syna svého, o Jeho slávě na nebi, a roz-

¹⁾ Mariale. Cap. 110. Cum enim Maria recogitabat annos suos in multitudine gloriae conscientiae suae, non erat numerus adolescentularum, i. e. affectionum et devotionum, quas concipiebat, et gratiarum actionum; sed cum ad illos triginta tres annos veniebat, qui fuerunt inter diem incarnationis, et diem passionis Filii sui, ibi sistebat: in quolibet anno faciebat stationem, et quaelibet statio suam habebat meditationem, et quaelibet meditatio suam devotionem, quasi in alio choro respondentem sibi, et sic secundum triginta tres annos, quibus cum Filio suo conversata est, triginta tres erant adolescentulae, i. e. meditationes jucundae in choro uno, et triginta tres devotiones et gratiarum actiones in choro altero. Seraphim autem duo tenebant chorum et cantabant: Sanctus, Sanctus, Sanctus etc.

toužila se po Nĕm, jenž byl a jest láskou její, srdcem jejím, pŭlkou duše její, a částkou nejvzácnější těla jejího ¹⁾).

Rozjímalá tedy Panna nejsvětější po na nebe vstoupení Páně denně o všech darech Páně, jež byla obdržela; přede vším ale o útrapách Jednorozeného Syna svého, o Jeho trnové koruně, o svých žalostech, ale také o svých radostech. O sladkostech, jež byla okoušela, a o bolestech, jež v Bohu svém statečně snášela; o velikém snížení Syna svého, ale také o vykoupení, jež byl dokonal, a o veliké slávě, kteréž požívá na nebi.

Rozjímalá přesvatá Panna o veškerém životě svém: o kráse a svatosti duše své a těla svého, již byla zachovala ze života matky své. Rozjímalá o ctnostech, darech a milodarech, jimiž ji obmyslil Duch sv., rozjímalá o vykoupení a nápravě všeho světa a pokolení lidského. Rozjímalá o požehnaném Synu svém, o Jeho početí, narození, obcování, utrpení, smrti, z mrtvých vstání a na nebe vstoupení. Konečně rozjímalá i o své vlastní slávě, kteráž ji, jakož věděla, na jisto očekávala ²⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. 57. „Quil dulcius, quidve sapidius ad ruminandum palato sano et amoroso, quam coram mentis oculis depingere sibi Mariam: deinde volvere atque revolvere animo, quibus affectibus, quibus excessibus, quibus ebullitionibus angebatur, cruciabatur quotidie, ut dicit Hieronymus: Locum passionis considerans, visitans, loca apparitionis contemplans; locum ascensionis visitans; ipsum ascendentem commemorans; ipsum in dextera Patris sedentem prospiciens, Filium suum, Unigenitum suum, Amorem suum totum, Cor suum, dimidium animae suae, portionem dignissimam Carnis suae.“

²⁾ Cap. 97. Depinge modo ante oculos mentis Mariam post ascensionem Filii et missionem Spiritus s. in cubili suo meditantem, et omnes annos suos in amaritudine animae, sed et in multitudine gloriae recogitantem; et vide, si cogitare aut aestimare aut capere homo mortalis sufficiat, quanta fuerit in illa beatissima conscientia gloria. Primo ex testimonio, quod perhibebat ei de illa admirabili et incredibili pulchritudine et sanctitate mentis et corporis, quam ex utero matris jugiter custodiret. Secundo de illa magna multitudine virtutum, donorum atque charismatum, quibus eam Spiritus s. superveniendo repleverat. Tertio de totius universitatis reparatione et generis humani redemptione . . . Quarto de illo benedicto Filio suo, quem cum Deo Patre communem habuerat, conceptionem, nativitatem, conversationem, praedicationem, passionem, mortem, resurrectionem, ascensionem viderat, audierat et suis sanctissimis manibus ad litteram contrectaverat. Quinto de illa inaestimabili excellentia gloriae, quam sibi in coelis jam praeeparatam viderat.

Tyto všechny věci, o nichž nejsvětější Panna v osiřelosti své rozjímal, všechna láskou vděčností k Bohu naplněná; na mysli máje Arnošt, jme se velebiti a chváliti osiřelou Rodičku Boží: „Raduj se, Maria Panno, neboť jsi se pro svou převelikou krásu přede všemi velikomocnému králi zalíbila! Raduj se, Maria Panno, kterážto jsi plnost všech milostí od krále králů obdržela! Raduj se, Maria Panno, neboť jsi krále králů démantem těla svého v životě svém korunovala. Raduj se, Panno Maria, kteráž jsi zasloužila, býti Matkou Boží, panovnicí světa, a královnou nebeskou. Raduj se, Panno Maria, neboť jsi připravila spásu všech, a slávu nebeskou¹⁾).

Jmenuje zde svaté paměti arcibiskup Arnošt patero radostí Marianských, aby těšil Panenku nejsvětější v její sirobě, jakoby říci chtěl: Nermuť se Matko Boží, ale raději potěš sebe upomínkou na veliké milosti, jimiž tě obdařil Bůh. Ty toužíš a voláš Syna svého, a žádáš, abys byla u Něho, neboť v nebi bylo vezdy srdce Tvé, a Láska Tvá, a teď tam dlí oddělený od tebe Synáček tvůj! Ale netruchli! Hodina tvá se blíží. Za nedlouho budeš u Něho!

Žila tedy Matka Boží ve své sirobě všechna Bohu, a také všechna apoštolům a církvi celé. Spojovalať, jako vezdy, rozjímavý život se životem v práci a konání. K ní brali útočiště apoštolové ve všech tihotách života, ona byla jejich silou a jejich

¹⁾ Mariale. Cap. 97. Gaude Maria Virgo, quae sola sine exemplo per summam pulchritudinem summo Regi singulariter placuisti. Gaude M. V., quae gratiarum omnium plenitudinem a Rege regum inaestimabiliter suscepisti. Gaude M. V., quae Regem regum in tuo utero carnis diademate inefabiliter coronasti. Gaude M. V., quae Mater Dei, mundi Domina, coelique Regina nominari et esse feliciter meruisti. Gaude M. V., quae salutem omnium et coeli gloriam sapientissime procurasti. Těmto radostem Panny Marie, jak tvrdí Arnošt, odpovídá pět částek pozdravení anjelského, a pět Marianských slavností. Radosti první odpovídá slavnost neposkvrněného početí, a slova: „Zdrávas Maria.“ Druhé odpovídá slavnost narození P. M., a slova: „Milosti plná.“ Třetí odpovídá slavnost zvěstování P. M. a slova: „Pán s tebou.“ Čtvrté slavnost na nebevzetí, a slova: „Požehnána ty mezi ženami.“ Páté „slavnost svíček“ a slova: „Požehnaný plod života tvého.“ Slavnost svíček bude zajisté slavena na nebi, až se stanou všichni vyvolení nebešťany, a budou vtrženi ku Kristu Pánu do oblak.

útěchou. A takto žijíc sv. Panna dává příklad všem vdovám, a všem sirotkům, kdeby i oni měli hledati útěchu a pomoc ve svízelných svých.

XX.

Panna Maria na nebe vzatá.

Žila Panenka Maria po nanebevstoupení Synáčka svého v stálých upomínkách na Něho, rozjímajíc o radostech, jichž byla zažila v Něm, a o žalostech, jež okusila při hrozném umučení Jeho.

Můžeť se ovšem tvrditi, že u vytržení svém při rozjímáních Synáčka svého vídala, ale to nebylo vidění tváří v tvář, alebrž pouze rozumové poznávání, a to jí zajisté podávalo útěchy nemalé.

Také jisto jest, že milého Syna svého ve svátosti oltární přijímala, a odtud sladkosti okoušela, jakých nižádný svatý a nižádná světica z oltáře nevážila, neboť nikdo v takové svatosti nepřijímal těla Božího a krve, kromě Krista Pána při poslední večeři, a s takovou vroucností, jako Panna Nejsvětější. Avšak na oltáři nejsvětějším jest zakryt Pán Ježíš, a byl také zakryt Matce Boží, viděla jako my způsoby těla a krve Páně, a nikoliv Ježíše svého, tak jak jest byl před utrpením, a jak jest byl ve slávě své po z mrtvých vstání.

Neměla Matka Boží Syna svého, odešel od ní na nebe, a odnesl láskyplné srdce její s sebou. Neboť kde láska jest, tam dlí také srdce naše. Matka Boží osiřela, ale od té doby svatou touhou po Synu svém hořela, a žár této touhy rostl každým okamžikem víc a více. Ona milovala ovšem Boha nade všechno, a Syna svého. Přes to však přese všechno rozhojňovaly se plameny této lásky denně, neboť denně byla navštěvována žářem osvěcování Božího. Tatáž zajisté, kterážto byla všecka naplněna Duchem Božím, byla také všecka rozplameněna láskou k Bohu, a žár ten neustával nikolivěk, ale trval ve vzrůstu napořád. Tato láska a tento žár ji táhl k místům, kde trpěl Věčného Otce věčný Syn, a všade rozjímajíc sotrpně vzpomínala na Synáčka svého, až dospěla z hory Olivetské přes horu Kalvářskou opět na horu Olivetskou a u místa stanula, kde pohřbili Jedináčka jejího, a tak žářem lásky své dohořela, a konečně obdržela, po

čem přesvatá duše její toužila, uzřelať tvář Syna svého, po němž stále toužila ¹⁾).

Uzřela Syna svého Matka Boží ihned, a spatřila Boha tváří tvář ihned, jak mile duše její s tělem se rozloučila, neboť o tom nelze pochybovati, anť podle katolického článku víry jisto jest, že duše těch, kdož v milosti Boží umírají, a jsou plně očištěny od pokut, ježby za hříchy trpěti měly, ihned Boha tváří v tvář vidí ²⁾).

Uzřela Matička sv. Syna svého, ihned jak mile usnula. Usnula, neboť její smrt nebyla tak smrtí jako usnutím, anť bez bolesti umírala.

Avšak my věříme netoliko, že Panna Maria bez bolesti se s tělem rozloučila, ale také že byla i s tělem na nebe vzata.

Byla na nebe vzata Matka Boží podle těla, nikoliv však beze smrti. Tak by byl Adam odešel na nebe, kdyby byl nezhřešil, ješto by byl beze smrti podle těla proměněn a na nebe vzat. Panenka Maria však zemřela ku podobenství Synovu, ač nebyla dědičným hříchem poskvrněna, aniž měla na sobě jiné následky dědičného hříchu, kromě trpitelnosti.

Že byla Panna Maria podle těla na nebe vzata, jest učením rozptýlené církve Boží, neboť na světě celém se hlásá článek tento, a není ani jediného v pravdě katolického místa, kdežby se takto nevěřilo. Souzvuk tento o nanebevzetí Panny Marie není snad od včerejška, ale od pradávna. Nižádný není s to naznačiti doby, v níž by tohoto učení v církvi nebylo. Jak daleko

¹⁾ Mariale. Cap. 20. Ubi sublatus est sponsus, cor Virginis secum tulit, et ex tunc timore et desiderio languere coepit. Unde Jeronymus: Quantis putas post ascensionem Filii eadem Virgo Mater doloribus affliciebatur? quo amore cruciabatur? Puto quod quidquid humanae virtutis est, cogitare non sufficit. Nam etsi diligebat ex toto corde Christum, novis tamen inflammabatur quotidie praesens absensque desideriorum affectibus; et tanto quidem validius, quanto divinis illustrabatur visitationibus interius. Quam nimirum totam Spiritus s. gratia repleverat: totam divinus amor incanduerat; ita ut in ea nihil esset, quod mundanus violaret affectus, sed ardor continuus, et perfusi amoris ebrietas. Fortassis igitur prae nimio amore in loco, quo Filius ejus ac Dominus sepultus dicitur, eam habitasse credimus . . . Idcirco tandem Mater Virgo super choros Angelorum est elevata, ut possit speciem vultumque videre, quem amaverat, quem ex toto cordis desiderio concupierat.

²⁾ Cardinalis Prosper Lambertini: „De Festis“ D. n. J. Chr. et B. V. Romae 1751. pag. 495.

písemné památky sáhají, vezdy mluví o článku tomto, jako o věci, kterážto byla vezdy věřena. Nikdy také nebylo doby, aby byl v církvi katolické článek tento zapírán, ač byly v dávných dobách někteří, kteří poněkud o něm na váhách jsou byli.

Od nepamětných dob byl také slaven v církvi den nanebevzetí Panny Marie v tom rozumu, že jest i podle těla na nebe vzata. Na tento den slaví i věřící i biskupové a kněží na světě širém památku, že jest Rodička svatá i podle duše i podle těla na nebi oslavena.

Tisíce oltářů a chrámů na světě širém hlásají: Panna Maria jest i podle těla na nebe vzata.

Kněží a biskupové hlásají nanebevzetí P. M., hlásají tak oltáře a chrámové, hlásají tak zpěvy katolického lidu od východu slunce až na západ, hlásá tak liturgie, čili bohoslužba katolická.

Hlásá takto i pravoslavná církev na Východě, neboť v tom jest s námi za jedno. O kým by milá sv. Rodička za oddělenou tuto církev orodovala, a jí navrátila ovčinci Synáčka svého, který jest jen jediný, jako jest on pastýř náš jediný, a náměstek Jeho na zemi jediný. Kýmžby Matka Boží usmířila s ní Syna svého pro ty chvály, jimiž byla velebena od ss. otců církve Východní, kýmžby ho usmířila pro ty chvály, jimiž se ctí, velebí a slaví na Východě, na Rusi, a v krajinách Bulharských a Srbských. Kýmžby Matka čistého milování usmířila Východ se Západem, bylo by to vítězstvím civilisace křesťanské, a sloužilo by ku míru a ku pokoji národů. Úrady Páně jsou nevystižitelné. Nám zbývá pouze prositi a žádati Boha na přímluvu Rodičky nejsvětější.

Pravoslavná církev světí nanebevzetí P. M., a hlásá, že drží ten článek víry, že byla M. P. podle těla na nebe vzata; z dávné tradice. Tak zajisté čteme ve velkém breviři církve Východní. Ano synoda Jerusalemská zřejmě vyslovuje (r. 1672), že byla Panna Maria podle těla na nebe vzata ¹⁾.

I můžeme tedy dobře říci: že v učení tomto se sjednává pravoslavná církev s katolickou církví.

S tímto souvisí předobře jisté a neklamné přesvědčení, že toho nikdy nebude, a až do skonání nebude, aby církev Boží jinak o Matce Boží věřila, a jinak hlá-

¹⁾ Viz pojednání v časopisu „Zeitschrift für kath. Theologie.“ Innsbruck. 1880. Herrmann Jürgens. S. J.

sala, a jinak den usnutí jejího slavila: než že byla ona i s tělem na nebe vzata. Ano já vyslovuji tuto naději: že v čase blízkém bude učení toto prohlášeno za článek katolické víry. Toužilof již na sněmu Vatikanském v r. 1870 více jak 200 biskupů za prohlášení článku tohoto zvláštní předlohou, ve které čteme: že Maria Panna pro zásluhy Spasitele Krista Ježíše zvláštní vítězství nad nepřítelkyní smrtí urychleným z mrtvých vstáním ku podobenství Syna svého slavila: jakož vítězila nad hříchem dědičným skrze neposkvrněné početí, a nad žádostivostí panenským mateřstvím svým).

A zajisté že jsou články víry o vítězství Panny Marie nade hříchem, a nad žádostivostí v těsné spojbě s na nebe vzetím jejím podle těla, neboť se slušelo, aby Matka Boží, kteráž potřela hlavu hadu pekelnému, a u vykoupení našem účastenství měla, také trojí toto vítězství plně a dokonale slavila nad hříchem, nad žádostivostí a nade smrtí.

Ale kdy vstala z mrtvých Matka Boží? O tom nemáme svědků a svědectví z tradice. Nejobecnější mínění jest: že se tak stalo třetího dne po jejím usnutí, aby i dobou prodlévání svého v hrobě připodobněna byla Synu svému.

Arnošt mluvě o na nebe vzetí Panny Marie dí: že prý Matka Boží žila na světě po na nebe vstoupení Páně jeden rok, a tolik dní, kolik se jich čítá od na nebe vstoupení Páně až do na nebe vzetí Panny Marie, a byla prý čtyřicátý den po svém usnutí vzkříšena. Ctihodný biskup se však nedovolává svědectví dějepisného, alebrž zprávy, již se dočetl v jedné knize, která jednala o životě svaté Alžběty. Zjevila prý se sv. Panna dotčené světici. Sv. Alžběta se s bázni a uctivostí tázala Madonny, v který den a v kterém roce by byla zemřela? Svatá Panna prý odpověděla: že trvala na světě po odchodu Syna svého na nebesa jeden plný rok, a tolik dní, kolik jich jest od na nebe vstoupení Páně až k té době, kde se slaví na nebe vzetí její. Byli prý apoštolé všichni při její smrti přítomni, a po smrti pochováli tělo její s úctou velikou, a tak že odešla ku Pánu Bohu

¹⁾ „Mariam Virginem intuitu meritorum Christi Jesu Salvatoris, sicut de peccato originali per immaculatam conceptionem et de concupiscentia per Virginalem Maternitatem, ita de ininica morte singularem triumphum retulisse per acceleratam ad similitudinem Filii sui Resurrectionem.“ Martin Concilii Vaticani documentorum Collectio. Ed. II. Paderborn 1873.

v ten den, v němž se světí její vzetí na nebe. Čtyřiceti dní na to prý vstala z mrtvých. Na nebe vzetí samo takto prý bylo sv. Alžbětě ukázáno. Byloť to právě na slavnost tuto. Svátá Alžběta byla churavá, a dlela na loži. Najednou byla u vytržení, a to v době, když byla mše sv. sloužena. U vytržení tomto viděla hrob, obklopený množstvím lidí, a v hrobě ženu a kolem ní množství anjelů veliké velmi. Žena v hrobě jsoucí vyzdvížena jest z hrobu a nesena k nebesům. Jí vstříc vyšel muž vele-slavný a velebný nade všechno pomýšlení. V pravici své držel kříž, a podle toho poznala sv. Alžběta, že jest to Spasitel. S Kristem Pánem přišlo anjelů množství. Tak jsou uvedli zpíva-jíce Pannu Marii do nebe. Na to se tázala sv. Alžběta anjela stálého to svého průvodce, co by vlastně vidění toto zname-nalo? I dostalo se jí odpovědi: že jí Bůh naznačuje, jak jest byla Panovnice naše podle duše i podle těla na nebe vzata ¹⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 125. „Hoc, quod B. Elizabethae olim revelatum fuit, audiamus In libro quippe vitae ejus legitur, quod cum B. V. more solito ei appareret, et illa eam cum timore et reverentia interrogaret, quo die et quo tempore obdormivit in Domino, respondit: Post ascensionem Domini permansi super terram anno integro, et tot diebus, quot sunt a die ascensionis usque ad diem, quo celebratur ascensio mea. Et affuerunt omnes Apostoli et cum magna reverentia corpus meum terrae mandaverunt: et sic quidem die, quo celebratur assumptio mea, migravi ad Dominum. Sed 40. die post illum, i. e. 9. Calend. Octobris resurrexi. Sic autem ostensa s. Elizabethae illa assumptio. In ipsa die festivitatis illius, cum ipsa Elizabeth diurna aegritudine languisset, hora Missae rapta est in extasin: et vidit in loco valde remoto sepulchrum multitudine circumfusum, et quasi speciem mulieris in eo, et circumstabat multitudo maxima Angelorum. Et post pusillum erecta est de sepulchro, et cum illa multitudine adstantium elevata est in sublime. Et ecce in occursum ejus venit vir de coelo super omnem aestimationem gloriosus; portans in dextera signum crucis, in quo vexillum apparuit, et intellexit, Dominum esse Salvatorem, et infinita multitudine Angelorum cum eo. Sicque eam cum magno concentu suscipientes alacriter in coelos evexerunt. Post modicum tempus interrogavit Elizabeth Angelum, cum quo saepissime loquebatur, quae esset haec visio? Qui respondit: Ostensum est tibi in hac visione, quomodo tam carne, quam spiritu Domina nostra in coelum assumpta est.“ V Martyrologiu Římském čteme na den 15. srpna. „Porro Dei Ecclesia in eam partem propensior videtur, ut una cum carne assumpta sit in coelum: nam in hujus diei celebritate illas sanctorum Patrum homilias legendas tradidit, quibus eadem de ejus Assumptione firmantur: quae quidem sententia cum plurimorum Theologorum auctoritate, tum etiam communi consensu fidelium jam recepta videtur. Quoniam autem tempore sanctissima Dei genitrix ex hac vita migravit, diversae

Běra zřetel k tradici, a k Otcům ss. praví blahoslavený biskup: „Avšak ss. Otcové, kteřížto ustanovili, aby slavnost tato se v církvi světla, neměli o tom jistoty, by ona (Maria Panna) byla podle těla na nebe vzata. Za tou příčinou slavili den jejího usnutí; a to zvali na nebe vzetí; neboť věřili na jisto: že byla i podle těla na nebe vzata¹⁾).

Vyznává tuto ctihodný Arnošt: že ss. Otcové světli na nebe vzetí Panny Marie tentýž den, jakož jsou světli den jejího usnutí. Oni věřili jednak, že Panna přesvatá zemřela, ale beze všeho také nepochybnou víru měli, že jest Matka Boží v nebi netoliko podle duše, ale také podle těla. Odtud vyznává Arnošt v Mariale svém na místech hojných: že byla Matka Boží na nebe vzata. Vizme jenom některé.

V kapitole V. srovnává dotčený biskup Matku Páně se sluncem podle ž. 88, 38.: „Trůn jeho bude (jako) slunce

feruntur sententiae. Eusebius in primis ejus ex hac vita transitum ponit a Christo Domino quadagesimo octavo, aitque: „Virgo, Jesu Christi Mater, ad Filium ad coelum assumitur, ut quidam fuisse sibi revelatum scribunt. Haec ille. Rursus ex alia quadam revelatione scribit s. Antoninus, In 3. parte tit. 19. cap. 11. in fine, post annum elapsam ab ascensione Filii et tot dies, quot intercurrent ab eo tempore usque ad XV. Augusti, eam esse defunctam, ac demum post alios quadraginta dies ab ejus obitu assumptam esse in coelum nono Kalendas Octobris. Ex hac sententia addita videntur ex Martyrologio Bedae, ea die haec verba: „Secunda Assumptio S. Virginis Mariae.“ De eadem haec Beletus Cap. 147. „Mulier, inquit, quaedam religiosissima, appellata Elizabeth, quae nunc etiam in vivis est, habitat in finibus Saxoniae. Lib. IV. cap. 1. sibi revelatam, quod circiter dies quadraginta assumptum fuerit corpus post assumptionem animae; de qua re opusculum quoddam composuit, sed non est in Romana Ecclesia comprobatum.“ Ex hac itaque aut simili revelatione alicui placuit ad Bedam adicere secundam Assumptionem ejusdem Virginis Mariae. Antoninus, dum de his agit, dicit, eam fuisse S. Elizabeth, filiam regis Hungariae, uxorem quondam Lanthgravii, quam Gregorius IX. retulit inter Sanctos; cujus tamen de ea re sententiam minus probari testatur, aitque: „Nec propterea detrahimus sanctitati ejus; quia non semper quae Sancti viderunt in spiritu, eadem ut Prophetæ viderunt, sed juxta suas mente conceptas imaginationes.“ Tak poznámka Baroniova v Martyrologiu Římském, šfeji však mluví o tomto předmětu v letopisech svých.

¹⁾ Sancti autem Patres, qui solemnitate ejus agi in Ecclesia statuerunt, nullam certitudinem corporalis ejus Assumptionis habuerunt. Ideoque diem Dormitionis ejus solemnem fecerunt; quam etiam Assumptionem appellaverunt; quia et Carne assumptam indubitanter crediderunt.“

před obličejem mým, a praví: Jako slunce, jak dí Basilius, nic jiného není, leč nádoba světla: tak i tělo Panny Marie v pravdě oslavena jest nádoba světla, a proto jest podivu hodné ano zázračné. Kdyby byla pouze duše Panny nejsvětější na nebe byla vstoupila, nic by v tom nebylo zázračného, neboť by se bylo tak dělo podle řádu Bohem stanoveného, vedle kterého sv. duše ihned po smrti těla k Bohu jde, aby ho viděla tvář v tvář. Duše jest podstata duchová. Jest-li že by byla pouze duše Panny Marie byla vešla do nebe, nebyl by to zázrak před obličejem anjelů, jakým bylo na nebe vzetí její. Nikdy by byli anjelové v ustrnutí svém, vidouce ji na nebesích, nevolali: „Která jest to? Nebylo by tudíž zázrakem aniž naproti všemu řádu, když by byla duše Marie Panny samotná na nebe byla vzata. Teď ale dí sv. Jan: „Ukázalo se znamení veliké na nebi, žena oděná Sluncem, měsíc pod nohama jejíma, a na hlavě její koruna dvanácti hvězd“. Apoc. 12, 1. Na zemi se praví: že se dějí zázrakové: když slepí vidí, chromí chodí, mrtví z mrtvých vstávají. Zázrakové tito jsou jimi, avšak, toliko na zemi, nikolivěk na nebi, nebo před obličejem anjelů, neboť se dějí začasto za službou jejich. Avšak: že země vstoupila na nebesa, že tělo bylo pohrouženo ve Světlo nepřístupitelné tak že se dí o Matce Boží, že byla oděna Sluncem, to jest zázrakem nebeským¹⁾.

Odtud dále dí Arnošt: „Jásá tedy Maria radostí nevyslovitelnou podle duše i podle těla ve vlastním Synu svém, se Synem vlastním, ale skrze Syna vlastního, jež v životě nosila, jehož porodila, jehož obstarávala, jehož živila Rodička Boží, tato služka Boží, Následovnice Boží. A o této přesvaté Panně se neopovažuji, jinak mysliti, jinak mluviti²⁾).

O na nebe vzetí Panny Marie, podle těla mluví Arnošt dále v kapitole 27. On jedná tamtéž o zázracích v řádu milosti, jako jest bylo obrácení Marie Magdaleny, o zázracích, jež se dějí ve fysické přírodě mocí Hospodinovou, jako když slepí

¹⁾ Mariale. Cap. 5.

²⁾ Mariale. Cap. 5. Laetatur ergo Maria laetitia inenarrabili anima et corpore in Filio propriae, cum Filio proprio, per Filium proprium, quem in utero gessit, quem genuit, quem fovit, quem aluit Dei genitrix, Dei ministratrix, Dei sequatrix, de qua quoniam aliter sentire non audeo, dicere non praesumo.

vidí a chromí chodí. Zovou se události takové zázraky, poněvadž se dějí naproti obyčejnému běhu přírodnímu. Před obličejem anjelů však sluje zázrakem událost, kteráž se stala naproti obyčejnému řádu nebo-li běhu slávy nebeské ¹⁾, jako, když byla přijata Panna Maria na nebe, a vyvýšena nad kůry anjelské.

Podobným způsobem i jinde píše a vyznává Arnošt: že byla Panna Maria nejenom podle duše ale také podle těla na nebe vzata. Avšak netoliko vyznává, že jest Matka Boží i podle těla na nebesích, alebrž podává i theologické důvody sladkého učení tohoto.

Důvodové tito jsou:

1. Kristus Pán miloval a ctil Matku svoji, jsa vděčnější, nežli všichni synové lidští. Jak by tedy byl mohl dopustiti, aby tělo Matky Jeho vzalo porušení a shnilo? Hniloba a červy jsou pohaněním přirozenosti lidské. Tělo Páně nevidělo porušení v hrobě, hniloba neměla na něm ničehož. Jak by tedy bylo lze přijati, že Matka Boží byla hnilobou uchváčena? Z těla Panny Marie vzal Kristus Pán tělo své, a tak lze poněkud říci, že tělo Pána Ježíše jest tělem Panny Marie, anť byl On krev z krve její a kost z kosti její, ač nelze tvrditi in rigore čili do přísná, že by tělo Páně bylo tělem Panny Marie, a tělo Panny Marie tělem Páně. Byloť zajisté tělo Kristovo jemu vlastní, tělo Marie Panny jí vlastní, avšak přes to přese všechno bylo tělo Jeho z těla Panenky Marie. Teď ale vstal Kristus Pán z mrtvých, aniž by bylo vzalo tělo Jeho porušení, vstoupil v těle na nebesa, a přenesl toto své tělo, jež vzal z Máteře své na nebesa, a tou měrou ctil přirozenost lidskou, a proto ctil tím spíše přirozenost mateřskou ²⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 27. *Miraculum tunc in conspectu hominum dicitur miraculum, quando aliquid fit contra solitum cursum inferioris naturae, ut quando coeci vident et claudi ambulant. In conspectu Angelorum dicitur miraculum; quando aliquid evenit contra solitum cursum superioris gloriae; sicut fuit, quando una mulier assumpta fuit super choros Angelorum ad coelestia regna.*

²⁾ Mariale. Cap. 5. *„Putredo et vermis opprobrium est humanae conditionis, a quo videlicet opprobrio cum Jesus sit alienus, Maria non excipitur? quam de ipsa Jesus suscepisse probatur, caro enim Jesu est caro Mariae: ipse autem idem, qui resurrexit, qui coelos ascendit, carnem, quam de Matre suscepit, super astra transvexit, honorans omnem humanam naturam, multo magis Maternam.“* Citat domněle ze sv. Augustina.

Dlužno tedy věriti, že Maria Panna jest podle těla na nebe vzata. Arnošt také zřejmě přidává ku slovům nadzmíněným, že nelze jemu jinak souditi.

2. Kristus Pán ctil Matku svoji a vyvolil ji přede všemi, jež byl vyvolil. Vyvolení toto jest na výsoť blízké onomu vyvolení, kterýmžto vyvolen byl přebážený člověk Kristus Pán, jenž jest vstoupil podle těla na nebesa. V Kristu Pánu přebývala všechna plnosť Božství tělesně. Coloss. 2, 9. Kristus Pán však sám přebýval tělesně v Marii Panně. A ježto tělesně bytoval ve stánku Panenském, má býti věreno, že zase Matka Boží bytuje podle těla ve stánku Jeho. Ona zajisté jest Matka Jeho v pravdě a skutečně. Matka vlastní na způsob takový, jako Matka nížádná. Je-li však Panenka Maria Matka Syna Božího, a Syn Boží ji ctil jako Matku svou, ctil a ctí ji beze vší pochybnosti nade všechny svaté a svěťice. Mnohé však svaté a svěťice ctí Bůh a oslavuje tím: že zůstávají těla jejich neporušena, jako v Benátkách tělo sv. Lucie a sv. Zachariáše, otce svatého Jana Křtitele; jiné ctí a slaví tím: že z těl jejich vychází olej, jímž se uzdravují nemocní; jiné slaví Bůh tím, že se scházejí k hrobům jejich se všech stran poutníkův, aby uctili ostatky jejich. A opět jiné ctí a slaví Bůh tím, že jsou ostatky jejich u veliké vážnosti, že kosti jejich zbylé se okrašlují zlatem a drahokamy a po světě veškerém se v úctě převeliké chovají.

Tak ctí Bůh a slaví svaté a svěťice na zemi. Avšak ničeho z toho se nedostalo a nedostává Panence Marii, ačkoliv vyniká ona nade všechny svaté a svěťice ano nad kůry anjelské svatostí svou; ačkoliv ona jest přede všemi nádobou vyvolenou, v níž plnosť Božství Páně tělesně bytovala.

Ctí-li tedy Syn Boží a ctil-li svaté a svěťice tou měrou, jakož tuto vidíme, kterak by bylo lze, omluviti Krista Pána, že nebyl uctivý ku milé Máteři své, anť chtěl, aby bylo ctěno tělo svatých a světic po světě celém, a Máteři své toho nedopřál? Kterak by bylo lze omluviti Syna Božího, že byl nevděčný ku hostitelce své Panenské Máteři, když by tělo její nebylo na nebe vzato? Panenka Maria byla přítelkyně Krista Pána, a jaká přítelkyně! Panenka Maria byla hostitelka Syna Božího, a jaká hostitelka! Panenka Maria byla Matkou Páně, a jaká Matka! Nikdy neměla sobě rovné a nikdy míti nebude. I nezbyvá tedy, leč říci: že Syn Boží upravit Máteři své čest a slávu podobnou,

anebo velikolepější, nežli činí svatým a světicím svým na zemi! Nesmí a nemá domníváno býti o vznešené Rodičce Boží, že by hrob její nebyl slavný, a že by o něm se mohlo a smělo říci, co dí Isaiáš prorok: „Všickni králové národů, což jich koli bylo, zesnuli v slávě jedenkaždý v domě svém: ty pak odmrštěn jsi od hrobu svého, jako kmen neužitečný“ Is. 14, 18. 19.

Budiž tedy věreno, že tentýž, kterýžto z mrtvých vstal, kterýž na nebesa vstoupil, a tělo, jež byl z Matky své přijal, na nebe přenesl, a tím způsobem lidskou přirozenost poctil a oslavil, také materskou přirozenost oslaviti ráčil, anť není Syn Boží nevděčným Synem Máteře své, ale vděčným nade všechno pomýšlení ¹⁾).

3. Církev svatá světí den na nebe vzetí Panny Marie, a to v tom rozumu, že jest Matka Boží podle těla v nebi, že tudíž nevzalo tělo její porušení nižádného, ale že byla vzkříšena, a že nyní v nebesích jest ku podobenství Synu svému, kterýž nebyl zanechán v hrobě aniž tělo jeho vidělo porušení. Církev však

¹⁾ Mariale. Cap. 125. „Habitavit . . . plenitudo divinitatis corporaliter in Christo. Christus corporaliter in Maria . . . Unde qui creavit me, requievit in tabernaculo meo. Et quidem idem ipse corporaliter habitavit in tabernaculo Virginis; pie credendum est, quod vice versa ipsa modo inhabitet corporaliter in tabernaculo ipsius Sunt corpora, quibus tantum Dominus contulit honorem in terris, ut omnia incorrupta integraque perdurent. Ut sunt apud Venetos corpora s. Luciae, et s. Zachariae, patris Joannis B.; et sunt nonnulla, que sanctum resudant oleum, quo inuncti sanantur infirmi: et sunt aliqua, quorum sepulcra ex omnibus regionibus a peregrinis visitantur. Et sunt multa, quorum ossa arida et dispersa per mundum auro gemmisque pretiosissimis adornantur, et a fidelibus cum summa reverentia coluntur. Nihil horum huic pretioso vasi Electionis, in quo habitavit plenitudo divinitatis corporaliter Christi, in similibus est collatum. Quomodo ergo Filium a vitio irreverentiae erga Matrem et ingratitudinis erga Hospitam, atque fallaciae erga amicam, ostendemus immunem, si eam, quam prae aliis dilexerat, prae aliis dereliquit in finem? Si non tali amicae, tali hospitaе, tali Matri aut unum ex praemissis, aut majorem praeparavit et reservavit, atque praestitit honorem? Nunquam de praeexcelsa Dei genitrice suspicandum erit illud . . . Is. 14. Omnes reges gentium dormiunt in gloria, tu autem projectus es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis . . . Credamus ergo pie cum Augustino et sit nobis sermo auctoritatis ipsa ratio veritatis. Quod ipse idem, qui a mortuis resurrexit, qui coelos ascendit, carnem, quam de Matre acceperat, super astra transvexit, honorans omnem humanam naturam et multo magis maternam.

takto učíc není v klamu, aniž klame, když dí: „Vyvolil ji Bůh a přede všemi vyvolil, učiniv, aby bydlela v stánku jeho ¹⁾“. Anť tedy není v klamu církev, aniž klame, když učí o Matce Boží, že jest ona i podle těla na nebe vzata; není pochybnosti nižádné, že jest Maria Panna i podle těla v nebesích.

4. Místo, kde by Panna přesvatá bytovala všechna, nemůže býti jinde, leč jen kde podle těla bytuje její Syn: neboť přirozenost obou jest jedna, a proto i místo jedno. Odtud se dí: Vyvolil ji Bůh a přede všemi vyvolil, a učinil, aby bytovala v stánku jeho. Místo tedy, kde jest trůn Pána Ježíše, tam jest také místo Panny Marie. Podle toho jest Panna přesvatá oslavena na nebi. Jinak by ji církev Boží na zmar oslavovala slovy: Blahoslovené vnitřnosti, kteréžto nosily Syna Věčného Otce. Či, jak bychom mohli Rodičku svatou zváti blahoslavenou, kdyby byla v hrobě byla porušena a v hnis se obrátila a v prach? ²⁾. Jest-li že ji tedy zoveme s církví Boží blahoslavenou, tímžé vyznáváme: že v hrobě v prach se neobrátila, alebrž na nebe vzata byla i podle těla.

5. Sláva Hospodinova obkličovala nejednou Pannu nejsvětější již zde na zemi. Lesk vycházel z obličeje jejího, ač bylo tělo její ještě smrtelné. Vycházela sláva z tváři její, a to právem, neboť s ní bylo jedno Nestvořené Slovo, pokud v životě jejím dlelo, a proto nemohl ani sv. Josef v tvář její pohlednouti. Za tou příčinou tím spíše má býti věřeno, že jest Matka Boží na nebi oslavena všechna, a oslaveny všechny oudy její, a všechny vnitřnosti její a všečen život její, v němž stály nohy vtěleného Boha. Sv. Augustin praví (De civit. Dei. lib. 20.): „Všecky oudy, a všecky vnitřnosti oslaveného těla náležejí ku chválám Božím. Všečen zajisté soulad jeho, jenž jest nyní skryt, nezůstane tajným ani vnitř, ani zevnitř Praví tedy Duch,

¹⁾ Mariale. Cap. 125. Non enim decipit, nec decipitur Ecclesia, cum dicit: Elegit eam Deus et praelegit eam, habitare fecit eam in tabernaculo suo.

²⁾ Mariale. Cap. 147. Quorum una est natura, eorum unus est locus naturalis. Caro autem Jesu, ut ait Augustinus, caro Matris est. Unde dicitur: Elegit eam et praelegit eam, in tabernaculo suo habitare facit eam . . . Ut pie credimus, glorificata et beatificata (sunt viscera B. V.) in coelis. Alioquin frustra toties cantaret Ecclesia, quae non mentitur: Beata viscera Mariae Virginis etc. Quomodo enim beata, si vel putrefacta vel in pulverem redacta?

kterýž jest místo trůnu Božího, a místo šlépějí jeho, t. j. tělo Panny, v němž se objevují šlépěje jeho těla, kteréžto bylo vzato z ní: místo toto jest on sám, kde totiž on bytuje uprostřed synů israelských na věky ¹⁾).

6. Panna Maria sluje v písmě dokonalá: „Jediná jest holubice má, dokonalá má, jediná jest matky své, vyvolená rodičky své“. Cant. 6, 8. Dokonalost se však dvojí rozeznává: jedna jest dokonalost milosti, druhá slávy. Podle míry milosti, jimiž byla Matka Páně obmyšlena, překonávala zajisté všechny nebešťany a všechny kůry anjelské. Čistoty větší a svatosti dokonalejší nebylo pod Bohem nikomu uděleno jako Panně přesvaté. I nabytá její svatost překonávala všechnu svatost nebešťanů. Byla tedy Matka Páně zajisté dokonalá podle milosti, neboť k ní bylo řečeno: Zdrávas Maria, milosti plna. Když přesvatá duše Rodičky Boží se rozloučila s tělem, užířela ihned v tomtéž okamžení trojjediného Boha tváří v tvář, a viděla Ho tak jasně, jako nikdo ze svatých a světic, a z anjelů a archanjelů Boha neviděl, a viděti nebude. Avšak ač byla již tehdy sláva Rodičky Boží dokonalá, nebyla dokonána v plnosti své, nebyla dokonalá dokonalostí přirozenosti celé. O tomto mluví sv. apoštol, když dí: „A on dal některé zajisté apoštolý, některé pak proroky etc. k dokonání svatých, k dílu posluhování, ku vzdělání těla Kristova, až bychom se sběhli všickni v jednotu víry a poznání Syna Božího v dokonalého muže, v míru plnosti věku Kristova“. Efez. 4, 11—13.

(¹ Mariale. Cap. 147. Ipsum corpus Virginis tantae gloriae fuit ex consortio Verbi Dei, quod habebat spiritualiter in mente, et corporaliter in ventre: quod non poterat Joseph intendere in faciem ejus, nec eam facie ad faciem videre, ut dicit Glossa . . . Multo magis pie credendum est, illa beata viscera jam glorificata, quaedam retinere ineffabilis gloriae et claritatis vestigia in loco ubi steterunt pedes ejus: et ubi habitavit plenitudo divinitatis corporaliter tot diebus. Dicit enim August. lib. 20. de civ. Dei: „Et omnia membra et viscera corporis glorificati pertinent ad Dei laudes: omnes quippe illius, quae nunc latent harmoniae corporalis numeri, non latebunt intrinsecus et extrinsecus . . . Dicit igitur Spiritus, qui locus solii Dei et locus vestigiorum pedum suorum i. e. corpus Virginis, in quo apparent vestigia corporis in ea, et ex ea assumpti, ubi ipse habitat in medio Filiorum Israel in aeternum.

Jest-li že jest však Matka Boží dokonalá, a plně dokonalá, ona nemá sobě rovné; pak jest zajisté dokonalá dokonalostí a plností slávy, a proto také dokonalá dokonalostí přirozenosti. Té dokonalosti by však Matka Páně neměla, když by i podle těla na nebe vzata nebyla. Chybělo by jí ku plné dokonalosti mnoho, když by duše její nebyla s tělem sloučena, a Matka Boží jen podle duše slávu měla, nikoliv také podle těla, čili podle plné přirozenosti své. Církev Boží hlásá o této plné a dokonalé slávě Rodičky Boží, když takto pěje. Blahoslavená jsi, Panno Maria, Rodičko Boží, kterážto jsi uvěřila Hospodinu. Dokonány jsou ty věci, kteréžto Tobě byly praveny od Hospodina. Hle! Vyvýšena jsi ¹⁾).

Z důvodů nadzmněných jde tedy: že jest Maria Panna nejenom podle duše, ale také podle těla na nebesích: a tak věříme se vši jistotou: že jest Rodička Boží na nebe vzata.

XXI.

Sláva Rodičky Boží na nebesích.

Paněnka Maria dohořívá touhou a láskou svojí k odešlému na nebesa Jedináčku svému. Okamžik jejího odchodu se blíží. Matka Boží ví o vůli věčného Boha: že odejde. Nezvěstuje jí o tom choroba a nemoc, neboť choroby při ní nebylo ničádné; ale zvěstuje takto neobyčejný žár lásky Boží, kterýžto ji táhne k nebesům, a archanjel Gabriel, anjel strážce její: že radostná hodina její jest zde.

Když Hospodin v plnosti času ohlásil anjelům: že Maria Panna jest vyvolena, aby byla Matkou Syna Božího, pohnula se všecka nebesa. Anjelové věděli o Panence nejsvětější, že ona

¹⁾ Mariale. Cap. 124. Quodsi ipsa est perfecta perfectione gratiae et gloriae, consequens est, ipsam esse perfectam perfectione naturae. De qua ait Apostolus Ephes. 4. „Donec occurramus omnes in virum perfectum“ etc. Quod erit cum utramque habebimus stolam corporis et animae. Alioquin multum adhuc Mariae de sua perfectione deesset, si stolae secundae gloriam, quae cum corporis humani ornatus ultimus et perfectio naturalis Esse sit, non haberet. Ecclesia quoque multum deciperetur, quae cantat: Beata es Virgo Maria Dei genitrix quae credidisti Domino. Perfecta sunt, quae dicta sunt tibi a Domino. Ecce exaltata es etc.

nemá, a neměla sobě rovné, a proto uslyševše, že ona jest vyvolena, zajásali jsou radostí převelikou, a žasnouce nad krásou duše její, kterážto vynikala nad krásu anjelů všech, volali: „Která jest to, jenž kráčí, jako dennice vycházející, krásná jako měsíc, výborná jako slunce?“ Cant. 6, 9.

Tehdáž, když Hospodin Bůh zjevil anjelům, kterou pannu byl vyvolil za Matku Jednorozeného Syna svého, nebylo ještě na nebi svatých a světic. Brána nebeská byla ještě zavřena, neboť vykoupení lidské přirozenosti nebylo ještě dokonáno. Ss. Otcové dleli v stínu temností. Byliť ovšem prosti viny hříchů, a zejména dědičného hříchu, pokud jest hřích tento vadou (vitium) osoby, ale nikoliv, pokud jest vadou lidské přirozenosti, a proto nebylo tehdáž svatých a světic na nebi. Jinak však v okamžení, když Maria Panna zářem lásky Boží umdlěla a dohořívala. I tu ohlášena byla úrada a vůle Hospodinova, aby usnula Matka Boží. Ohlášena byla vůle tato kůrům anjelským a svatým a světicím, kteříž tehdáž již u velikých sborech v nebi byli.

Když byla Archa úmluvy nešena z domu Obededomova do města Davidova, pohnut byl radostí Jerusalemlí všecken. Tímž způsobem pohnut byl všecken Jerusalemlí nebeský. I přicházejí k lůžku Mariánskému, aby poctili a povelebili k usnutí se beroucí nejsvětější Panenku, a ji zvali: aby k nim na nebesa se odebrala. Přicházejí k lůžku Mariánskému vyznavačové svatí, a volají: Příbytkové naši v nebesích, a všecko, což máme, tvoje jest, o Panovnice naše, o račiž vznešená Paní s námi, služebníky svými bytovati. Hle cokoli máme, z Tebe jest, vyplynuloť to z Tebe, jako z pramene nejčistšího ¹⁾).

Přicházejí, a to v prvním sboru, Bohu zasvěcené panny, a volají: „Zůstaň s námi, Panovnice na věky! Ty jsi zajisté, Panovnice naše, Učitelka naše, Abbatyše naše a Císařovna naše. My jsme služebnice tvoje, a následovnice. Ty jsi ustanovila řád náš, a zřídila, a sama také dle něho živa byla! ²⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. 49. Sequitur chorus Confessorum se et sua ei ex vero corde offerentium atque dicentium: Mansiones nostrae et omnia nostra Tua sunt Domina; et utinam placeret Vestrae Celsitudini cum suis servulis habitare. Quicquid in nobis unquam esse potuit, ex te, Domina, tamquam ex quodam fonte lucidissimo omnium rivulorum, haec puritas emanavit.

²⁾ Mariale. Cap. 49. In prima parte processionis occurrunt (Virgines) cum omni devotione dicentes: Mane nobiscum, Domina in aeternum! Tu

Následuje sbor mučenníků, a volá ku Matce Boží: „O Panovnice! Ty vynikáš nade všechny mučenníky a mučennice, tys vrcholem naším, a vůdkyní naší, a nikoliv sv. Štěpán, aneb kdokoliv jiný. Neboť my jsme trpěli po Kristu a za Krista, ty ale jsi s Kristem a v Kristu, a na kříži trpěla, a to tím trpčeji, čím vniterněji jsi milovala ¹⁾).

Na to oslovil sv. Jan, Miláček Páně, sv. Pannu, jménem svým, a jménem slavného sboru apoštolů (jak se vypravuje) takto: „Panovnice! Budiž pamětliva dnů pokory tvé, kterak jsi byla chována, a jak jsi obcovala po všecken čas mezi námi od té doby, kde s námi chodil Pán Ježíš. On odporučil nám tebe, když na kříži pněl: zůstavil Tebe nám, odcházeje na nebesa: prosíme tedy, aby jsi nás, jež jsi milovala v snížení, neopouštěla u vyvýšení svém ²⁾).

Přichází David a oslovuje Panenku nejsvětější ve jménu svém, a ve jménu patriarchů těmito slovy: „Slyš, dcero, a viz, jsi košť naše a krev naše: prosíme, poctiž nás společností svou, kterážto jsi nás obveselila narozením svým ³⁾).

Přicházejí prorokové, toužíce, aby Matka Boží co nejdříve je obveselila přítomností svou, oniť zajisté příští její očekávali, po něm vzdychali, ji velebili a slavili dlouhé věky před tím, nežli se byla narodila ⁴⁾).

Přede všemi ale přicházejí anjelové, a praví: „Ze života matky své byla jsi nám svěřena k ochraně, ku vychování a vedení,

enim es Domina nostra, Magistra nostra, Abbatissa et Imperatrix nostra; nos autem famulae tuae, et pedisequae. Tu ordinem nostrum instituisti, ordinasti et tenuisti.

¹⁾ Tamtéž. „Tu Domina in nostro exercitu principatum tenes, non Stephanus, non Laurentius, non quis alius. Nam nos quidem pro Christo et post Christum passi sumus. Tu autem cum Christo et in Christo, et in ipsa cruce Christi passa es tanto acerbius, quanto visceralius diligebas.

²⁾ „Domina, memor esto dierum humilitatis suae, quomodo nutrita sis inter nos, et conversata omni tempore, quo intravit et exivit nobiscum D. Jesus; nobis ipse te commendavit in cruce pendens; nobiscum ipse te reliquit in coelum ascendens; quos ergo amasti in humilitate, ne derelinquas obscuro in sublimitate.“ Tamtéž.

³⁾ Tamtéž: „Audi filia et vide, quia os nostrum, et caro tu es; honora Patres tuos tua societate, quos laetificasti in tua nativitate.“

⁴⁾ Tamtéž.

v našem řádu jsi také obcovala. Na světě jsi vedla život anjelský, a proto i v nebesích budeš ve slávě s námi nade všechny účastna ¹⁾).

Byla tedy sině, v níž Matka Boží žářem lásky své a touhy po Kristu Pánu omdlávala, k usnutí se berouc a shasínajíc, naplněna pozemšťany a nebešťany. Usnula Matka Boží, a svatá duše její uzřela ihned v průvodu svatých a světic, v průvodu kůru anjelských, a přede vším v průvodu Syna svého podstatu Boží, jaká jest, uzřela Boha tváří v tvář. Třetího dne ale byla vzkříšena, a i s tělem na nebe vzata.

Sláva Matky Boží na nebesích jest převeliká. Arnošt ji srovnává čele ku slávě její s duhou. Čteme prý o přesvaté Panně: „Popatř na duhu, a dobrořeč tomu, kterýž ji učinil: velmi krásná jest v blesku svém. Obkličuje nebe obloukem slávy své, ruce Nejvyššího otevřely ji.“ Sir. 43. 12. 13. A o této duze dí sv. Jan Miláček, vida dvěře nebes otevřené, a trůn věčného Boha: „A ten, jenž seděl, byl podoben pohledu jaspisu a sardisu: a duha byla okolo trůnu, na pohled podobna smaragdu“. Apoc. 4, 3. Jest zajisté lesk a sláva Panny Marie v nebesích tak veliká, a její tvář tak milostná, že anjelové a svatí stále touží patřiti na ni, a patřice neochabují, ale stále touží a úžasem naplnění ji obdivují ²⁾).

Sláva Matky Boží na nebi jest převeliká. Ona zajisté zavírá v sobě v krátkosti předivné a přejasně jako nadpis knihy života všechnu plnost slávy nebeské, kterážto jest podle moudrosti a velebnosti dárce Boha ostatním nebešťanům po částkách rozdělena ³⁾).

¹⁾ Tamtéž. „Ex utero Matris tuae nobis commissa es custodienda, erudienda, educanda: in nostro ordine es professa et conversata. In terris vitam angelicam tenuisti, in coelis quoque in gloria nobiscum particeps debes esse et maxime cohaeres.

²⁾ Mariale. Cap. 14. Quid est dicere, quod Iris erat similis visioni smaragdinae: nisi quod gloriosae Virginis in illa aeterna Patria tantus sit splendor et tam gratiosus aspectus, ut in illam quoque desiderent Angeli et Sancti prospicere; et quia mirantur, non deficiunt in illam prospicere; fruuntur nec fastidiunt, quia frui magis sitiunt.

³⁾ Mariale. Cap. 39. Beata Virgo sub quadam brevitate mirabili et lucidissima continet tamquam titulus libri vitae omnem plenitudinem gloriae coelestis, quae per partes distribuitur caeteris secundum sapientiam et magnificentiam largitoris.

Má Matička Boží všechnu plnost slávy nebeské. Slávu však nebeskou roztrídí na slávu podstatnou, a slávu případkovou; a v obojím případě má Matka Boží plnost slávy nebeské. Nade všechno však vyniká, jako Matka věčného Boha, a Královna nebeská.

Sláva podstatná v nebi odpovídá milosti posvěcující, v nížto duše lidská se odebírala na onen svět. Podle míry té milosti dostane se jí v nebesích míra oslavy. Všickni ti, kteřížto v milosti Boží umírají, budou viděti Boha tváří v tvář, avšak nikoliv na stejno jasně, alebrž podle míry svatosti své, s kterouž dospěli ku branám věčným. A podle toho již dlužno říci, že sláva Rodičky Boží na nebesích vyniká nade všecko pomýšlení. Důvodové na to jsou přehojní:

1. Panna Maria byla ve svém životě pozemském čistější a od hříchu vzdálenější, nežli byli, jsou a budou lidé na světě, vzdálenější ode hříchů nežli svatí a světice, a nežli kůrové anjelští. Všichni lidé počati bývají ve hříchu dědičném, a tak bylo také při všech svatých a světicích, kteřížto nyní kralují na nebi. Nižádný ze svatých a světic nebyl se všech stran prost žádostivosti, vlny její v každém se ozývaly, a nižádný nemohl o sobě říci na světě, byť byl žil sebe zbožněji, že by hřích neměl na něm ničeho. A kdyby i byl některý z nich zvláštní milostí Boží a výsadou byl ochráněn netoliko ode hříchů smrtelných, ale také od hříchu všedního, toho nikolivěk nebylo při něm, aby se byl hříchu nemohl dopustiti. Anjelové, Archanjelové, Knížatstva, Mocnosti, Panstva, Síly, Cherubini a Serafini jsou ovšem nyní nehřešní, nemohou hřešiti vidouce Boha tváří v tvář, pramen nevypravitelné blaženosti své, a jsouce ve svatosti na vždy utvrzeni. Ale byla doba, v které podléhající zkoušce a Boha nevidouce mohli hřešiti.

Jediná Matka Boží byla nehřešna od prvního počátku svého, jsouc takto dříve nežli byla vstoupila do brány nebeské, nebešťanům rovná, a tou příčinou byla ode hříchu vzdálenější, nežli nebešťané všichni a nežli kůrové anjelští.

Nebešťané nemohou hřešiti, ale tato nemožnost ku hříchu byla při Panence Marii daleko větší, zvláště od té chvíle, kde se stala Matkou Boží.

A jelikož byla Panna Maria vzdálenější ode hříchu, a tou

měrou čistější, nežli svatí a světice, a nežli kůrové anjelští: náleží jí sláva na nebi větší, nežli všem nebešťanům ¹⁾).

2. Panenka Maria byla nehřešna, neboť nebylo možná, aby Pána Boha rozhněvala, a Jemu nevěrna byla buď že hříchem smrtelným, anebo všedním; přes to však nemá se mysliti, že by svatý život její neměl do sebe zásluhy. O tom se ihned přesvědčíme, přihlédneme-li ku Synu jejímu Pánu Ježíši. O Pánu Ježíši víme, že hřích neměl na něm ničehož, ano jest to zřejmý článek církve katolické, že nebylo při něm nižádné možnosti ku hříchu, a přes to vyznáváme, že byly zásluhy Páně neskonale! Nuže tedy i svatost Panenky Marie měla zásluhu svou, a to převelikou. Bylať ona nehřešna, dlela však na zemi, majíc obcování na nebi, a konajíc pozemskou tuto pouť ku vlasti nebeské. Matka Boží jsouc prosta hnutí žádostivostných, ano prosta i žádostivosti nebyla upoutána nižádnou závadou a břemenem nižádným ku věcem pozemským a proto tím úsilovněji a rychleji k nebesům se ubírala. Víme o ní: že již v prvném počátku svém obdržela od Boha takovou míru svatosti, jako nižádný na zemi, a nižádný z anjelů. Z milostí od Boha obdržených nepotratila nižádné, ale přibývala neustále, tak že nebylo doby, v níž by se svatost její, jakož dříve bylo dotčeno, byla nerozmáhala ²⁾. Přibývala neustále ve svatosti až do posledního okamžení, zvláště od té doby, kde Syna Božího počala, v životě svém nosila, s Ním živa byla, a Jeho následovala. Byla ona jako lesem, povodní a mořem svatosti, tak že mluvíce o ní nazýváme ji plným pravem Nejsvětější Rodičkou, Krista Pána Matičkou. „Taková ozdoba, krása a sláva byla v Panně Marii, že jí nechyběla nižádná krása ctnosti kterékoli, anebo milosti kterékoli. Když se modlila a Boha chválila, byla modlitba její a chvála tak sladká a příjemná, že Boha lákala i anjely. Odtud ji nazýváme rajským Ptáčkem. O Matce Boží slušné dí Duch Boží: „Jenž bydlíš v zahradách, přátelé po-

¹⁾ Mariale. Cap. 98. *Tota conversatio ejus in coelis fuit, in tantum, ut non modo nostrae humanae, sed Angelicae naturae puritatem superaret Exaltata est Sancta Dei genitrix super choros angelorum ad coelestia regna. Primo propter majorem puritatem, quia puriori creaturae naturaliter debetur altior locus.*

²⁾ Mariale. Cap. 23. Viz. Nro. IV. V. VIII.

slouchají: dejž mi slyšeti hlas tvůj“. Cant. 8, 13. Neboť hlas tvůj jest sladký a tvář tvá spanilá¹⁾).

Jest-li že tedy vynikala Panna Maria svatostí svou nade všechny svaté a svěťice, ano i nad kůry anjelské; měla-li ona všecku plnost milosti a svatosti na zemi: kdežto se jiným jí dostalo po částkách: zajisté že má také na nebi plnost slávy. Odtud pravila Matka Boží v chvalozpěvu svém: Od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové, neboť velké věci mi učinil ten, jenž mocný a jehož jméno svaté jest. Luk. 1, 48. 49. 2). Slujeť Maria Panna samotná v pravdě a skutečně a dokonale blahoslavenou, poněvadž ona jediná jest dokonalá, majíc souhrn všech věcí dobrých.

3. Matka Boží milovala Pána Boha vroucností takovou, jakou Ho nemilovali svatí a svěťice, ani kůrové anjelští, a milujíc Boha milovala v něm člověčenstvo veškeré. A tuto lásku svoji ku bližnímu, a k lidu veškerému dokázala, neboť předmětem těch nejúsilovnějších modliteb jejích byla spása člověčenstva, za tu spásu se nejčastěji modlívala dříve ještě, nežli se stala Matkou Boží; z této lásky vydala Syna svého Jednorozeného na smrt; Jedináčka, kteréhož nade všecko milovala, tak že se o ní může říci: že po lásce Věčného Boha, kterýžto Syna svého neušetřil, ale za nás vydal, nebylo nikdy lásky větší nad lásku Panenky Marie. I o ní možno říci: „Ona neušetřila vlastního Syna svého, ale za nás za všechny vydala“. Řím. 8, 32. A poněvadž Syn Boží byl její „všecko“, právem se dí o Matce

¹⁾ Mariale. Cap. 135. „Talis fuit praecipue Virgo Maria, quae tanti fuit decoris et gloriae, ut nulla omnino virtutis aut gratiae ei pulchritudo deesset. Tanta suavitatis in oratione et laude, ut Deum et Angelos ad devotionem excitaret. Unde recte ipsa dicitur avis paradisi. Cant. 8. „Quae habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam, vox enim tua dulcis, et facies tua decora.“

²⁾ Mariale. Cap. 136. In terris quidem invenit plenitudinem gratiae, nec non in coelis plenitudinem gloriae. Sicut igitur caeteris quidem, ut dicit Hieronym. in terris per partes data est gratia, Mariae autem tota se infudit plenitudo gratiae; ita et in coelis caeteris quidem per partes, Maria vero omnis data est plenitudo gloriae. De qua ipsa prophetando ait: Beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna, qui potens est. Sola quippe beata vere et perfecte praedicari potest, quia sola omnium honorum congregatione perfecta.“

Boží: že nám s ním všechno dala. Vydala za nás Matka Boží Syna svého, a to z lásky nevypravitelné, podle žáru lásky, kterou měla k Pánu Bohu. A tak nám darovala Matka Boží v Synu svém neskonalejší dar, a vykonala skutek neskonalejšího milosrdenství. Není možná, aby bylo větší lásky na zemi, nežli, která se zjevila v Synu Božím a Jeho Máteři, když oba působili k našemu usmíření a vykoupení, On na kříži a Ona pod křížem ¹⁾. Podle velikosti lásky k Bohu, kterou ho milujeme, a podle velikosti téže lásky, kterou konáme skutky milosrdenství bližnímu našemu, množí se zásluha a rozmnožuje se milost Boží v nás. Láska ale matky Páně k nám byla bezměrná, neboť dar její za nás byl bezměrný, a proto jest i odplata a sláva Matky Boží nevýslovně veliká. A jak by mohlo býti jinak? Vždyť není možná ani mysliti, jak nevýslovně Kristus Pán svoji Matku miloval na zemi, a jak ji miluje na nebi.

4. Sláva Matky Boží na nebesích jest převeliká, ohledně nás bezměrná, nevypravitelná, nevýslovná, neboť i její svatost jest převeliká, a její láska k Bohu a k člověčenstvu nevyslovitelná. Za tou příčinou jest také sláva její v nebesích nad slávu svatých a světic všech, a nad slávu anjelů všech. A takto má býti o ní věřeno, pokud jest ona dívkou Páně, jako i svatí a anjelové jsou sluhové Páně. Ona tedy již jako dívka Páně překonává na nebesích slávu svatých všech a anjelů všech.

Avšak ač sláva Panenky Marie na nebesích překonává a to do nesmírna všechnu slávu svatých a světic: přece jsou jí nebešťané, jako sluhové Boží, slávou svojí, ač ne rovní, přece aspoň podobní. A toto má svůj důvod v tom, že sv. Jan Miláček určitě dí: „Nejmilejší nyní jsme synové Boží: a ještě se neukázalo, co budeme. Vímeť, že, když se ukáže, podobní jemu budeme; nebo viděti jej budeme tak, jakž jest“. I. Jan. 3, 2. Podobnost tato k Bohu, Otcí našemu nebeskému bude tím dokonalejší, čím podobnější jsme jemu byli podle svatosti na zemi; neboť jako jsou na zemi synové pozemští podobní otcům pozemským, tak jsou také synové Boží

¹⁾ Mariale. Cap. 126. Non potest intelligi major charitas in terra, quam illa quae apparuit in utroque, quando astiterunt simul pro nostra Reconciliatione ac Redemptione; ille in cruce, illa juxta crucem.

podobni Otci nebeskému. Avšak přirozenost naše sestává z těla a z duše. Svatá duše jest podobna Otci nebeskému podle svatosti své; ale i tělo naše bude někdy oslaveno, ač-li budeme v milosti Boží odcházeti na onen svět. Sláva svatých duší bude se přelévati na těla jejich, a ta těla budou podobna tělu Syna Božího. „Naše obcování, dí svatý apoštol, v nebesích jest: odkudž i Spasitele očekáváme, Pána našeho Ježíše Krista, kterýž promění tělo ponížení našeho, aby připodobněno bylo k tělu jasnosti jeho, podle působení, kterýmž také může podmaniti sobě všecky věci. Filip. 3, 20. 21. Podle toho všeho budou tedy svatí a světice Boží Matce Páně podobni a jsou jí podobni více nebo méně podle míry svatosti své. Budeme také Matce Boží podobni podle oslaveného těla. Matka Boží byla podle těla podobna Synu svému, a jest podobná jemu také na nebi. A tak můžeme dobře říci: že sláva svatých a světic na nebesích jest podobna slávě Panny Marie na nebi, ač jí ovšem ani zdaleka rovna není.

Avšak Panna Maria jest netoliko dívka Páně, ale také Matka Páně, a pro tuto důstojnost překonává všechny nebešťany tou měrou, že nemá z nich nikoho sobě v tom podobného. Jako jest na nebesích jeden toliko velikomocný, nesmírný a neskonalý Hospodin Bůh náš (Is. 33, 21.); tak jest na nebi také jediná Panovnice velikomocná. Anjelové svatí a světice ji jmenují Panovnicí, a Syn její, jenž jest Pán anjelů a svatých, jmenuje ji netoliko Matkou, ale také Panovnicí. Jestli obyčejem hochů dobrého a syna dobrého, byť byl sebe vyššího stupně důstojnosti dostoupil, že matku svoji zove netoliko Matkou, ale také Panovnicí. Nade všechny syny však nejlepším Synem Matky své byl Pán Ježíš. Na světě miloval Matku svoji nade všechny syny lidské, a byl jí také poddán v neskonalé pokoře své. Láska jeho k Matce se zajisté neuuenšila v nebesích. Obyčejem Jeho bylo na zemi: nazývati Pannu Marii Matkou, a ji zváti Panovnicí svou. Pán Ježíš se nehanbí za to, zváti nás bratřími svými, a tak také nehanbí se za to, ano s radostí přede všemi svatými vyznává: Panna nejsvětější jest Matka má a Panovnice má. Když se jedenkrát zjevil Pán Ježíš jedné svaté osobě, kterážto byla u vytržení, ve způsobu dítěte: obávala se tato: že by to

snad přelud byl, anebo klam, a proto žádala na Něm, aby jí pověděl: zda-li by znal Pannu Marii. I řekl Pán Ježíš: Zda-li bych já znal Marii Pannu? Vždyť jest to Matka má, Panovnice má, Přítelkyně má! Jest-li že ji tedy zoveme podle obyčeje „Panovnicí“ svojí, není to nic velikého ani divného, neboť jí někdy podobati se budeme, a ji nazývati jménem, kterýmžto ji jazyk Syrský nazývá, jménem Panovnice ¹⁾).

5. Panna Maria jest pro Mateřskou důstojnost svoji vladařkou, Panovnicí, královnou nebeskou, jakož ji jmenuje Duch svatý v žalmu 44tém, a církve Boží na světě šířím, když žalm tento jí přispůsobuje, a když k ní volá: „Zdrávas královno, Matko Milosrdenství“, a když jí přimlouvá: „Raduj se nebes královno“. Arnošt u své lásce dí o Panence Marii: že byla ona dříve nežli počala vladařkou nad sebou pouze, napotom však že se stala: královnou převelice velebnou a císařovnou vezdy rozmnožitelkou ²⁾).

Panna nejsvětější jest v nebesích nade všechny svaté a svétice vyvýšena, a nade všechny kúry Anjelské. Ona jest:

a) Královnou panen, neboť její panenství překonávalo panenství panen všech ³⁾).

b) Ona jest královna vyznavačů, neboť ať již sobě byli zvolili kterýkoliv stav, aby sloužili Bohu; ať již byli oni

¹⁾ Mariale. Cap. 127. Sicut enim ibi solus Magnificus Dominus Is. 33., ita ibi solummodo magnifica est Domina, quam non solum Angeli, sed ipse ejus Filius et Angelorum et hominum Dominus et Matrem vocat et Dominam, Solent enim boni pueri et boni filii, et quantumcumque fuerint dignitate praediti, semper matrem suam vocare Dominam. Ita ille Optimus et Superoptimus Filius ejus Dominus Jesus, ex antiqua et inclita consuetudine sua, et ex nimia charitate et curialitate sua: sicut non confunditur nos vocare fratres: ita non erubuit eam vocare Dominam suam. Unde cum ipse puer Jesus aliquando in specie pueri cuidam animae sanctae saepius apparuisset: timens illa, ne esset fraus aut transfiguratio Sathanæ, quæsiuit ab eo, si cognosceret Beatam Virginem: at ille respondens et valde serio gaudens dixit: Si ego cognosco eam? Ipsa est mea Mater, ipsa est mea Domina, et ipsa est Amica mea. Unde si nos vocamus eam communiter Dominam nostram, non est magnum nec mirum, quia nescimus, quid loquamur, sed cum apparuerit similes ei erimus, videbimus eam sicuti est, tunc Syro sermone vocabimus eam Dominam.

²⁾ Mariale. Cap. 126. Beata Virgo ante conceptionem Filii bene et vere fuit princeps sui ipsius: sed postea facta est princeps principum, princeps provinciarum, Regina summae Majestatis, et semper Augusta.

³⁾ Mariale. Cap. 136.

poustevníci, mnichové, anebo učitelové anebo pastýřové duší, překonávala Panna Maria dokonalostí života svého všecky bez výjimky ¹⁾).

c) Panna Maria jest královnou mučenníků, neboť mučennictví její nemělo sobě rovného ²⁾).

d) Panna Maria jest královnou apoštolů. Bylať jí zajisté již na tomto světě. Když se totiž Syn její na nebesa odebral, zůstala ona na zemi, jako měsíc, kterýž osvěcoval apoštoly, a proto připisují oni všechnu slávu svoji svým způsobem Panně Marii. Onať byla žena, oděna sluncem, a na hlavě její koruna dvanácte hvězd, t. j. dvanácte apoštolů. Byla Panna Maria pramenem milostí, a milostí všech prameny ona měla, a prameny takovými byli apoštolé ³⁾).

e) Maria Panna jest královnou patriarchů a proroků, neboť jest ona splněním toho, čeho sobě patriarchové žádali. Ona má přední místo mezi proroky, mezi nimiž vyniká svatý Jan Křtitel, neboť prorokové předpovídali pouze o zaslíbeném Mesiáši, sv. Jan však i prorokoval i na zaslíbeného Mesiáše již příštího ukázal. Matka Boží však nejenom dar prorockví měla, ale splnila také, což byli prorokové ve jménu Božím slíbili. Ona byla dcerou a slávou patriarchů a proroků na zemi a jest jejich slávou i na nebi ⁴⁾).

f) Panna Maria jest královnou anjelů, neboť všecku vědoucnost, a všecku svatosť, již mají oni, ona jediná zavírá v sobě ⁵⁾).

g) Maria Panna jest královnou archanjelů. Archanjelové znají tajnosti Boží, a proto jich posýlal Bůh, vykonáváje úřady své. Panna Maria však byla zvláště při početí Syna Božího nade všecky archanjely vědoucností obdařena. Duch Boží sám ji naplnil vědoucností věcí přítomných, minulých i budoucích ⁶⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. 137.

²⁾ Mariale. Cap. 138.

³⁾ Mariale. Cap. 139. Maria in Collegio apostolorum primatum tenuit. Ipsa nimirum in medio eorum, maxime postquam Dominus Jesus assumptus est in coelum . . . quasi singulare jubar emicuit: ideo merito omnem gloriam, quam ipsi adepti sunt, Mariae quodammodo adscribunt.

⁴⁾ Mariale. Cap. 140.

⁵⁾ Mariale. Cap. 141.

⁶⁾ Mariale. Cap. 142.

h) Maria Panna jest královnou Sil. Síly slovu duchové nebeští, jejichžto mocí se dějí zázrakové. I Matce Boží dána jest moc divů a zázraků. Zázraků činiti nemůže nikdo o své síle; avšak konají se zázrakové za službou anjelů, anebo lidí. Za službou však Panny Marie stal se zázrak všech zázraků; početí z neporušené Panny, a vtělení Syna Božího. Podle toho dí prorok: „Sám Pán dá vám znamení. Aj panna počne, a porodí Syna a nazváno bude jméno jeho Emmanuel“. Is. 17, 14. Zde působil Bůh sám, a službu konala Panna Maria, s vyloučením Sil. Stalť se zde zázrak nepochopitelný: Bůh se stal člověkem ¹⁾).

i) Panna Maria jest královnou Mocností Anjelských. Úlohou Mocností jest, aby bránily ďáblům, by neškodili lidem. V knize Tobášové se čte (kap. 8.), že Rafael ujal ďábla, a přivázal jej na poušti hořejšího Egypta, a v zjevení svatého Jana (kap. 12, 13.), že bojoval Michael proti Luciferovi: „A když uzřel drak, že jest svržen na zem, honil ženu...: Pomáhala jí země.... I rozhněval se drak, aby bojoval s jinými ze semene jejího, kteříž ostříhají příkázání Božích, a mají svědectví Ježíše Krista“ (Apoc. 12, 17.). A tu jest zjevno: kterak souzvukuje text tento se slovy v ráji o Matce Boží pronesenými: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou mezi semenem tvým a semenem jejím, ona potře hlavu tvou, a ty budeš úklady činiti patě její“. Gen. 3, 15. Moc tedy Paneuky nejsvětější nad ďábly překonává moc Mocností Anjelských. Matička svatá má v boji tomto pomocníky, Anjelé strážné. Michal a Anjelové jeho bojují s církví Boží na zemi, kterážto pro tyto boje církví bojující slove. Drak pekelný hojoval, jak Arnošt dí, po 5000 let, a stal se knížetem světa, až když vzešla ona žena, kterážto potřela hlavu jemu. Ona ji potřela ohledně sebe, neboť hříchu na ní nebylo nižádného, potřela ji v Synu svém a skrze Syna svého. Had pekelný kladl úklady patě její, avšak marně, ona překonala všechnu nepravost jeho ²⁾).

k) Panna Maria jest královnou Anjelských knížatstev. Sv. Řehoř Vel. dí (super Job. 27.), že Anjelové

¹⁾ Mariale. Cap. 143.

²⁾ Mariale. Cap. 144.

jsou přednostové jednotlivých národů. Tak byl podle písma Arch-anjel Michal knížetem národa židovského, a jiný Anjel národa perského; jakož i apoštolé byli knížaty národů. Maria Panna však jest královnou netoliko národa jednoho, ale národů všech. A tak jest Matka Boží královnou Anjelských knížatstev ¹⁾).

l) Panna Maria jest královnou Anjelských Panstev. Anjelové tito vládnou anjely nižšími, osvěcují je a zdokonalují, a zjevují jim soudy Boží, o nichž byli zvěděli od Anjelských Trůnů, jimž jsou bezprostředně podřízeni. Panstva tedy vévodí nižším anjelům. Maria Panna však má vládu i nad nimi, a odtud se zove „Maria“ t. j. Panovnice ²⁾), a jest i jejich osvětlovatelkou.

m) Maria Panna jest královnou Anjelských Trůnů. Zovou se Trůnové anjelové tito, poněvadž sídlí v nich Bůh na způsob zvláštní. I Maria Panna jest trůnem, v němž sídlil vtělený Bůh na způsob takový, jako v tvorů nižádném. Sídlil v ní podle těla, a sídlí v ní podle Božství svého netoliko jako Bůh v dívce své, ale také jako Syn v Matce své ³⁾).

n) Panna Maria jest královnou Cherubínů Trůnové, Cherubínové liší se od sebe ohledně vědouceho své, již mají vidouce Boha jasněji a dokonaleji, nežli anjelové ostatní. O Trůnech se praví, že sídlí v nich Bůh, a že jim své soudy zjevuje o Cherubínech však, že sedí nad nimi (sedere supra Cherubim). Vědouceho Trůnů směřuje ku moudrosti a spravedlnosti Boží, kteroužto Bůh uspořádal a řídí svět. Vědouceho Cherubínů čelí k vyšším tajnostem nejsvětější Trojice a podstaty Boží. Nade všecko však tuto vědouceho vynikala a vyniká vědouceho Rodičky Boží ⁴⁾).

o) Maria Panna jest královnou Serafínů. Serafínové mají jméno od záru převeliké své lásky k Bohu, tak že jako hoří a jiné ku lásce této rozněcují. Oni jsou to byli, jež viděl Isaiáš prorok v chrámu nebeském. Šest křídel měl jeden, a šest křídel druhý; dvěma zastírali tvář svou, a dvěma zastírali nohy své, a dvěma létali. A volali jeden k druhému a říkali: Svatý, Svatý, Svatý, Hospodin Bůh zástupů, plná jest všecka

¹⁾ Mariale. Cap. 145.

²⁾ Mariale. Cap. 146.

³⁾ Mariale. Cap. 147.

⁴⁾ Mariale. Cap. 148.

země slávy jeho“. Is. 6, 1—3. A i nad žár lásky Serafinů vyniká plamen lásky Panny Marie ku Bohu. Odtud obdržují i Serafiné od Matky Boží osvěcování a zdokonalování ¹⁾).

Maria Panna jest tedy královna nebesťanů všech, královna svatých a světic a královna kůrů anjelských.

6. Sláva Matky Boží na nebesích jest převeliká, ano svým způsobem bezměrná i pro její svatost, a zvláště pro nevystížitelnou důstojnost její mateřskou. Avšak kromě podstatné radosti své a slávy, kterouž má jako Panna nejsvětější, a jako Matka Boží rozeznáváme ještě případkové radosti její.

Případkové radosti Matky Boží se mohou dělit na radosti trvalé, a na radosti ještě přibývající. Prvé zahrnujeme ve slovech: Aureolae nebo-li korunky Matky Páně, a i těmito vyniká svatá Panna nade všechny svaté a světice, jimžto se dostalo netoliko radostí podstatných v nebesích, ale i korunek.

A) Vynikáť sv. Panna

a) Aureolou, nebo-li korunou panenství. Podle slov svatého písma budou ti, kdož Bohu svému věnovali tělo své ustavičnou čistotou, a tak nad sebou vítězství odnesli na způsob zvláštní odměnění, neboť budou přede všemi na blízkú Beránka Božího. (Apoc. 14, 1. 3. 4.). Avšak čistota Panny nejsvětější neměla sobě rovné, neboť byla více nežli Anjelská. Máť do sebe panenství vznešenost velikou, neboť v koruně panenské dvanácte drahokamů dlužno rozeznávati, neboť:

α) má přednost stav panenský pro svoji výbornost, a tato výbornost se naznačuje horou. Sv. Cyprian dí: „Panenství jest vznešenější částka stádce Kristova“.

β) Má přednost stav panenský, poněvadž se Bůh sám více druží, a přátelštěji má k těm, kdož panenský stav zachovávají. Díť zajisté o panicích písmo: „Viděl jsem, a aj Beránek stál na hoře Sion, a s ním sto čtyřiceti a čtyři tisíce, majících jméno jeho, a jméno Otce jeho napsané na čelích svých“. Apoc. 14, 1. A opět se dí o Kristu Pánu: „Můj milý jest můj a já jsem jeho, jenž pase mezi liliiemi“. Cant. 2, 16.

¹⁾ Mariale. Cap. 149.

γ) Má přednost stav panenský pro svoji důstojnost, neboť se dí o panicích, že budou mít jméno Otce nebeského a Pána Ježíše napsané na čelích svých. Jako totiž byl Kristus Pán s nebe „nebeský“, tak jsou vedli panicové a panny zde na světě život nebeský.

δ) Má přednost stav panenský pro mnohonásobnou dokonalost, a tato dokonalost se naznačuje také počtem těch, kdož na nebesích následují Beránka kamkoliv jde.

ε) Má přednost stav panenský pro působivost modliteb paniců a panen, a protože se srovnávají modlitby jejich s vodami velikými velmi, které církev očisťují, s hromem, který ďábly zahání, a s citarami, kteréžto usmírují Krista, soudce našeho.

ζ) Má přednost stav panenský, poněvadž jest nad jiné Hospodinu Bohu příjemný. Odtud se dí o panicích a pannách, že pějí na nebesích píseň novou, kteréžto kromě nich žádný zpívat nemohl.

η) Má přednost stav panenský, neboť se zakládá ve zvláštním předzřízení věčného Boha. Odtud se dí o panicích: „že žádný nemohl se naučiti té písni, jediné těch sto čtyřiceti a čtyři tisíce, kteříž jsou koupeni ze země. Toť jsou ti, kteříž s ženami nejsou poskvrnění, nebo panicové jsou“. Apoc. 14, 3. 4.

θ) Má přednost stav panenský, neboť panicové a panny chovají tělo své neporušené, a proto dí písmo ku jejich chvále: že nejsou poskvrnění.

ι) Má přednost stav panenský, jelikož panicové a panny od počátku svého života až do konce následovali života Páně, a proto následují i na nebesích Beránka, kamkoli jde.

κ) Má přednost stav panenský pro lásku, kterouž k němu Kristus Pán chová; odtud se praví o panicích: „Jsou koupeni z lidí prvotiny Bohu a Beránkem“. Apoc. 14, 4.

λ) Má přednost stav panenský pro svoji věrnost k Bohu, neboť panicové a panny zachovali věrně, což jsou byli na křtu svatém slíbili. Odtud dí písmo o nich: „V ústech jejich není nalezena lešť“. Apoc. 14, 5.

μ) Má konečně přednost stav panenský pro dokonalou a povšechnou čistotu těla i duše; a proto dí o panicích a pan-

nách sv. Jan Miláček; „Jsou bez poskvrny před trůnem Božím“. Apoc. 14, 5. ¹⁾).

Odtud se dobře srovnává panenství s horou Libanonskou, čistota manželská s rovinou, a čistota vdovská s pahrbkem ²⁾).

Pro tyto veliké přednosti přisuzují bohoslovci katoličtí panícím a pannám na nebi zvláštní výsadnou ku koruně slávy věčné přidanou slávu, kteroužto aureolou nebo-li korunkou zovou.

Avšak na této hoře Libanonské vyvýšena jest jako cedra mezi všemi pannami Maria Panna, a to snadno jest ukázati; neboť Panna Maria jest Panovnicí, tyto však služebnicemi, ona jest nevěstou Boha věčného, tyto ji pouze následují; ona jest matkou, tyto dcerami; ona jest Sluncem, tyto hvězdami; tyto vynikají pouze v řádu svém, Panna Maria však ve všech řádech. Ona jest vzorem panen, vzorem vdov, vzorem manželek, tak že právem se zove požehnanou mezi ženami.

Panna Maria jest vyvýšena nade všemi pannami mocnou modlitbou svou, neboť svaté panny prosí, modlitba její však jest, jako rozkaz ³⁾). Vyvýšena jest Maria Panna, jako cedra na Libanu mezi všemi pannami, neboť prozpěvují-li tyto v nebesích Bohu písně a chvály, jichž žádný zpívati nemůže, předchází je svatá Panna zpěvem svým ⁴⁾).

Panna Maria vyvýšena jest jako cedra na Libanu mezi všemi pannami, neboť překonává čistotou těla svého. Všecky zajisté byly dcerami hněvu, avšak učiněny jsou bělostny a Bohu posvěceny. Panna Maria jediná přinesla tělo bezúhonné a panenské na tento svět ⁵⁾).

Vyvýšena jest Panna Maria nad pannami jako cedra na Libanu pro spojbu svoji s Kristem Pánem. Stojí ona na pravici

¹⁾ Mariale. Cap. 136.

²⁾ Mariale. Cap. 136. „Recte per montem Libanon candor Virginalis intelligitur. Nam castitas conjugalis campus est sive planities; continentia vidualis ut collis.

³⁾ Tamtéž. „Illae supplicant, ista imperat.“

⁴⁾ Tamtéž. „Ista sola tenet chorum, tamquam praecentrix: istae quasi tympanistriae concinunt, prout sibi fuerit imperatum.

⁵⁾ Tamtéž. Omnes aliae aliquando fuerunt filiae irae, sed candidae factae sunt et virgines consecratae per baptismum, ipsa sola attulit corpus virgineum in hunc mundum.

Syna svého jako královna, tyto však pouze následují jejího Ježíše, kamkoliv jde.

Mají tedy panicové a panny na hlavách svých korunky z drahokamů dvanácti, jimiž se stkví panenství jejich. Avšak aureola panenství Rodičky Boží překonává aureolu všech. Její panenství jest nade všecko panenství, ona tedy právem vyniká mezi všemi pannami, jako královna, jako panovnice, jako matka a abbatyše a jako zakladatelka řádu panen ¹⁾.

b) Panna Nejsvětější jest na nebesích — ozdobena aureolou učitelů církevních. Příkládá se aureola církevním učitelům pro příčiny tři: Předně poněvadž shrkli jsou věcmi pozemskými, a obrátili se k nebeským, za druhé, poněvadž jsou rozjímalí o pravdách věčných, a o nich se svatým zápalem hlásali, a hlásáním svým mnohé duše získali. Avšak Matka Boží vynikala, a vyniká znalostí tajemství Božích, nikdo o nich takovou vroucností nerozjímal, jako Panna Nejsvětější. Znalat' ona již jako útla dívka pravdy Boží, v nich jako v zahradě Boží se procházela, o nich přemítala, a rozjímání její se stalo ohnivějším, čím více přibývala a prospívala věkem, a stalo se jako ustavičným žárem, když počala, Boha v těle svém nosila, přikájela, živila, a jeho následovala, a v rozmluvách s Ním láskou k Bohu se rozněcovala. Nikdo kromě Krista Pána nedovedl tak mluvití o pravdách Božích, jako Panna přesvatá, nikdo také neuvedl tolik duší k Hospodinu Bohu, jak učitelka a osvěcovatelka a rozněcovatelka Panna Maria. Slušně se tedy dí a vším právem, že aureola Panny Marie překonává slávou svojí aureolu učitelů církevních ²⁾.

c) Panna Maria jest ozdobena aureolou mučennictví, neboť mučennicí byla, ač nebyla násilně zraněna, aniž pro Krista Pána zabita. Na syna svého nezapomíná matka nižádná, lečby byla srdce mateřské sobě násilou vyrvala. „Zdali se může zapomenouti, dí Bůh sám, žena nad nemluvnátkem svým, aby se neslitovala nad synem života svého?“ Is. 49, 15. Matkou však nade všechny matky láskyplnější byla Panna Maria. Vynikalat' její láska ku Synu Božímu

¹⁾ Tamtéž. Ipsa in choro Virginum primatum tenet, tanquam Regina, tamquam Domina, tanquam Mater et Abbatissa, et prima illius ordinis Institutrix.

²⁾ Mariale. Cap. 137.

trojí láskou: Předně podle přirozenosti, jakou miluje Matka Syna svého, za druhé milovala Matka Boží Syna svého, jako přítelka přítele svého, a konečně podle žáru milosti, kteráž v ní přebývala, jako tvor Stvořitele a Boha svého. O lásce její má místo, což se dí v písni Šalomounově: „Silné jest milování jako smrt.“ Cant. 8, 6. A tohoto milovaného Syna svého vydává Matka Boží, vydává Přítele svého, a Boha svého, s nímžto sloučena byla, jako Matka nehřešná, a nejsvětější na způsob nerozlučitelný. Trpěla tedy Matka Boží, oddělením duše Páně od těla Jeho, smrtí, a to smrtí daleko bolestnější, nežli mučnickové svatí a mučennice ¹⁾).

B) Vyniká tedy sv. Panna na nebi aureolami svými, aureolou panenství, aureolou učitelů církevních, aureolou mučennictví. K radostem těmto druží se jiné. My víme zajisté, že nás miluje Matka Boží neskonale více, nežli by nás ty nejlepší matky pozemské milovati mohly. Poznáváme také tuto lásku podle převeliké ceny, kterou za nás v oběť dala na hoře Kalvárské. Odtud také žádá sobě, aby cena umučení Syna jejího nebyla na nás zmařena. Odtud radosti její, kdykoliv někdo do radosti nebeské vejde, a odtud radost její nade všemi, kdož jsou v nebesích. V písmě svatém se čte o Matce Boží: „Stála královna tobě po pravici v oděvu pozlaceném; ozdobena rozličností.“ Žalm. 44, 10. Ozdobena jest Matka Boží rozličností, neboť oplývá množstvím odplat případkových. Tato rozličnost směřuje netoliko ku rozličným zásluhám, skutkům, milostem, ctnostem, a blahoslavenstvím, jimiž oplývá Rodička Boží, ale také ku všem řádům nebeským, a ku všem nebešťanům, k svatým i světicím, a i k anjelům, neboť sláva jejich přidává něco ku slávě nejsvětější Panenky, neboť ona jest po Hospodinu Bohu popřední příčinou její ²⁾).

Čteme v písmě sv., že se radují anjelové nad hříšníkem pokání činícím, a že jest radost jejich veliká velmi; tím více se

¹⁾ Mariale. Cap. 138. Viz č. XIII.

²⁾ Mariale. Cap. 145. Caeterum cum dicitur circumdata varietate, summa multitudo praemiorum accidentalium nobis exprimitur. Hac enim varietas non solum est ex varietate meritorum, operum, gratiarum, virtutum, beatitudinum, sed etiam varietate ordinum omnium, et singulorum ad Gloriam Virginis aliquod adjicit: cujus nimirum ipsa post Dominum extitit causa principalis.

raduje matka Boží nad těmi, kdož navracují ku Synáčku jejímu. Což zbývá tedy nám, než abychom kajicně se vrátili v rodinu Matky Boží, kterou jsme byli opustili, abychom ji poněkud nahradili, čím jsme ji byli urazili, a poněkud odškodnili za ztrátu radostí, jež jsme své milé, sladké Máteři nebeské činiti měli a nečinili.

XXII.

Panna Maria jest mocná Panovnice všehomíra.

Na Panence nejsvětější konal Bůh věci veliké. Všecko človenstvo bylo Adamem v hřích dědičný strženo, při ní však stanul hřích dědičný, ona nebyla jím uchváčena, neboť byla výhradou pro zásluhy Ježíše Krista bez hříchu prvotního počata. Bylať ovšem i ona vykoupena, ale na způsob zvláštní, nevýslovně vznešenější, nežli jsme my vykoupeni. Panna Maria se stala Matkou Boží, a tak Matkou svého Stvořitele a svého Spasitele, stala se matkou bez úrazu a úhony panenství svého, a porodila bez úrazu těla svého, bez bolesti. V ní nebylo nižádného hnutí žádostivostného, ano i žádostivost sama, byla-li v ní, vysušena jest žárem milosti Boží a žárem lásky její k Bohu. Ona byla všecka svatá, všecka krásná, všecka dokonalá, nemajíc po Bohu nic sobě rovného, ani na zemi, ani na nebi. A jako byla všecka svatá na zemi, a ve svatosti sobě rovné neměla: tak jest také oslavena nade všecky na nebi. Jako byl hrob Syna jejího třetího dne oslaven, tak i ona třetího dne vzkříšena byla, a i podle těla na nebe vzata.

Veliké věci učinil Pán, jenž mocný jest, Panně přesvaté, a veliké věci učinil jí v nebesích, kdež dlí na pravici Syna svého, to j. vévodí a vládne, nejenom pro velikou svatost svou, ale také a zvláště pro důstojnost svou mateřskou královstvím Božím, opět na způsob jiný než-li vládnu královstvím Božím svatí a svě-tice Boží.

Ona zajisté jest královna panen, vyznavačů, mučenníků, královna anjelů i archanjelů, Anjelských Sil, Mocností, Knížatstev, Panstev, Trůnů, Cherubínů, a Serafínů, a všickni tito vládnu královstvím Božím, Matka Boží vládne i jimi, ona vládne i nad pozemšťany a nad Mocnostmi pekelnými.

Matka Boží panuje nad kůry Anjelskými; neboť o ní dí Duch Boží v osobě jí: „Na Sionu utvrzena jsem, a ve městě posvěceném též odpočívala jsem, a v Jerusalemmě jest moc má.... Vyvýšena jsem jako cedr na Libanu, a jako cypřiš na hoře Sion“. Sirach. 24, 15. 17. Anjelové jí slouží a jí poslouchají, jsouce domácími služebníky jejími¹⁾. Oni jí poslouchají, a ctí ji, poněvadž ona je překonává svatostí svou, a důstojností svojí, jako Matka Stvořitelova a Spasitelova. Není ani jediného z nich, kterýž by Matce Boží nebyl k díkům velikým zavázán. Onať jest zajisté v Synu svém a skrze Syna svého příčinou slávy jejich nebeské a přimnožením radostí, jež mají Anjelové nad svatými a světicemi, kteřížto naplňují místa po padlých anjeliích uprázdněná. Slyšme jenom, co dí sv. Bernard: „Panenská Matka se stala svou láskou dlužnicí všech moudrých, ona všem otevřela lůno milosrdenství svého, a z plnosti její přijímají všichni: zajatec vykoupení, chorý uzdravení, zarmoucený potěšení, hříšník odpuštění, spravedlivý milost, anjel radost, Trojice svatá slávu, Osoba na konec Syna Božího podstatu těla, a není nikoho, kdož by se skrýti mohl před žárem jejím“²⁾.

Matka Boží jest vladařkou nade všemi národy. O ní zajisté dí Duch sv. v osobě její: „Ve všelikém lidu, a ve všelikém národu přednost jsem měla“. Sirach. 24. 9. 10. Písmo sv. dí: „v lidu“, a „lidem“ se naznačují věřící na zemi, kteřížto putují ku vlasti nebeské. Písmo dí: „Ve všelikém národu“, národem se naznačují všickni lidé dobří a anjelové, domácí to přátelé Boží, a údové církve vítězné³⁾.

¹⁾ „Angeli ei obediunt tamquam domestici. Mariale.“ Cap. 127.

²⁾ Mariale. Cap. 1. De Maria autem dicit Bernardus: „Copiosissima charitate Virgo Mater sapientibus se debitoricem fecit, omnibus sinum misericordiae aperuit, ut de plenitudine ejus accipiant universi: captivus redemptionem, aeger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, angelus laetitiam, tota trinitas gloriam, ipsius denique Filii persona carnis substantiam, nec est qui se abscondat a calore ejus.“

³⁾ Mariale. Cap. 136. Ipsa dixit: „In omni gente et in omni populo primatum tenui.“ Per gentes istas intellige fideles peregrinos et advenas, qui sunt in Ecclesia militante; per populos autem bonos omnes homines,

Matka Boží jest vladařkou nad národy všemi, ona jest panovnicí a vladařkou nad těmi, kteří tuto pouť pozemskou dokonali, a šťastně ku branám věčným dospěli, umírajíce v Pánu, a plně očistěni vešli jsou v radost Hospodina Boha svého. Ona jest panovnicí nad věřícími, kteřížto jsou členové říše Boží na zemi, Kristu Pánu, Synu jejímu se klanějí, přikázání Jeho šetří, a prostředků všech užívají, kteréžto vedou do nebes. Ona jest panovnicí těch, kteří se k ní utíkají, denně volající: „Pod ochranu tvou se utíkáme, svatá Boží Rodičko, prosbami našimi nezhrdej v potřebách našich, ale ode všeho nebezpečství vysvoboď nás vždycky, o slavná a požehnaná Panno Maria! Paní naše, Prostřednice naše, Orodovnice naše! S Synem svým nás smiř, Synu svému nás poroučej, Synu svému nás obětuj! Avšak Maria Panna jest vladařkou a Panovnicí netoliko věrných křesťanů, ale i nevěrných, i hříšníků těch nejhorších, i těch kdož jsou nepřátely jejími a Jednorozeného Syna jejího. Ona je vladařkou i národů pohanských a i toho národa, kterýž Syna jejího na smrt vydal. Není nikoho na nebi, a není nikoho na zemi, a nebylo a nebude, jenž by mohl uniknouti vladařství jejímu, nebo ona jest Matka Boží.

Panna Maria jest vladařkou všech národů pro důstojnost svou mateřskou, pro velikou lásku svou a milosrdenství své, kteroužto sobě nás koupila, dadouc za nás cenu neškodnou, Syna svého Jednorozeného.

Panna Maria jest vladařkou i démonů, neboť odnesla vítězství nad nimi, když jest potřela hlavu hadu pekelnému, a odnáší, když vítězí nad nimi v těch, kteří ji za ochranu žádají, a kteříž věrně následují života jejího. Dánat jest jí, jako Matce Boží od jejího Syna všechna moc na nebi i na zemi, a pod zemí, aby se jí klanělo všechno koleno nebešťanů, všechno koleno podzemní. Všecko „koleno klanělo“ ne tou službou, kteráž Bohu jedině přísluší, alebrž tou službou a tou úctou, kterážto náleží Matce Boží ¹⁾.

et Angelos, qui sunt domestici Dei, et cives Ecclesiae triumphantis. Inter quos ipsa se exaltatam feliciter et aeternaliter gloriatur dicens: „Quasi cedrus exaltata sum in Libano.“

¹⁾ Nunc quanta sit hujus benedictae Dominae dominatio, et quam suavis et utilis, videamus, et quidem sicut a Patre Filio; ita Matri a Filio data est omnis potestas in coelo et in terra et subter terram; ut ei sicut

Kleká koleno podzemní před Pannou nejsvětější, t. j. vzdávají jí úctu a službu jí příslušnou věrné duše v očistci.

Ďáblové jsou poddáni Matce Boží, přese všecken svůj vzdor, ač nic není v nich dobrého, leč podstata, kterouž mají od Boha. Oni nemilují Matku Boží, neboť mezi ní a ďábly bylo nepřátelství, jest a bude na věky, v nich není dobré vůle jí ctíti a velebiti, ač předobře vědí, kterak jest slavná a velebná. Avšak, ač Matky Boží nemilují, a vůle nemají, vzdávají jí úctu povinnou, bezděky musejí vyznávat: že ona jest Panovnice jejich, a vladařka, a že jsou oni poddáni jí ¹⁾).

Jest tedy Panna Maria Panovnicí na nebi, Panovnicí na zemi a Panovnicí pod zemí, a to Panovnicí mocnou. Všecko, zač by ona žádala, naplní se. Bůh sám touží slyšeti proseb jejich. Naproti zákazu Asverovu, aby nikdo s prosbou nepřistupoval k němu pod ztrátou hrdla svého, krásná a milá a příjemná Esther se odvažila života svého za lid svůj. A hle! Ještě nebyla vyslovila slova za život národa svého, již jí řekl král: „Co chceš, Esther královno? a jaká jest prosba tvá? By pak prosila za půl království, dánoť bude tobě“. Esther. 5, 3. Tak i velikomocný Bůh spěchá, aby naplnil proseb Matky Boží ²⁾).

Vladaření Panenky Nejsvětější jest nade všecko pomyšlení vlídné. Všickni ti, kdož Pannu Marii v lásce měli a mají, okoušejí vlídnost její, a milosrdné a laskavé panování její. Milé a sladké panování její okusili svatí a světice. A my, kteřížto putujeme k nebesům, slyšíme ode všad chvály její. Vladaření její jest ustavičné milosrdenství a slitování: neboť jest jí dáno, aby vezdy byla slitovnicí. Na zemi jsou v církvi dvě instance, jedna jest soudná, a druhá jest provincialná: jedna odsuzuje toho, jenž byl vinen, druhá osvobozuje. Podobně jako v církvi bojující jest i v církvi vítězné dvě stolic: Jedna Spravedlnosti, druhá Milosrdenství. Proto se čte v písmě: „Všecky

et Filio triplex mundi machina coelestium, terrestrium et infernorum condita flectant genu jam subdita.“ *Mariale*. Cap. 127.

¹⁾ Cap. 127. Data est ei potestas . . . subtus terram super daemones, quia eos superavit et damnavit perpetua captivitate, et a quo quis superatus est, ejus et servus efficitur . . . Daemones contremiscunt tamquam captivi et damnati et victi.

²⁾ Cap. 127.

cesty Hospodinovy milosrdenství a pravda“. Žalm 24, 10. Soud ale dal Otec Synu svému. Jan 5, 27. Matce Boží však odevzdal Milosrdenství, učiniv úlohou její, aby se smilovala a Milosrdenství prokazovala v království Božím, jehož účastníci učiněna jest ¹⁾. Ne snad, jako by byl se sebe svlékl milosrdenství Bůh náš velikomocný a neskonale laskavý, nikoliv! alebrž že se chtěl a chce smilovati skrze milosrdenství Matky své.

A kdož by byl s to sečísti všech skutků milostivého a milosrdného jejího panování! Nikdo! I kdyby bylo v jeho moci, sečísti písek mořský, kapky vod, a dni věku tohoto, nebyl by s to sečísti skutky milosrdné, dobré a sladké Panovnice naší, královny naší a předobrotivé nebeské Matky naší ²⁾.

XXIII.

Panna Maria jest Prostřednice naše.

My katolíci předobře víme, že jest Kristus Pán prostředníkem mezi Bohem a lidmi, neboť jest nám povědomo, co praví sv. apoštol ve svém prvním listu k Timotheovi (2, 5.): „Jeden jest zajisté Bůh, jeden také prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, kterýž dal sebe samého na vykoupení za všecky“. A my víru tuto nejenom známe, ale také vyznáváme, neboť předkládáme Bohu Otci modlitby své na celém povrchu zemském „skrze Pána našeho Ježíše Krista“ v jednotě Ducha svatého. Ve slově „skrze“ založeno jest vyznání víry naší a zavřeno: že jest Kristus Pán prostředníkem mezi Bohem a námi.

¹⁾ Mariale. Cap. 127. „Dominationis ejus suavitate atque jucunditate Beati noverunt et per experientiam probaverunt. Nos autem a finibus terrae famam tantum audivimus et laudes ejus, quia dominatio ejus semper est miseratio: utpote cui proprium est, cui datum est, cui inclitum est, semper misereri et parcere. Nam sicut in Ecclesia militante duplex est forus: unus judicialis, alter provincialis: et in uno rei condemnantur, in altero absolvuntur: ita in triumphante est duplex forus unus justitiae, alter misericordiae. Unde: „Universae viae Domini, misericordia et veritas.“ Ps. 24. „Pater autem omne judicium dedit Filio.“ Joan. 5. Misericordiae vero officium dedit matri, quam et consortem regni sui facit et nominat.“

²⁾ Mariale. Cap. 127. „Caeterum dominationis ejus et miserationis effectus, si quis arenam maris, pluviae guttas, et dies saeculi dinumerare poterit, et praecedentem haec omnia eminentiam Virginis poterit enarrare.“

My katolíci také předobře víme: že v tom přesném rozumu, v němž jest Kristus Pán prostředníkem naším u Boha, není jím nikdo kromě Krista Pána, neboť: Jeden jest zajiště Bůh, a jeden také Prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš. My katolíci také předobře víme, proč v tom rozumu, jako jest Kristus Pán prostředníkem naším u Boha nikdo jím býti nemůže, neboť sv. apoštol určitě dí: „kterýž dal sebe na vykoupení za všechny“. Nikdo kromě Krista Pána za nás neumíral, nikdo svého života za nás nepoložil na plné usmíření naše s Otcem nebeským: „Ospravedlnění bývají darmo skrze milost jeho pro vykoupení (dí sv. Pavel Řím. 3, 24. 25.), kteréž jest skrze Krista Ježíše, jehož Bůh vydal za smírce skrze víru v krvi jeho, k ukázaní spravedlnosti své, pro odpuštění předešlých hříchů“. Kristus Pán jest nám učiněn od Boha moudrostí i spravedlností, i posvěcením i vykoupením (I. Kor. 1, 30.). „V něm máme, (jak dí apoštol Efez. 1, 7.), vykoupení skrze krev jeho, odpuštění hříchů podle bohatství milosti jeho“. V tom rozumu tedy, jako Kristus Pán, není nikdo, ani naše milá a sladká Matka nebeská, prostředníkem naším u Boha.

Kristus Pán jest prostředníkem naším u Boha, poněvadž nás s Otcem nebeským smrtí svou na kříži usmířil, a napotom: že se stále za nás v nebesích obětuje a za nás oroduje: „Tento (dí sv. apoštol Žid. 7, 24. 25.), protože zůstává na věky, má kněžství věčné. A protož i věčně spasiti může, kteřížkoli skrze něho přistupují k Bohu, jsa vždycky živ k orodování za nás.

Jako jest tedy Kristus Pán prostředníkem naším u Otce svého nebeského a orodovníkem, tak jím nikdo není, ani královna nebeská Maria.

Přes to však jest Panna Maria i prostřednice naše, i orodovnice naše.

Panna Maria nás ovšem krví svojí nevykoupila, neboť ona sama na způsob arci zvláštní a vznešenější, nežli my vykoupěna byla; avšak ona působila k našemu vykoupení, neboť nám

a) vyžádala Krista Pána s nebe. Toužili jsou patriarchové a prorokové po zaslíbeném Vykupiteli, a denně vysílali prosby své k Hospodinu Bohu, aby splnil, což byl slíbil, že sám

přijde a spasí lid svůj: „Ukroť se, Pane: pozoruj a učiň: neprodlévejž pro sebe samého, Bože můj: neboť jméno tvé vzýváno jest nad městem, i nad lidem tvým“. Dan. 9, 19. Žádali jsou prorokové, aby přišel Spasitel, a Bůh jich vyslyšel v tom, že před zrakem jejich stále zřetelněji a jasněji odhaloval Osobu Spasitelovu a útrapy Vykupitelovy, ale ihned nezavítal k nám. Avšak Maria Panna prosila a žádala na Bohu působením Ducha Božího lkáními nevypravitelnými, aby přišel a neotálel. Žádala takto za příčinou dvojí, jednak aby bylo člověčenstvo vykoupeno, a pak aby nebesa byla naplněna, jež se byla vyprázdnila valně pádem anjelů ¹⁾). Přitáhla Panna nejsvětější Spasitele s nebe svojí převelikou pokorou, podle toho, co dí písmo: „Sestoupila jsem do zahrady ořechové, abych spatřila jablka údolí“. Cant. 6, 10. „Ona přitáhla s nebes Spasitele převelikou svatostí svou“).

b) Působila Matka Boží k našemu vykoupení, neboť svolila býti Matkou Spasitelovou, a tak nám darovala. Toho, skrze něhož jsme vykoupeni. Ona působila k našemu vykoupení, neboť z její nejčistší krve vtělil se Syn Boží, a ona ho živila krví svou a napájela panenským mlékem svým.

c) Panna Maria působila ku našemu vykoupení, když svého jednorozného Syna za nás na smrt vydala, jsouc plně sjednána s trojjediným Bohem, aby její Jedináček na usmíření člověčenstva s Bohem v nevýslovné opuštěnosti umíral.

d) Matka Boží trpěla v Synu svém na hoře Kalvárské, a sloučila mučennictví své s útrapami, bolestmi a ouzkostmi, trpěla jako nejlepší z matek, nejlaskavější a nejútrpnější, tak že možno říci o ní nejenom: že vydala s Otcem nebeským z lásky své k nám svého Jednorozného Syna, ale také: že byla pro nás zraněna, a se všech stran potřína pro hříchy naše ²⁾).

e) Matka Boží vydala Syna svého, a trpěla spolu s Ním na hoře Kalvárské, a potírala skrze Syna svého, a potřela hlavu

¹⁾ Mariale. Cap. 37. *Ista duo (Angelorum reparationem et hominum redemptionem) impetravit ipsa non tam sibi, quam nobis suis suspiriis, suis gemitibus.*

²⁾ Tamtéž.

³⁾ Mariale. Cap. 69. *„Ipsa quippe vulnerata est propter iniquitates nostras, et totaliter attrita est propter scelera nostra.*

hadu pekelnému, a proto jest pravdou zračitou, že Matka Boží, kteráž nám vymohla na Otcí nebeském Spasitele, kteráž nám Ho počala, porodila, živila a s pukajícím srdcem na smrt za nás vydala, nám tak smíření s Otcem nebeským vyjednala ¹⁾).

Matka Boží měla tudíž účastenství ve vykoupení našem, a proto sluje právem Prostřednicí naší, arci ne v tom rozumu, jako Jednorozený Syn její.

Matka Boží sluje Prostřednicí naší, poněvadž má účastenství v našem spasení, neboť

α) Jako byla oběť viditelná a krvavá, kteroužto obětoval nejvyšší kněz nás Kristus Ježíš na hoře Kalvárské těsně spojena s obětí Panny nejsvětější: tak se slučuje i na nebi oběť Matky Boží s obětí Věčného Syna jejího za nás, abychom stali se účastníky vykoupení Páně ²⁾).

β) Matka Boží jest z vůle Páně příčinou naší spásy ³⁾), neboť chtěl Bůh, aby dary a milosti Jeho přicházely k nám za prostřednictvím její. Odtud slove Panna Maria Matkou milosti a milosrdenství ⁴⁾).

Jest tedy Maria Panna prostřednicí naší i ve vykoupení i ve spáse naší. Ona jest prostřednicí a smířitelkou naší, ona jest panovnicí naší a slitovnicí naší, pramen přístupný domu Davidovu a církvi všechné, netoliko na odpuštění hříchů, ale také na vykoupení uvězněných, na uzdravení nemocných, na vysvobození užalářovaných a ukovaných, na osvícení slepých, na nápravu těch, kdož téměř upadli v zátратu, na útěchu zarmoucených, na spásu spravedlivých, a na všecko cožkoli by mohlo býti na úkol usmíření a slitování ⁵⁾ vymyšleno, jest v jménu, že jest naše slitovnice, obsaženo.

¹⁾ Mariale. Cap. 50. Beata Virgo totius mundi reconciliationem obtinuit.

²⁾ Mariale. Cap. 71. „Corpus B. Virginis gloriosum, quod cum jugi sacrificio coram Deo incessanter offertur.

³⁾ Mariale. Cap. 145.

⁴⁾ Mariale. Cap. 50.

⁵⁾ Mariale. Cap. 115. Est igitur Domina nostra propitiatorium: i. e. quidam fons patens domui David, et toti Ecclesiae, non solum in ablutionem peccatorum, sed in redemptionem captivorum, in sanationem infirmorum, in liberationem victorum, in illuminationem coecorum, in restaurationem deperditorum, in consolationem moestorum, in salvationem justorum, et quidquid aliud excogitari potest ad opus propitiationis pertinens: in hoc nomine, propitiatorium instauratur et impletur.

Máme zajisté prostředníka Pána Ježíše na nebesích, a podle vůle Páně máme tamtéž prostřednici Panenku nejsvětější. Prostředník Pán Ježíš ukazuje Otcí nebeskému rány své, jež byl vytrpěl za vykoupení a spásu naši, a naše dobrotivá nebeská Matka a Prostřednice naše, ukazuje Prostředníku Kristu Pánu mateřskou lásku svou, kterou ho živila v životě, přikájela a obstarávala: kterak tedy: že tak mnozí života věčného nedosahují? O Matce Boží vyznáváme, že jest ona lékem ku životu věčnému, a Pán Ježíš jest lékařem. Oba jsou nám na blízku. Je-li nám však na blízku lékař Pán Ježíš, a lék náš Panna Maria: co jest u příčině, že nejsme vyléčení? Snad že opovrhujeme lékařem naproti rozkazu: „Cti lékaře pro potřebu (Sir. 38, 1.), anebo zamítáme lék naproti slovům písma: „Nejvyšší stvořil ze země léky a muž opatrný nezoškliví jich sobě“ (Sir. 38, 4.). Snad že zamítáme i lékaře i lék, té jsouce důmněnký, že není churavosti v nás ¹⁾, a proto nepomýšlíme na to, abychom vyhledávali pomoci.

Utíkejme se tedy k léku svému, Panně Marii. Nic není užitečnějšího, nic sladšího, nic lehčího ku nalezení, jako milostivost a milosrdenství naší nejmilostivější prostřednice a léčitelky Panny Marie ²⁾.

XXIV.

Maria Panna jest patronka a orodovnice za všechny.

Patronka naše nebo-li ochránitelka naše jest Maria Panna, neboť ona má všechny vlastnosti, jež má míti dobrý ochránce. Ochránce má býti moudrý; v řeči opatrný, má horliti za spra-

¹⁾ Mariale. Cap. 70. De B. V. dicimus et cantamus, quod ipsa est vitae medicina . . . Si ergo praesto sunt nobis Medicus pariter Jesus, et medicina i. e. Maria, quid causae est, quod non curamur. Sed forte aut contemnimus medicum, contra illud: Honora medicum propter necessitatem; aut abhorremus medicinam contra illud: „Altissimus creavit de terra medicinam, et vir sapiens non abhorrebit eam. Eccli. 38. Aut certe quia nos aegrotare non credimus, ideo nec medicum nec medicinam debito modo quaerimus.

²⁾ Nihil utilius ad edendum, nihil salubrius ad bibendum, nihil facilius ad inveniendum, quam pietas et misericordia nostrae piissimae mediatricis et medicatricis.“ Mariale. Cap. 58.

vedlnost, a má býti míru a pokoje milovný. A tyto vlastnosti měla zajisté nejsvětější Panna, a má je v stupni nejdokonalejším.

Panna Maria byla zajisté nade všechny tvory omilostněna, byla zákona Božího znalá, Bůh sám ji otevřel tajnosti neskonálních věčných pravd, on ji uspůsobil, aby jich dokonaleji poznávala a pojala, nežli kůrové anjelští, neboť nedopustil, aby v ní bylo bludu, nedopustil, aby v ní bylo závad, ježby jí vadily u poznávání tajemství Božích. V rozumu jejím nebylo nižádného mraku, poněvadž nebylo v ní podle vůle Boží nižádných hnutí žádostivostných, ani žádostivosti samé. Bůh jí posvětil, jako nikoho kromě ní, ochránil ji přede vším hříchem, ano i před nádechem hříchu všeho. Nikdo ani na zemi ani na nebi kromě věčného Boha nebyl hříchu tak nepřístupný, jako byla již zde na této pouti pozemské Panna Maria. A my víme předobře, že břemeno, kteréž nás k zemi zatlačuje, a nám vadí v poznávání věcí nebeských, hřích jest, ano i hnutí hříšné i žádostivost zlá: „Tělo, kteréž porušení bere, dí písmo, obtěžuje duši, a ten zemský příbytek dolů stlačuje smysl, mnoho přemýšlující. A sotva se dovtipujeme toho, co na zemi jest: i co jest před očima, s prací nalezáme, co na nebi jest, kdož vystihne?“ Sap. 9, 15. 16. Při Panence nejsvětější však nebylo nižádného břemena, kteréžby jí bylo dolů stlačovalo, ona byla všechna čistá, všechna neporušena, všechna neposkvrněna, v ní nebylo ani stínu zlého, a protož byla ona nade všechny bytosti spůsobila ku přijetí nebeské moudrosti.

Panenka nejsvětější byla naplněna od Boha vědoucností svatou, a ssála moudrost z úst věčného Boha svého, ona znala pravdy věčné nade všechny nebeštany, ona znala zákon Boží, a znala i rady evangelické.

Panna Maria byla opatrná, neboť nikdy nevyšlo z úst jejích slovo marné, všechna řeč její byla spořádána, k Boha a k dobru lidskému obrácena. Ji všecku ovládal Duch Boží, a ona se dala ovládati, a proto volila vezdy tu nejlepší stránku, kterážto nikdy nebude odjata od ní.

Panna Maria horlila za spravedlnost, jako nikdo na světě kromě Pána Ježíše; a horlíc za ni žádala Pána Boha lkáními nevypravitelnými, aby se slitoval nad člověčenstvem, nad městem a nad lidem svým, aby se skonalo přestoupení a konec vzal

hřích, a shlazená byla nepravost, a přivedena byla spravedlnost věčná, a aby se naplnilo vidění i proroctví, a pomazán byl Svätý svätých. Dan. 9, 24.

Panna Maria byla míru a pokoje milovna, a z lásky k míru a pokoji a usmíření s Bohem obětovala svého Jednorozeného Syna, jehož milovala již po řádu přirozeném láskou přirozenou takovou, jakož nižádná matka pozemská dítěte svého milovati nemohla; obětovala jednorozeného Syna svého, jehož milovala láskou nadpřirozenou, a to žárem takovým, jakýmž nemilují Boha kůrové anjelští, a milovati nemohou. A tohoto nevýslovně milovaného Syna vydala z lásky k míru a ku pokoji mezi Bohem a lidmi na smrt. Panna Maria věděla; že jest Syn její Bůh-člověk v jedné a to Božské osobě, onať na sobě zkusila, že Boha počala a porodila; ono věděla: že dítě, jež porodila, Bůh je, neboť ač bylo ono podle skrovného těla jiným dětem podobno, přece nikoliv podle stavu duše. Bylať ovšem duše dítěte jejího lidská duše, neboť byl nám Kristus Pán podoben ve všem podle člověčenství kromě hříchu. „Nemáme nejvyššího kněze, dí sv. apoštol, kterýžby nemohl míti lítost nad mdlobami našimi, ale zkušeného ve všem podobně kromě hříchu.“ Žid. 4, 15. Avšak nebyla duše Páně podle stavu, v němž se nalezala již ihned od okamžení vtělení, stavu duše naší podobna. Vidělať duše Páně již od okamžení vtělení Boha tváří v tvář, tak že putovala duše Jeho ovšem k nebesům, ale co měli nebesťané, to již měla na zemi, požívajíc Boha spolu s nimi. A odtud díme slovy katolické vědy: „Christus Dominus erat non tantum viator, sed etiam comprehensor.“ S učením tímto těsně souvisí jiné: že byl Kristus Pán sebevědomý již v životě Matky své, že měl vědouceň netoliko nebeskou, ale také pozemskou, že měl vědouceň vlitou a znal všechny pravdy přirozeného řádu i nadpřirozeného, že znal všechny věci, a poněvadž byl a jest soudcem živých i mrtvých, znal všechny myšlenky, žádosti a skutky lidí všech, kteříž tehdaž žili, a kteříž žili od Adama až ku vtělení Jeho, a žiti budou až do těch časů, v nichž se dokonají všechny věci.

Hle! takové dítě měla Panenská Matka! Ona tedy věděla, že dítě Její jest Bůh-člověk v jedné a to Božské Osobě. Věděla to na způsob takový, jako vědí o tom kůrové anjelští, a svatí a svěťice, a z této vědomosti její plynula horoucí její láska.

Přes to však přese všechno ráda a ochotně obětovala tuto lásku svoji za smír a pokoj člověčenstva.

Má tedy Panenská Matka všechny vlastnosti dobrého obránce, ochránitele a zastavatele. Ona jest moudrá, opatrná, horlila a horlí za spravedlnost, ona jest míru a pokoje s Bohem milovná ¹⁾).

Panna Maria jest patronka širého člověčenstva, a to z vůle věčného Boha ²⁾). V tom jest Synáčku svému podobna, kterýžto jsa Vykupitelem všech, za všechny se přimlouvá.

Syn Boží, ačkoliv důstatečen byl, aby nás vykoupil, přece ustanovil, aby byla soutřpitelkou Jeho předobrá a přeslaskavá Matička Jeho, a aby obět její těsně byla sloučena s obětí Jeho, aby byla Jemu v utrpení nejpodobnější, jelikož i sláva její na nebesích měla býti Jeho slávě nejbližší. Chtěl, aby na hoře Kalvárské nebyl samotný, anť nebylo člověku dobře býti samotnému. A tak i na nebesích učiněna jest Panenka Maria společnicí Synáčkovou v přimlouvání se za všechny, aby tak stálo všeliké slovo v ústech dvou neb tří: neboť Kristus Pán jest Orodovnik náš a Ochránce náš, a Panna Maria jest Orodovnice naše a ochránitelka naše ³⁾).

Matka Boží jest ochránitelka člověčenstva, neboť jest milostnou Matkou jeho, a nás všech milovnou. Jsou zajisté hojné pohnutky k tomu, abychom se vespolně milovali. Mámeť:

a) jednoho Otce na nebesích a Pána, kterýž nás na způsob stejný z tétéž hmoty stvořil, a k obrazu svému učinil, a určil k cíli jednomu, poněvadž jsme jedno v Kristu a jedno s ním (Jan 17.). A tak jsme vyšli všichni z příčiny jedné: působivé hmotné, formální a účelné. A podle toho jsme zavázáni sebe

¹⁾ Mariale. Cap. 134. Maria dicitur Advocata nostra. Unde quotidie cantamus: Eja ergo, advocata nostra. Nota ergo, quod quatuor sunt, quae praecipue Advocatum faciunt commendabilem. Quando est sapiens corde, discretus in sermone, justitiae zelator, et pacis amator. Ista quatuor habuit Virgo super omnes excellenter. etc.

²⁾ Tamtéž. Eam totius generis humani voluit esse Advocatam.

³⁾ Mariale. Cap. 5.: „In rebus spiritualibus nihil invenimus deiformius quam Mariam. Fecit enim Deus ab initio homini Christo adjutorium simile sibi Mariam ad interpellandum et testificandum pro nobis, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Nam et ipse advocatus noster, et ipsa advocata, et ipse testis, et ipsa in eo testis in Deo fidelis.

vespolně milovati, věřící i nevěřící, poněvadž mají všichni v obrazu Božím účastenství; neboť jestliže hadové, vlci a lvové, a zvířata kterákoli sebe milují vespolečně: tím spíše mají tak činiti lidé. A v tomto záležitosti první stupeň lásky k bližním, když je milujeme za tou příčinou: že jest Bůh Otec náš, Stvořitel a Říditel náš, kterýž má péči o všechny ¹⁾).

b) Druhá příčina, abychom se vespolek milovali, jest: že máme jeden křest společný; neboť není křtem jiným pokřtěn boháč, a jiným chudáš, jiným šlechtic a jiným nešlechtic: „kteřížkoli pokřtěni jsme v Krista Ježíše, v smrt jeho pokřtěni jsme.“ Řím. 6, 3. Jsme zajisté koupeni za tutéž cenu všickni od velemoudrého kupce Pána Ježíše. Tento důvod pudí nás, abychom více milovali křesťany nežli pohany, jakož jest obyčejem, že milujeme více ty, kdož jsou s námi z jednoho království, a opět více ty, kteříž jsou s námi z obce jedné ²⁾).

c) Třetí příčina a třetí stupeň lásky k bližnímu jest, že jsme spojeni jednou věrou, že jsme údové jedné veleříše, kteráž jest církev, že jsme všichni poutáni jedním zákonem lásky, a téměřž články víry ³⁾).

d) Čtvrtá příčina a čtvrtý stupeň lásky jest: poněvadž jsme netoliko z jednoho města, Jerusalému sv., čili církve svaté,

¹⁾ Prima itaque ratio, quare omnes debemus esse unum, est, quia unum Patrem habemus Dominum, qui omnes aequaliter nos creavit et plasmavit de eadem materia, ad eandem formam, quia ad imaginem suam; et ad eundem finem, quia sumus unum cum Christo et unum simul cum ipso Is. 17. . . . Est ergo omnibus nobis eadem causa efficiens, materialis, formalis atque finalis. Hac ratione monemur omnes diligere, qui hanc participant imaginem, sive sint fideles, sive infideles. Si enim serpentes, lupi, leones, et omne animal diligit suum simile: quanto magis homines! Haec ergo causa diligendi alterutrum primus gradus est hujus virtutis, quia unus est nobis Deus Creator et Pater et omnium gubernator, cui aequaliter cura est de omnibus Sap. 6. Mariale Cap. 48.

²⁾ Mariale. Cap. 48. Secunda causa, quia unum est nobis baptisma: non enim meliori baptismate baptisatus est dives, quam pauper, nobilis quam ignobilis . . . Haec ratio cogit nos omnes spiritualiter diligere Christianos potius, quam paganos seq.

³⁾ Tamtéž. Tertia causa dilectionis, quia nobis omnibus una est fides, omnes concives sumus unius civitatis, quae est Ecclesia, et eadem lege charitatis adstringimur, et eisdem fidei articulis arctamur.

ale také z rodiny jedné, jelikož máme jednoho Pána té rodiny a jednoho Hospodáře Boha ¹⁾).

c) Pátý stupeň a pátá příčina lásky jest: poněvadž jsme postaveni v jednom šiku bojovném, bojující pod jedním Bohem, a očekávající mzdu: jelikož jsme povoláni v jedné naději. Efez. 4, 4. ²⁾).

f) Šestý stupeň a šestá příčina vespolečné lásky jest: že-li jsme vespolečně příbuzenstvím spojeni, jelikož jsme bratřími a sestrami netoliko proto, že máme jednoho Otce Boha, ale také: že máme jednoho praotce Adama, a jednu pramáteř Evu podle těla, a jednu máteř podle ducha, kterážto jest Jerusálém nebeský (Gal. 4.), a jednoho Otce Boha, jehožto jsme synové přijatí. Ano my jsme netoliko z Otce jednoho, ale také údové těla jednoho, poněvadž jedním Duchem žijeme, a jedním pokrmem, jako údové těla žijí vzduchem jedním a pokrmem jedním. Pokrm tento Kristus Pán jest. A proto praví apoštol: „Jedno tělo mnozí jsme, kteříž jednoho chleba účastni jsme“. I. Cor. 10, 17. ³⁾).

Hle tedy tolik jest příčin vespolečného milování, a stupňů téže lásky, předně: že jsme lidé; za druhé že jsme z téhož království; za třetí že jsme údové jednoho města; za čtvrté že náležíme k jednomu domu, a k rodině jedné; za páté: že jsme bojovníci jednoho šiku vojenského; za šesté: poněvadž jsme bratřími vespolečně; za sedmé: poněvadž jsme údové těla jednoho ⁴⁾).

¹⁾ Tamtéž. Quartus gradus est et quarta causa, quia non solum de una civitate, sed etiam de una domo, unaque familia sumus; quia omnibus nobis unus est Dominus, unus Pater familias.

²⁾ Tamtéž. Quinta causa est . . . quia omnes sumus in una acie commilitones sub eodem Domino milites, et idem stipendium expectantes.

³⁾ Tamtéž. Sextus gradus et sexta causa dilectionis mutuae est perfecta germanitas; quia non solum sumus fratres, quia unum Patrem habemus Deum, sed etiam unum Patrem habemus Adam, et unam Matrem Evam secundum carnem; et secundum Spiritum unam matrem Jerusalem. quae sursum est, quae est mater nostra, ut dicit apostolus. Galat. 4. et unum Patrem Spiritualem Deum, cujus filii adoptivi sumus omnes: unde dicit: Unus Spiritus. Iterum non solum sumus fratres de uno Patre, sed etiam membra de uno corpore; quia et eodem Spiritu vivimus, et eodem cibo, sicut omnia membra corporis unius, eodem aëre et eodem cibo vivunt. Cibus iste est corpus Christi. Unde dicit: „Unum corpus.“

⁴⁾ Mariale. Cap. 48.

Všecky tyto příčiny ku milování vespolečnému znala nejsvětější Panna po Kristu Pánu nejdokonaleji, ona znala Pána Boha a tajemství Jeho a Velebu Jeho a krásu Jeho, a milovala Boha zářem lásky, jakým ani kůrové anjelští nehoří, a podle toho znala také velebu obrazu Božího v duši naší, živého tohoto obrazu živého Boha a věčného. Ona znala nade všechny nebesťany cenu, za nížto jsme vykoupeni, poněvadž Boha nejdokonaleji znala, a jest Matkou Boží, kterážto s nebeským Otcem Ho položila na oltář kříže. Bylo-li jí tedy lidstvo vzácné, stalo se jí vzácnějším a dražším, když jest bylo vykoupeno. Ne všickni však, za něž Kristus Pán umíral, obdrželi a obdržují také ovoce vykoupení, alebrž pouze ti, jimžto se dostává účastenství v zásluhách Páně. Nikoho není ovšem na světě, jenž by byl prázden darů Páně, ale ne všichni bývají ze stavu hříchu ve stav milosti přinešeni. Ti, kteří milosti posvěcující nabyli, stali se účastníky přirozenosti Boží a podle toho syny Božími, a dědici království Božího podle naděje, Bohu podobnými, ale neskonale jinak nežli se podobají synové pozemští otcí pozemskému. Ti kdož byli ospravedlněni náležejí k rodině Boží, k domu Božímu, v němž jest Matka Boží vladařkou, a synů přijatých Matkou. Ona zná tyto své děti a miluje je podle míry podobenství jejich ku Synu Božímu, ona ví, že jsou to údové skrytého těla Páně, a miluje je v Kristu Pánu Synu svém. A poněvadž Matka Boží příčiny ku milování bližního nejlépe zná, a Boha nade všechny kůry anjelské miluje, jest také její láska k nám větší nežli svatých a světic a anjelů všech.

Matka Boží žádného nevylučuje z lásky své. Milovalať Boha nad sebou; Syna Božího, jehož měla vedle sebe, a jenž upadl mezi lotry; milovala všecken svět, t. j. veškero človenstvo ¹⁾).

Matka dobrá nerada ztrácí syna svého, byť to bylo jen dočasné, když odchází od ní na onen svět. Jest však jiná ještě smrt neskonale horší a strastnější, nežli tělesná, smrt duchovní. Smrtí touto ztrácí hříšník synovství Boží, a opouští rodinu Boží,

¹⁾ Mariale. Cap. 14. Ipsa autem, quod supra se erat, i. e. Deum amavit cum fervore; quod juxta se erat, Filium proprium, qui vere fuit et est proximus illi, qui incidit in latrones; illum inquam cum gaudis: quod infra se erat totum genus humanum amavit cum dolore et compassione: quod ipsa erat, et se ipsam amavit cum amore casto et sancto.

a tím také rodinu Matky Boží. Ztrácí ho tedy Matka nebeská. A jelikož miluje všechno člověčenstvo, želí ztráty jednoho každého, jenž opustil rodinu její ¹⁾, a je v tom podobna Rachel, o níž písmo dí: „Hlas, naříkání, žalosti a pláče slyšán jest na výsosti: Rachel pláče synů svých, a nechce se potěšiti nad nimi, proto že jich není“. Jerem. 31, 15.

Její láska k nám jest láska mateřská, která se nezapírá ani nad synem marnotratným, a čelí k nám všem. Ona se podobá v této lásce své hvězdě polární, kolem níž se děje oběh světový, a kteráž jsouc stále na obloze nebeské k severu pohlíží i k jihu, k východu a ku západu, neboť ona jsouc královnou všehomíra má péči o všechny podle vůle všemohoucího Boha. Ona se podobá měsíci, jenž se vlastně zove hvězdou mořskou, neboť působením jeho děje se přítok mořský i odtok. Takovou hvězdou mořskou jest Panna Maria v tomto velikém moři světovém, a pro tuto její moc pohlížíjí k ní všickni synové Evy, jako k té, která má v ruce všechny věci, a všechny záležitosti všech věků ²⁾.

Tato mocná vladařka všehomíra a starostlivá Matka naše nebeská jest trůnem milosrdenství, a to z vůle Synáčka svého I když jest Syn její za příčinou rozhněván, a odvracuje tvář svou od nás, neodvracuje svoji Matka Milosrdenství a krásného milování, alebrž tu právě dává na jevo slitování své ³⁾.

A jak by bylo možná, aby na nás zapomenula láska Mateřská sladké naší Matky nebeské? Vždyť není možná, aby zapomenula na tu dobu, když stála pod křížem a když Syn její ničeho nemaje, nám ji odkázal slovy: „Hle matka tvá!“ Ona jest zajisté archou úmluvy a předmětem poslední vůle Páně ⁴⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 26. Propter vehementissimum charitatis fervorem quo nos diligit Maria tigridi comparatur: et quanto amor ferventior, tanto dolor acerbior in amissione. Unde Jerem. 31. Vox in Rama audita est ploratus et ululatus magnus Rachel i. e. Maria plorans filios suos.

²⁾ Mariale. Cap. 6.

³⁾ Mariale. Cap. 6. „Quando rex noster Christus ex aliqua causa faciem suam abscondit, tunc Maria maxime suam misericordiam ostendit.“

⁴⁾ Dicitur Maria archa testamenti, quia (Xr.) in suo ultimo testamento, cum esset spoliatus et nudatus omnibus, quae habebat et nudus penderet, istam solam arcam, quae sibi auferri non potuit, uni discipulo commisit et omnibus discipulis praelegavit. Mariale. Cap. 114.

Znamením smlouvy mezi Bohem a lidmi jest tedy Maria Panna, a v tom se podobá duze nebeské ¹⁾. Ona je orodovnice za všechen svět. Orodovnice mocná, opatrná, moudrá a bedlivá, nic neujde jí, což jí bylo Bohem v ochranu svěřeno. Proto dí o ní sv. Bernard: „Přehojnou láskou svou učinila sebe nejblahoslavenější Panna dlužnicí všech. Ona otvírá lůno milosrdenství svého všem, aby všichni přijímali z hojnosti její. Ať mlčí tedy o Tvém milosrdenství, blahoslavená Panno, kterýžbykoli shledal, že's nepřispěla jemu, když by tě byl vzýval v potřebách svých My však velebíme panenství tvé, obdivujeme pokoru tvou, avšak lépe nám se líbí milosrdenství bídným prokázané; a toto k sobě táhneme, na ně vzpomínáme, a vzýváme je. Totof jest zajisté, což vyprosilo světu opravu, a všem spásu“. A opět dí tentýž sv. Bernard: Maria Panna jest orodovnice naše u Boha, a není možná, aby byla oslyšána, neboť nalezla milost u Boha ²⁾.

Jsme jisti pod milou nebeskou duhou naší, Panenkou nejsvětější, že za její ochranou nebude nikdy roztržena smlouva mezi Bohem a námi, ač-li i my budeme plnití výminky smlouvy této ³⁾.

XXV.

Maria Panna Patronka církve.

Panna Maria jest vladařka všeho světa, ale milostivá. Nic neunikne vládě její. Jest jí podáno všechno na nebi a na zemi a pod zemí. Ona jest také ochranou všech. Ona tedy vládne, ale vládá její jest vládou slitování, vládou milosti, milosrdenství a ochrany.

Matka Boží jest patronkou a ochranitelkou všeho světa, avšak přede vším jest patronkou církve Boží.

Církev Páně na zemi jest obdobou království Božího na nebi. Na nebi jsou nebešťané, svatí a světice a křové anjelští, a vidí Boha tváří v tvář. Na nebi jest Kristus Pán prostředník

¹⁾ Mariale. Cap. 14.

²⁾ Mariale. Cap. 134. Ipsa est quidem apud Deum advocata nostra, quae non potest sustinere repulsam, quoniam apud Deum invenit gratiam.

³⁾ Mariale. Tamtéž.

naš mezi Bohem a námi, na nebi jest Matka Boží, prostřednice naše u Syna svého. I Kristus Pán i Matka Boží obětují za nás přímluvy své u Otce nebeského. Na zemi v církvi Boží nejsou ovšem nebešťané, ale putují k nebeskému ráji, oni jsou členové téže církve, k nížto náležejí svatí a světice, ač jest nebeská část církve Boží vítězná. V církvi Boží na zemi nevidíme ovšem Boha tváří v tvář, ale máme Ho, ovšem jinak nežli mají Boha v majetku svém nebešťané. My máme Boha zakrytého na nejsvětějším oltáři, anť věříme a podle sv. víry také víme: že jest na oltáři tělo a krev Páně v spůsobách chleba a vína. My víme, že tělo Páně a krev jsou spojeny nerozlučně s duší Páně a s Jeho Božstvím, a proto věříme a víme: že jest na oltáři v spůsobách chleba a vína zakryt neskonale Bůh. Máme tedy v církvi v majetku svém nesmírného, neskonaleho Boha, ač jinak nežli nebešťané. Na nejsvětějším oltáři obětuje se za nás Bůh-člověk Kristus zakrytý v spůsobách chleba a vína nekravě. Krvavě se dělá oběť tato na hoře Kalvárské. Obětníkem i obět byl Kristus Pán, Syn Jediný královny naší nebeské, a s touto obětí byla těsně spojena oběť téže sladké Máteře, jako na nebesích jest spojena přímluva Pána Ježíše za nás s přímluvou téže Matky Boží. A tak se dobře dí: že i oběť nejsvětější na oltáři jest těsně spojena s orodováním Matky Boží.

Podle toho jest církev Boží obdobou království Božího na nebi, a jako miluje Matka Boží říši Boží na nebi, podobnou láskou jest ona nakloněna říši Boží na zemi, v nížto shledává všade stopy šlépějí Synáčka svého.

Matka Boží ví předobře a lépe, nežli všichni nebešťané, kterak miloval Kristus církev svou. Sv. apoštol dí o této lásce: Kristus miloval církev, a vydal sebe samého za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody skrze slovo života, aby sobě učinil církev slavnou, nemající poskvrny ani vrásky, neb cokoli takového, ale aby byla svatá a neposkvrněna“. Efez. 5, 25—27. Vědouc tedy Matka Boží, kterak jest miloval Syn její církev svou, jak by ona nemilovala ji?

Matka Boží ví předobře, že oudové církve Boží jsou oudové skrytého těla Syna jejího, jak by tedy nemilovala církev Boží?

Pro tuto lásku svou jest Matka Boží přede vším ochrاني-
telkou a patronkou církve svaté. Odtud ji nazývá ctihodný
Arnošt:

a) Skálou církve Boží. Zove se skálou Panna Maria, poněvadž z ní vyšel, jako z pouště Beránek Boží, kterýžto snímá hříchy světa, a církev samu očistil, aby nebylo na ní ani poskvrny ani vrásky podle toho, co čteme v písmě: „Vypušt Beránka, Pane, panovníka země z Petry pouště k hoře dceři Sionské“. Is. 16, 1. Ona jest skálou církve Boží, poněvadž jedenkaždý úd církve nalezá u ní útočiště, když se byl proti Bohu provinil, jakož čteme u Isaiáše proroka: „A bude muž, jako kterýž před větrem kryje se, a tají se před bouří, jako potokové vod v žízní, a stín skály vysedlé v zemi pusté“. Is. 32, 2. Jako stín člověka kryje, tak Matka Boží ukrývá a chrání údy církve, kteříkolibý se k ní utíkali v hříších svých, bojíce se soudů Hospodinových. „I vejde, dí písmo, do rozsedlin skal a do jeskyň kamenných před hrůzou Hospodinovou, a před slávou velebnosti jeho, když povstane, aby udeřil zemi. Is. 2, 20. Matka Páně jest věrná přítelkyně naše a vydává před Bohem svědectví o kajicnosti naší. Za tou příčinou se jí také vyznáváme říkájce: „Zpovídám se Bohu všemohoucímu, blahoslavené vezdy Panně Marii“. Ona jest lékem duši umdlévající pro rány hříchů předešlých ¹⁾.

b) Matka Boží obkličuje církev všechnu, jako moře středomořní obkličuje zem, nebo-li dotýká se celé země ²⁾ podle její délky, šířky, výšky a hloubky. „Kdož by vystihl, o blahoslavená Panno Maria, dí sv. Bernard, délku tvého milosrdenství, šířku, výšku a hloubku? Délka přinesla (milosrdenství) všem, kdož by ji vzývali, až ku dni nejposlednějšímu. Šířka jeho naplnila okršlek země, aby i tvé milosrdenství naplnilo zem všechnu.

¹⁾ Mariale. Cap. 39. Quatenam est Petra Ecclesiae, nisi Domina nostra? Ipsa est umbraculum poenitentium. Is. 2, 10. Is. 32, 2. Petra deserta Domina nostra est, de qua exiit Agnus Dei, Dominator terrae. Is. 16, 1. . . Ipsa est testimonium confitentium et obedientium . . . propter quod semper solemus dicere: Confiteor Deo et Beatae Mariae. Ipsa est medicamentum animae languenti ex vulneribus praeteritorum peccatorum.

²⁾ Obkličovalo středomořní moře zem tehdejší známou; Evropu, Asii a Afriku.

Výška napravila zříceniny města na výsostech (nebeských). Hloubka získala vykoupení i těm, kdož byli seděli v temnostech, i ve stínu smrti. Ona jest zajisté, kterážto vyprosila světu celému nápravu a spásu“ ¹⁾.)

Matka Boží obkličuje církev, a chrání, jako obkličuje Matka pozemská dítě své. Ona sluje v písmě sv. jediná. Jediná jest pro převelikou pokoru svou, pro nerozdělenost svou; jediná pro dokonalou jednotu svou s Bohem, jedna sluje také proto, poněvadž jest jedinou Matkou bojující církve, a vyvolenou Rodičky své, t. j. církve vítězné. Ona jest jediná, poněvadž jest zvláštní pomocí naší, poněvadž jest slitováním naším, usmířením a útočištěm všestranným matce své, t. j. církvi celé. Ona jest po Bohu Panovnice naše, Prostřednice naše, a naděje naše ²⁾.)

c) Panna Maria ochraňuje církev, anť ji obkličuje, jako zeď silná a démantová. V této ochraně své má z vůle Boží pomocníky: Beránka Božího a dvanáctero apoštolů. Odtud čteme v písmě. „A mělo (svaté město Jerusaleým) zeď velikou a vysokou mající dvanácte bran.... A zeď městská mající základů dvanácte, a na nich dvanácte jmen dvanácti apoštolů Beránkových“. Apoc. 21, 12. 14. Dvanácte bran těchto nezavírali (Apoc. 21, 25.), poněvadž Matka Boží nikomu nezavírá lůna svého, a poněvadž skrze ni všichni vešli do nebeského Jerusaleéma, kdož jsou vešli, a vejdou skrze ni, kdožkoli vejdou, a sobě zasloužili a zaslouží viděti Boha tváří v tvář ³⁾.)

¹⁾ Mariale. Cap. 21. Maria Mare dicitur . . . Principaliter videtur mediterraneum dici Mare . . . Ipsa (Maria) amplectitur et circumcingit terrae sphaeram, quae est Ecclesia, in quatuor partibus, quia secundum longitudinem, latitudinem, sublimitatem et profunditatem. Unde Bernardus: „Quis o benedicta Virgo Maria misericordiae tuae longitudinem, latitudinem sublimitatem et profundum investigare possit?“ etc.

²⁾ Mariale. Cap. 123. Non solum dicitur una columba propter simplicitatem, et integritatem sui in se; una perfecta propter unitatem sui cum Deo, sed et dicitur quod ipsa est una Mater suae Ecclesiae militanti, et electa genitricis suae i. e. triumphantis. Ipsa ergo una est in adiutorium, in propitiatorium, in reconciliationem, et refugium omnimodum Matri suae i. e. toti Ecclesiae . . . Domina, Mediatrix nostra, quae est post Deum spes sola, tuo Filio nos repraesenta.

³⁾ Mariale. Cap. 91. Ipsa tamquam murus validus totam Civitatem Ecclesiae circumcingit, protegit et amplectitur: habens secum duodecim Apostolorum adiutoria et Agni. Unde dicitur Apoc. 21. quod murus habe-

d) Maria Panna jest ochranou církve Boží a slitovnicí. V Starém Zákoně byla Slitovnice zlatá tabule, kterážto přikrývala Archu. Bůh se slitovával odtud nad lidem, a dával také odpovědi. Tou příčinou zvána byla Slitovnice také odpovědištěm. Slitovnice tato byla předznakem Panny Marie: neboť Archa byla vzdělána ze dříví Setim, Slitovnice však ze zlata. Archa naznačovala církev, Slitovnice Marii Pannu, jelikož se Maria Panna tak liší ode všech svatých a světic, jako zlato od dříví. Slitovnice byla nad Archou, neboť Maria Panna jest Panovnicí; nad slitovnicí byla koruna, neboť Maria Panna má korunu celé církve a jest na hlavě její koruna dvanácti hvězd. (Apoc. 12, 1.). Má Maria Panna korunu, poněvadž ona v popředí potřela hlavu hadu pekelnému. Archa se uzavírala Slitovnicí: a skrze Matku Boží má církev všechna ochranu. Ze Slitovnice dávány byly odpovědi od Boha, a dělo se slitování, a tak jest i Matka Boží Prostřednice naše, smířitelka naše a Matka milosrdenství. Jest tedy Maria Panna Panovnicí naší, Slitovnicí naší a pramenem otevřeným domu Davidova, t. j. církvi celé ¹⁾).

e) Panna Maria jest patronkou církve Boží, neboť ona potřela nejenom hadu pekelnému hlavu, ale potírá všecka kacířství, a všecko, což by bylo příhanou církve Boží, jsouc nepřítelkyní bludů u víře, a všeho hříchu.

f) Panna Maria jest srdcem církve Boží, neboť ona se zove v písmě svatém srdcem ženicha nebo nevěsty. Srdce ženicha a nevěsty jest však jedno. „Já spím, ale srdce mé bdí“. Cant. 5, 2. Matka Boží bděla nad církví, když spal v hrobě Kristus Pán. Všickni přátelé Páně Ho opustili, bylat víra jejich

bat fundamenta duodecim, et in ipsis duodecim Apostolorum nomina et Agni . . . Et portae ejus non clauduntur, quia ipsa sinum misericordiae nemini claudit sed omnibus aperit . . . quia per ipsam in civitatem coelestem intraverunt, et intrabunt quotquot Deum facie ad faciem videre meruerunt et inebriabuntur.

¹⁾ Mariale. Cap. 115. Per arcam Ecclesia intelligitur, per propitiatorium Maria, ut ostenderet, quod quanta est differentia inter ligna et aurum, tanta est distantia inter ipsam et Ecclesiam . . . Ipsa portat totius Ecclesiae coronam, quia ipsa principaliter caput serpentis contrivit, et fecit victoriam, meruitque coronam . . . Per Mariam Virginem Ecclesia protegitur et firmatur: et quidquid in ea est, custoditur . . . Ipsa est mediatrix nostra et reconciliatrix . . . Est Domina nostra propitiatorium i. e. quidam fons patens domui David et toti Ecclesiae . . .

otřesena, bylť jako bez života. V Marii Panně však byl život, ona byla srdcem církve, a proto k ní voláme: „Živote, sladkosti, naděje naše“. Ona jest jako pramen života, z jehož plnosti jsme vzali všichni; neboť Kristus Pán jest hlavou naší, Panna Maria však srdcem naším. Hlavou církve Boží jest Kristus Pán, jako král a hospodář její, čině všecko, co hlava působí ohledně těla. Z hlavy vychází cit a pohyb, a podobně působí v církvi cit skrze víru, pohyb skrze lásku. On jest ovšem životem duše, ale Maria Panna jest stánkem jeho. A podle toho jest ona životem naším a srdcem naším. Jako se rozlévá život ze srdce po celém těle; tak i Matka Boží, jsouc Panovnice naše a císařovna, vezdy rozmnožitelka, má péči o celé tělo církve, jako matka v rodině. Její péče jest přelaskavá, neboť jako jest Kristus Pán prvorozený mezi mnohými bratřími (Řím. 8, 29.), a bratr náš: tak jest i nebeská Matka naše sestrou naší a nám podle přirozenosti ve všem podobna ¹⁾.

Matka Boží jest uprostřed církve, jako srdce jest uprostřed těla. Jako se životní síla rozlévá ze srdce po těle celém, tak se rozlévají všechna dobra z Matky Boží po církvi celé. Jako se rozlévá ze srdce po celém těle teplota, tak zahřívá také Matka Boží církve celou ²⁾, neboť což by jiného znamenala slova: „Já jsem Matka krásného milování“, leč: Já jsem pramen teploty přirozené?

Matka Boží jest princip a pramen života církve Páně, neboť jest srdcem jejím, jsouc matkou krásného milování. Hoří srdce její láskou. A proto dlužno, aby i srdce naše láskou k Bohu a k matce Boží hořelo. Žádejmež tedy a neustávejme

¹⁾ Mariale. Cap. 83. Maria dicitur cor sponsi vel sponsae: cor unum et anima una, sicut unum est cor Capitis et membrorum. Cant. 5, 2. Ego dormio et cor meum vigilat. Ista prophetia impleta fuit in sabbato sancto, quando Christus in sepulchro dormiebat, Maria autem pro toto corpore vigilabat Ex ipso (corde) vita dependet, et Beatae Virgini tota die dicimus: quod ipsa est vita, dulcedo et spes nostra. Ipsa est quasi fons, de cujus plenitudine accepimus omnes: Christus enim Caput, Maria vero cor nostrum Ipse (Christus) est proprie vita animae, Maria vero locus ejus et tabernaculum Ipsa totius corporis Ecclesiae curam gerit tamquam Mater familias Ipsa quoque caro et soror nostra. etc.

²⁾ Tamtéž. Ipsum (cor) est fons et origo caloris naturalis, ut ab eo totum corpus per arterias calefiat Et quid est aliud dicere: Ego Mater pulchrae dilectionis, nisi ego sum fons caloris naturalis.

doléhati na Boha, aby odjal srdce kamenné a dal nám srdce masité, jakož sám dí Ezech. 11, 19.: „Odejmu srdce kamenné z těla jejich a dám jim srdce masité; aby v příkázaních mých chodili“. Žádejmež aby vstúpil Bůh do srdce našeho Marii Pannu, aby byla jedno se srdcem naším a s duší naší, aby nás živila v bázni Boží, v blahoslavenství, a u veselí ¹⁾).

Životem jest srdce zdravé v řádu přirozeném, Matka Boží jest srdcem církve Boží v řádu nadpřirozeném, oživuje ji, živí, sílí. Vždyť jest ona jedno srdce se srdcem Syna svého. Obě jsou spojena láskou nevýslovnou. Zachovejme sobě tedy srdce Rodičky Boží, odevzdejme sebe srdci tomuto, aby vládlo nad námi, aby nás střežilo, nás učilo a vedlo. Milujme srdce Rodičky Boží, jakož jest ono hodno. Nebudiž nic na světě, což bychom po Bohu více milovali, a což by nám bylo sladší, jako Maria. Panna, a nejsvětější srdce její ²⁾).

Matka Boží jest srdce a pramen života církve Boží, neboť ona přímluvou svojí přitahuje Ducha Božího, a rosou milosti, a odtud žije církev všechna, živí a zdokonaluje se ³⁾).

g) V zahradě rajske byl strom života. Této zahradě se podobá církev Boží, a jejím stromem života jest Panna Maria. Ovoce tohoto stromu jest Pán Ježíš, jenž dí sám o sobě: „Já jsem cesta, pravda i život“. Jan 14, 6. Strom života byl uprostřed zahrady rajske, aby i Adamovi i Evě a všem potomkům jejich byl přístup, pak-li by byli obstáli ve svatosti a spravedlnosti, byli-by jedli se stromu tohoto a se zachovali ve svěžesti, a čerstvotě: tak i Maria Panna jest jako strom života

¹⁾ Tamtéž. Age ergo pro te o homo, ora Deum et ne dederis silentium, donec auferat a te cor lapideum, et dederit tibi cor carneum, ut inserat visceribus tuis Mariam, ut eam diligas verissime, sicut cor tuum et animam tuam, et ipsa te enutriet in timore casto, beatitudine et laetitia.

²⁾ Tamtéž. Quatenus unusquisque, qui vult vitam diligere, et dies videre bonos, Ipsam sibi invisceret, ejus gratiam omni custodia sicut corpus suum custodiat, curam sui atque custodiam, imperium quoque ac magistrum totaliter ipsi committat. Et sicut nihil est in mundo, quod tibi possit esse intimius corde tuo, ita post Deum sit nihil in mundo, quod ita diligat intime, dulciter, vere et fortiter et totis visceribus ut Mariam.

³⁾ Mariale. Cap. 44. Similiter et B. V. os suum aperuit in oratione, et attraxit Spiritum secundum rorem gratiae. Unde totum corpus Ecclesiae vivit, nutritur et proficit.

u středu církve, neboť není ona přijímatelkou osob, alebrž jest všem bez rozdílu přístupna ¹⁾).

Jest tedy Panna nejsvětější patronkou církve veškeré, a to podle vůle Páně. Byla a jest vůle Boží, aby všechny dobré dary k nám přicházely za prostřednictvím jejím. Ona také osvěcuje církev všechnu svým příkladem, naplňuje ji milostmi svými, obohacuje skutky dobrými a ctnostmi ²⁾).

XXVI.

Panna Maria jest patronka jednotlivců.

Matka Boží ochraňuje církev veškeru. Ona jest její skálou její zdi přepevnou, ona ji brání naproti nepřátelům, a obkličuje ji se všech stran jako moře. Avšak ona chrání netoliko církev povšechnu, ale každého jednotlivce, jenž by se dal v její ochranu ³⁾). Matka Páně ho přijímá a k sobě víže, aby se v lásce zachoval.

1. Panenka nejsvětější má stráž nad hříšníky.

a) aby ihned nebyli zavrženi, a bdí nad nimi, aby Bohu zachráněni byli. O ní dí Duch Boží v osobě její: „Shlédnu všechny, kteříž spí“. Sir. 24, 45. Matka Páně jest tím prutem, kterýž viděl Jeremiáš prorok, pravě: „Prut bdící vidím“. Jerem. 1, 11.

b) Panna Maria odstraňuje všechny závory, kteréž by překážely milosrdenství Božímu. Jest těchto závor sedm. Prvá: závora jest velikost a hrůza hříchů; druhá: mnohost hříchů; třetí: ustavičnost ve hříchu a návyk; čtvrtá: hladovost nebo-li horečná žádost po hříchu; pátá: nevěra hříšnickova; šestá: zjevnost a veřejnost hříchu, jakož bylo při ženě v cizoložství dopadené; sedmá: dlouhé trvání ve hříchu.

¹⁾ Mariale. Cap. 83. Maria ipsa quoque est quasi lignum vitae in medio paradisi, et sine acceptione personarum omnibus se exponit.

²⁾ Mariale. Cap. 4. Omne donum perfectum bonorum spiritualium ab eodem Patre descendit ad nos mediante Maria . . . Maria totam Ecclesiam illustrat exemplis, inebriat charismatibus, multiplicat in bonis operibus, locupletat in virtutibus pretiosis.

³⁾ Mariale. Cap. 21. Non solum totam Ecclesiam ita circumcingit, sed et omnem animam, quae ejus se protectioni committit, amplectitur in visceribus charitatis et ligat.

Všecky tyto závory stěžují návrat k Otci nebeskému. Velikost a hrůza hříchů poznaná k zoufalství pudí, mnohost a množství hříchů srdce žalařují, navyklost v hříších poutá hříšníka jako v železích, hladovost po hříchu a vášeň zaslepuje, nevěra činí návrat po lidsku nemožným, zjevnost a veřejnost hříchu otupuje cit, a dlouhé trvání ve hříchu činí hřích jako přítelem domácím. Avšak Matka Boží jest Matkou Milosrdenství a Matkou milosti v domě Božím velikomocnou. Ona překonává všechny tyto nesnáze a závory, přicházejíc jako nevýslovně prudká řeka, a ohnivá, a trhá provazy hříchů napořád, rozráží okovy a řetězy, jimiž ukováni jsou hříšníci¹⁾.

Matka Boží mluví ku hříšníkům nevýslovně sladkým hlasem svým, neboť hlas její dýše milosrdenství a lásku²⁾. Vábí je k sobě Panna přesvatá, aby je vyléčila, a Synu svému a Jeho svaté říši navrátila, a dle toho sluje ona císařovnou vezdy rozmnožitelkou.

c) Matka Boží působí, aby hříšníci z hříchů se probrali: (Ona) „káže v ně, na ulicích vydává hlas svůj: v čele zástupů volá, u vrat bran městských vydává hlas svůj: Až dokavad maličcí milovati budete dětinství, a blázni toho, což jim škodlivé jest, žádati budou.... Obratítež se na domlouvání mé; hle pronesu vám ducha svého, a ukáži vám slova svá“. Přísl. 1, 20. seq.³⁾.

d) Matka Boží volá váhavé, a působí, aby v nenávisti měli nepravosti své⁴⁾.

e) Matka Boží zvlažuje srdce lidské, a lítostí naplňuje, aby hříšník oplakával cesty své, a v tom jest podobná prutu Mojžíšovu, kterýžto vyvozoval z tvrdých skal sladké vody⁵⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 28. „Omnia ista obstacula, licet magna sint valde, disrumpit et prosternit impetus fluminis Mariae Dominae nostrae, semper Augustae.“

²⁾ Tamtéž: „Lingua curationis, lingua Beatae Virginis, sicut est mitigationis et misericordiae. Sicut enim disrumpit vincula peccatorum, ita curat et vulnera vitiorum.“

³⁾ Mariale. Cap. 45.

⁴⁾ Tamtéž.

⁵⁾ Mariale. Tamtéž. Ipsa lacrymas contritionis de corde peccatoris educit, unde per Virgae officiumeducta est aqua de petra. Num. 20. Exod. 17

f) Matka Boží převádí hříšníka na cestu kajicnosti a pokání, a v tom jest podobna opět prutu Mojžíšovu. Mojžíš vztáhl ruku, a Hospodin horkým větrem obrátil moře v sucho, a vešli synové israelští prostředkem suchého moře, nebo byla voda jako zeď po pravé straně jejich a po levé (Exod. 14, 21. 22.). Tak zajisté převádí Matka Boží hříšníky cestou kajicnosti prostředkem moře světa tohoto ¹⁾).

2. Matka Boží přivádí ty, kteří bloudí na cestu pravdy a skutku dobrých ²⁾).

3. Matka Boží běře v ochranu svoji ty, kteří tonou v pokušení, podle toho co písmo dí: „Bycht pak chodil u prostřed stínu smrti, nebudu se báti zlého; nebo ty se mnou jsi. Prut tvůj a hůl tvá mne potěšily ³⁾“). Panna nejsvětější překonává hady pekelné, jako potřela hlavu drakovi starému. Jest zajisté v tom podobna prutu nebo-li holi Mojžíšově, kterážto obrácena byla v hada, a pohltila hole Mudrců, jež byly taktéž v hady obráceny. Exod. 7, 12. ⁴⁾).

4. Panna Maria jest občerstvením pro ty, kdož byli zemdleli cestou života, bojem za svatou víru, za ctnost a sebezapíráním ⁵⁾).

5. Panna Maria ochraňuje jednohokaždého, kdož se kní utíká, a její ochrana jest přemocna. Ona jest dosti silna, aby jediným pohledem navrátila člověka životu. Vždyť jsouc ještě zde na zemi hasila v lidech přítomností svou hnutí žádostivostné: tím spíše jsou nyní blahoslavené oči její s to, aby leskem svým, a slávou svou a žářem zapudily všechno, což by nám vadilo na cestě ku bráně nebeské ⁶⁾).

6. Maria Panna drží nejenom církve, alebrž i každého věřícího netoliko jako základ drží sloup, alebrž živí ho jako kořen živí strom, a upevňuje ho a osvěžuje neustále víc a více ⁷⁾).

¹⁾ Tamtéž.

²⁾ Tamtéž.

³⁾ Tamtéž.

⁴⁾ Tamtéž.

⁵⁾ Tamtéž.

⁶⁾ Mariale. Cap. 108.

⁷⁾ Marial. Cap. 44. Maria Ecclesiam et fidelem animam omnem, quae ei ininitur, non tantum sicut basis columnam, sed ut radix arborem sustentat et stabilit, semper magis et magis vivificando eum et vegetando.

7. Maria jest občerstvením pro každého, jenž by se kní utíkal, avšak ne samotna, ale brž spolu se Synem svým. Nebylať ona nikdy oddělena na této zemi od Syna svého, anť s ním a v něm žila. A tak i na pouti pozemské nás občerstvuje s Kristem Pánem a v něm, a dává právě svého Syna za občerstvení. Ona nám ho za pokrm připravila, neboť ho počala, porodila, živila. On jest ten chléb, kterýž sestoupil s výšin Trojice nejsvětější, a byl v životě Panny Marie připraven. Za to budtež díky Bohu Otci, a díky Panně nejsvětější ¹⁾.

8. K nebesům vede tedy žebřík dvojatý: Maria a Pán Ježíš. Kristus na jednom z žebříků sestoupil s nebes, a přijda k nám jako Jednorozený Boha Otce z Marie Panny se vtělil, na druhém žebříku na nebesa vstoupil, a nebo do nebes se vrátil, odkudž byl vyšel a sestoupil. Máme tedy dva žebříky: kříž a Pannu Marii. Podobně i my musíme býti syny Marie Panny přijatými, t. j. musíme do její rodiny se vrátiti, a pak vystupovati cestou k nebesům, kterouž jest šel Kristus Pán a šla Panna nejsvětější. Cesta ta jest drsná na pohled, jest to cesta kříže. „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapřiž sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne“.

Na této cestě rozeznáváme trojí druh lidí: Lidé, kteří začínají tou cestou kráčet: čili začátečníci; lidé, kteří pokračují na té cestě a v životě bohumilém prospívají, a konečně dokonalí. Jednakaždá část této cesty má padesáte stupňů. Ti, kteří začínají, a konají skutky kajicné skrze víru, dostoupí padesátého stupně, a slavíce jako jubilaum mají jistou naději, že spasení dojdou ²⁾. Ti, kteří již mají naději v Boha, nabudou síly, dostanou perutí jako orlice, poběhnou a nebudou umdlévati, půjdou a neustanou (Is. 40, 31.), a ti přemohou šelmu sedmerou ctností vítězíce naproti sedm hlavním hříchům. Těmito sedmkrát sedmi stupni dosáhnou i oni jubilaea svého a vítězství svého podle toho, co dí písmo: „Viděl jsem . . . ty, kteříž zvítězili nad šelmou a obrazem jejím, a nad počtem jména jejího, ani stojí nad mořem sklenným, majíce harfy Boží. A zpívajíce píseň Mojžíše, služeb-

¹⁾ Mariale. Cap. 19.

²⁾ Mariale. Cap. 107. Sunt . . . tres gradus hominum ascendentium et deficientium in hac scala: scilicet animales, rationales et spirituales.

níka Božího, a píseň Beránkovu řkouce: Velicí a divní jsou skutkové tvoji, Pane Bože všemohoucí; spravedlivé a pravé jsou cesty tvé, králi věků¹⁾. Apoc. 15, 2. 3. ¹⁾). Konečně jsou ti, kteří drží cestu vznešenější lásky, a těm dal Bůh perutě holubičí, a oni létají, aniž by odpočinuli sobě, z ctnosti ku ctnosti podle stupňů blahoslavenství, a i oni dospějí ku jubileu svému, a když dospějí, naleznou sobotu, nebo-li pokoj duše své, pokoj plný, kterýž hojnější jest nade všechno pomyšlení, a začátek slávy nebeské²⁾).

Při tomto vstupování k výšinám nebeským jest nám podporou a žebříkem a vůdkyní Panna nejsvětější. Ona ovšem na sobě neseznala hříchu nižádného, a nezkusila na sobě, co by to bylo, Boha ztratiti. Cestou očišťování (via purgativa) nešla Matička Boží. Bylať ona ihned v prvním okamžení bytu svého všechna čista a všechna dokonala. Ale ač jest neokusila na sobě, co by bylo, býti ve stavu hříchu, přece nebyl nikdo po Kristu Pánu, jenž by byl lépe poznal, kteraká bída jest: opustiti rodinu Boží, a žíti ve vyhnanství. Odtud také žádala Matka Boží již jako útlá dívenka Boha úpěnlivě, aby se nad bídou člověčenstva v okovech hříchu vězícího slitoval a poslal, jehož poslati slíbil. Nikdo kromě Krista Pána neznal tak dokonale úkladů a nástrah, které se strojí těm, kdož se dali cestou pokání. Tou měrou jest Matka Boží moudrou vůdkyní těch, kdož se nalézají na prvé části cesty, a berou se po padesáti stupních ku jubileu svému.

Matka Páně byla ihned v prvním počátku svém nade všechny nebešťany svatá: přes to však ani okamžení v celém jejím ži-

¹⁾ Tamtéž. Item sunt alii, qui jam sperant in Domino, et mutant fortitudinem, et non laborant. Is. 40. Isti per spem virtutis vincunt bestiam et numerum nominum ejus, i. e. per septem virtutes vincunt septem vitia capitalia, et ita per septies septem gradus ad suam perveniunt quinquagenam et remissionem et jubilationis gradum, quem habent ex palma victoriae. Unde Apoc. 15. Vidi eos, qui vicerunt bestiam etc. cantantes Canticum Moysis etc.

²⁾ Tamtéž. Item sunt alii viri spirituales, qui excellentioris charitatis viam tenent, quibus Deus dedit pennas sicut columbae, et volant ut requiescant; proficientes de virtute in virtutem per gradus beatitudinum . . . quibus ascensis tertium et verum sabbatum mentis inveniunt, et suum jubileum, quod est initium gloriae, et pax plena, quae exuperat omnem sensum, quae promittitur septimae beatitudini. Matth. c. 5.

votě nebylo, aby byla nepokračovala ve svatosti a v milosti Boží. Ona jest zkušená vůdkyně a opatrná těch, kdož pokračují na cestě ku bráně věčné. Žár její vroucnosti, její milosti a lásky k Bohu vysušil v ní nadobro všecku žádostivost. Jsouc vůdkyní ve druhé části cesty ku bráně nebeské vysušuje v těch, kdož dobře prospívají, tělesné žádosti ¹⁾).

Matka Páně vedla zde na světě život činný, ale stále rozjímavý. Úhlavní a stálý předmět myšlének jejích byl stále Bůh. K Bohu ona zalétala v kontemplacích svých ve výšiny takové, kamž nikdo ze svatých a světic nedospěl. Ona tedy jest vůdkyní těch, kteří ku dokonalosti pospíchají, a chrání, aby ten, jenž k výšinám rozjímavým dospěl, na bezcestí se nedostal, alebrž v Bohu jsa, v pravdě setrval. Ona jest jako hvězda první velikosti ve výšinách těchto, ona jest tamtéž učitelkou, osvětlovatelkou, a vůdkyní. K Matce Boží směřují slova, kteráž čteme I. Král. 14, 27. „I vztáhl Jonathas vrch prutu, kterýž měl v ruce, a smočil v plástu medu: a obrátil ruku svou k ústům svým, a osvíceny jsou oči jeho“).

Naše dobrá nebeská Matička jest při všech, kdož trvají v posvěcující milosti Boží, a tak v Synu jejím. Ona jest při nich, neboť jsou oni členové přesvaté rodiny její, k níž náleží i Jednorozený Syn její. Ona jest při spravedlivých na způsob zvláštní, a při všech, kteřížto vstupují po žebříce k nebesům, a spěchají po cestě kříže, kterou kráčel její Syn, a kterou ona kráčela.

O šťastný a blahoslavený jest muž ten, který ačkoliv by nemohl vstupovati po žebříku kříže, jímžto vstupoval velikán náš Pán Ježíš, a sebe nevydal na mučennictví, přece vystupuje cestou kajcnosti skrze víru; šťastnější jest ten, kterýž běží na cestě spravedlnosti skrze naději; avšak nejblahoslavenější jest ten, kterýž běží cestou pokoje skrze lásku. To jest rád těch, kteříž vstupují k nebesům na žebříku, kterýž jest Pán Ježíš a

¹⁾ Mariale. Cap. 45. Ipsa consumit in bene proficientibus omnes carnales affectiones. Unde Judic. 6. Ad tactum virgae ascendit ignis de petra et carnes consumpsit.

²⁾ Mariale. Cap. 45. „Ipsa illuminat et reficit in contemplatione. Unde I. Reg. 14. Extendit Jonathas summitatem Virgae, quam habebat in manu, et intinxit in favum mellis, et convertit ad os suum et illuminati sunt oculi ejus.“

Panna Maria. První se ubírají k nebesům pracující jako těžce, ale neumdlevají; druhí běží, a nemají obtíží; třetí letí, a přicházejí ku pokoji ¹⁾).

Přicházejí ku pokoji, neboť přirozená láska k Bohu jest nám v tom rozumu vštípena, že duše naše přirozeně k Bohu směřuje, jenž ji stvořil (Eccl. 12.) ²⁾).

Ku pokoji přicházejí, kteříž setrvávají na cestě Kristem Pánem vykázané, nebo na konec je uvádí Matka Páně do radosti nebeské, aby byvše radostí její na zemi požívali s ní rozkoší na nebi ³⁾).

XXVII.

Vzývejme Matku Boží ve všech potřebách svých.

Panna Maria jest Matkou nás všech. Skrze ni dává nám Bůh dary řádu přirozeného i nadpřirozeného, čili dává nám, čehož potřebujeme v životě pozemském, a uděluje nám milost, kterýchž jsme potřebni, abychom dosáhli života věčného.

Kýž bychom jí byli také za dary její vděční! Ona byla a jest dívkou Páně a hospodyní v domě svrchovaného Boha, a neustává sloužiti věrně v tomto domě. Ten dům Boží jest království Boží. Jedna část jeho jest na nebesích, církev vítězná, a raduje se s Matkou Boží, a jest předmětem radostí jejích. Počet svatých a světic jest na nebi veliký, a všickni skrze ni nebeštany učiněni jsou, od Abele spravedlivého až do toho posledního svatého, kterýžto právě nyní oči zavírá, aby je otevřel v nebesích. Druhá část jest pod zemí v očištění. Jsou tam věrné duše, dobré dítky Máteře nebeské, ježto jí nikdy nevěrny nebudou, a také býti nemohou, i tam sestupuje jako opatrná, moudrá a

¹⁾ Mariale. Cap. 107. Beatus igitur erit vir ille, qui etsi non potest gigantem nostrum Jesum sequi per scalam crucis, et per viam martyrii, saltem per istum ascensum purpureum disponit ascensiones suas, ut in via poenitentiae ambulet per fidem; beatior autem, si in via justitiae per spem currat; beatissimus autem, si in via pacis velociter poterit per amorem. Hic est enim ordo ascendentium in hac scala: nam primi ambulabant laborantes; sed non deficientes. Secundi currebant, et non laborabant. Is. 40. Tertii volabunt et requiescent. Ps. 54.

²⁾ Tamtéž.

³⁾ Mariale. Cap. 45.

laskavá hospodyně Páně ¹⁾). Třetí část domu Božího putuje na zemi. Obyvatelé domu tohoto buď že směřují cestou pravou ku vlasti nebeské, anebo se z ní vychýlili, dům Otce nebeského opustili, a do ciziny se odebrali, jako synové marnotratní. Matka Boží v této pozemské části domu Božího, jako věrná matka a pečlivá dívka Páně přislужuje v příbytku svatém (Sirach 24, 14.), a se stará, čehoby bylo v domě tomto potřebno. Matka Boží působí tuto, jakoby byla služkou, a to jedinou v domě celém, všecko pracuje, čistí dům, připravuje pokrmy, čistí prádlo, obstarává kuchyni a stůl ²⁾).

Matka Boží opatruje v tomto domě spravedlivé, nebo ti jsou její miláčkové, opatruje nevinné dítky, neboť jest ona matkou a jako kojnou a živitelkou jejich. Ona jest dobrá slepice, kterážto shromáždžuje mláďata svá pod křídla svá, aby tam byli chováni a chráněni Mat. 23, 39. Ano dobrá slepice tato přijímá pod křídla svá netoliko svá kuřátka, ale také cizí. Začasto zajisté živí a opatruje slepice mláďata kachen a pávů. Líčata nebo-li kachňata opouštějí živitelku, když řeku nalezly. Mladí pávové shrdají živitelkou svou. A tak se děje i předobrotivé živitelce Panně nejsvětější. Ona však ani nevděčnými, a nezdárnými syny a dcerami nepohrdá ³⁾), alebrž i ty bere pod křídla svá, aby se navrátili z ciziny do nebeské domoviny.

Všecko podřídil Syn Boží máteři své, učinil ji královnou nebeskou a panovnicí nad nebešťany, nad svatými a světicemi, i nad kůry anjelskými; učinil ji královnou věrných duší v očištění, a Panovnicí a Hospodyní v domu Božím na zemi, aby byla této říše císařovnou a vezdy rozmnožitelkou veleříše Páně, kterážto spojuje se zemí nebesa.

Vezdy rozmnožitelhou veleříše Boží jest Maria Panna svojí ochranou a to mocnou ochranou, svojí mocnou přímlovou, kterouž předkládá netoliko jako přesvatá dívka Páně velikomocnému Hospodinu Bohu, ale také jako Matka Boží. Předkládá přímlovy

¹⁾ Mariale. Cap. 106.

²⁾ Mariale. Cap. 139.

³⁾ Mariale. Cap. 141. Item ista est proprie custos et nutrix parvulorum. Illa est bona gallina, quae congregat pullos suos sub alas, ut ibi foveantur et protegantur. Mat. 23. Non solum autem suos, sed et alienos. Nam et gallina pullos anatum nutrit et pavonum; sed anates fluvio invento nutricem deserunt, pavones de sua pulchritudine gloriantes contemnunt.

své Hospodinu Bohu skrze Jednorozeného Syna svého za všechno člověčenstvo, zvláště za církve Boží; za spravedlivé, aby v milosti setrvali, za hříšníky, aby se k Bohu navrátili, prosí a přimlouvá se za nás ve všech potřebách našich, v potřebách pozemských a duchovních, ona oroduje za panice a za panny, za muže a ženy, za otce a za matky, oroduje za papeže, biskupy a kněze.

V písmě sv. čteme: „Nemáme nejvyššího kněze, kterýžby nemohl míti lítost nad mdlobami našimi, ale zkušeného ve všem, podobně, kromě hříchu.“ Žid. 4, 15. Má Kristus Pán lítost nad námi v bédách našich, netoliko proto, že jest k nám nevýslovně laskavý, ale také tou příčinou, poněvadž sám neduhy naše snášel.

Podobně můžeme také říci o Panně nejsvětější: „Nemáme na nebesích Matky, kterážby nemohla míti lítost nad námi a nad mdlobami našimi, ale máme Matku zkušenou. Trpělať ona všechny svízele s trpícím Synem svým; byla zde na zemi osiřelou dívkou, byla zasnoubenou muži, byla osiřelou vdovou, byla osiřelou Matkou. Byla nám podobna v přirozenosti lidské, podobna ve svízelistech, podobná nám ve všem kromě hříchu, neboť hříchu na ní nebylo.

Nížádná naše bída, nížádná ouzkosť, nížádná potřeba naše, ať již duchovní nebo pozemská neujde Matce Boží, a ujíti nemůže. Bůh chtěl míti, abychom skrze ni obdržovali všechny dary pozemské, a všechny milosti, a aby se děla skrze ni také spása nás všech. Za tou příčinou působí také Bůh, aby tento svůj úkol vykonávati mohla, a aby věděla o všech potřebách našich a úzkostech našich.

Matka Boží zná tedy potřeby naše a úzkosti, a zkusila je také na sobě. Ona jest Matka naše, a to ta nejlaskavější z matek, kteráž se nad námi nikdy nezapomíná, ona se za nás za všechny přimlouvá jako Matka, jížto jsme poručeni byli, jako závětí Syna jejího, a jako dítky, za něž Syn její umíral.

Matka Boží jest všem přístupna a se všemi spojena, jako srdce spojeno jest s údy těla ¹⁾. Ona se neodvrací ani od nezdárných synů a dcer. Jako hvězda mořská stále jest na obloze nebeské, tak jest také stálá mateřská náklonnost a láska Panny Marie k nám. Nikdy se ona nezapomíná nad syny života svého.

¹⁾ Mariale. Cap. 83.

Ačkoliv bytuje na výsostech, shlíží na údolí naše pozemské, neboť kde láska jest, tam jest také oko. Stojí Panna Maria na stráži nad námi po všechny noci ¹⁾).

Bytujeme začasťo v krajinách ledných a severných, v krajinách stínu a smrti, a to se stává tehďáz, když jsme byli odstoupili od Východu to j. od Krista Pána, a ztratili roucho nevinnosti, jež jsme obdrželi na křtu svatém.

Blahoslaveni jsou ovšem ti, kdož nikdy neodstoupili od Východu, neboť ti mohou viděti oba poly, Krista Pána i Pannu Marii. Avšak jak zhusta se stává, že nejsme pro veliké množství nešlechtností svých hodni patřiti k výsostem nebeským; a tak nezbývá nám, leč pohlížeti ku hvězdě polární, ku hvězdě mořské „Panně Marii“ ²⁾).

Když námořníci byli zachváćeni bouří, a nebe jest zahaleno temností, a oni nevědí, co činiti, a kterou cestou se dáti, tuť berou útočiště ku hvězdě polární, čili ku hvězdě mořské. Nebe jest zakaboněno, oni nevidí hvězd jeho, ani hvězdy mořské, co tu činí? Vezmou nádobu a naplní ji vodou, na vodu pustí jehlu s plevou, aby plovala, a působí na ni démantem, a tak ji semotam pohánějí. Když byli odstranili démant, obrátí tato jehla ihned hrot svůj ku hvězdě polární, a to neklamně. Snad kdyby mohla mluvit, řekla by: Podle mne svoji loď řiďte ³⁾).

Mát ovšem Kristus Pán nade všecko pomyšlení milostivou tvář, a jako démantovou, kterážto přitahuje k sobě srdce že-

¹⁾ Mariale. Cap. 8. In Maria tamen maternus numquam tepescit affectus, ut obliviscatur filiorum uteri sui. Semper enim, licet in Altissimis habitet, tamen humilia respicit, quia ubi amor, ibi oculus, super custodiam jugiter stat totis noctibus.

²⁾ Mariale. Cap. 8. Beati, qui numquam ab Oriente suo recesserunt . . . Tales videre possunt utrumque polum, i. e. Christum et Mariam; sed nos, qui non sumus digni, videre altitudinem coeli prae multitudine iniquitatis nostrae, cum ignoremus, quod agere debeamus, nihil aliud habemus residui, nisi ut ad stellam istam oculos erigamus.

³⁾ Mariale. Cap. 8. Qui enim navigant mare, et enumerant pericula ejus. Dicunt, quod in tenebris positi et fluctibus conquassati, cum nec sciunt, quid faciant, nec ubi sint, aut quo vadant, ad Stellam recurrunt hoc modo: Acum cum palea in vasculo aqua pleno natare faciunt, quam cum lapide adamante circumducunt, deinde sublato lapide ferrum illud statim versus Stellam hanc convertit cuspidem et figit immobiliter acum et infallibiliter. Puto, si posset loqui, diceret: Trahe me post te.

lezné. Že však *démant* přitahuje k sobě železo, není tak divné, ale obdivu hodno jest, že přitahuje hvězda železo k sobě. A proto jest hvězda mořská obrazem převeliké dobroty a lásky a milosrdenství Rodičky Boží, a jako očividný zázrak mateřské milosti její. Hvězda mořská, Maria, přitahuje k sobě skutečně i srdce železná, tvrdá, a v hříších zatvrzelá. Vidíme tyto věci zhusta na své oči: že lidé hříšní, ač od Boha se odvrátili, přece ještě ku Matce Boží lnou, jako ku poslední naději své. Zhusta je také vytrhuje Panna nejsvětější z nebezpečství a od pekelných muk ¹⁾).

Což tedy zbývá nám, leč abychom i my ve všech potřebách svých se utkali ku Marii Panně, a ji za přímluvu a za pomoc žádali. Ona nám jí zajisté neodepře nikdy. Jí zajisté dal Bůh do rukou milosrdenství, jako dal Synu svému soud ²⁾. Utíkejme se k Panně nejsvětější, jako ku dobré Matce své ve všech tihotách života svého, neboť takto dí sv. Bernard: „V tihotách, v nebezpečstvích, ve věcech pochybných měj na mysli Marii; vzývej Marii, ať neodstupuje ze srdce tvého, ať neodstupuje z úst tvých. Když ji budeš následovati, nebudeš na bezcestí, budeš-li ji prositi, nebudeš zoufati; budeš-li ji míti na mysli, nebudeš blouditi; bude-li tě ona držeti, neupadneš; bude-li chrániti tebe, nebudeš se báti; bude-li tě vésti, neunavíš se.... a tak zkusíš na sobě, že jest jméno její Maria ³⁾).

Utíkejme se ku sladké Mátěři své, neboť jsou jí milé prosby naše, daleko více, než-li prosby dítěte Matce pozemské; utíkejme se k ní, neboť

¹⁾ Tamtéž. Nos scimus, quod D. n. J. Chr. faciem habeat mirabilem et plenam gratiarum . . . et adamantinam et attractivam cordium ferreorum, ut dicitur Ezech. 2. Sed si adamas ferrum juxta se positum attrahit, non est multum mirabile: sed quod ferrum trahatur a Stella, in altissimo coeli cardine posita, hoc nobis in Maria, non modo mirabilem bonitatem, sed magnum miraculum bonitatis videri debet. Hoc enim videmus quotidie, quod illi qui quasi ferrum sunt frigidi . . . et indurati in peccatis, tamen Mariam diligunt, aciem intentionis suae ne desperent, ad eam dirigunt . . . et sic frequenter per ipsam ab extremis periculis, ab inferno inferiori eruuntur . . .

²⁾ Mariale. Cap. 8. Omne iudicium dedit Filio, et omne officium Misericordiae Matri suae: propter quod ipsa dicit: In Jerusalem potestas mea. Ekkli. cap. 24.

³⁾ Tamtéž.

Bůh sám čeká, až by Panenka nejsvětější Jemu přednášela žádosti naše. Hlas její jestiž Bohu milý¹⁾, anť dí v písmě: „Ukaž mi tvář svou, ať zní hlas tvůj v uších mých, neboť hlas tvůj jest sladký a tvář tvá spanilá“.

Utíkejme se k ní s šírou katolickou církví, neboť ona denně volá millionkráté i více: „Zdrávas královno, Matko milosrdenství, živote sladkosti, naděje naše!“ Denně k ní volá na millionkráté: Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás, hříšné, nyní i v hodinu smrti naší.

Utíkejme se k Matce Boží na moři tohoto světa, když zmítají námi bouře náruživosti a pokušení, a ona nám bude hvězdou mořskou, povede jako zkušená kormidelnice loďku životu našeho, a dospějeme do přístavu věčného, kdež nebude více bouří, jimiž u vyhnanství svém zmítání býváme, ale pokoj věčný a odpočinutí věčné.

XXVIII.

Povinnost, ctíti Matku Boží.

Jsme povinni Krista Pána ctíti tou poctou a službou, která Pánu Bohu přísluší, neboť jest Bůh-člověk v jedné a to Božské Osobě.

Se službou Kristu Pánu povinnou jest však těsně spojena úcta Panně nejsvětější příslušná, tak že není ani možná Krista Pána v pravdě milovati, když bychom nemilovali přemilé Jeho matěře, a že není možná v pravdě Kristu Pánu sloužiti, a Jemu se v pravdě klaněti, když bychom nebyli věrní sluhové její, a ji nectili jako Matku Jeho.

Ctihodný Arnošt vyslovuje tuto myšlenku ihned v prvním rozjímání svém, když takto dí: Jako dal Otec veškeren soud Synu, aby všickni ctili Syna, jako ctí Otce: tak i Syn připisuje všecky skutky své, a všecka dobrodiní svá, kteráž nám prokázal a prokazuje, Matce své, aby všickni ctili Matku, kteříž uctívají Syna²⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 67.

²⁾ Mariale. Cap. I. Sicut enim Pater omne iudicium dedit Filio, ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem; ita Filius opera

Arnošt nedí: „aby všickni ctili Matku; „jakož“ ctí Syna“, neboť vezdy rozdělovala církev mezi úctou a klaněním Kristu Pánu, jako Bohu povinnou, a mezi klaněním a úctou, jížto ctíla Matku Boží. Stejnou úctou, jako Pán Ježíš, nebyla Panna Maria nikdy v pravé církvi ctěna. Ale ctěna byla úctou vyšší nežli svatí a světice, a nežli anjelští křové již pro tu příčinu, že jest nade všechny svaté světější, že jest netoliko Panna svatá, ale nejsvětější Panna, nebo jak dí Arnošt: „že jest „Sancta sanctorum“, jako by před její svatostí mizela všeliká svatost světic. Jest ale ještě druhá příčina, proč ctíla církev a ctí nejsvětější Pannu, a ta jest neskonalá a nevystižitelná důstojnost její materská. Ona jest v pravdě a skutečně Matkou Boží, a to vlastněji, nežli kterákoliv matka pozemská jest matkou syna svého. Dobře tedy dí sv. Tomáš Aquinas ¹⁾, že Matce Boží ovšem ne náleží úcta taková, jako nebeskému králi, ale podobná.

Máme ctíti Matku Boží vyšší úctou, nežli ctíme anjely a svaté, neboť ji

1. Bůh sám ctil, a to již od věčnosti. U Boha není rozdílu v času, neboť On věčný jest, a viděl vše od věčnosti, co bylo, jest a bude. On vyvolil sobě Pannu nejsvětější, a přede všemi vyvolil, aby na ní nebylo ani poskvrny ani vrásky, On ji předzřídil a vyvolil za matku Syna Božího, a připravil od věčnosti všechny dary, jimiž měla okrášlena býti, jako nevěsta Ducha Božího. Velebil Bůh a ctil Matku Boží, neboť mluví o ní Duch svatý v osobě její v Starém Zákoně: „Já jsem z úst Nejvyššího pošla, prvorozená před velikým stvořením.... Já na výsostech přebývám, a trůn můj jest na sloupě oblakovém.... Tehdy přikázal a řekl mi Stvořitel všech věcí: a kterýž stvořil mne, odpočinul v stánku mém. I řekl mi: V Jakobu přebývej, a v Israeli měj dědictví, a ve vyvolených mých pusť kořeny. Od počátku a před věky stvořena jsem, a až do budoucího věku býti nepřestanu, a v příbytku svatém před ním přisluhovala jsem. A tak na Sionu utvrzena jsem, a ve

et beneficia, quae fecit nobis et facit, adscribit Matri, ut omnes honorificent Matrem, qui honorificent Filium.

¹⁾ S. III. q. 25. art. 5. ad I. Debetur ei honor consimilis ratione cujusdam excellentiae.

městě posvěceném též odpočívala jsem, a v Jerusalemě jest moc má.... Vyvýšena jsem, jako cedr na Libanu, a jako cypřiš na hoře Sion. Jako palma v Kádes vyvýšena jsem, a jako štěp růže v Jerichu: jako oliva spanilá na polích, a jako javor vyvýšena jsem podle vody na ulicích“. Sirach. 24. ¹⁾).

Kniha písne písni jest plna chval Marianských, i zdá se, jako by ty dvě neblahoslavenější duše sebe tam vespolečně chválily a vebily, duše Panny nejsvětější, a Syna jejího Pána Ježíše. Čteme tam chválu Rodičky Boží: „Aj ty krásná jsi přítelkyně má, aj ty krásná jsi, oči tvé jsou holubičí.... Aj milý můj mluví ke mně: Vstaň pospěš, přítelkyně má, holubice má, krásná má, a pojď....“ Cant. I. et. 2. „Můj milý jest můj a já jsem jeho, jenž pase mezi liliemi“. Cant. 2, 16. „Jak jsi krásná, přítelkyně má, jak jsi krásná“. Cant. 4, 1. „Všecka jsi krásná, přítelkyně má, a poskvrny není na tobě“. Cant. 4, 7. „Pojdiž s Libanu, choti má, pojdiž s Libanu, pojď: budeš korunována“. Cant. 4, 8. „Ranila jsi srdce mé, sestro má choti, ranila jsi srdce mé jedním očí svých, a jedním vlasem šíje své“. Cant. 4, 9. „Šedesáte královen, a osmdesáte ženin, a mladíc není počtu. Jediná jest holubice má, dokonalá má“. Cant. 6. 7. 8. ²⁾).

Velebil Bůh Matku Boží v Starém Zákoně. Na hoře Sinaiské dal příkázání: „Cti otce svého i matku svou“. A co přikázal, to již tehdáž na sobě vykonával, ctil a slavil zajisté již tehdáž budoucí Matku svou, a také slaviti dal a vebiti. Byloť přikázáno v Starém Zákoně, aby se troubami ohlašoval nový měsíc, a odtud čteme Ž. 80, 4. „Trubte troubou na Novměsíce, v den znamenitý slavnosti naší“. Přikázal tak Bůh, aby

¹⁾ Mariale. Cap. I. a jinde.

²⁾ Mariale. Cap. I. „Unde dilectus adscribit mihi beneficia sua, et ego illi mea. Hinc, quod liber ille Canticorum, vel illae duae beatissimae animae, sive personae Jesu et Mariae alternatim se invicem collaudando quasi contendere videntur. Canticum Cantici dicitur, sive Cantica Canticorum, quia omnia genera musicorum, omnes linguas hominum et Angelorum excedunt laudes illae: non enim sunt verba sed proverbia, eructationes non colloquia; jubilationes non sermones.

bylo slaveno v každém Novměsíci narození Panny Marie, zvláště však v Novměsíci měsíce září, a tak dal na jevo, že ona v září se narodí. Vímeť z písma Božího, že sluje Matka Boží luna: „Kteráž jest to, jenž kráčí, jako dennice vycházející, krásná jako měsíc, výborná jako slunce“. Cant. 6, 9. A tak slavili židé, nic nevědouce v Starém Zákoně již den Marianský ¹⁾, a velebili Matku Mesiášovu, kteréhož byli očekávali.

Bůh ctil Matku svou v jejím početí a narození, ochranou, jakouž ji chránil a vedl a řídil od prvé mladosti její. Byla posvěcena Maria Panna v životě máteře své a upevněna ve svatosti. Duše její byla jako ráj, a ctnosti její se ukázaly jako hvězdy na nebi. A jako bylo ptactvo nebeské pátého dne stvořeno, a ihned prozpěvujíc k nebeským výšinám zalétalo, tak zalétala i Maria Panna k výšinám nebeským nevýslovným rozjímáním svým. Konečně stvořil Bůh člověka z krve Marie Panny, a odpočinul v ní jako ve stánku svém ²⁾.

Ctil Bůh Pannu Marii, učiniv, aby byla vzdálenější všeho hříchu, nežli kůrové anjelští, chránil ji anjely strážnými, svou nevýslovně sladkou přítomností, a plností všech milostí; ctil ji, neboť ji podřídil Jednorozeného Syna svého; ctil ji, neboť bytovala ona s vtěleným Bohem po 33 let; ctil ji, neboť byla ona vlastní Matkou Boží.

Čest Matky své měl Jednorozený Syn Boží stále na zřeteli, on nedopustil, aby na Panenské Máteři Jeho bylo bytí i jen stínu příhany, anebo jen podezření, jako by nebylo chování přechisté Máteře Jeho beze vší úhony a beze všeho úrazu, proto volil, a usoudil, by byl počat a narozen z Panny, zasnoubené muži. Ano on raději volil, aby někteří měli pochybnost o původu Jeho, nežli, aby sladká Matka Jeho trpěla nějakou úhonu na cti své.

¹⁾ Mariale. Cap. 6. Qui digito scripsit in tabula: Honora Matrem tuam, fecit, quod docuit, et qui dedit et quando dedit legem, honoravit Matrem, praecipiens, ut singulis mensibus fieret festum suae venturae Nativitatis, maxime in neomenia mensis Septembris: signans, illo mense fore nascituram.

²⁾ Mariale. Cap. 150.

Když byl vtělený Bůh náš jako zločinec veden ze zahrady Olivetské, a vlečen k soudu k Annášovi a Kaifášovi, k Pilátovi, k Herodesovi a zase ku Pilátovi, když byl posmíván, uplván, trním korunován, zneuctěn a zlehčen nade všecko pomýšlení, neboť ne za něho, ale za Barrabáše lotra se přimlouval lid židovský, aby byl propuštěn: když byl tak nevýslovně zlehčen, pohaněn a potupen; provázela Matka Páně Syna svého. Nesmírné množství rozkáceného lidu a rozdrážděného následovalo; avšak my nikolivěk nečteme: že by i Matka Boží byla potupena a pohaněna. Bolestná Matka dospěla na horu Kalvářskou. Syna jejího ukřižovali, a dříve nežli na kříž ho přibili, i o šat oloupili. Pohaněn a znectěn byl Syn Matky Boží, od farizeů a zákoníků posmíván, a rouháním neslýchaným potupen. Maria Panna však stála pod křížem, a nečteme: že by byli lotrové, a zlostníci z kněží židovských, zákonníků a farizeů Pannu přesvatou: zlehčili, pohaněli a potupili. Bránil jim patrně vtělený Bůh, který na kříži dokonával, a jenž nejenom sám ctil Matku svoji, jako nejlepší ze synů, ale také nedopustil, aby blahoslavené Panně bylo na cti ubližováno.

Zuřivost nepřátel Páně byla veliká, a rostla stále, a snad by na konec i Matku Boží zasáhla: kdyby nebyla zastrašila rouhače židovské hrozná znamení, kdyby se byla náhle nestala zázračná tma, kdyby byly skály nepukaly, hrobové se neotvírali, kdyby opona chrámová se nebyla na dvě roztrhla. A tak Bůh nedopustil, aby byla Matka Jeho pohaněna. Nebyla pohaněna když vstupovala na horu Kalvářskou, nebyla potupena, když stála pod křížem plná žele, nebyla potupena, když tělo Syna svého do hrobu doprovázela, a když se vracela do Jerusalema. Když Syn Boží na nebe se odebral, bděl nad máteří svou; neboť ačkoliv byla církev těžce pronásledována, Matka Boží, kteráž na hoře Kalvářské mučennictví nad mučennictví vystála, nikdy nebyla potupována.

Bránil tomu Syn Boží, aby Matka Jeho byla předmětem příhan zde na zemi, dokavad žila zde na světě, a ctil ji dary a milostmi, jimiž na světě neobdaroval nikoho, a vábil ji k sobě, a připojil sobě, jako nižádného ze svatých a světic. Když přišla její doba, aby na nebesa se odebrala — neumřela, ale usnula, neboť jako bez bolesti Svého Jednorozeného Syna porodila, tak také beze vši bolesti s tímto světem se loučila. Jí ku počtě

sešli jsou se zázrakem všichni apoštolové k lůžku jejímu, a přišli nebešťané, aby ji zvali ku radostem nebeským.

Čest a sláva Matky Boží byla těsně sloučena s ctí a slávou Syna jejího. Jako se stal hrob jejího Syna slavným, anť třetího dne z mrtvých vstal: tak i hrob její. I o ní mají místo slova: „Rozveselilo se srdce mé, a zplesal jazyk můj: nad to i tělo mé odpočine v naději. Nebo neza-necháš duše mé v hrobě: aniž dáš svatému svému viděti porušení“. Žalm. 15, 9. 10. Třetího dne vzkříšena jest Matička Boží silou a mocí Syna, kterého porodila, a vzata jest na nebe, a vyvýšena jako cedra na Libanu nade všechny svaté a svěťice a nad kůry anjelské.

Vyvýšena jest nade všechny nebešťany, a požívá také slávy a úcty nade všechny nebešťany: neboť ti, kteří jsou v nebi, ať již lidé anebo anjelé, slují svatými, ona ale jest svatá svatých (sanctum sanctorum) ¹⁾, nebo-li Svatyně svatých.

Matka Boží jest vyvýšena nade všechny nebešťany, neboť jest netoliko Panna nejsvětější, ale také nejsvětější Matka Boží, a podle této důstojnosti své jest ona královna nebešťanů, velitelka a vladařka nade vším, což jest na nebi, na zemi a pod zemí. A tak se naplnilo, což Duch Boží v osobě její vyslovil: „Uprostřed lidu svého povýšena bude a v shromáždění svatém ku podivu bude, a v množství vyvolených bude míti chválu, a mezi požehnanými požehnána bude řkouc: Já jsem z úst Nejvyššího pošla, prvorozená před všelikým stvořením.... Já na výsostech přebývám a trůn můj jest na sloupu oblakovém“. Sir. 24, 3. seq.

2. Vyvýšena byla a ctěna Panna nejsvětější již zde na zemi od vděčného Syna, a napotom korunována na nebi. Avšak vděčnost Syna Božího neustála. Bylať vůle Jeho, aby byla ctěna Matka Jeho na zemi, i když byla jest vzata na nebe. Působí zajisté Syn Boží, aby se utíkali lidé u veliké důvěře ku Matce Jeho, a zhusta spíše k ní, nežli k Němu, aby bylo pravdou, že

¹⁾ Mariale. Cap. 113. Sicut . . . sancti Dei, sive Angeli sive homines, qui jam regnant cum Christo, sancti nominantur: ita B. V. exaltata jam super choros Angelorum ad coelestia regna, tamquam prae aliis sancta in reverentia habetur apud eos; et ideo ipsa recte et proprie dicitur Sanctum sanctorum, sicut dicitur Virgo virginum et Filius ejus rex regum.

ona jest trůnem a matkou milosrdenství¹⁾. Působí on, aby byla pravdou slova, jež byla vyslovila Matka jeho v domě Zachariášově: „Od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové“. Luk. I., 48. Ku počtě milé Máteře nebeské konají se od Východu slunce až na Západ nesčíslné modlitby. Anjelským Zdrávas se velebí a slaví Důstojnost její mateřská, modlitbou „Zdrávas Královno“ slaví se jako trůn a Matka milosrdenství. Jako dobrá Matička naše na všechny nás shlíží, a v domě Božím, jako dívka Páně všechno obstarává, a všechny potřeby naše na zřeteli má. Jako se před žárem lásky její nikdo skryti nemůže; tak zase jest úcta její všeobecná. Na sta millionů mužů a žen, na sta millionů jinochů a dívek, na sta millionů paniců a panen, a více ji ctílo a velebilo od prvních věků křesťanských, a ctí až po tento den. Nikdy neumlkla a neumlká sláva její a čest na světě celém. „Den dni vypravuje (o ní) a noc noci“. Žalm 18, 3. Nikdy neumlkají modlitby ku její počtě, a za její pomoc konané, nikdy neumlkají hodinky ku její cti slavené, ve dne i v noci jest ctěna a slavena na zemi Matka Boží. Každého dne slaví se na tisíci místech velebný „Magnificat její“, denně se na tisíce tisíců místech opětuje „Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s tebou“; každého dne se slaví a velebí na tisíce tisíců místech ona žena, kteráž uslyševši, co byl mluvil Pán Ježíš, zvolala: „Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a prsy, kterýchž jsi požíval“. Luk. 11, 17.

I nejenom slovy, ale také skutkem se velebila a slavila Matka Páně na zemi. Na sta tisíců paniců a panen věnovalo se ku počtě Mariánské, vysílající ji do nebes nejenom slova lásky a úcty, ale obětující jí a Synu jejímu i osoby své. Z lásky k ní a z úcty k ní následovali jí v ustavičné čistotě, v dokonalé chudobě a v dokonalém poslušenství, a přidali, čehož při Matce Páně nebylo i clausuru, uzavřenost před světem veškerým. Učinili tak, nebo věděli, že Matka Boží byla zde na zemi všemu světu uzavřena, prosta jsouc vší žádostivosti, a žijíc Bohu jedině. Nebylo při nich, aby byli mohli žádostivost na dobro vysušiti, a

¹⁾ Mariale. Cap. 150. „Sed et usque hodie tantam reverentiam ille optimus et superoptimus Filius Matri suae exhibet, ut multi Fidelium majorem ad Matrem, quam ad Filium habeant devotionem.“

proto se světu na vždy podle těla uzavřeli, aby i v uzavřenosti této Matku Boží aspoň poněkud následovali.

A kdož by vypočítal ty, kteří pro úctu, jižto měli ku Matce své na nebi vystříhali se všeho, což by jim bylo, jako synům a dcerám takové Matky za úhonu!

Ku počtě Matky Boží se staví oltáře a chrámy, ano ve mnohých krajinách je budují k účtě Mariánské jedině; ku její účtě se staví nejenom chrámy obyčejné, ale i stoličné, jí ku počtě se budují útulky pro chudé a nuzné¹⁾.

Jsou v církvi Boží řehole, kteréž své chrámy výhradně počtám Marie Panny věnují. Podobát se Matka Boží řece rajske, o nížto čteme v písmě: „Řeka vycházela z místa rozkoše k svlažování ráje“. Gen. 2, 10. Na břehách této řeky jsou stromy ovocné, a tito stromové znamenají ty svaté muže, jež sobě svatá Panna vypěstovala ochranou svojí, jako jsou na příklad Cisterciaci, jejichžto chrámové jsou Panovníci naší naskrze posvěcení²⁾.

Syn Boží shromažďuje stále ku cti Máteře své ovoce života jejího do stodoly své, ježto se stále rozmnožuje, až do té doby, kde vysloví: „Pojďte požehnání Otce mého a vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa“. Tehdáž budou naplněna také na nás slova pozdravení Anjelského, že bude požehnan všechen plod a všechno ovoce života Mariánského. V ten den vezme Panenka přesvatá na nebesích buben, jako Maria sestra Mojžíšova za dob, když vojsko Faraonovo mořem bylo pohlceno, a bude zpívati píseň, a všechny svaté duše s ní: Zpívejme Hospodinu, nebo slavně zveleben jest“. Exod. 15, 21. A tak se bude díti ve všech ulicích nebeského Jerusáléma, a to na věky, a tam i my budeme až do věčnosti prozpěvovati Bohu: „Alleluja“³⁾.

¹⁾ Mariale. Cap. 150. „In plerisque regionibus omnes Ecclesiae in honorem Virginis construuntur: sed et cathedrales Ecclesias in omnibus pene civitatibus ipsa habet; ipse (ipsas?) vero domos pauperum hospitales.

²⁾ Mariale. Cap. 23. Per ista ligna significantur viri sancti, qui plantati sunt secus decursus aquarum istarum in societate et protectione Dominae nostrae: sicut sunt Cistercienses, quorum Ecclesiae omnes sunt in honore Dominae nostrae. Sluší zde poznamenati: že všechny chrámy řád^u Cisterciaků jsou Panně Marii na nebe vzaté zasvěceny.

³⁾ Mariale. Cap. 150. Fructum quoque ventris ejus, quasi acervum tritici in coeleste horreum congregandum de die in diem ipsi multiplicat,

3. Úctu Matce Boží vzdávati, a to nade všechny nebešťany hojnější jsme povinni. V té úctě se srovnávají nebesa i země i věrné duše v očištění. K té úctě jsme tedy také zavázáni, jako synové a dcery Marie Panny. Vždyť jest Panna nejsvětější sláva naše, sláva lidského pokolení, a sláva světa celého ¹⁾).

Tato úcta Marie Panny jest nám potřebna. Nižádný z těch, kteříž jsou v nebesích, nevešel do brány nebeské, leč skrze Matku Boží, a nižádný z těch, kteří vcházejí do nebe nyní, a vcházejí budou nevešel jinak a nevejde leč skrze Matku Boží. Matku Boží ctíli všichni vyvolení Starého Zákona, od Abele, spravedlivého až do toho posledního světce, který sestoupil do předpekli anebo do očištění. Všichni ctíli zajisté onu ženu, kteráž jim byla v ráji předpověděna, všichni ji ctíli, jako tu, která měla potříti hlavu hadu pekelnému. Nebylo nižádného národa, který by byl o ženě této nevěděl. Všude bylo jméno její známo a s úctou vyslovováno. Proto také Isaiáš prorok přistoupiv ku Achazovi králi, řekl: „aby sobě požádal znamení od Hospodina Boha svého, v hlubokosti pekelné, anebo na výsosti vzhůru“, a když tentýž král vzdorně odpovéděl: „Nebudu žádati, a nebudu pokoušeti Hospodina“: tuž pravil prorok: „Slyšte tedy dome Davidův: Zda-li jest vám málo lidem býti k obtížení, že i Bohu mému obtížní jste“. Protož sám Pán dá vám znamení: Aj panna počne a porodí Syna, a nazváno bude jméno jeho Emmanuel“. Is. 7, 11. seq. Mluvil prorok tuto o panně národům známé, proto užívá hebrejského slovíčka „ha“, t. j. ta jistá, všem rodům známá panna počne zázračně, a porodí zázračně. Všichni vyvolení Starého Zákona ctíli Matku Boží, a tím spíše vyvolení Zákona Nového. Znají všichni vyvolení, že žili svatě skrze

donec completo acervo frumenti Electorum dicatur: „Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.“ Unde tunc plene et perfecte consummabitur in nobis Salutatio Angelica, quando totus fructus ventris et Filii merces benedicetur in Domino, Amen. In illa die sumet Maria tympanum Pharaone et exercitu ejus submerso, et sequentur eam omnes animae justae dicentes: „Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est,“ et ita per omnes plateas Jerusalem in aeternum et ultra contabimus Alleluja.

¹⁾ -Mariale. Cap. 74.

Matku Boží na zemi, že také obdrželi skrze ni spásu svoji, a blaženost na nebi, a tu jí také připisují v nebesích. Budou se tedy vyvolení Boží v nebi nevýslovně radovati z Matky Boží, a Matka Boží z nich. Vždyť jsou svatí a světice ovocem života jejího. O Matce Boží mají místo slova Jana Miláčka: „Králové země přinesou slávu a čest svou do něho“. Apoc. 21, 24. ¹⁾

I my zajisté žádáme sobě, abychom do nebes se dostali, tam se s Rodičkou Boží shledali, a jí poděkovali za všechny dary, jež jsme skrze ni od Boha obdrželi na zemi, abychom spolu s ní a z ní se radovali, a byli předmětem radostí Rodičky svaté: nuže přivíháme se k ní zde na zemi, jako vyvolení Boží činili, když na tomto světě putovali.

XXIX.

Milujme Matku Boží.

Svatý Jan, Miláček Páně napomíná nás, abychom Boha milovali, a praví: „V tom se ukázala láska Boží k nám, že Syna svého Jednorozeného poslal Bůh na svět, abychom živi byli skrze něho. V tomť jest láska; ne že bychom my byli Boha milovali, ale že on prve miloval nás, a poslal Syna svého v slitování za hříchy naše“. I. Jan 4, 9. 10. A opět dí: „Milujme Boha, nebo Bůh prve miloval nás“. I. Jan 4, 19.

Vyzývá nás tedy sv. Jan, abychom milovali Boha přede vším ze dvou příčin: Předně: že nás dříve miloval, nežli jsme my milovali Jež, ano nežli jsme ho mohli milovati, jak on milován býti má. Za druhé za tou příčinou: že dal za nás, což měl nejdražšího, Jednorozeného Syna svého.

Láska Boží k nám nemá ovšem sobě rovne, a proto máme Boha milovati nade všechno, z celého srdce svého, ze vši duše své, ze vši mysli své a ze vši síly své: jako se máme Jemu

¹⁾ Mariale. Cap. 89. „Ambulabunt gentes in lumine ejus, et reges afferrent gloriam suam et honorem in illum. Nam omnes electi atque sancti vitam sibi datam per Virginem et salutem et beatitudinem suam et omnia bona sibi a Deo data adscribent. Unde ineffabile et inenarrabile erit gaudium filiorum in Matre et Matris in filiis.“

klaněti, a Jeho ctíti službou jemu výhradnou jakožto Stvořiteli svému, a svrchovanému Pánu svému.

Avšak láska Panny Marie jest lásce Boží k nám nejpodobnější, milujme tedy na vzájem Matku Boží láskou té lásce, kteroužto jsme Bohu zavázáni, nejpodobnější.

Milujme Matku Boží, neboť ona prve milovala nás, nežli my jsme milovali ji. Ještě nás nebylo, ani rodičů našich a dávných předků našich, a ona nás milovala. Víme o ní, že, když byla na vychování v chrámě Jerusalemském, za všechno člověčenstvo k Bohu se modlívala, a Jeho žádala, aby se ulitoval nad lidem svým a poslal Vykupitele, jehož poslati zaslíbil. My víme: že žádala Boha lkáními nevypravitelnými, neboť znala předobře bídu naši, a láska k nám ji pudila, aby neustále a podle vzrůstu lásky své horoucněji na Pánu Bohu se domáhala, aby splnil, co byl zaslíbil. My víme: že přitáhla Panna nejsvětější Spasitele s nebe svojí pokorou a svými lkáními nevypravitelnými. Milovala nás tedy Matka Boží dříve, nežli jsme my ji milovali.

Matka Boží nás milovala prve, nežli jsme ji milovali my. Byli jsme utlé dítky, neuměli jsme ani choditi ani státi, ani mysliti, ani mluvit, ba ani se smáti, neznali jsme ničehož, leč prs máteře své, a tenkrátě již měla nás Matka Boží na zřeteli, plníc poslední vůli umírajícího Synáčka svého, kteroužto jsme byli její ochraně poručeni.

Matka Boží nás milovala; neboť jestliže podle slov sv. Jana Miláčka v tom se ukázala láska Boží, že poslal Syna svého v slitování za hříchy: ukázala se i k nám láska Panny nejsvětější v tom: že tohotěž Syna svého Jednorozeného za nás vydala. A tohoto Jediného nevýslovně milovaného Syna vydala za nás ne snad teprv na kříži Kalvarském, když stála, a hrdinskou myslí mučennictví své se smrtí Syna svého Bohu Otcí obětovala: nikoliv! Oběť tuto konala přelaskavá a dobrotivá, nebeská Matka naše ne snad pouze na hoře Kalvárské, ale stále po 33 let. Byloť jí zjeveno, a ona také dobře z písem Božích věděla: že její Syn bude na smrt vydán, a to na smrt kříže, a ona byla s úradou věčného Boha a s vůlí jeho sjednána, a tak vydávala Syna svého za nás tolikrátě, kolikrátě byla na budoucí naše vykoupení naše myslila, a to bylo zajisté stálým rozjímáním Rodičky Boží.

Vydala za nás Matka Boží svého jediného nevýslovně milovaného Syna, a to z nevýslovné lásky své k Bohu, a pro Boha z lásky k nám. Zaslужuje tudíž v plné míře, abychom i my milovali ji.

Milujme Matku Boží, neboť jest ona nejenom Matkou Boží, ale také Matkou naší. Stala se Matkou naší v bolestech nevypravitelných, neboť se tak stalo tou dobou, když dávala za nás v oběť Jednorozeného Syna svého.

Slovo: „Matka“ znamená sladkost velikou, milostivost a důstojnost, a vymáhá úctu velikou. Rozděluje mateřství troje: tělesné, zákonné a duchovní. Podle prvního jest Panna Maria Matkou Kristovou, podle druhého a třetího způsobu jest Matkou naší ¹⁾).

Matka Boží nás přijala za syny, z rozkazu a odkazu umírajícího Syna svého, jsme tedy dítkami jejími. Milujme ji tedy, jako i ona milovala a miluje nás. Denně k ní voláme a ji vzýváme slovy: Ukaž, že jsi Matkou naší“, nuže tedy ukažme také denně na sobě, že svou nebeskou Matku milujeme. V písmě sv. čteme: „Slyš, synu můj, kázeň otce svého, a neopouštěj přikázání matky své, aby dána byla milost hlavě tvé, a zlatý řetěz hrdlu tvému.“ Přísl. I, 8. 9. Slyšme tedy i my hlas nebeské Máteře své, a plňme bedlivě vůli Její, kteráž jest zároveň i vůle Jednorozeného Syna jejího ²⁾).

Matka Boží jest také duchovní Matka naše, jakož se stala duchovní Matkou sv. Jana Křtitele, neboť má ona do sebe sílu ku znovuzrození, aby jsouc Matkou Syna Božího přiváděla do rodiny Boží syny a dcery skrze znovuzrození. Sotva že byla navštívila Alžbětu v domě Zachariašově, zplésalo nemluvnátko v životě Alžbětině, neboť bylo rodině Boží přivtěleno. A tak byla Maria Panna již zde na světě nejenom Matkou vlastní Syna Božího, ale také duchovní Matkou sv. Jana Křtitele a pod křížem se stala Matkou sv. Jana Miláčka podle přijetí ³⁾).

¹⁾ Mariale. Cap. 122. Maria dicitur Mater . . . Hoc nomen magnae dulcedinis mater foecunditatem supponit, pietatem ostendit, dignitatem exprimit.

²⁾ Mariale. Cap. 122. Prov. I. Audi fili disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tuae. Et tu quoque, quicumque dicis ei quotidie: „Monstra te esse Matrem“ memento quotidie, ut monstres, te esse natum.“

³⁾ Ecce, quomodo Verbum Dei sanctificat hoc elementum i. e. Mariam, non solum autem sanctificavit, sed et vim generativam ei contulit: et

Duchovní Matkou naší se stala, když jsme byli křtem sv. obmyti, přijala nás silou Milosti Syna svého za dítky své, a odtud plnila věrně všechny povinnosti k nám přijatým dítkám svým.

Ona bděla nad námi, abychom plnili smlouvu s Bohem na křtu svatém uzavřenou, ona nás napomínala a vedla sladkým hlasem svým.

Ona byla naší učitelkou, a osvětlovatelkou, a vyprošovala nám na Bohu dar moudrosti a dar rozumu, abychom dobře poznávali zákon Boží, a věděli, jak ho plniti. Ona nám vyprošovala dar rady a síly, abychom povinnost svou k Bohu a k lidem náležitě, věrně a statečně vykonávali.

Ona byla těšitelkou naší v zármutku, ošetřovatelkou naší v nemoci, a uzdravením naším.

Matka Boží dobře vědouc o nestatečnosti naší na cestě k nebesům, kteráž jest cestou sebezapírání, dává nám občerstvení, a to jest její Syn, kteréhož za nás vydala, Jeho tělo a Jeho krev na přesvatém oltáři našem, neboť jest to její vlastní jednorozený Syn, jehož nám podává k občerstvení. Kdykoliv se děje oběť nejsvětější na oltáři za nás, a Syn Boží se v nebesích způsobem neviditelným za nás obětuje, jest Matka Boží s obětí touto spojená a vydává sebe spolu s ním za nás.

O jakby tedy tato pečlivá a dobrotivá Matka neměla býti od nás milována?

Čím jest matka starostlivější o děti své, čím jest svědomitější a dítek svých podle řádu Bohem stanoveného milovnější; tím více jest toho dbalá, a snaží se, aby dítky její na cestě ctnosti setrvaly a Boha milovaly, a tak již zde na světě, pokud možná jest, spokojeny byly, majíce mír v sobě, a pokoj s Bohem a s lidmi, a na konec, aby měla naději, že uzří Boha na nebi.

Matka nade všechny matky dobrá jest Panna Maria. Ona shlíží na nás s nevýslovnou láskou, jestliže věrní jsme Synáčku

non solum generativam, ut generet Filium secundum carnem, sed et regenerativam, ut multos filios Deo regeneraret per gratiam. Sicut statim post istam sanctificationem apparuit in ipso Baptista, quem ipsa B. V. quodammodo baptisavit, quando matrem ejus salutavit. Habet enim Maria tres filios spiritualiter suos. Jesum primogenitum in multis fratribus, quem secundum carnem Virgo concepit, Virgo peperit. Item Joannem Baptistam, qui fuit ejus filius secundum sanctificationem spiritus per cognationem spiritualem, quae solet esse inter commatrem et filiolum. Item Joannem evangelistam, qui est filius ejus adoptatus secundum cognationem legalem. Mariale. Cap. 29.

jejímu, a trváme v lásce Jeho, a poněvadž nás miluje, raduje se, že ku bráně nebeské kráčíme.

Kdykoliv však se od Boha odvracujeme, Jeho hníváme a hřešíme, ubíráme radosti této milostné a přelaskavé, a o nás nevypravitelně pečlivé nebeské Matce své. A tu bychom se mohli obávat: že tato dobrá a za všechna dobrodiní urážená Matka se nad námi zapomene. Ale nikoliv! Ona zůstává útočištěm hříšníků, a trůnem milosrdenství všem, kdož by se kajicně chtěli navrátiti.

A když bychom do sebe nahlédli, poznáme zajisté: že jsme i my nebeskou Matku svou zhusta urazili, rodinu Syna jejího a její vzdorně opustili, do ciziny jako marnotratný syn se obrátili, tam dary Boží a její zmrhali, a po dlouhé teprv době zase kajicně v průvodu outočiště hříšníků, Panny Marie se vraceli! Těžce jsme se proti Máteři nebeské provinili, a její lásku neláskou spláceli; o nahraďme jí aspoň nyní, čehož jsme jí ubírali, horoucnější a trvalou láskou! Milujme Matku svoji nebeskou!

Milujme nebeskou Matku svoji, neboť dobrotivá, přesvatá tato Matka má množství nepřátel. Nepřátele má Matka Boží netoliko mezi laiky, ale, což tím více jest politování hodno, i mezi kněžími. Šlechtný Arnošt vypočítává nepřátele Matky Boží, a jest jich prý desatero podle písma Božího: „Viděl jsem šelmu vystupující z moře, mající sedm hlav, a deset rohů, a na rozích jeho deset korun, a na hlavách jejich jména rouhání“. Apoc. 13, 1. Deset korun znamená, že nepřátele desaterým způsobem se rouhají, a válčí naproti Bohu, a naproti stánku jeho t. j. naproti Panně Marii ¹⁾.

Nepřátele tito jsou:

1. Kacíři a nevěrci, kteřížto Syna Božího pošlapávají a Jej potupným činí ²⁾.

2. Ti, kdož krev Boží zlehčují, jako kněží kubenáři, kteřížto se neostýchají a nebojí, ruce své svatokrádežné vkládati na Krista Pána ³⁾, nebo-li na Pomazaného Páně.

¹⁾ Mariale. Cap. 145.

²⁾ Tamtéž. Et sunt in primo cornu omnes haeretici et infideles, qui Filium Dei conculcant et ostentui habent.

³⁾ Tamtéž. In secundo cornu omnes, qui sanguinem testamenti pollutum ducunt. Quales sunt sacerdotes fornicarii, qui non verentur quotidie manus sacrilegas mittere in Christum Domini.

3. Ti, kdož odporující Duchu milosti jemu se rouhají, a lidi od dobrých předsevzetí odvádějí, jako byl Elymas Magus, kterýžto odváděl od víry Sergia Paula ¹⁾).

4. Nepřátelé Matky Boží jsou ukrutní praelati, a bezbožní vražedníci synů svých (t. j. podřízených věřících), kteřížto je ubíjejí buď že slovem, nebo životem svým, anebo je utlačují. Jsouť zajisté oni jako požírači vnitřností lidských, a lidojedi ²⁾).

5. Nepřátelé Matky Boží jsou všichni svůdcové, kteříž nevinné lákají a do pekla přitahují. O nich píše prorok Joel, když dí: „O lid můj metalis los: a posadili pachole v domě nevěstčím, a dívku prodali za víno, aby pili“. Joel. 3, 3. Sem náležejí kuplířky a stařeny prodavačky duší ³⁾).

6. Nepřátelé Matky Boží jsou všichni lichváři, neboť ti člověka duchovně zabíjejí ⁴⁾).

7. Nepřátelé Matky Boží jsou všichni smilníci, zvláště ti, kdož naproti řádu své tělo prznějí a poskvřňují, poskvřňující tělo, jež byla Panna přesvatá tak vyvýšila, že jest tělo lidské s věčným Slovem spojeno. Neboť tak jako jest hřích větší, poskvřniti posvěceného chrámu, nežli když nebyl ještě posvěcen: tak jest větší hřích poskvřniti tělo a hřešiti proti němu po vtělení Božím, nežli před tím ⁵⁾).

8. Nepřátelé Matky Boží jsou všickni ti: kteří jen tak na oko a ledabylo Panně Marii slouží, a hřeší opovážlivě na milosrdenství její spoléhající ⁶⁾).

9. Nepřátelé Matky Boží jsou ti, kdož se rouhají Blahoslavené Panně a ji potupují. Tiť jsou zajisté horší nežli židé a katané, kteří Pána Ježíše na kříž přibili, ale přítomné Matky Páně se nedotekli ⁷⁾).

¹⁾ Tamtéž.

²⁾ Tamtéž. Quarto sunt omnes praelati crudeles et iniqui necatores filiorum suorum verbo, vel exemplo, vel oppressione, vel dissimulatione comestores, viscerum humanorum et devoratores sanguinis.

³⁾ Tamtéž.

⁴⁾ Tamtéž.

⁵⁾ Tamtéž.

⁶⁾ Tamtéž.

⁷⁾ Tamtéž. In nono sunt blasphemantes B. V., et de ea filio suo turpiter jurantes. Hi sunt pejores Judaeis et crucifixoribus, qui Christum crucifigentes Matrem suam praesentem in pace dimiserunt.

10. Neprátele Matky Boží jsou všichni milovníci světa, kteřížto buď svoji vlastní, anebo cizí duši hříchem usmrcují ¹⁾).

Měla tedy Matka Boží za dnů Arnoštových hojně nepřátele. Blahoslavený arcipastýř nám je vypočítává. Byli jsou mezi kněžími a mezi laiky, kteří mařili dílo Boží. Arci že byla za dnů Arnoštových přenesmírná většina kněží a laiků, kteří byli za příkladem velikého biskupa svého vroucí ctitelové Mariánští, a přátelé Rodičky Boží, celé dědiny o tom svědectví vydávaly. Četné poutě, četné obrazy, četné kaple, četné chrámy, četní oltářové o tom svědčili, že jest Panna Maria milována. Můžeme takto dobře říci přese všechny dějepisné památky a listiny, a půhony nekalých kněží a laiků, neboť zlé věci se obyčejně zaznamenávají, a popisy o rušení dobrého řádu jsou v archivech; ale nikoliv, aspoň poměrně zřídka, o věcech a skutcích šlechetných. Velikolepé naše chrámy z dob předhusitských nesvědčí věru o tom, že byla tehdáž ohavnost spuštění v ohledu mravném v takovém stupni, jak o tom obyčejně v knihách novověkých čítáme. Podobně popisovali v Německu od staletí nepřátele katolické víry všechno na černo, což předcházelo dobu reformační příkladného (!) mnicha Martina Lutra. Jansen ukázal, že tomu tak nebylo. Doufejme: že i u nás někdo z věrných katolíků obhájí čest našich katolických předků v době předhusitské.

Arnošt želel, že měla Matka Boží za dnů jeho nepřátele, a v tom byla pohnutka, aby ji tím více miloval. Jak by as byl želel, kdyby byl na své oči spatřil doby naše? Já těch nepřátele Matky Boží za našich dnů nechci vypočítávati; jenom toho chci dotknouti, že za dob Arnoštových zneuctívali jsou Pannu Marii velmi mnozí hříchy smrtelnými, jiní že nechtěli v úctě mítí jejích obrazů; v době husitské a protestantské mnozí jí za nic jiného nepovažovali, nežli za ženu obyčejnou, nižádnými dary zvláštními neokrášlenou, ale měli aspoň v uctivosti její čest. Osvícený věk náš dospěl dále. Za našich dob jsou zajisté, kteří Rodičku Krista Pána zlehčili jmény, jichž říci bez ošklivosti nelze, a bez spravedlivého hněvu naproti padouchům těmto, kteří, aby dovršili drzost svou, se chvástají neustále vědou, Jaký by as byl soud pronesl šlechetný Arnošt o mužích těchto.

¹⁾ Tamtéž.

kteří se naproti Panence nejsvětější hůře chovají, nežli lotrové na hoře Kalvárské.

Panenka nejsvětější nesvolávala na katany Syna svého na hoře Kalvárské hněv Boží, a hněv Boží jich také ihned neza-
stihl, neboť ač Boha zavraždili, Matky Páně se nedotekli. Jinak bývá s těmi, kteří neušetřili Matky Páně, ale ji pohanili. Našemu národu shovíval Bůh, když valná část jeho víru otců katolických opustila, ano dal jim, že uhájili vlasti své, neboť znali se, až na malé výjimky, ku Matce Boží. Když se však ve věku XVI. od úcty a lásky Matky Boží odvrátili, a její ochranou povrhli, stihl je trest, neboť Bůh nestrpí až po tento den urážek a příhan naproti Matce své!

Než čím by více byla naše sladká Matka nebeská od nepřátel nenáviděna, tím více ji milujme, tím více se snažme, abychom ze srdce svého všechno vyklidili, což by této lásce vadi-
dilo, a závadou takovou jest zajisté každý hřích smrtelný. Milujme matku svou nebeskou netoliko slovem, ale také skutkem. Dokazujme životem svým, že jsme dítkami nejsvětější a nejlepší z matek, že jsme dítkami Matky Boží. Žádejme ji, aby její Synáček tuto lásku v nás roznítil. Matka Boží oroduje i za nepřátely své, spojme se s ní, a vymáhejme na Pánu Bohu, aby je vrátil nebeské Máteři jejich. O kým by tak bylo, abychom všichni jednomyslně milovali předobrou Matku svou nebeskou, zvláště však my kněží. Budeme-li jednomyslně ji milovati, budeme ji také jednomyslně chváliti a velebiti na zemi, a za odměnu budeme ji chváliti a velebiti také v nebi.

XXX.

Velebme a slavme Matku Boží.

Panna Maria jest Matkou Boží, královnou nebešťanů, královnou pozemšťanů, královnou všehomíra, vladařkou národů, Matkou milosrdenství, předobrotivou a přelaskavou naší Matkou, a útočištěm naším ve všech okolnostech života našeho. Jí tedy zajisté náleží, abychom ji ctili, slavili a velebili, jako poddaní její, jako sluhové její, ale nade všechno, jako věrné dítky její.

Ale jak ji budeme ctíti? Jakými slovy ji budeme velebiti a chváliti?

Sami na sebe se nespolehejme, vímeť: že jsme ku chvalám Marianským přespříliš nestateční; víme: že zhusta býváme nehodni, slaviti a velebiti přesvaté jméno její. Spojme se tedy s církví Boží, kteroužto očistil a posvětil Kristus Pán obmytím vody skrze slovo života. Efez. 5.

Chvalme a slavme jméno Rodičky Boží.

1. Litanií Loretanskou. V ní zajisté jsou obsaženy chvály Marianské, jimiž ji církev vlebila od dob pradávných. Jsou tam jména jimiž církev Boží toužila zadost učiniti Panně nejsvětější za příhany na ni vrhané zhusta i od těch, kteří jsou byli od Syna Božího povoláni, aby byli strážci Sionu. Říkáme: „Svatá Boží Rodičko, oroduj za nás“, jako bychom jí přimlouvati chtěli: Panno nejsvětější: byli jsou někteří, kteří Ti chtěli odejmouti důstojnost Matky Boží, kteroužto vynikáš nade všechny kůry anjelské, a tím Tebe o chvály oloupiti, Tobě příslušné: prosíme Tebe, milá a dobrá matičko naše, přijmi chválu tuto a slávu, když vyznáváme převelikou důstojnost tvou, jako v náhradu za bezpráví na Tobě páchané. Říkáme své milé Máteři nebeské: „Svatá Panno panen, oroduj za nás“, a tím vyznáváme opětně velikou slávu Marianskou naproti příhanám, které se děly nejsvětější Rodičce, když jsou brali v pochybnost její ustavičné panenství, a nechťeli míti, aby byla ona Pannou před porodem, při porodu a po porodu. Abychom nejsvětější Pannu poněkud odškodnili za potupy, jež byla přetrpěla od nepřátel svých, a od nezdárných synů svých, voláme k ní: „Matko neposkvrněná, Matko neporušená, oroduj za nás. Matka Boží jest Pannou neposkvrněnou, a Panna nejsvětější jest neporušenou Matkou, a touto výsadou nemá Matka Boží sobě podobné Panny, a nemá sobě podobné Matky. Ona jest Matka předivná, jsouc Matkou Stvořitele, Matkou Spasitele, ona jest Panna Mocná, a slavná a dobrotivá, naše pomocnice a naše útočiště. Velebíme Matku Boží jako Matku předivnou, jako Královnu anjelů, archanjelů, proroků a apoštolů, vyznavačů a panen, jako královnu všech svatých, jako královnu počatou bez skvrny hříchu dědičného.

Vyznáváme tedy litanií Loretanskou přednosti a chvály Marianské, jimiž ji vlebili ss. Otcové, starobylá církev, a církev nyní na celém světě rozptýlená, — velebíme a slavíme velikou

moc nejsvětější Rodičky, neboť k ní voláme: „Oroduj za nás Panno mocná“.

Velebme a slavme Rodičku Boží Litanií Loretanskou! Všechna církev na zemi se s námi ve chvalách těchto spojuje, jest to způsob chval, jimiž oslavuje církev katolická Matku Boží na oltáři, zbožní biskupové a kněží; a zbožní otcové a matky v domácnosti své.

2. Velebme a slavme Pannu nejsvětější sv. Růžencem. Jestliť blahoslavená Panna růži podobna, neboť jako jest růže mezi všemi květinami ta nejkrásnější, tak jest i svatá Panna mezi všemi ženami ta nejkrásnější, a jako jest růže bohatá listy svými, tak jest Matka Boží hojna ve ctnostech a dokonalostech. Matka Boží jest však netoliko růži podobna, ale jest i zahradou růží, a jako růžencem ctností veškerých. Sv. Lukáš nám vypravuje, že jedna žena slyševši, což byl mluvil Pán Ježíš, jemu řekla: „Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a prsy, kterýchž jsi požíval“. Luk. 11, 27. S touto ženou chválí a velebí Církev Boží Pannu nejsvětější denně, spojme se tedy s církví Boží, a se všemi biskupy a kněžími a se všemi národy katolickými a velebme a slavme přednost a výbornost Matky Boží, a řekněme jí: „Blahoslavený život, kterýž nosil Krista Pána, a prsy, kterýchžto On požíval“. Blahoslavená jest Panna Maria, a blahoslaven jest život její zajisté. Avšak Požehnaný Plod života jejího, Syn Boží neuspokojil se tím pouze, aby veleben byl život Matky Jeho, a aby velebeny byly prsy, kterýchž On požíval; nikoliv! ¹⁾). Syn Boží velebí v písni Šalomounově, a jinde v písmě Matku svoji všechnu. On dí o ní: „Všecka jsi krásná přítelkyně má, a poskvrny není na tobě“. Cant. 4, 7. „Hlava tvá jest, jako Karmel: a vlasy hlavy tvé, jako šarlat krále, svázaný v řasy“. Cant. 7, 5. „Řetízky zlaté uděláme tobě“. Cant. 1, 10. „Oči tvé jsou holubičí“. Cant. 4, 1. A zase: „Oči tvé, jako rybníky v Hesebonu“. Cant. 7, 4. A opět: „Poslyš dcero a viz a nakloň ucha svého“. Ž. 44, 11. „Pěkná jsou líce tvá, jako hrdličky: a hrdlo tvé jako pásky na krk“. Cant. 1, 9. A opět: „Jako skrojek granátového jablka, tak jsou líce tvé“. Cant. 4, 3. „Jako šarlatový

¹⁾ Mariale. Cap. 133.

pásek jsou rtové tvoji“. Cant. 4, 3. „Zubové tvoji jsou jako stáda ovcí střížných, kteréž vystoupily z plavidla“. Cant. 4, 2. „Plást strdí tekoucí jsou rtové tvoji, med a mléko pod jazykem tvým“. Cant. 4, 11. „Hrdlo tvé jest, jako víno nejlepší“. Cant. 7, 9. „Hlas tvůj jest sladký a tvář tvá spanilá“. Cant. 2, 14. ¹⁾).

A tak shledáváme, že Kristus Pán na nejsvětější Matce své všechno slaví a velebí, duši i tělo, a všechny údy její, a proto radí ctihodný Arnošt, abychom za příkladem velebitele Syna Božího Pannu nejsvětější velebili podle všech údů těla jejího, jakož prý se čte v knize „o chvalách Panny Marie ²⁾“. Tento způsob chváliti a velebiti Matku Boží jest jí velmi milý. Volejme tedy k ní: „Zdrávas Maria, milosti plná, požehnána ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého“. A na to volejme: „Požehnána budiž tvář tvoje, a požehnaný plod života tvého“. K tomu přidejme: „Zdrávas Maria, milosti plná Pán s tebou, požehnána ty mezi ženami“. „Požehnány buďtež vlasy hlavy tvé, a požehnaný plod života tvého. Zdrávas Maria, milosti plná Pán s tebou, požehnána ty mezi ženami“. „Požehnány oči tvé, a požehnaný plod života tvého. Zdrávas Maria, milosti plná Pán s tebou, požehnána ty mezi ženami“. A tímto způsobem lze po příkladu Hospodinovu slaviti a velebiti uši a rty a líce, a zuby Matky Boží, její hlas, její hrdlo, její krk, její ruce, její ramena, její prsy, její nohy, její kolena a její prsty. Na to možná velebiti a slaviti její přednosti a výsady, neboť Maria Panna jest vyvýšena, jako cedra, nade všechno ³⁾).

Ten jest způsob růžence, kterýmžto chtěl ctihodný Arnošt aby slavena byla dobrá naše Matka nebeská. Důvod na to dává jemu dotčená žena, kteráž Pána Ježíše velebila, ale z té chvály Panenku svatou nevylučovala, nýbrž vyvýšovala; nám na příklad: že není možná v pravdě ctíti Pána Ježíše, když bychom v úctě

¹⁾ Tamtéž.

²⁾ Kniha, kterouž tuto cituje Arnošt s titulem de Laudibus Mariae, jest snad tatáž, jižto napsal Carthusian Conrad k rozkazu Meinharda z Hradce.

³⁾ Mariale. Cap. 133.

neměli Matku Jeho. Dotčená žena slavila Pannu Marii, poněvadž v životě svém nosila Krista Pána, a porodivši přikájela. Matka Kristova, a kojná jeho a živitelka jest však také Matkou naší, Matka milosrdenství, naší kojnou, a ku životu věčnému živitelkou ¹⁾. Podle toho dlužno slaviti a velebiti Matku Boží na způsob, jako ji slavila žena, kterážto jako jménem církve Boží zvolala: „Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a prsy, kterýchž jsi požíval“.

Způsob růžence Arnoštova, nebo spíše Meinharda z Hradce, nestal se obyčejem, uctívati, velebiti a slaviti Matku Boží, aspoň ne při lidu obecném. Snad že byla u příčiny ta okolnost, že psal ctihodný Arnošt „Mariale“ své po latinsky, a že veliká kniha jeho nebyla ihned obecnstvu přístupna. I Carthusian Conrad napsal k rozkazu zbožného Meinharda z Hradce knihu svoji de Laudibus Mariae v jazyku latinském. A tou měrou nebylo na snadě, aby lid v Čechách se byl dozvěděl, jakým způsobem velebil sv. Pannu arcibiskup Arnošt, ač dobře tvrditi lze, že byla dobou tehdejší známost jazyka latinského obecnější, nežli jest nyní.

Arnošt velebil Rodičku Boží významným růžencem svým: velebmež tedy i my sv. Pannu růžencem, jehož užívá po všem světě katolická církev. Jestli to způsob chval Rodičky Boží a způsob vzývání, jakž Ona sama sv. Dominíkovi rozkázala.

Modlitba růžencová jest modlitba v pravdě katolická, a znak katolického křesťana.

Bylyť jsou ovšem doby, v nichžto byla modlitba na růženci vyhoštěna z tříd vznešenějších a vzdělanějších, jakoby bylo nevhodno, aby katolíci vzdělaní po sobě zdrávasy a otčenáše odříkával, a jakoby způsob takovéto modlitby se hodil výlučně pro lid nevzdělaný a prostý.

Bohu budiž díka! Doby tyto minuly! Když zbožné paměti zvěčnělý kardinál arcibiskup Pražský v r. 1884. duchovenstvo své naposledy k duchovním cvičením shromáždil, jevil v řeči své, jížto se loučil s kněžími svými, velikou radost nad tím: že se modlitba na růženci rozmáhá i v kruzích vznešených a vzdělaných, a velebil sv. Otce, Lva XIII. za tou příčinou, že vydal encykliku „Supremi Apostolatus“ ze dne 1. září o modlitbě na

¹⁾ Tantéž.

růženci, a vyzývá širý katolický svět, aby se utíkal modlitbou touto ku královně nebeské a v tihotách svých, a v potřebách církve katolické. Kýžby jen uposlechli národové, a i jejich vůdcové!

Modlitba na růženci není nikolivěk modlitbou, anaby nevyhovovala člověku křesťanu byt i nejučenějšímu a nejvzdělanějšímu. Onať obsahuje zajisté v sobě v zázračné krátkosti veliká a nevystižitelná tajemství, ježto se týkají vtělení Syna Božího, Jeho utrpení, z mrtvých vstání a na nebevstoupení; tajemství, o nichžto rozjímali ti nejučenější a nejdůmyslnější mužové, shledávající v nich hloubku nebeské filosofie, moudrosti a lásky Boží nevypravitelnou.

Ale ať obsahuje růženec svatý tajemství nevystižitelná, a toho hodná, aby rozjímali o nich moudří tohoto světa: jsou přes to přese všechno i člověku prostému přístupná.

V této nevystižitelnosti však a zároveň přístupnosti v této temnotě a jasnotě jeví se právě Božský původ jejich; neboť jako jest Bůh Bohem všech, tak jsou i pravdy Jeho celému člověčenstvu přístupny.

Není tedy nižádné příčiny, aby člověk vzdělaný, ačli zná tajemství nadzminěná, zamítal modlitbu na růženci.

Růženec svatý zavírá v sobě v krátkosti: radosti i žalosti, i slávu Rodičky Boží, její nevystižitelnou důstojnost, její výsady, její dokonalé, výsadné a plné vykoupení, a slávu nevypravitelnou na nebi.

I můžeme rozjímající na růženci jako v zrcadle viděti převelikou lásku Boží k nám, a lásku nebeské Matky své, bychom byli k tomu navedeni, býti zdárnými dětmi nebeského Otce, a nebeské Máteře své, a tak i zdárnými bratřími Syna Božího.

Nemá tudíž nic růženec sv. do sebe, co by člověka vzdělaného bylo nehodno, anebo co by prostého odpuzovalo pro vznešenost a výšku tajemství v něm obsažených.

Modlitba na růženci jest modlitba pokory, vždyť jest to modlitba pokorné dívky Páně, kterýžto nás napomíná: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem. Bez pokory nelze býti křesťanem v pravdě, neboť přijetí pravdy Páně žádá, bychom jim podřídili rozum svůj. A tak se zase jeví modlitba na růženci býti modlitbou katolickou. Vyzývající opět

a opět Rodičku Boží zdrávasem, a vlebíce přednosti její a výsady; vineme se ku sladké Máteři své na nebi, jednáme jako dítky, kteréž lichotivě lnou ku matce své prosíce opět a opět, a volajíce k ní sladkými jmény, až by obdržely, zač žádají.

Mějme se tedy i my k předobré Matce Boží dětinné, jakož nás poznovu napomíná sv. Otec Lev XIII. encyklikou „*Post editas*“ ze dne 26. srpna 1886, vzývejme ji, žádejme ji za ochranu, chvalme a vlebme ji svatým růžencem; a Matka Boží přispěje nám zajisté ku pomoci. Máť ona, jakož dí sv. Otec takovou moc u Boha, jako nikdo, a ona jest také ochotna podle vůle Páně přispěti nám.

3. Ve chvalách svých spojme se s chvalami ss. Otců církve východní i západní, a vlebme Rodičku Boží řečmi jejich a sladkými písněmi jejich, jimiž vybízeli věrný, katolický lid, aby ctil Pannu přesvatou a miloval po Bohu nejvíce.

Čeť Rodičce Boží příslušná jest službě, kteráž Bohu jedině přináleží, nejpodobnější. Za tou příčinou přispůsobil Serafinský učitel, sv. Bonaventura známý chvalo zpěv sv. Ambrože a svatého Augustina chvalám Marianským. Spojme úmysl svůj s velikým sv. učencem Bonaventurou, a vlebme, a slavme s ním Pannu nejsvětější:

Tebe Matku Boží* chválíme.	Te Matrem Dei* landamus.
Tebe Marii Pannu* vyznáváme.	Te Mariam Virginem* profitemur.
Tebe věčného Otce Nevěstu* všechna země ctí.	Te aeterni Patris Sponsam* omnis terra veneratur.
Tobě všichni anjelé* i archanjelé.	Tibi omnes angeli* et archangeli.
Tobě Trůnové a Knížatstva* věrně slouží.	Tibi throni et principatus* fideliter deserviunt.
Tebe všechny Mocnosti a všechny Síly, nebesa nebes* a veškera Panstva poslouchají.	Tibi omnes Potestates, et omnes Virtutes, coeli coelorum* et universae Dominationes obediunt.
Tobě všickni kůrové* Tobě Cherubíni a Serafíni jásající ke službě jsou.	Tibi omnes chori* Tibi Cherubim et Seraphim exultantes assistunt.

- Tobé všecko tvorstvo anjelské*
neustávajícím hlasem provolává.
- Svatá, Svata, Svata Maria, Rodičko Boží*, Matko a Panno.
Plná jsou nebesa i země* velebnosti slávy ovoce života Tvého.
- Tebe slavný apoštolů sbor*
Matku svého Stvořitele velebí.
- Tebe blahoslavených mučenníků
shromáždění bělostné* Kristovu Rodičku oslavuje.
- Tebe slavné vyznavačů vojsko*
Trojice chrámem nazývá.
- Tebe svatých panen milostný
sbor* panenství a pokory
vzorem vyhláňuje.
- Tebe nebeské dvorstvo* královnu velebí.
- Tebe po okršlku veškerém církev
vzýváním oslavuje* Matku Božské Velebnosti.
- Ctihodnou Tebe, pravou krále
nebeského Rodičku*, svatou
i sladkou i zbožnou oslavuje.
- Ty jsi Panovnice anjelů*, Ty
jsi rajska brána.
- Ty jsi zebřík království nebeského
a sláva*, Ty jsi lůžko,
Ty jsi archa zbožnosti a milosti.
- Ty jsi zdroj milosrdenství*, Ty
jsi nevěsta-matka krále věčného.
- Tibi omnis angelica creatura*
incessabili voce proclamat.
- Sancta, Sancta, Sancta Maria,
Dei genitrix*, Mater et Virgo.
Pleni sunt coeli et terra* majestatis gloriae fructus ventris tui.
- Te gloriosus apostolorum chorus*
sui Creatoris Matrem collaudat.
- Te beatorum martyrum coetus
candidatus* Christi genitricem glorificat.
- Te gloriosus confessorum exercitus*
Trinitatis templum appellat.
- Te sanctarum virginem chorea
amabilis* virginitatis et humilitatis exemplum deprædicat.
- Te coelestis curia* reginam honorat.
- Te per orbem universum Ecclesia
invocando concelebrat* Matrem divinae Majestatis.
- Venerandam Te veram Regis
coelestis puerperam*, sanctam
quoque dulcem et piam veneratur.
- Tu angelorum Domina*, Tu paradisi janua.
- Tu scala regni coelestis et gloria*,
Tu thalamus, Tu arca pietatis et gratiae.
- Tu vena misericordiae* Tu sponsa mater Regis aeterni.

- Ty jsi chrám a svatyně Ducha svatého*, Ty jsi nejsvětější Trojice vznešené sídlo.
- Ty jsi Prostřednice mezi Bohem a lidmi*, Milovnice smrtelníků.
- Ty jsi vůdkyně bojujících, orodovnice chudých*, slitovnice a útočiště hříšníků.
- Ty jsi uštěďrovatelka darů*, vítězstvím a strachem ďáblů a pyšných.
- Ty jsi Panovnice světa, a královna nebes*, po Bohu jediná naděje naše.
- Ty jsi spása vyzývajících tebe, přístav, jimž se loď ztroskotala*, bídnych útěcha a hybnoucích útočiště.
- Ty jsi Matka, všech blahosladených radost plná po Bohu* a všech nadhvězdných měšténinů útěcha.
- Ty jsi průvodkyně spravedlivých, shromáždovatelka bloudících*, zaslíbení patriarchů.
- Ty jsi pravda proroků, chvála a učení apoštolů*, učitelka evangelistů.
- Ty jsi statečnost mučenníků, příklad vyznavačů*, čest a sláva panen.
- Ty jsi ku vysvobození vyhnance člověka* Syna Božího v svůj život přijala.
- Tu templum et sacrarium Spiritus sancti*, totius sanctissimae Trinitatis nobile triclinium.
- Tu mediatrix Dei et hominum*, amatrix mortalium.
- Tu agonizatrix pugnantium, advocata pauperum*, miseratrix et refugium peccatorum.
- Tu erogatrix munerum*, superatrix ac terror daemonum et superborum.
- Tu mundi domina, coeli regina*, post Deum sola spes nostra.
- Tu salus te invocantium, portus naufragantium*, miseriorum solatium, pereuntium refugium.
- Tu Mater, omnium beatorum gaudium plenum post Deum*, omnium supernorum civium solatium.
- Tu promotrix justorum, congregatrix errantium*, promissio patriarcharum.
- Tu veritas prophetarum, praeconium et doctrina apostolorum*, magistra evangelistarum.
- Tu fortitudo martyrum, exemplar confessorum*, honor et festivitas virginum.
- Tu ad liberandum exulem hominem* Filium Dei suscepisti in uterum.

Skrze Tebe po přemožení nepřitele starého* otevřena jest věřícím nebes říše.

Ty sedíš se Synem svým* na pravici Otce.

Ty prosíš Ho za nás, Panno Maria*, o němž věříme, že přijde soudit.

Tebe tedy žádáme, přispěj služebníkům svým*, kteřížto jsme drahocennou krví Syna Tvého vykoupeni.

Učiň, o milostivá Panno* bychom byli v počtu svatých všech ve slávě věčné.

Spasena učiň lid svůj, Panovnice*, bychom se stali účastníky dědictví Syna Tvého.

A řiď nás* a chraň nás na věky.

Po všechny dny*, Tebe, o Matko, pozdravujeme.

A chváliti Tebe žádáme* až na věky!

Račiz, sladká Maria*, nás nyní i vždycky beze hříchu ostříhati.

Smiluj se nad námi, o milostivá*, smiluj se nad námi.

Budiž Tvé veliké milosrdenství s námi*, ježto v Tebe, Panno Maria, důvěřujeme.

V Tebe, o sladká Maria, doufáme*: braň nás na věky.

Tobě, o Matko Boží! náleží chvála, panování*, síla a sláva na věky věkův. Amen.

Per Te expugnato hoste antiquo* sunt aperta fidelibus regna coelorum.

Tu cum Filio Tuo sedis* ad dexteram Patris.

Tu Ipsum pro nobis roga, virgo Maria*, quem nos ad iudicandum credimus esse venturum.

Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni*, qui pretioso sanguine Filii Tui redempti sumus.

Aeterna fac, pia Virgo*, cum sanctis omnibus nos in gloria numerari.

Salvum fac populum Tuum, Domina* ut simus participes haereditatis Filii Tui.

Et rege nos* et custodi nos in aeternum.

Per singulos dies*, o Mater, Te salutamus.

Et laudare cupimus* usque in aeternum.

Dignare, dulcis Maria*, nunc et semper nos sine delicto custodire.

Miserere, pia, nobis* miserere nobis!

Fiat misericordia Tua magna nobiscum*! quia in Te, Virgo Maria confidimus.

In Te, o dulcis Maria, speramus*: defende nos in aeternum.

Te, o Mater Dei! decet laus, imperium*, virtus et gloria in saecula saeculorum. Amen.

4. Dobře jest, spojití se ve chvalách Mariánských s chvalami církve Boží, jimiž ona denně zvelebujeme Rodičku Boží; dobře jest sloučiti úmysl svůj, jímžto slavíme nejsvětější Pannu, s úmyslem ss. Učitelů a všech ctitelů Mariánských, abychom takto jako jedněmi ústy ku Panně Marii volali: „Svatá, Svatá, Svatá Panno Maria, plná jsou nebesa i země velebnosti a slávy Tvé: než však všechny jazyky ss. Učitelů a všech ctitelů Mariánských byly jazyky lidské. Všecka sladká jména, jimiž slavena byla přesvatá Panna, byla jména lidmi vynalezená. Všecky medetekoucí spisy sv. Epifania, sv. Efrema, sv. Řehoře, sv. Basila, sv. Ambrože, sv. Augustina, sv. Jarolíma, sv. Germana, sv. Tharasia, sv. Anselma, sv. Bernarda, sv. Bonaventury, sv. Tomáše z Aquině, sv. Bernardina, sv. Antonina, sv. Tomáše de Villa-Nova, sv. Alfonsa, a jiných přčetných spisy byly spisy překypující chvalou sladké královny nebeské: avšak ač jsou to byly spisy lidí svatých, byla to díla lidská pouze, jimiž sv. Pannu chválili. Byl to jazyk porušitelný, kterýžto velebil, a ruka porušitelná, kteráž sv. myšlenky a sladké pravdy o Panně nejsvětější psala jest.

Anjelé Boží a Svatí a Svěťice vidí sv. Pannu tváří v tvář. Oni tedy mohou lépe věděti, jak by měla býti ctěna královna nebeská. Znajít ji lépe, milují ji více, a ctí ji dokonaleji nežli my. Spojme se tedy ve chvalách Mariánských s nebešťany.

Sv. apoštol Pavel dí na konci epištoly své: „Pozdravte Marie, kteráž mnoho pracovala mezi námi“. Řím. 16, 6. Podobně prosíme i my a žádejme: Nebešťané! Pozdravte nejsvětější Pannu Marii, kterážto mnoho pracovala mezi námi, aby nás usmířila, vykoupila, porodila, živila, ochraňovala, a vyvíšovala. Odpuště nám, že vás za tuto službu žádáme! Vždyť víte, že nás obkličují temnosti, a že marně se namáháme, abychom patričně slavili jméno Panny Marie. Všecka zajisté jména, kteráž i v písmě nalazáme, jsou pouhá podobenství Matky Boží, a ukazují spíše, jaká není, nežli jaká jest, jsou to obrazové pouzí. O jak jste vy nebešťané blažení, že vidíte okem k oku slavnou Pannu! Snad že vy budete důstateční, chváliti Panovnici svoji a naši? Prosíme vás tedy, chvalte a velejte Pannu nejsvětější, a my slyšíce vás připojíme se ku chvále vaší, a řekneme: „Amen“. Prosíme: ať volá archanjel Gabriel: „Zdravas milosti plná“; a my řekneme: „Amen“. Prosíme, ať

volá: „Pán s tebou“; a my řekneme: „Amen“. Prosíme, ať volá: „Požehnána ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého“; a my řekneme: „Amen, amen; Staň se, staň se!“).

5. Nebešťané chválí a velebí královnu nebeskou zajisté velikolepěji, a vroucněji, nežli by nám to možno bylo při vůli nejlepší. Avšak ani nebešťané nepoznávají se všech stran a nepochopují důstojnosti Matky Boží: a proto ani jejich chvály nejsou rovné velebě její. Jediný Syn Boží ji zná dokonale. On jediný ji také ctí a velebí plně a dokonale. Jest také Synem Panny Marie, a to nejvděčnějším: Prosme tedy a žádejme na kolenou Pána Ježíše, aby On sám ráčil doplniti, čeho by se nedostávalo nám. Pán Ježíš tak učiní, budeme-li prositi Ho, vždyť jest vůle Jeho, aby od nás ctěna byla Matka Jeho, a Panovnice nebeská. Ve spojení s Pánem Ježíšem, s církví Boží, se svatými a světicemi, se všemi kůry anjelskými chvalme a slavme již zde královnu nebeskou, nejenom slovy ale také svatým životem. Tím způsobem se stane, že i my uvidíme, jako nebešťané, sladkou Matku svoji nebeskou, svoji živitelku, svoji ošetřovatelku, svoji spásu okem k oku v nebesích. I budeme i my k ní volati na věky věků: Svatá, Svatá, Svatá Panno Maria, plná jsou nebesa i země velebnosti a slávy tvé. Amen, Amen, Staň se, Staň se.

¹⁾ Mariale. Cap. 150. Vere beati estis, sancti Dei omnes, qui ejus habetis praesentiam gloriosam, et praesentem oculo ad oculum videtis gloriam. Vos, inquam, ipsam vestram similiter et nostram Dominam pariter et Reginam, digne forte sufficitis laudare, benedicere et beatissimam praedicare: nobiscum vero bene agitur, si suppletes locum idiotarum, super benedictionem vestram dicere possimus saltem: „Amen,“ quod sonat in hebraico: „vere,“ vel „veritas,“ sive „fiat“ in latino. Dicat igitur Gabriel: „Ave gratia plena“ et nos dicemus: „Vere sic est, et superplena. Dicat: „Dominus tecum,“ et nos dicemus: „Amen . . . Dicat: „Benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus ventris tui“; et nos dicemus: Amen, amen! Fiat, fiat.

OBSAH.

Úvod. Nástin života arcibiskupa Arnošta z Pardubic. Jeho veliká učenost a svatosť. Vidění, jež měl, jako pachole v chrámu Panny Marie v Kladsku. Studie jeho v domě otcovském, v Kladsku, v Broumově, v Praze, v Bologni a v Padově. Znalost jeho u všech vědách, a znalost nejenom českého jazyka ale i německého, vlastského, francouzského a hebrejského. Jeho převeliká dobročinnost a nábožnost, zvláště úcta jeho ku Panně Marii. Jeho spis „Mariale“, a osudy téhož spisu, jakož rozdělení do 150 kapitol rozjímavých. Původní titul Mariale. Přesnost spisu Arnoštova.

I.

Předřízení Panny Marie, aby byla Matkou Boží. V Bohu jest všechno od věčnosti. Od věčnosti vyvolil také Pannu Marii za Matku Syna svého, a připravil od věčnosti všechny dary, jimiž ji obdařiti chtěl. Bůh ji však ne tak vyvolil, ale přede všemi vyvolil, aby byla jako svět zvláštní ve světě velkém, jako mikrokosmos in makrokosmo. Vyvolil ji jako jedinou, a přede všemi dokonalou. Toto předřízení Matky Boží bylo v čase anjelům svatým zjeveno, kteříž nad ní jásalí.

II.

Panna Maria neposkvrněně počatá. Výklad bully dogmatické „Ineffabilis“ o neposkvrněném Početí P. M. Různé náhledy starých theologů a novějších o neposkvrněném Početí. Arnošt učí, že byla P. M. neposkvrněně počatá, ježto a) byla čistá čistotou takovou, nad níž větší pod Bohem nebylo, pro tuto prázdnotu všeho hříchu zove ji Bůh jedinou, a dokonalou. Bylať ona oddělena ode všech hříšníků a v tom byla Kristu Pánu nejpodobnější. b) Maria Panna jest ráji podobna, do něhož ďábel neměl přístupu. c) Na Panně Marii nebylo nižádného hříchu; srovnává se ovšem s měsícem pro svoji krásu, ale ona byla nad měsíc pěknější, neboť měsíc má skvrny, Panna Maria však nikoliv. Svati a světice, ač jsou beze hříchu, jsou ve srovnání s ní, jako trní, ona však lilium jest. d) Panna Maria byla v prvném

počátku svém t. j. tou dobou, když byla vlévána duše její v tělo ku přijetí duše, již spůsobilé, před hříchem dědičným ochráněna. Při početí jejím činném nebyla ovšem obsažena tmou, byloť při ní jako při vycházející jitřence něco z temnosti, a něco ze světla denního. Ona byla prosta dědičného hříchu. Rozdíl, jak jest byl Kristus Pán prost hříchu prvotného, a jak blahoslavená Panna. Rozdíl, jak jest byla posvěcena Matka Boží v počátku svém, a jak byli ospravedlněni v životě Matky své Jeremiáš prorok, a sv. Jan Křtitel.

III.

Panna Maria byla ihned v trpném početí svém milostí posvěcující obdařena a dary k milosti Boží slušícími. Ctnosti její případkem vlité. Panna Maria byla nade všechny anjely spůsobilejší ku přijetí milosti Boží, neboť byla vzdálenější ode hříchu, nežli všechny bytosti stvořené. Bůh ji také posvětil se všech stran, tak že již v prvném počátku jejím nic v ní nebylo, leč jen zlato nejčistší. Ozdobil ji ctnostmi, jakož okrášlil nebesa hvězdami, kdežto však okrášliv nebesa ustal od díla svého, neustal okrášlovati nejsvětější Pannu. On ji také naklonil ku konání skutků všech ctností, kteréž ji byl vštípl. Zvláště však rozmáhal milosti v Panence svaté při jejím narození, když Syna Božího počala a když na hoře Kalvárské pod křížem stála.

IV.

V Panně Marii nebylo hnutí žádostivostných, ani žádostivosti zlé. Již prvním posvěcením, jehož se dostalo sv. Panně, bylo z ní všechno odstraněno, coby ji bylo ku hříchu lákalo, a posvěcení toto bylo v ní tak hojné, že se valilo jistým způsobem i na jiné, tak že nemohla hnutí nezřízená v lidech ani vzniknouti v její přítomnosti, žár její svatosti poutal žádostivost jejich. V ní byla žádostivost ihned v životě Matky Anny vyhašena. Rozdíl mezi učením Arnoštovým a sv. Tomáše Aquinského. V Matce Boží nebylo nic, coby ji bylo tížilo ve vzletu k nebesům. Její láska k Bohu byla zcela čistá. Byla sv. městu podobna. Strážcové její byli anjelové, a Bůh sám ji střežil jako řeka ohnivá, a ona sama byla opatrována nevýslovným zářem lásky své k Bohu. V ní panoval ustavičný klid, a Bůh ji táhl k sobě nevypravitelnými sladkostmi svými.

V.

V Panně Marii nebylo nížádného hříchu osobného, ano ona byla nehřešna, čili nebylo jí možno hřešiti „moralí impossibilitate.“ Panna Maria se nikdy ani toho

nejmenšího hříchu nedopustila, a to jest článek katolické víry vyslovený, a proto jest podobna byla oltáři zlatému ve svato-stánku Št. Z., na němž se nikdy za hříchy neobětovalo. A však nedosti na tom: Panna Maria byla již zde na světě nebešťanům podobna v tom: že nebylo možná, aby hřešila, a to již hned od prvního počátku jejího, ač plná nemožnost ku hříchu, a plná nehřešnost jí teprv udělena byla, když Syna Božího počala.

VI.

Vědoucnost Panny Marie vlitá překonávala vědomosti kůrů anjelských. V Panně Marii nebylo bludu nižádného, neboť tak se slušelo na Matku Moudrosti Nestvořené. A však nad to měla ona vědoucnost Bohem vlitou, a tou překonávala ona všechny pozemšťany, ale také nebešťany, znala tajemství Boží a zejména vtělení Boží, jako nikdo kromě Boha Odtud sluje také Maria, t. j. ta, kteráž Bohem byla osvětlena a sama také osvětluje. Neboť ona jest byla, kteráž církvi hlásala o tajemství vtělení Syna Božího. Ona byla Světlu Věčnému podobna, byla však také sama světlem. Odtud dí písmo o ní: že jest oděna Sluncem. Příčina však, proč vyniká sv. Panna vědoucností svou nade všechny bytosti jest ta, poněvadž nikdo tak těsně spojen nebyl s Kristem Pánem, jako ona. Zdali však viděla sv. Panna zde na světě Boha tváří v tvář, o tom nechce cti-hodný Arnošt rozhodovati.

VII.

Pokora Panenky nejsvětější. Matka Boží byla nade všechny tvory vyvýšena, a věděla předobře o darech těchto. Čím více však byla vyvýšována, tím pokornější se stávala. Držela podle písma vezdy místo poslední. V této pokoře své se podobala moři, které, ač se doň řeky vlévají, nikdy nepřekypuje. Maria Panna byla podřízena ve všem Bohu, a pro Boha i lidem. Pokoru svoji zvláště ukázala slovy, jež vyřkula ku Pánu Ježíši v chrámu Jerusalemském: Otče tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe. Panna Maria neměla bytosti sobě rovné ve svatosti a tak také ne v pokoře, ačli vyjmeme Krista Pána.

VIII.

Svatost Panny Marie nabytá. Panna Maria byla již v počátku milostmi obdarována od Boha nade všechny anjely. Z těch darů nic nepotratila, alebrž rostla spíše po všecken život svůj ve svatosti. V tom jí nic nevadilo u vnitř, nemělat sv. životu odpornou žádostivost, anjelové ji strážili, Trojice svatá v ní bytovala a sladkostmi svými naplňovala. Syn Boží jí táhl a vo-

lal: „Matko má,“ a ona k němu: Synu můj. Její láska k Bohu byla nevýslovná. Maria Panna byla nade všechno pobožná, a modlitba její nade všechno tvorstvo působivá. Modlitba její byla modlitbou Ducha Božího, a ta nám vyprosila Spasitele. Panna Maria měla ctnosti všechny v míře dokonalé. Odtud se zove ona netoliko svatá Maria, ale také nejsvětější, nebo-li svatá svatých, jako Její Syn se zove svatý svatých neboť naproti ní nemůže slouiti nižádná světice svatou, jako nižádná panna pannou.

IX.

Panna Maria byla pannou před porodem, při porodu a po porodu. Panna Maria byla pannou před porodem, avšak její panenství bylo výsadné, myšlenkou, aneb i hnutím prvoprvným nevyrušené, ano ono nemohlo ani vyrušeno býti. Bylať Panna Maria studená naproti všem věcem studu odporným, jako voda sněhová. Její panenství bylo čisté, bělostné a nezrušitelné, a v tom se podobala hvězdě nezrušitelné. Podobala se hvězdě neporušitelné také v tom, že zůstala neporušenou pannou i při porodu podle těla svého, jako hvězda zůstává celotná, ač vydala paprsky ze sebe. Odtud slove Maria Panna také mužicí, poněvadž se stala matkou, anižby přestala býti pannou. Mužice slove od slova muž, po hebrejsku išah od slova „iš“ muž. O této výsadě mluví Isaiáš 7, 14. Arnošt dí zřejmě, že panna, po punicku „almah“, znamená pannu ukrytou, a nikoliv pouze dívku, jak lhóu Hebraeové. Panna Maria byla ustavičně pannou, a proto se připodobňuje k vinému keři, kterýž se v zimě do země ukrývá, anebo tomu keři, jež viděl Mojžíš, jak hořel, ale neshořel. Panna Maria učinila také slib panenství ustavičného, jakož jde ze slov: „Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám?“ Anjel jí řekl, že moc Nejvyššího zastíní ji, jelikožby byla nesnesla sladkosti, jižto opojena byla. Panna Maria nemá v bělostné čistotě své nižádné panny sobě podobné, jako není jí a nebylo matky podobné, ať se stala matkou bez úrazu panenství svého. Proč byla však Maria zasnoubena muži? Arnošt podává dvanácte důvodů.

X.

Krása Panny nejsvětější podle těla. Panna Maria neměla nižádného nedostatku na těle svém, byla dokonalá a krásná, jako i Kristus Pán byl dokonalý a nejkrásnější mezi syny lidskými. Tuto krásu zvyšovala převeliká svatost její, ano i zářný lesk tváři její, kterýž ji ozářoval zvláště od té doby, kde Syna Božího počala.

XI.

Maria Panna jest vlastní matkou Boží. Touha Panny Marie po příští Spasitelově. Její rozjímání o té Panně, kterážto

podle Isaiáše proroka počne a porodí Toho, jenž potře hlavu hadu pekelnému. Panna Maria velebí a slaví tuto Pannu a žádá, aby se jí dostalo, býti aspoň nejposlednější služkou její. Panna Maria rozzímá o trpkosti duše své, o spoustách, jež učinil hřích na nebi, kteréžto pro hřích u velké části prázdne jest, rozzímá o tyranství ďáblu na zemi, o dušech, kteréž dlí v předpekli v stínu smrti, anebo kteréž dokonce jsou u věčné zátrátě. Odtud vycházela vroucí modlitba její, aby se Bůh slitoval. Spolu s Pannou Marií prosí anjelové, a vychvalují ji před trůnem Božím. Bůh se naklání, seslali Spasitele, ohlašuje anjelům, že Maria Panna jest vyvolena býti Matkou Syna Božího, a vysílá Gabriele k ní. Panna Maria svoluje, a jak jest svolila, stala se matkou Boží. Výklad slov: „Plnost času“, „poslání“, „učiněného z ženy“, „učiněného pod zákonem“ a „vykoupení“. Vtělení a početí z Panny Marie se připisuje Duchu sv., ačkoliv jest ono nedílné dílo Trojice nejsvětější. Hluboký výklad toho, proč Duch sv. nemůže slouti otcem Krista Pána. Maria Panna sluje a jest větším právem vlastní Matkou Boží, nežli matky pozemské mohou slouti matkami dítek svých. Výklad, pročby se nazýval Kristus Pán synem člověka.

XII.

Tajemství vtělení Božího jest nevystižitelné, a nevystižitelná jest Důstojnost Matky Boží. Při vtělení Božím jest všecko nezpytatelné. Nezpytatelná jest láska Boží, kteráž ustanovila, aby padlé člověčenstvo bylo vykoupeno, nezpytatelný jest způsob vykoupení, nezpytatelné tajemství vtělení. Počat jest v životě Panny Marie Bůh nesmírný a velebný, jako maličký a lásky hodný, a ukazuje se v jednom jako bohatý a chudý, jako maličký a nesmírný, jako Věčný a dítě, jako Stvořitel a tvor. Kdožby dovedl toho všeho pochopiti? V Panně Marii jest dítě bezbranné, a toto bezbranné dítě jest všemohoucí Bůh; dlí v ní dítě jako u žalářované, a toto dítě jest Osvoboditel a Vykupitel světa. Z Marie Panny bere počátek dítě, kteréž jest její Stvořitel a Vykupitel. Toho všeho vystihnouti nemůže člověk nižádný, ani kůrové anjelští ne. Jestliť důstojnost matky Boží jako kniha sedmerou pečeti zapečetěná, kteráž jest Bohu jedině zanechána. O Matce Boží dlužno říci: že jí nikdo nezná, leč její Syn, a komu by on chtěl zjeviti. Bůh sám oslavuje v písmě velebu a nevystižitelnou důstojnost Matky své.

XIII.

Matka Boží jest matka mučennická. Sladko jest o Matce Boží rozzímati, jí však jest zvláště milé, když rozzímáme o mučennictví jejím. Srdce její bylo vypráhlé bolesti nevýslovnou na hoře Kalvárské. Písmo sv. dí o ní: že jest „žena oděna

sluncem a na hlavě její koruna dvanácti hvězd“, ale na hoře Kalvárské neměla Panna Maria na hlavě korunu dvanácti hvězd, ale korunu z trnů dvanácti. Arnošt vypočítává tyto trny. Jsou to nevýslovná láska její k Synu Božímu, hrůzy nástrojů k mučení Syna jejího, bolest nevypravitelná Syna Božího, nevinnost Jeho a svatost, spousta příhan na Syna Božího vrhaných a výsměchů, opuštěnost jeho od Otce nebeského, slova: *Aj syn tvůj*; hlas: *V ruce tvé poručím ducha mého, smrt Páně, kopí, kteréž bok jeho otevřelo, nevděk lidí naproti Spasiteli, a konečně, že byl Syn její opuštěn ode všech přátel. Trpěla Matka Boží mučennictví nevýslovné na hoře Kalvárské, avšak mučennictví toto začalo ihned, jak se jest stala matkou Boží. Radosti a žalosti Panny Marie při pohledu na krásné a slícné a půvabné dětátko její.*

XIV.

Stálost Matky Boží při jejím mučennictví. Maria Panna, královna mučenníků. Panna Maria byla Matka ze všech matek nejbližší. Nižádná Matka neměla syna Pánu Ježíši rovného, a nižádná nemilovala syna svého tak, jako ona. A hle tohoto Syna Jedináčka vydává s myslí hrdinnou za hříšníky. O ní možno říci: že zraněna jest byla pro nepravosti naše, a potřina pro hříchy naše. Bylať ona v útrapách účastnicí, a jako pomocnicí Syna svého. Když všichni apoštolové prchli, bděla ona nad Synem svým jediná, a setrvala s puklým srdcem pod křížem. Ona byla obětí celotnou za nás, a pro Krista, jakožto nebyli mučenníkové. Mučenníkové trpěli po Kristu a pro Krista; Maria Panna však pro Krista, s Kristem a v Kristu. Kristus byl mučenníkům v zápase jejich útěchou, Panně Marii však byl trpící Ježíš předmětem bolesti nevypravitelných. Maria Panna jest tedy královnou mučenníků.

XV.

Maria Panna jest matka naše. Panna Maria nepodléhala kletbě v ráji nad ženami vyrčené, neboť ona počavši neměla obtíží z těhotenství svého, aniž porodila v bolesti Pána Ježíše, alebrž v radosti. Také neměla matka nižádná tolik radostí, když dítě své přikájela a chovala, jako Matka Boží. Dítě její bylo ihned v životě jejím sebevědomé a splácelo nevýslovnou vděčností lásku Matky své. Nás však porodila Matka Boží duchovně v bolestech nevýslovných, když jsme jí byli poručeni od Syna jejího na hoře Kalvárské. Jsme její synové bolesti. Filiu Benonii. Synové bolesti jsou všichni věřící, přede vším biskupové a kněží. Matka Páně jest matkou všech, neboť všechny rodila na hoře Kalvárské, avšak některých nemůže porodit, neboť nechtějí býti

údy rodiny její, a nebo se vzdorem ji opustili, a nechtějí se vrátiti. Tyto bolesti byly Matce boží zjeveny, neboť tak se slušelo na královnu mučenníků. Plná radost této Matky naší bude, až při konci dnů, kde jásatí bude v nebesích Jerusálém všech vyvolených.

XVI.

Maria Panna jest vzor panen. Abychom neměli žádostivosti a hnutí žádostivosti a myšlének bezděčných, to není v moci naší, a v tom také nemohou následovati panny Marii Pannu, dobře však v ctnostech, jež jsou okrasou každé panny. Panna Maria byla samoty milovna, v samotě v Bohu trvala, Jemu se odporoučela, trvala na modlitbách, byla pracovita, pojíc život rozjímavý s pracovitým, byla pokorná, poslušná, opatrná, moudrá, mlčenlivá, zbožná a pilná.

XVII.

Panna Maria jest vzor panen řeholních. Cestu dokonalosti k nebesům ukázal nám Kristus Pán, a cestou tou jsou evangelické rady: Dobrovolná chudoba, ustavičná čistota, a dokonalé poslušenství na cestě dokonalosti. Panna Maria byla vzorem ustavičné čistoty, neboť ona učinila první slib panenství; Panna Maria byla vzorem dokonalé chudoby, neboť rozdala chudým i ty dary, jež byla obdržela od mudrců z Východu, aniž lpěla na věcech pozemských majíc stálé obcování v nebesích. Panna Maria byla vzorem dokonalé poslušnosti, neboť vzala z poslušnosti jako ovečka tichá všechny útrapy s mateřstvím jejím spojené z ruky Boží, a byla poslušna až k smrti. Panna Maria nežila v klášteře, a však přes to zachovávala klausuru, neboť byla všechna uzavřena světu.

XVIII.

Panna Maria jest vzor matek. Panna Maria byla zasnoubena muži, jak dí ctihodný Arnošt, aby měla účastenství ve všech stavech, jsouc pannou neporušenou i zasnoubenou, aby se měly k ní všechny stavy stejnou důvěrou. Panna Maria byla přede vším zasnoubena nejsvětější Trojici, a to nerozlučně, neboť nebylo možná, aby kdy z milosti Boží vypadla, jsouc nehřešna. Byla zasnoubena sv. Josefovi, a toto její manželství bylo vzorem manželství křesťanského. Panna Maria byla vzorem matek svou starostí o svého Ježíše, a svou láskou k němu.

XIX.

Panna Maria, vzor vdov. Matka Boží ztratila, jak jedna starobylá pověst dí, ve svém roku jedenáctém rodiče své. Ve

čtrnáctém byla zasnoubena sv. Josefovi, a ten byl z vůle Boží její ochráncem. Kdy as sv. Josef zemřel, na jisto nevíme, ale to jest známo, že ho nebylo na světě více, když Kristus Pán umíral. Byla tedy matka Boží ve stavu vdovském, ale opuštěna nebyla po úmrtí sv. Josefa, neboť měla Syna svého. Po úmrtí Jeho byla zcela osiřelá, zvláště, když se Pán Ježíš na nebesa odebral. V této osiřelosti své žila v modlitbách, v práci, díkyčinění za všechny dary, jež byla obdržela, rozpomínala sobě zvláště na dobu, když Syna Božího počala, na dobu 33 let, kde Syna svého ošetřovala, při čemž jí nic neušlo, co se bylo každého roku stalo ano i každý den; vrcholem však jejího rozjímání, bylo utrpení Páně. Žila tedy Matka Boží, když osiřela, v Bohu svém, v něm také útěchu svoji hledala a nalezala, a v tom byla vzorem vdov a i sirotků.

XX.

Panna Maria na nebe vzata. Jak dlouho P. M. po nanebevstoupení Páně na světě žila, o tom jistoty nemáme. Sv. Alžběta obdržela od Panny Marie návštějí, (když byla dotčená světice u vytržení), že trvala na světě ještě jeden rok, a tolik dní, kolik jich jest od nanebevstoupení Páně až do nanebevzetí P. M. Ač však nemáme jistoty o odchodu P. M., tomu dáváme za věru, že usnula zářem převeliké lásky své ku Synu. Byla vzata na nebe, a na to máme důvodů hojnost. Předně věřili otcové ss. vezdy, že byla M. P. nejenom podle duše, ale také podle těla na nebe vzata. Pán Ježíš ctil Matku svou, a proto nedopustil, aby byla obětí červů a hnisu. Pán Ježíš ctíti dává ostatky svatých na zemi, a pečuje o to, aby oslaveny byly záznaky jejich ostatky, Matka Boží však není ctěna tímto způsobem na zemi, a proto dlužno věřiti: že jest její tělo oslaveno na nebi. Jest jisto: že jest církev Boží neklamna, ona však slaví nanebevzetí P. M., následovně jest P. M. i podle těla v nebesích. Kristus Pán bytoval podle těla v stánku P. M., a proto se sluší, aby zase ona bytovala podle těla v stánku jeho. Také jíz zde na světě vycházel lesk z těla jejího, tím spíše tedy lze za to míti, že jest toto tělo v nebesích oslaveno. Konečně sluje Matka Boží dokonalá v písmě Božím. Podle duše byla dokonalá, jsouc milosti plná, a proto ihned po usnutí obdržela podle duše slávu na nebi nade všechny kůry anjelské. Avšak plně dokonalá by její sláva nebyla, kdyžby nebyla dokonalá dokonalostí přirozeností, to j. kdožby tělo její nebylo spojeno s duší, a proto jest P. M. i podle těla v nebesích.

XXI.

Sláva Rodičky Boží na nebesích. Bůh ohlásil anjelům svatým v nebesích, že doba usnutí M. P. se blíží. Nebešťané se dostavili k M. P. a i apoštolové. Apoštolé jí děkovali, a za

ochranu ji žádali. Nebešťané ji zvali ku nebeským radostem. Sláva Matky Boží v nebesích překonává všecku slávu nebešťanů, neboť byla ode hříchu vzdálenější, nežli oni, překonávala je svatostí, láskou k Bohu i ku tvorstvu, a jest Matkou Boží. Ona jest jako Matka Boží Panovnicí a vladářkou, Královnou anjelů, archanjelů etc. Panna Maria překonává nebešťany radostmi případkovými. Překonává panny aureolou panenství, církevní učitele aureolou učitelů těchto, mučenníky aureolou mučennictví. Její radosti směřují ku všem nebešťanům, neboť ona jest po Bohu popřední příčinou slávy jejich.

XXII.

Panna Maria jest mocná Panovnice všehomíra.

Panna Maria jsouc Matkou Boží jest Panovnicí nad nebešťany, nad anjely a svatými, nad věřícími, nade všemi národy, i nad tím národem, jenž zavraždil Syna jejího. Ona vládne nad věrnými dušemi v očištění, a jest rozkazovatelkou i těch, kdož v pekle trvají. Panování její jest nevýslovně laskavé, neboť chce Bůh prokazovati milosrdenství skrze ni.

XXIII.

Panna Maria jest Prostřednice naše. Panna Maria jest Prostřednicí, ovšem ne v tom rozumu, jako Kristus Pán. Jest Prostřednicí naší, neboť nám Vykupitele na Bohu vyžádala, měla účastenství v našem vykoupení, a má účastenství v našem spasení.

XXIV.

Panna Maria jest patronka a orodovnice za všecky.

Panna Maria má všecky vlastnosti, jimiž má býti opatřen Ochrance ve stupni nejdokonalejším. Ona jest byla moudrá, v řeči opatrná, horlila za spravedlnost, byla míru a pokoje milovná. Zнала pravdy věčné dokonaleji, nežli anjelové, ji ovládal Duch Boží, myslila v Bohu, a mluvila v Bohu, dala za vykoupení naše své všecko, Syna svého. Ona také nejlépe znala, proč by mělo býti člověčenstvo milováno. Poněvadž nás miluje svatá Panna, proto nás nerada ztrácí, a touží, bychom zůstali v rodině Syna Božího, zvláště ať nás odevzdal tentýž Syn Boží jako poslední vůlí Máteři své.

XXV.

Panna Maria, patronka církve. Církev Boží na zemi se podobá království Božímu na nebi. Na nebi vidí nebešťané Boha tváří v tvář, On jest majetkem jejich. Údové církve ne-

vidí Boha okem k oku, ale mají Ho zakrytého na oltáři, a tak jest majetek jejich. Církev Boží miluje Syn Boží, neboť se za ni vydal, aby ji učinil slavnou. Jak by ji tedy i Matka Páně nemilovala? Ona jest skálou církve, obkličuje ji jako moře středozemní se všech stran a jako silná zeď dýmavá, ona jest její Slitovnice, potírá její nepřátele, ona jest srdcem jejím a stromem života.

XXVI.

Maria Panna jest patronka jednotlivců. Panna Maria má stráž nad hříšníky, aby ihned nebyli zavrženi. Ona odstraňuje všechny závozy, jež by překážely milosrdenství Božímu, působí, aby hříšníci do sebe šli, volá váhavé, a zvlažuje jejich srdce, aby se dali na cestu pokání. Panna Maria jest ochranou v pokušení, a občerstvuje ty, kdož byli zemdleli. Ona jest občerstvením všem, kdož by se utíkali k ní, ale ne sama, alebrž se Synem svým, jehož nám dává ku posile naší. Panna Maria jest vůdkyní těch, kdož se cestou k nebesům dali, jsouce začátečníci, kdož pokračují, a kdož spěchají již ku dokonalosti.

XXVII.

Vzývejme Matku Boží ve všech potřebách svých. Panna Maria jest Matkou nás všech, skrze ni dává nám Bůh dary své. Jestťiž zajisté Ona hospodyní ve veleříši Páně. V nebi jest předmětem radostí, v očistci jest nadějí, a v církvi Boží na zemi obstarává všecko. Ona miluje spravedlivé, opatruje dítky, a shromažďuje pod křídla svá jako dobrá slepice i syny marnotratné. Matka Boží jest vezdy Rozmnožitelkou říše Boží svou mocnou ochranou a přímlovou, kteroužto přímlovu Bůh rád slyší. Utíkejme se tedy k ní. Nic neujde jí, ona ví o všech nehodách našich, neboť jest to vůle Boží, abychom skrze Matku Boží obdržovali dary Jeho, a proto má péči o to, aby věděla o potřebách našich.

XXVIII.

Povinnost, Matku Boží ctíti. Kristus Pán připisuje všechny skutky své a dary Matce své, aby všickni ctili Matku, kteřížkoli ctí Syna. Povinni jsme ctíti Matku Boží nade všechny svaté, neboť ji ctíl Bůh sám, vyvoliv ji přede všemi a předzřídív jí ku slávě jí příslušné. Píseň Šalomounova jest plna chval Marianských, Bůh ji ctíl v Zákoně Starém, ctíl ji převelikou hojností darů a výsad jí udělených, a nedopustil, aby byla jsouc zde na zemi předmětem příhan. Bůh oslavil také hrob Panny Marie ku podobenství slávy hrobu Páně, oslavil ji nanebevzetím,

a slávou nebeskou nade všechny nebešťany. Na zemi se stále plní, co předpověděla Matka Boží: Od této chvíle budou mne blahoslavenou nazývat všichni národové. K poctě Panny Marie vyrůstají jako ze země chrámy a oltářové, k její poctě věnují panny a pannicové všečen život svůj. Úcta Panny Marie jest nám také potřebna, neboť nikdo nevešel a nevejde do nebe leč skrze ni.

XXIX.

Milujme Matku Boží. Milujme Matku Boží, neboť ona nás milovala dříve, nežli jsme ji milovali my, aneb ji milovati mohli. Milujme ji, neboť ona za nás vydala Lásku svou na smrt, milujme ji, neboť ona nás přijala za dítky své, a nezapomenula se nad námi ani tenkrát, když jsme rodinu Boží opustili. Milujme Matku Boží, neboť má ona nepřátel množství, buďme aspoň my přátely jejími. Milujme ji, neboť za věku tohoto se děje naproti Matce Boží to, čehož neučinili ani lotrové na hoře Kalvárské. Panenská Matka Boží a naše jest předmětem příhan a útržek, nahražujme jí tedy, čeho se jí ubírá, úctu a lásku, a Matka Boží bude vděčná nám.

XXX.

Velebme a slavme Matku Boží. Velebme ji litaní Loretanskou, neboť v ní jsou obsaženy chvály, jimiž Matku Boží velebila církev od dob pradavných. Velebme ji růžencem svatým. Růženec arcibiskupa Arnošta. Růženec sv. Dominika. Růženec jest modlitba Panny Marie, modlitba pokory, modlitba v pravdě katolická. Te Mariam laudamus od sv. Bonaventury. Prosba ku nebešťanům, aby nám byli nápomocni ve chvalách Marianských. Na konec prosba ku Pánu Ježíši, aby naplnil, což by se na chvalách našich nedostávalo.

Opravy.

- Stránka 20., na třetí řádce dole čti na místo „3“ — 83.
- „ 37., v druhém odstavci na řádce páté čti místo „est“ — jest.
- „ 41., v poznámce na řádce třetí dole místo „ješto“ — ježto.
- „ 44., v poznámce na řádce třetí místo „dictam“ — dictum.
- „ 47., v odstavci druhém na řádce druhé dole místo „a k jejímu počátku“ — i k jejímu počátku.
- „ 58., v odstavci pátém na řádce desáté místo „odblesk“ — oblesk.
- „ 63., v odstavci druhém na řádce osmé místo „tebe“ — tele.
- „ 121., v odstavci druhém na řádce druhé místo „í“ — jí.
- „ 129., v odstavci druhém na řádce druhé a první dole místo „o zákoně a o prorocích a o žalmech“ — v zákoně a v prorocích a v žalmech.
- „ 130., na třetí řádce dole místo „oyšem“ ovšem.
- „ 136., v odstavci prvním na šesté řádce místo „slze“ — slzy.
- „ 150., v odstavci druhém na řádce druhé místo „o Bohu“ — v Bohu.
- „ 193., v odstavci prvním na řádce první na místo „navracuji“ — navracují se.
- „ 196., v odstavci druhém na řádce šesté na místo „vzdávají“ — vzdávati.

